Riksdagens protokoll 2025/26:143

Onsdagen den 17 juni

Kl. 09.00–19.17

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 27 maj justerades.

§ 2 Anmälan om efterträdare

Tredje vice talmannen meddelade

att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Christian Lindefjärd och Daniel Spiik som suppleanter i EU-nämnden samt

att Moderaternas partigrupp anmält Åsa Coenraads som suppleant i konstitutionsutskottet under Camilla Brunsbergs ledighet.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

suppleanter i EU-nämnden
Christian Lindefjärd (SD)
Daniel Spiik (SD)

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 17 juni–7 juli* till

suppleant i konstitutionsutskottet
Åsa Coenraads (M)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:531

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:531 Fusk och arbetslivskriminalitet
av Sofia Amloh (S)
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 juni 2026
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2025/26:536

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:536 Stöd till föreningar för att motverka högerextrem verksamhet i samlingslokaler
av Anna Wallentheim (S)
Interpellationen kommer inte hinna besvaras av justitieministern Gunnar Strömmer inom tidsfristen.
Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.
Interpellationen kommer att besvaras den 11 augusti 2026.
Stockholm den 16 juni 2026
Justitiedepartementet
Gunnar Strömmer (M)
Enligt uppdrag
Helena Swenzén
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:538

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:538 Minskad statlig närvaro och service
av Peder Björk (S)
Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2026.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 16 juni 2026
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:
RiR 2026:12 Fastställande av SGI – process, organisation och styrning

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2025/26:286 till justitieutskottet

Skrivelser
2025/26:273 till justitieutskottet
2025/26:283 till kulturutskottet
2025/26:284 till socialförsäkringsutskottet

Motioner
2025/26:4196–4198 till socialutskottet
2025/26:4200 till finansutskottet

§ 6 Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 22 § regeringsformen i visst fall (bet. 2025/26:SfU31)

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU45
Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 22 § regeringsformen i visst fall (bet. 2025/26:SfU31)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Utskottets betänkande lades till handlingarna.

§ 7 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU30
Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten (prop. 2025/26:261)
föredrogs.

Anf. 1 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Till samhällets grundläggande uppgifter hör bland annat inre och yttre säkerhet, utbildning, hälso- och sjukvård och – kan man gott lägga till – folkbokföring.

Folkbokföring handlar om att ha kunskap om befolkningens sammansättning, identitet och familjerättsliga förhållanden. Mycket annat i samhället som vi håller högt, som att man kan delta i val, får tillgång till välfärdstjänster och betalar rätt skatt, börjar med att vi har korrekta uppgifter i folkbokföringen.

Om folkbokföringen är felaktig ger det stora spridningseffekter och riskerar att bli ett redskap för bland annat välfärdsbrottslighet. Bara för att ge en känsla för storheterna i sammanhanget kan jag nämna att Ekonomistyrningsverket 2021 uppskattade att felaktiga utbetalningar ur välfärdssystemen på grund av just felaktig folkbokföring uppgick till 845 miljoner kronor.

Den senaste tiden har vi haft anledning att uppmärksamma ett annat problem inom folkbokföringen, nämligen problemen med så kallade skenskrivningar eller adresskapningar. Skenskrivningarna går ofta till så att en adressförsäljare säljer en adress till en individ, ofta kopplat till ett fritidshus. Adresskapningarna blir lätt ett insteg för mycket av det som sker i skuggsamhället, med välfärdsbrottslighet, svartarbete, bidragsutnyttjande och så vidare.

Bara handeln med adresser omsätter i sig väldigt stora pengar, samtidigt som den naturligtvis också leder till ett stort obehag för dem som drabbas av kapningarna. Ytterst finns risken – och vi har sett många exempel på det under de senaste åren av gängkrig – att kriminella helt enkelt attackerar en adress för att de tror att en viss person uppehåller sig där, när det i själva verket bara är en helt vanlig persons fritidshus som blir attackerat.

En del i det betänkande som vi debatterar i dag handlar just om att kunna sätta dit den som främjar att en oriktig uppgift kan läggas till grund för beslut om folkbokföring. Det nya brottet ska betecknas främjande av oriktig folkbokföring. Det blir ett sätt att fånga in fler gärningar som är att anse som allvarligare än vad som annars skulle falla under medhjälp till folkbokföringsbrott. Det kan handla om att i stor omfattning, ibland till och med mot betalning och som ett led i organiserad brottslighet, möjliggöra och organisera felaktig användning av adresser. Det handlar alltså om situationer som i mångt och mycket påminner om vad vi vet om upplägen kring adresskapningarna.

Vi socialdemokrater välkomnar de här förändringarna. Detsamma gäller det andra blocket i betänkandet. Det handlar om att använda biometriska uppgifter i större utsträckning för att hindra missbruk av felaktiga identiteter samt att öka möjligheterna till informationsdelning mellan myndigheter. Hela kedjan i fastställandet av identiteter måste hänga samman. Vi har genom Riksrevisionens försorg kunnat se hur det brister när det gäller att fastställa rätt identitet på personer som kommer till Sverige. Riksrevisionen pekade bland annat på svårigheten att få flera myndigheter att jobba effektivt tillsammans och att dela information.

Skatteverket kan i dag vid identitetskontroll i ärenden om folkbokföring och samordningsnummer ta fingeravtryck och ansiktsbild för att kontrollera att de motsvarar de uppgifter som finns lagrade i en identitetshandling. Men det faktum att dessa uppgifter samt de biometriska uppgifter som tas fram ur dessa uppgifter omedelbart ska förstöras efter genomförd kontroll innebär att Skatteverket inte har samma möjlighet att säkerställa att personen inte redan förekommer i folkbokföringsverksamheten eller hos en annan myndighet under en annan identitet. Med de här föreslagna förändringarna kommer inte kravet på omedelbar förstörelse att vara kvar. Det innebär i sin tur att uppgifterna kan användas vid automatiserade jämförelser och medföra en säkrare och snabbare handläggning vid Skatteverkets identitetskontroller.

En annan del – apropå Riksrevisionens tidigare nämnda granskning – handlar om att Skatteverket ska få jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck med uppgifter i register som förs av Migrationsverket. Det föreslås också att en passmyndighet när den tar fingeravtryck och ansiktsbild i ett ärende om samordningsnummer ska få överföra de uppgifterna till Skatteverket för registrering. Att rätt uppgifter tidigt registreras hos Skatteverket torde bidra till en mer solid och tillförlitlig identitetsförvaltning och således minska risken för missbruk i senare skeden.

Vi socialdemokrater är positiva till att regeringen skärper straff på folkbokföringsområdet. Vi ser det också som nödvändigt att förbättra möjligheterna att dela information och att följa upp redan befintlig information. Vi välkomnar därför som sagt dessa förändringar.

Vi välkomnar också den tillnyktring som verkar ha skett hos regeringen jämfört med de febriga utspel i förra valrörelsen där det ställdes ut stora löften om en ännu större folkräkning, där huvud för huvud och tandborste för tandborste skulle räknas, något som ingen har sett skymten av.

Fru talman! Folkbokföringen är som sagt en central uppgift för staten. Därför måste lagstiftningen hela tiden prövas utifrån samhällsutvecklingen. Precis som vi tvingas skärpa lagstiftningen på grund av den grova brottslighetens framfart behöver vi agera på de försök som görs att använda folkbokföringen som ett redskap i brottslig verksamhet.
(Applåder)

Anf. 2 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! För några år sedan ändrades folkbokföringslagen i syfte att bland annat komma åt välfärdsbrottslighet, och sedan dess har Skatteverket blivit hårdare i sina bedömningar. Före lagändringen 2021 kunde hemlösa folkbokföras med ”utan känd hemvist” i två år även om Skatteverket inte fick kontakt. Det innebar att man var registrerad i Sverige, men utan fast adress och hemkommun. Efter lagändringen avregistreras hemlösa i stället som försvunna om Skatteverket inte får kontakt med personen under en utredning.

Skatteverket uppskattar att det rör sig om upp till 100 personer per år. Det är visserligen inte många, men för dem som avförs är det en katastrof. Det är först när de behöver hämta ut mediciner, skaffa bankkonto eller bank-id, besöka läkare eller ha kontakt med myndigheter som de får veta att de räknas som försvunna och inte längre boende i Sverige. För att återigen folkbokföras måste den hemlösa kontakta Skatteverket och flytta tillbaka till Sverige, trots att hen aldrig flyttat härifrån.

Många av dem som avförs från folkbokföringen är personer som inte vill ha kontakt med myndigheter, och det försvårar för dem att behålla sin folkbokföring i Sverige och att återregistrera sig. Det behövs en fungerande ordning för personer som är bosatta i Sverige men saknar stadigvarande bostad eller av annan orsak inte har möjlighet att ange en adress.

Den som är bosatt i Sverige ska inte förlora tillgången till rättigheter och samhällsservice bara för att hen saknar adress. Förbättringar i folkbokföringen kan inte bara handla om att täppa till kryphål och göra det svårare att fuska. Folkbokföringen behöver också fungera för den som inte fuskar.

Fru talman! Jag står till största delen bakom förslagen i betänkandet och instämmer i att det är angeläget att uppgifterna stämmer överens med

verkliga förhållanden eftersom uppgifterna i folkbokföringen läggs till grund för en rad rättigheter och skyldigheter.

Felaktiga uppgifter i folkbokföringen riskerar att användas som redskap för bland annat välfärdsbrottslighet och inom den organiserade brottsligheten. Detta leder både till att välfärden urholkas och till minskad tilltro och legitimitet för välfärdssystemen.

I Skatteverkets rapport *Nationell lägesbild över befolkningen* uppskattar myndigheten att det bland de folkbokförda som finns och verkar i Sverige finns cirka 116 000 personer som är registrerade med fel folkbokföringsadress.

En betydande andel av dessa folkbokföringsfel är medvetet felaktiga uppgifter, till exempel genom försäljning av möjligheten att anmäla en annan persons bostadsadress som sin egen samt andra typer av medverkan till folkbokföringsbrott.

Det är uppenbart att förslaget kommer att få konsekvenser, i synnerhet för den personliga integriteten för de personer som söker uppehållstillstånd eller asyl i Sverige, bland annat genom förslaget om att Skatteverket och Migrationsverket ska få göra jämförelser av ansiktsbilder och fingeravtryck som finns i deras respektive register.

Enligt regeringen själv är det inte möjligt att slå fast exakt hur vanligt det är att personer som söker sig till Sverige använder sig av en falsk identitet. Här menar Vänsterpartiet att det i första hand behöver undersökas hur stort problemet med falska identitetshandlingar eller andra felaktigheter vid ansökan om uppehållstillstånd eller asyl faktiskt är innan förslag till lagändringar läggs fram.

Regeringen har i snabb takt lagt fram flera förslag till lagändringar som syftar till att minska människors möjligheter att söka skydd och skapa sig en framtid i Sverige. Jag anser att samtliga dessa förslag behöver ses över och utvärderas tillsammans i ett sammanhang.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 om att riksdagen bör avslå förslaget om att Skatteverket och Migrationsverket ska få jämföra fingeravtryck och ansiktsbilder med motsvarande uppgifter som finns i den andra myndighetens register.

Jag tackade visserligen mina kollegor i utskottet och utskottskansliet redan i förra veckan, eftersom jag inte tänkte på den här debatten. Jag passar ändå på att denna gång önska er en trevlig sommar!
(Applåder)

Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Vi behandlar i dag ett tekniskt men ytterst viktigt ärende om utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringen. Bakom alla lagparagrafer döljer sig en avgörande fråga för hela samhället, nämligen statens förmåga att veta vem som är vem och var människor faktiskt bor.

Folkbokföringen är en av statens mest grundläggande funktioner. Uppgifterna styr beskattning, bidrag, sjukvård, utbildning, rösträtt och i princip hela välfärdsapparaten. När den fungerar lägger vi knappt märke till den. Men när den sviker får konsekvenserna spridning över hela vårt samhälle.

En felaktig folkbokföring är inte ett litet administrativt fel. Den undergräver tilliten till hela systemet. När människor kan vara skrivna på adresser där de aldrig har satt sin fot, när flera personer delar samma identitet

eller en och samma person lever med flera olika identiteter öppnas portarna på vid gavel för bidragsfusk, välfärdsbrottslighet och organiserad kriminalitet. Det handlar inte om några miljoner. Det handlar om miljarder kronor varje år som tas från svenska skattebetalare och riktigt behövande.

Därför är det högst välkommet att regeringen nu fortsätter arbetet med att stärka folkbokföringen och identitetskontrollen. För Sverigedemokraterna har det varit en prioriterad fråga i många år. En stat som inte vet vilka som befinner sig i landet, vilka identiteter som är äkta och var människor faktiskt bor kan inte upprätthålla vare sig rättssäkerhet eller välfärdssystemens legitimitet.

Fru talman! En viktig del av propositionen är det nya brottet främjande av oriktig folkbokföring. Det träffar inte bara dem som själva lämnar felaktiga uppgifter utan även dem som organiserar, underlättar eller profiterar på fusket. Det är till exempel fastighetsägare och hyresvärdar som mot betalning upplåter sina adresser till tiotals personer som aldrig bor där, eller kriminella nätverk som tillhandahåller falska hyreskontrakt och eventuella identitetshandlingar. Sådan systematisk brottslighet måste mötas med skärpta straff. Upp till två års fängelse är rimligt.

Samtidigt är det klokt att utvidga det straffria området för ringa fall. Mindre förseningar vid flyttanmälningar eller andra obetydliga misstag ska inte belastas med straff. Rättsväsendet ska jaga de verkliga missbrukarna, inte straffa vanligt folk för slarv.

Fru talman! Den mest uppmärksammade och viktigaste delen handlar om biometriska uppgifter. Skatteverket ska äntligen få registrera och lagra fingeravtryck och ansiktsbilder för att kunna upptäcka personer som lever med flera identiteter.

Dagens system, där biometriska uppgifter förstörs direkt efter kontroll, är naivt och otillräckligt. Det har tillåtit att samma person kan dyka upp som flera olika individer och därmed utnyttja välfärdssystemen flera gånger om.

Vi vet att biometriska uppgifter är känsliga. Därför måste hanteringen naturligtvis omges av mycket starka rättssäkerhetsgarantier och hög informationssäkerhet. Vi kan inte acceptera att integritetsargumenten blir en sköld för dem som systematiskt lurar det svenska samhället. Rätt person ska kopplas till rätt identitet, punkt slut.

Fru talman! Genom förstärkt samarbete mellan Skatteverket, Migrationsverket och polisen bryter vi stuprören som kriminella nätverk utnyttjat så länge. Organiserad brottslighet agerar samordnat – nu måste även myndigheterna i vårt samhälle göra just det.

Sammantaget innebär propositionen ett viktigt steg mot en mer tillförlitlig och robust identitetsförvaltning. För Sverigedemokraterna handlar det om både rättvisa och samhällsansvar. Den som har rätt till samhällets stöd ska få det. Den som följer reglerna ska kunna lita på att reglerna gäller lika för alla. Den som medvetet försöker missbruka våra gemensamma system ska mötas av en stat med både vilja och kraft att agera.

I Sverige ska varje person ha en identitet, bo på en adress och ha en uppsättning biometriska uppgifter registrerade. Allt annat är oacceptabelt. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och regeringens proposition.

Då detta är mandatperiodens sista debatt för oss i skatteutskottet, och även min sista ärendedebatt, vill jag tacka kanslipersonalen för ert gedigna och lojala arbete under de gångna åren.

Jag vill även tacka alla utskottskollegor för givande möten och ibland spänstiga debatter. Tack också till talmanspresidiet. Jag önskar alla en riktigt skön sommar.
(Applåder)

Anf. 4 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten*.

Dessa utökade befogenheter handlar bland annat om att ge Skatteverket möjlighet att behandla biometriska uppgifter i folkbokföringen. Behandling av biometriska uppgifter är grundläggande för att stoppa bedrägerierna med multipla identiteter och användning av id-handlingar som tillhör en annan person.

Detta är en fråga som Moderaterna har drivit länge. Faktum är att vi gick till val med löftet att bekämpa brottsligheten och strypa flödet av skattepengar till de kriminella – något som regeringen är på god väg att lyckas med.

Fru talman! Skatteverkets uppgifter ska kunna jämföras med motsvarande uppgifter i Migrationsverkets register. Samarbete mellan myndigheterna är mycket viktigt för att motverka skapandet av falska identiteter.

Falska identiteter kan framför allt skapas vid invandring till Sverige, till exempel när en person söker uppehållstillstånd på grund av anknytning och uppger en identitet hos Migrationsverket. Senare kan samma person med en annan identitet söka asyl eller uppehållstillstånd på grund av anknytning eller, tills nyligen, arbete. I nästa steg kan personen ansöka om svenskt medborgarskap; åtminstone kunde man det innan reglerna ändrades den 6 juni.

I praktiken är det alltså möjligt för en person med svenskt medborgarskap att söka asyl under en annan identitet och på så sätt få multipla identiteter.

Fru talman! I brottsbekämpande syfte ska polisen få jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck med uppgifter registrerade hos Skatteverket. Även om felaktig folkbokföring i sig är ett brott utgör den ofta ett led i annan allvarlig brottslighet, exempelvis olika typer av välfärdsbrott och brott kopplade till företag. Det är brott som plundrar det gemensamma på hundratals miljoner och göder den organiserade brottsligheten.

Oriktiga folkbokföringsuppgifter som identitet, bosättning och familjeförhållanden är avgörande delar för att olika brott ska kunna begås. Otaliga är de exempel på falska identiteter som har använts och fortfarande används för att dölja de faktiska personer som begår brottet – utom räckhåll för rättsväsendet, skrattande hela vägen till banken.

Därför krävs kraftfulla åtgärder som bidrar till att fler brott klaras upp och till att vända den allvarliga brottsutvecklingen i samhället. Polismyndigheten behöver få bättre förutsättningar att använda biometriska jämförelser så att fler gärningsmän kan identifieras och lagföras.

Fru talman! Enligt förslaget ska passmyndigheterna i ärenden om samordningsnummer få jämföra biometriska uppgifter med de uppgifter som

finns i Skatteverkets register. Vi vill inte tillbaka till systemet där det lättvindigt delades ut samordningsnummer utan någon identitetskontroll.

Slutligen, fru talman: Regeringen föreslår införandet av ett nytt brott – främjande av oriktig folkbokföring. Under åren har flera fall av försäljning av falska adresser blivit kända, men hittills har ingen blivit dömd för medhjälp till falsk folkbokföring.

Därför behövs starkare lagstiftning för att lättare lagföra dem som i stor omfattning säljer adresser som ett led i organiserad brottslighet och utnyttjar utsatta människor. Det är skrupelfria kriminella som säljer falska adresser till människor som inte kan använda adresserna där de bor eftersom de ofta bor under undermåliga förhållanden i industrifastigheter, källare och andra lokaler som saknar elementära bekvämligheter som vatten och uppvärmning.

Detta är bara toppen av ett isberg. Därunder ligger mycket allvarliga och grova brott som människohandel och utnyttjande av människor.

Fru talman! Straffet för främjande av oriktig folkbokföring ska vara upp till två års fängelse och kommer förhoppningsvis att avskräcka dem som skor sig på människors utsatthet.

Samtidigt rättar regeringen till de delar av lagstiftningen som inte har fungerat väl genom förslag om att man inte ska dömas för folkbokföringsbrott vid händelser av mindre betydelse, till exempel sen anmälan om flytt eller annat där gärningen, med hänsyn till omständigheterna, kan anses vara ringa.

Fru talman! Frågan om behandling av personuppgifter är också i högsta grad en fråga om enskildas integritet. Dock är intresset av att motverka identitetsbedrägerier och fastställa identiteten på de personer som vistas i och är bosatta i landet ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle.

Det saknas andra, mindre ingripande, åtgärder för att hindra att felaktiga, utnyttjade eller multipla identiteter registreras hos Skatteverket och andra myndigheter.

Det är ingen överdrift att säga att konsekvenserna av felaktiga uppgifter i folkbokföringsdatabasen kan vara förödande för vårt samhälle. Välfärdssystemet urholkas, och bedrägerier mot privatpersoner och företag möjliggörs. Rättsvårdande myndigheters och andra myndigheters arbete försvåras. Detta undergräver vårt samhälle. Det är därför nödvändigt att Skatteverket förses med nya verktyg och att samarbetet med andra myndigheter underlättas.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 5 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Under mina åtta år i riksdagen har vi debatterat och fattat beslut om folkbokföring väldigt många gånger; jag vet faktiskt inte hur många. Det är ett tecken på att den gamla och den nya tekniken inte riktigt har gått hand i hand, från folkräkning via brev till att samköra register digitalt. Under denna resa kunde, som vi vet, illegala krafter gå före och utnyttja systemet kraftigt.

Ordning och reda i folkbokföringen är grundbulten i ett fungerande och tillitsbaserat samhälle. Korrekta uppgifter om vilka som bor i vårt land är

inte en teknikalitet; det är fundamentet för vår välfärd, för en rättvis beskattning och för rättsväsendets förmåga att skydda oss medborgare.

När folkbokföringen missbrukas, när adresser säljs till kriminella, när människor lever under falska identiteter eller när bidrag betalas ut på felaktiga grunder urholkas tilliten. Då skapas en kriminell ekonomi som i sin tur finansierar det grova våld vi ser på våra gator.

Regeringens proposition och utskottets förslag om utökade befogenheter för Skatteverket är inte bara välkomna utan helt nödvändiga och, ärligt talat, efterlängtade.

Fru talman! Sverige har varit naivt och dåligt rustat för att hantera den välfärdsbrottslighet och den organiserade brottslighet som frodas i spåren av en felaktig folkbokföring. Problemen med adresskapningar, identitetsmissbruk och kriminella som utnyttjar systemet är inte nytt. Det är inte heller nytt under den här mandatperioden.

Vi minns alla, som många har berört före mig, området utanför Stockholm där en sommarstugeägare blev kraftigt utnyttjad av kriminella. Kvinnan som ägde sommarstugan kunde inget göra.

För ett år sedan debatterade jag här i kammaren ett konkret och enkelt förslag: att en fastighetsägare av sommarstuga automatiskt skulle få ett meddelande när någon folkbokför sig på adressen för deras sommarstugefastighet, på samma sätt som är fallet för adressen där man bor året runt. Det var ett enkelt förslag för att täppa till ett uppenbart hål. Men nej, svaret från regeringen var väldigt avvaktande. Vi lade fram initiativ i skatteutskottet, men svaret blev nej.

Vi kan dock konstatera att det lönar sig att vara ihärdig, för rätt som det var fattade Skatteverket just detta beslut alldeles på egen hand, alltså innan den här propositionen passerade regeringens bord. Man kan ju undra varför det måste gå så lång tid innan vi ser resultat från myndigheter och regering.

Detta är ett mönster som upprepar sig även i andra fall. I Västernorrland gick det så långt att en gärningsman hann begå ett vidrigt människohandels- och sexualbrott innan regeringen slutligen ändrade sig och tänker sluta beskatta brottsoffer, trots att jag och Centerpartiet har lyft orimligheten i detta under hela mandatperioden. Det är människor, brottsoffer, som får betala priset.

Men, fru talman, när det nu äntligen ligger skarpa förslag på bordet som på allvar kan göra skillnad ställer vi oss förstås bakom dem.

Vi välkomnar införandet av det nya brottet främjande av oriktig folkbokföring. Det är ett avgörande verktyg. Det innebär att vi inte bara jagar den enskilde som skriver sig på fel adress utan också kommer åt själva den kriminella infrastrukturen – personer som systematiskt möjliggör fusket, säljer adresser och agerar som brottsliga fixare. Det är precis så man måste arbeta för att strypa syretillförseln till den organiserade brottsligheten.

Vi tror också att de utvidgade möjligheterna för Skatteverket att behandla biometriska uppgifter är nödvändiga. Att kunna registrera och jämföra fingeravtryck och ansiktsbilder är ett kraftfullt sätt att säkerställa att en person är den som den utger sig för att vara och att förhindra att en och samma person agerar under flera identiteter. Då kan vi hindra den typ av identitetsmissbruk som möjliggör allt från bidragsfusk till terrorfinansiering.

Men, fru talman, med utökad makt följer också ett oerhört stort ansvar.

Användningen av biometrisk identifiering, särskilt när data lagras för framtida jämförelser, innebär en särskild risk för intrång i den personliga integriteten. Om detta inte regleras strikt och hanteras ansvarsfullt riskerar vi att skapa en känsla av konstant övervakning.

All användning av biometriska data måste ske på ett rättssäkert, proportionerligt och ansvarsfullt sätt. Lagstiftningen måste vara glasklar och transparent. Det måste finnas robusta mekanismer för oberoende tillsyn och kontroll för att säkerställa att detta inte inskränker grundläggande fri- och rättigheter på ett oproportionerligt sätt. Vi ger staten nya, vassa verktyg, och då måste vi också se till att det finns starka skyddsmekanismer på plats.

Därför kommer Centerpartiet att noga följa implementeringen. Vi behöver vara en garant för att balansen mellan effektiv brottsbekämpning och skyddet för den personliga integriteten upprätthålls.

Vi ställer oss bakom utskottets förslag och hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Eftersom detta är mandatperiodens sista debatt, vad vi vet, vill jag också passa på att tacka utskottskansliet, som gör ett fantastiskt jobb. Tack också till alla kollegor i utskottet! Tack till kammarkansliet!

Jag vill också skicka en hälsning till alla som jobbar här. Jag brukar säga att det är få andra arbetsplatser eller ställen man haft uppdrag på där man känt sig så välkommen och blivit så väl bemött. Det är en fröjd.

Anf. 6 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Vi behandlar i dag utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringen.

Som kristdemokrat menar jag att en fungerande rättsstat bygger på att staten vet vilka personer som bor i landet och var de faktiskt är bosatta. Folkbokföringen är inte bara ett administrativt register. Den är en grundbult för välfärden, beskattningen, rättsväsendet och vårt demokratiska system. När folkbokföringen är felaktig skapas möjligheter för bidragsbrott, identitetsbedrägerier och organiserad kriminalitet.

Under många år har vi sett hur kriminella nätverk utnyttjat brister i systemen. Felaktiga adresser, falska identiteter och multipla identiteter har använts för att tillskansa sig offentliga medel och försvåra brottsbekämpningen. Därför är det nödvändigt att samhället stärker kontrollen över folkbokföringen.

Fru talman! Den här propositionen innehåller flera viktiga reformer.

För det första införs det nya brottet främjande av oriktig folkbokföring. Den som medvetet hjälper någon att lämna felaktiga uppgifter eller på annat sätt möjliggör felaktig folkbokföring ska kunna hållas ansvarig. Det är rimligt. Den som bidrar till att underminera tilltron till våra register ska inte kunna undgå ansvar.

För det andra får Skatteverket bättre möjligheter att använda biometriska uppgifter såsom fingeravtryck och ansiktsbilder för att fastställa identitet.

Förslaget innebär också ett utökat informationsutbyte mellan Skatteverket, Migrationsverket och Polismyndigheten. Detta stärker möjligheterna att upptäcka identitetsbedrägerier och förhindra att samma person uppträder under flera identiteter.

Kristdemokraterna ser detta som viktiga verktyg i arbetet mot den organiserade brottsligheten. Kriminella ska inte kunna gömma sig bakom falska identiteter eller utnyttja samhällets system för egen vinning.

Samtidigt måste varje utökad befogenhet vägas mot skyddet för den personliga integriteten, fru talman. Därför är det viktigt att användningen av biometriska uppgifter regleras i lag, att ändamålen är tydligt definierade och att uppgifterna endast används när det är nödvändigt. Rättssäkerhet och integritetsskydd ska alltid värnas, även när samhället stärker sina kontrollmöjligheter.

För mig som kristdemokrat handlar detta ytterst om att upprätthålla tilliten i samhället. Medborgare ska kunna lita på att välfärdssystemen går till dem som har rätt till dem. Myndigheter ska kunna lita på identitetsuppgifter. Människor ska kunna känna trygghet i att samhället har förmåga att bekämpa fusk och kriminalitet.

Därför välkomnar jag regeringens förslag och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Eftersom detta är mandatperiodens sista debatt vill jag också tacka riksdagskansliet, talmanspresidiet och skatteutskottets kansli, som ger oss gott stöd och hjälp i alla våra uppgifter. Tack också till alla mina kollegor i skatteutskottet för goda debatter! Jag önskar alla en fin sommar.
(Applåder)

Anf. 7 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Folkbokföringen är en central grund för hela vårt välfärdssamhälle. Det är den som avgör hur du får ta del av olika välfärdsförmåner och vilken kommun du beskattas i.

Att ha ordning och reda i folkbokföringen är helt centralt. Vi i Miljöpartiet har därför upprepade gånger ställt oss bakom olika regeländringar som säkerställer en mer korrekt folkbokföring. De som vill utnyttja systemen och fuska ska inte kunna komma undan genom att folkbokföra sig på fel adress eller ha flera olika identiteter.

Samtidigt ser vi också att vissa grupper har hamnat i kläm när man har försökt strama upp systemet. Det handlar inte minst om hemlösa, människor som inte har en adress att folkbokföra sig på.

Vi har under den senaste tiden tagit del av mycket oroande rapporter om människor som försökt hämta ut sina mediciner eller försökt få vård men fått beskedet: Du finns inte längre i systemet. Folkbokföringssystemet är grunden för tillgången till alla dessa rättigheter.

När regeringen nu återigen lämnar ett förslag om att strama upp systemet och komma till rätta med fusket saknar vi i Miljöpartiet åtgärder för de människor som faller emellan. Vi uppmanar regeringen att vidta åtgärder för att ingen människa som faktiskt bor här ska bli av med sina rättigheter. Jag yrkar därför bifall till reservation 2 i betänkandet.

Fru talman! Vi ser också ett behov av att analysera de samlade effekterna av många olika reformer som träffar människor som har migrerat till Sverige. I dag handlar lagförslaget om att Migrationsverkets och Skatteverkets olika uppgifter dels ska sparas, dels utbytas mellan varandra. Även om lagstiftningen är generellt utformad träffar den i praktiken människor som har haft kontakt med Migrationsverket, till exempel med samordningsnummer.

Regeringens politik har återkommande präglats av misstänkliggöranden av människor som har invandrat till Sverige eller som har utländsk bakgrund. I högre omfattning görs skillnad i rättigheter och kontroll av människor baserat på deras migrationsbakgrund. Det är viktigt att åtgärder för att säkerställa en korrekt folkbokföring inte blir ett verktyg för att urholka likabehandling och integritetsskydd.

Vi tycker därför att regeringen bör återkomma med en fördjupad analys av hur de utökade kontrollbefogenheterna inom folkbokföringsverksamheten påverkar den personliga integriteten och principer om likabehandling, särskilt för personer i social utsatthet och med utländsk bakgrund.

Fru talman! Jag vill också avsluta med att säga att det kanske är lite förvånande för många att höra att vi i Miljöpartiet ändå är överens med regeringen om flera åtgärder på området. Under valrörelsen var det en ganska polariserad debatt när Tidöpartierna gick fram med olika förslag om folkräkning. Det skulle knackas dörr, och varenda kotte skulle räknas, kanske till och med tandborstar – vad vet jag – som Kalle Olsson tog upp.

Vi är ändå glada att retoriken inte riktigt blev verklighet, att det blev något annat som är mycket rimligare och mer rationellt. Vi behöver se till att det är ordning och reda i folkbokföringen och att människor inte utnyttjas på bostadsmarknaden genom handel med fjärdehandskontrakt och så vidare. Vi måste se till att folk inte felaktigt kan folkbokföra sig i andra människors sommarstugor. Vi måste också se till att människor inte kan få tillgång till bidrag de inte har rätt till genom att fuska med folkbokföringen.

På det stora hela kan vi väl ändå konstatera att tonläget i debatten inte har renderat i lika galna förslag från regeringen som vi befarade från vår sida. Det är ändå lite glädjande att avsluta året med en så positiv ton.

Vi kommer att gå in i en valrörelse. Den kommer att vara polariserad, och det finns verkliga skillnader som påverkar människors liv. Men i Sveriges riksdag finns också en annan verklighet som inte blir rubriker i kvällstidningarna. Ibland är många av oss överens, och vi drar åt samma håll. I skatteutskottet har vi haft en god ton, även när vi inte har varit överens. Jag vill tacka kollegorna särskilt, och även kansliet och er som har hållit ordning på oss i kammaren – särskilt de gånger som tonen kanske inte har varit perfekt. Ni gör ett fantastiskt jobb för demokratin. Tack!
(Applåder)

Anf. 8 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! Det här betänkandet, *Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten*, handlar om ordning och reda i folkbokföringen och hur vi ska få folkbokföringen att vara så korrekt som möjligt.

Det är viktigt för samhället och för enskilda individer att folkbokföringen är korrekt. Folkbokföringen är grunden för en rad rättigheter och skyldigheter för den enskilde, mot samhället och mot andra enskilda privatpersoner eller företag.

För samhället är det viktigt att underlagen är korrekta eftersom de ligger till grund för statistik, ekonomi och samhällsplanering i vid bemärkelse. Felaktiga uppgifter kan leda till felaktiga beslut inom många områden. Och vad värre är – uppgifterna kan ligga till grund för välfärdsbrott

Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

och att den ekonomiska brottsligheten breder ut sig. Brottsligheten har oftast förmågan att ligga steget före.

Liberalernas bedömning är att det är viktigt att vi vidtar åtgärder för att få en så rättssäker folkbokföring som möjligt. Skatteverket uppskattar att över 100 000 personer är felaktigt folkbokförda, och över 20 000 personer är drabbade av att någon har skrivit sig på deras adress. Även jag har drabbats av detta. Flera myndigheter, exempelvis polisen, Skatteverket och Åklagarmyndigheten, upplyser om att det går att köpa felaktiga adressuppgifter.

Det är också viktigt med korrekta identiteter. Det är därför fullt rimligt att det nya brottet främjande av oriktig folkbokföring införs. Det måste få konsekvenser om någon medvetet medverkar till felaktig folkbokföring.

Vi får inte vara naiva, speciellt inte med tanke på att den internationella brottsligheten tränger sig allt djupare in i vårt samhälle. De nästlar sig in här och där. Se på exemplen Attunda och Malmö tingsrätter. De försöker tränga sig in på myndigheter som ligger under utskottets ansvarsområde, exempelvis Kronofogdemyndigheten och Skatteverket. De försöker infiltrera kommunala myndigheter – allt för att vinna fördelar. Och de medverkar även till att människor lockas hit på felaktiga grunder.

Det är därför viktigt att myndigheterna får bra möjligheter att skilja på dem som är skrivna på rätt ställe och dem som inte har korrekta uppgifter. Det kräver att myndigheterna ges större möjligheter att med hjälp av ny teknik avgöra om det föreligger folkbokföringsbrott.

Detta innebär att myndigheterna ska få använda sig av biometriska verktyg, exempelvis fingeravtryck och ansiktsbild, för att jämföra med de uppgifter som finns hos Skatteverket när det gäller folkbokföring och samordningsnummer.

För 20 år sedan hade vi med stor sannolikhet inte diskuterat dessa frågor på det här sättet. Men verkligheten har förändrats, och då måste vi använda de verktyg som är möjliga.

Det här är inte min sista debatt i dag. Jag ska även vara med i en debatt i finansutskottet. Men jag vill, precis som alla andra, passa på att tacka för ett gott samarbete i skatteutskottet. Jag tycker att vi har en trevlig umgängesstil. Nu har ordföranden för skatteutskottet lämnat debatten, men jag tycker att vår ordförande har skött arbetet på ett korrekt och professionellt sätt. Det gäller även vår vice ordförande när han har tjänstgjort.

Jag vill givetvis tacka personalen i skatteutskottet. Många av era betänkanden har jag läst med stort nöje. De känns som små intressanta och väl gjorda rättsutredningar. Man lär sig mycket nytt när man läser era betänkanden, vilket är roligt.

Jag vill givetvis tacka det kompetenta kammarkansliet. Jag tror att det var Helena som sa att man känner sig väl bemött i riksdagen. Vi får ett mycket professionellt bemötande på alla nivåer. Där tycker jag att riksdagen sticker ut på ett sätt som jag inte har träffat på i övriga samhället.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande. Jag önskar er alla en glad och trevlig sommar, så ses vi på valbarrikaderna om någon månad.

(Applåder)

Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

Anf. 9 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! I mitt anförande glömde jag att tacka. Därför vill jag nu rätta till det misstaget.

Stort tack till kammarkansliet! Stort tack till skatteutskottets kompetenta kansli! Och stort tack till alla kollegor i skatteutskottet för ert arbete, för det fina klimat vi har och för de spänstiga debatterna! Jag kommer att sakna dem.

Trevlig sommar!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 8 Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering

Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU47
Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering (prop. 2025/26:276)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 10 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera regeringens förslag om nya möjligheter för att bekämpa onlinerekrytering. Det är ett förslag som vi socialdemokrater välkomnar. Vi har drivit på för att det ska komma på plats.

För drygt ett år sedan tog justitieutskottet initiativ till en särskild utfrågning om hur barn och unga rekryteras in i kriminalitet via sociala medier. Det gjorde vi eftersom verkligheten har förändrats. Vi ser att gängen inte längre bara står utanför skolor, fritidsgårdar och idrottsplatser. De finns även i telefonerna, på Snapchat, på Tiktok och i krypterade chattar. Där barn finns finns gängen och erbjuder pengar för att transportera vapen, sälja narkotika och till och med utföra mord.

Vi socialdemokrater krävde redan i höstas att lagstiftningen skulle snabbas på, och vi drev på för det i januari. Vi tycker att det är bra att lagen äntligen kommer på plats, även om ikraftträdandet sker mitt i sommaren. Det hade varit mycket bättre om det hade skett före sommaren.

Det handlar om att motverka onlinerekrytering till brottslighet, inte minst av barn och unga. Och det handlar om att i praktiken bekämpa det som har blivit ett slags digital arbetsförmedling för mord och grov kriminalitet.

Lagen innebär att polisen snabbt ska kunna kräva att gängens rekryteringsannonser tas bort. Plattformarna måste agera inom en timme. Gör de inte det kan sanktionsavgifter utdömas.

Vi accepterar inte att terrororganisationer kan använda sociala medier för att rekrytera. Vi ska inte heller acceptera att gängen kan använda sociala medier för att rekrytera. Det handlar om att möta en verklighet där gängen inte längre rekryterar bara på skolor, gator och torg utan även genom

dessa mordannonser, som ofta är direkt riktade mot barn och unga. Därför är vi positiva till och välkomnar denna lag.

Fru talman! De senaste årens utveckling mot att allt fler barn och unga dras in i den grövsta formen av kriminalitet och misstänks för att delta i mord, sprängningar och skjutningar visar att det krävs skarpare verktyg.

För det första är rekryteringen inte endast fysisk, som jag precis har talat om. Den är också digital. Då måste verktygen också vara digitala. Det är helt oacceptabelt att nätverken tillåts att öppet annonsera och erbjuda så kallade jobb, i form av uppdrag för grov kriminalitet. Polisen måste därför kunna vara blixtsnabb och agera där rekryteringen faktiskt sker.

För det andra är tidsaspekten avgörande. Ett inlägg eller en annons på internet kan få enorm spridning och nå tusentals unga på bara några minuter. I värsta fall får den ligga öppen i flera timmar. Med tydlighet och enkelhet när det gäller att begära att detta material plockas ned minskar risken för att fler barn och unga dras in i den grövsta formen av kriminalitet.

För det tredje handlar det om att skydda barn och unga. Många av de som rekryteras är minderåriga. De utnyttjas cyniskt av kriminella aktörer. Här har de stora plattformarna i dag ett mycket större ansvar än de hittills har tagit. Rekrytering till morduppdrag och grov kriminalitet får aldrig behandlas som vilket innehåll som helst.

Fru talman! Vi ska samtidigt vara tydliga med att lagstiftningen och möjligheten att plocka ned annonser är nödvändiga steg, men de är inte tillräckliga i sig själva. SD och regeringen prioriterar stora skattesänkningar för de allra rikaste i vårt samhälle samtidigt som man för en politik som innebär stora neddragningar i skola och socialtjänst och som har lett till ökad arbetslöshet med nästan 100 000 fler personer. Av dessa är tiotusentals ungdomar. Det har inte ökat samhällets motståndskraft – tvärtom.

Nyrekryteringen har tillåtits fortsätta, och fortfarande står många på kö för att komma in i gängen. Det här kan inte få fortsätta, och det krävs en ny riktning i politiken. Vi måste göra mer för att bryta nyrekryteringen till gängen, med starka förebyggande insatser, fungerande skolor, närvarande vuxna och ett samhälle som fångar upp unga i tid.

Vi kommer att rösta ja till den här lagen. Polisen behöver fler verktyg för att stoppa mordannonser och rekryteringen av barn på nätet. Men det tar inte slut där. Vi ska se till att färre barn hamnar i situationer där en annons från ett kriminellt gäng framstår som en bättre möjlighet i livet än att söka en utbildning och ta ett jobb.

Varje barn som rekryteras av ett gäng är ett misslyckande för samhället. Men varje barn som hindras och aldrig rekryteras är en framtid som räddas.

(Applåder)

Anf. 11 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Fru talman! Vi hör från den socialdemokratiska ledamoten att mer behöver göras. Jag håller med. Trots att vi har en regering som under fyra års tid har gjort mer än någon regering någonsin gjort för att bekämpa brottsligheten behöver vi göra mer.

Frågan är bara hur Socialdemokraterna ska åstadkomma detta. Vi vet att de kriminella aldrig kommer att ge upp. De kommer aldrig att lägga sig platt. Om vi minskar trycket kommer de återigen att flytta fram sina positioner.

Jag välkomnar att Socialdemokraterna röstar för Moderaternas och övriga regeringens förslag här i dag om att polisen ska kunna plocka ned rekryteringsannonser. Men vi ser att Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverar sig. Det är en del av ett mönster. Socialdemokraternas samarbetspartier säger konsekvent: nej, mindre och långsammare.

Min fråga till ledamoten är alltså: Hur ska den här offensiven fortsätta?

Det är dessutom inte bara Miljöpartiet och Vänstern som är ett problem. Det är även det egna partiet. Från lokala föreningar, exempelvis i Täby, hörs det protester om att det görs alldeles för mycket. Ledamoten säger att det ska göras mer, men lokalt säger man att det görs för mycket.

I Botkyrka har en falang med grovt kriminella nominerat Socialdemokraternas sittande kommunalråd. Samma gäng stöttar nu en riksdagskandidat. Risken är att partiet kommer att ha ledamöter här i kammaren som står i tacksamhetsskuld till grovt kriminella.

Med tanke på allt detta är min fråga till ledamoten: Hur ska offensiven mot brottsligheten egentligen fortsätta?

Anf. 12 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Tack, Fredrik Kärrholm, för en bra fråga!

Som en upplysning till alla som följer debatten på sociala medier eller på tv hemma vill jag påpeka att det i alla fall för mig framgår tydligt att den reservation som vi ska ta ställning till här handlar om en utvärdering. Jag tänker att en utvärdering kanske inte är så revolutionerande, utan det är något som riksdagen vanligtvis ägnar sig åt. Man utvärderar de lagstiftningar som man fattar beslut om. Vi kan väl diskutera huruvida det är en bromskloss i detta arbete eller inte.

För det andra får man väl fundera på den rapport som polisen släppte i december, som visar att det fortfarande står många unga i kö. Antalet gängkriminella är fortfarande extremt högt, 17 500, varav många är under 18 år. Det är alltså under Fredrik Kärrholms tid som nyrekryteringen till gängen fortsätter att vara historiskt hög.

Det är också under den moderatledda regeringens tid vid makten som antalet unga under 15 år som är inblandade i mordärenden har ökat hundrafaldigt. De misstänks för inblandning i mord, skjutningar och sprängningar och sitter alltså häktade eller är föremål för bevistalan i våra svenska domstolar.

Vi har sträckt ut armen och handen till Fredrik Kärrholms parti för att kunna hitta en långsiktig lösning på de långsiktiga problem som vi står inför. Men man oroar sig samtidigt för ett parti som Moderaterna, som trots extremt höga kostnader för kommuner, skolor och socialtjänst fortsätter att dra ned på det förebyggande arbetet för att kunna mota gängen i dörren. Det handlar om starka skolor, små klasser för små barn, fler socialsekreterare och fältassistenter, bättre möjligheter för det sociala och inte minst fler människor i arbete, särskilt i de grupper som i dag står utanför och har en svagare position gentemot gängen.

Detta är en politik som Fredrik Kärrholm får stå för. Kommer ni att fortsätta driva skattesänkningar för rika före investeringar i förebyggande insatser?

(Applåder)

Anf. 13 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Fru talman! Det var så mycket dumheter staplade på varandra att det är svårt att bemöta allting. Men vi kan börja med narrativet om att det här problemet har uppstått under vår mandatperiod. År 2014 var det 37 unga personer mellan 15 och 20 år som var misstänkta för mord, mordförsök eller dödligt våld. År 2022, när vi tog makten, hade det ökat till 97 individer. Ökningen har varit kraftig.

Tack vare vår politik vänder vi nu utvecklingen. Vi trycker tillbaka gängen och klanerna. De utvecklar sina metoder, som jag precis sa – de kommer aldrig att lägga sig platt. Men vi trycker tillbaka gängen. Vår politik fungerar.

Ni saknar svar på vad som ska fortsätta göras. Er föreställning om vad brottsligheten beror på kokar hela tiden ned till ekonomisk omfördelning och bidrag. Men det handlar inte om det. Det handlar om att vi i Sverige har problem med en gangsterkultur. Ni är förlästa på Marx. Er socialistiska ideologi innebär skygglappar. Det vi har i Sverige är ett kulturproblem. Vi har ett problem med grovt kriminella som har varit förebilder. De har kunnat vara förebilder för att de har kunnat visa att brott har lönat sig.

Nu ser vi till att fler kriminella blir inlåsta, tack vare fler poliser och fler utredda brott. Fler förebilder försvinner, och fler kriminella utvisas. Fler kriminellas egendomar tas i beslag. Och det förebyggande arbetet ställs om och blir mer effektivt, med tidigare och tydligare insatser: föräldrastödsprogram och en helt ny socialtjänstlag.

De nedskärningar du pratar om sker i socialdemokratiska kommuner, till exempel i Stockholms stad, som är totalt vanskött av er. Där lånar man 1 miljon kronor om dagen och tvingas göra en massa nedskärningar. Det är i den stad du representerar som problemen med bristande förebyggande arbete finns.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Även om detta är sista dagen som vi har ärendedebatter, för nu i alla fall, gäller fortfarande att alla talar via talmannen.)

Anf. 14 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Fredrik Kärrholm ändå någonstans erkänner att den socialdemokratiska regeringen 2014 ärvde ett problem med gängkriminalitet. Vi har under lång tid diskuterat att detta inte är ett problem som uppstod 2022 utan ett problem som Sverige har brottats med under flera år – i nästan ett och ett halvt årtionde. Om man lyssnar på polisens larmrapporter före 2010 hör man att det varnas för den här situationen.

I det läget hade man önskat mer än att vi fick ärva ett justitiedepartement som var i stort sett tomt på förslag och dessutom nedlagda polisutbildningar. Här i Stockholm, om vi nu ska prata om det, var det noll antagna till polisutbildningen 2014. Vi tryckte gasen i botten för att vända utvecklingen. Vi byggde ut den svenska polisen, skärpte ett åttiotal straff och investerade samtidigt i skolor, socialtjänst och ett mer rättvist samhälle.

Man kan ha olika uppfattningar om orsak och verkan och vad som orsakar brottslighet. Bara för att man är utsatt och fattig begår man inte brott; det är korrekt. Men vi vet att det finns ett starkt samband mellan brottslighet och ojämlikhet och miljöer där fattigdomen tillåts växa och eftersattheten är stor – där skolorna inte fungerar och där arbetslösheten och språksvagheten är större än i majoritetssamhället. Vi vill bygga bort den ojämlikheten och samtidigt fortsätta utveckla polisen och verktygslådan.

Jag är säker på att vi i Socialdemokraterna tillsammans med de samarbetspartier som vi kommer att skaka hand med efter valet – först ska vi gå till val som ett självständigt parti, och sedan ska vi sätta Sverige främst – kommer att hitta en väg framåt så att vi kan knäcka rekryteringen till gängen. Samtidigt som vi gör det via breda, fungerande sociala insatser och satsningar på skola, socialtjänst och familjernas ekonomi kan vi också skärpa verktygslådan och se till att polisen har de verktyg som krävs.
(Applåder)

Anf. 15 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Från Vänsterpartiets sida vill jag också markera att detta är en angelägen reform. Förslaget syftar till att motverka onlinerekrytering av inte minst barn och unga till brottslighet och att bekämpa det som man ofta kallar crime as a service – att brott utannonseras mot ersättning, framför allt på digitala tjänsteplattformar. Det är djupt tragiskt att detta sker, men det är en effekt av den utveckling vi ser: att de kriminella gängen hittar nya verksamhetsformer och tränger tillbaka en del av de tidigare aktiviteterna från samhällets sida.

Jag tycker också att det är ett tecken på att straff inte räcker. Vi måste göra mer förebyggande insatser. Att begränsa onlinerekryteringen är en sådan åtgärd för att försöka förhindra rekrytering.

Jag vill också markera att vi från Vänsterpartiet står bakom regeringens förslag. Den reservation som vi har tillsammans med Miljöpartiet handlar inte om att vi är emot förslaget, tvärtom. Vi vill att det ska fungera väl, och därför föreslår vi en utvärdering inom cirka fem år. Vi tycker att det är klokt att vi kan bedöma om en ny reform fungerar väl eller inte.

Jag skulle också kunna nämna att en av remissinstanserna, Jämställdhetsmyndigheten, för fram att de gärna skulle se en kontinuerlig rapportering från polisen om hur detta fungerar. Det kanske är ett framtida steg, men vi bör i vart fall efter några år försöka bedöma om detta var bra och tillräckligt eller om det behövs mer i den här sektorn.

Sedan är det uppenbart för oss i Vänsterpartiet att vi måste satsa ännu mycket mer på socialt förebyggande åtgärder, med en bred, trygghetsskapande välfärd och tidiga insatser för de barn som verkar vara i farozonen. Det ska alltså vara både generellt och individanpassat.

Detta handlar mycket om socioekonomiska villkor – risken för att hamna i kriminalitet är större för fattiga barn än för barn med mer välbeställda livsomständigheter. Därmed inte sagt att fattiga barn alltid begår brott och inte heller att invandrare, som av många pekas ut som riskfaktor, alltid begår brott. De finns i brottsstatistiken, men inte enbart på grund av invandringen utan, återigen, på grund av att socioekonomiska faktorer slår igenom.

Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering

Jag skulle också vilja säga att jag uppfattar det här förslaget som ganska väl genomtänkt. Det handlar alltså om att polisen ska få rapportera och kräva en ganska omedelbar åtgärd från de värdtjänstplattformar som lägger ut annonser där man rekryterar barn. Om plattformsföretaget får ett föreläggande från polisen krävs det ett väldigt snabbt agerande. Inom en timme ska materialet och annonserna bort.

Det kan också handla om rekrytering av vuxna. Då ska rekryteringsinnehållet gälla lite allvarligare brott som kan ge fängelse i två år eller mer. Men när det kommer till den grupp som är allra viktigast att skydda, barn och unga personer under 18 år, kan man kräva detta oavsett vilket brott rekryteringen skulle syfta till.

Man har varit insiktsfull och insett att rekrytering av barn ibland kan handla om lite mindre allvarliga brott, som sedan gör att barnet fastnar i kriminalitet och bland annat via utpressning kan fås att begå allt allvarligare brott. Också det lilla insteget i kriminalitet kan vara ett avgörande och väldigt farligt steg i en kriminell karriär som man tvingas till. Det är också viktigt att inse att vi måste komma åt dem som agerar så hotfullt mot barn.

Det är också viktigt med beviskraven, som är ganska rimliga. Det handlar om vad man skäligen kan anta att annonserna ska användas till. Och när det handlar om underåriga, alltså barnen, menar man att det är tillräckligt att materialet riktar sig till eller har varit tillgängligt för unga och att det skäligen kan antas att någon vill nappa på det. Det handlar alltså också om stort fokus på barnen. Jag vill också säga att det handlar om vad som sker riktat mot svenskar på vårt svenska territorium.

Jag vill också kort nämna att vi från Vänsterpartiets sida ser fram emot den rapport som ska komma från Brå i oktober i år, där man ska få se fler exempel på hur vi kan begränsa rekryteringen av unga. Men i dag är vi nöjda med att regeringen har lagt fram detta förslag om att begränsa onlinerekryteringen, och vi vill följa upp det med en utvärdering.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 16 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Fru talman! Rekryteringen av barn och unga till grov brottslighet har i stor utsträckning flyttat från den fysiska miljön till den digitala.

I dag läggs morduppdrag ut öppet på sociala medier som Tiktok, Instagram och Snapchat. Grova brott som sprängningar och skjutningar utannonseras öppet på sociala medier och koordineras av kriminella genom olika digitala tjänster. Det kan handla om att transportera vapen, pengar eller narkotika, att skjuta någon eller att utföra en sprängning. Det här kallas ibland för crime as a service och är ett fenomen som har utvecklats och ökat under senare tid.

De som dras in i denna grova brottslighet och tar på sig morduppdragen är ofta barn och unga som saknar koppling till både anstiftaren, det tänkta brottsoffret och den plats där brottet ska utföras.

Utvecklingen mot en tjänstemarknad för brott är synnerligen allvarlig och behöver brytas med omedelbara åtgärder. Sådana verktyg finns i dag för polisen när de behöver agera kraftfullt mot exempelvis terrorisminnehåll på nätet men inte mot gängens digitala rekrytering. Därför kommer riksdagen senare i dag att fatta beslut om en ny lag om avlägsnande av rekryteringsinnehåll online.

Genom den föreslagna regleringen görs det möjligt för en behörig myndighet att besluta om föreläggande att rekryteringsinnehåll ska avlägsnas eller göras oåtkomligt. Ett föreläggande om avlägsnande ska riktas mot värdtjänstleverantören, det vill säga den som tillhandahåller den plattform där innehållet finns. Innehållet ska avlägsnas eller göras oåtkomligt så snart som möjligt och senast inom en timme från det att värdtjänstleverantören tog emot föreläggandet. Sanktionsavgift ska kunna tas ut av en värdtjänstleverantör som överträder sina skyldigheter enligt lagen. Avgiften kan uppgå till 5 miljoner kronor.

Förändringen är en del av det arbete som Sverigedemokraterna och regeringen gör för att mota den allvarliga brottslighet som under lång tid tillåtits växa fram i vårt land.

Fru talman! Jag yrkar bifall till justitieutskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 17 TREDJE VICE TALMANNEN:

Nu har jag flera gånger hört ledamöter använda ett engelskt uttryck utan översättning. Ni vet att det är okej att använda ett annat språk, men översätt det i så fall! Här kan det kanske översättas som ”grova brott på beställning”. Jag hoppas att detta kan hanteras framöver.

Anf. 18 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Kära kollegor! Jag vill inleda med att betona att Miljöpartiet också ställer sig bakom det här förslaget och att reservationen, precis som Vänsterpartiet nämnde, handlar om utvärdering med mera för att se att lagstiftningen är tillräckligt träffsäker och effektiv.

Rekryteringen till kriminella nätverk är en allvarlig samhällsutmaning som Miljöpartiet tar på största allvar. Barn och unga utnyttjas av gängen för att begå brott, och rekryteringen sker i dag både i fysiska miljöer och på digitala plattformar. Därför är det viktigt med träffsäkra och effektiva verktyg för att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet, även när kontakterna tas och uppdragen förmedlas online. Här kom det också ett engelskt uttryck, men det kanske ändå är så pass etablerat i det svenska språket att det får passera.

Miljöpartiet står alltså bakom regeringens förslag till nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering. Vi är glada för att förslaget har kommit på plats så snabbt.

För att förebygga brott är det avgörande att stoppa nyrekryteringen till gängen. I det arbetet behöver plattformarna ta ett större ansvar för att ta bort skadligt och olagligt innehåll. Polisens närvaro i digitala miljöer behöver också stärkas.

De frivilliga mekanismer och den samverkan mellan plattformarna och brottsbekämpande myndigheter som finns i dag är viktiga, men de har inte visat sig tillräckliga för att möta den allvarliga utvecklingen med gängrekrytering online.

Fru talman! Rättsväsendet ska ha effektiva verktyg för att förhindra allvarlig brottslighet, men nya befogenheter måste vara rättssäkra, träffsäkra och proportionerliga. Mot den bakgrunden vill Miljöpartiet nu uppmärksamma vissa viktiga invändningar mot regeringens förslag som har framförts av flera remissinstanser och Lagrådet.

Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering

Till att börja med måste onlinerekryteringen kunna bekämpas samtidigt som yttrande- och informationsfriheten skyddas. Bland annat Journalistförbundet, Sveriges advokatsamfund och Tidningsutgivarna menar att regeringens förslag brister i denna del. Remissinstanserna ser bland annat risker för att icke-brottsliga uttryck online kan tas bort och anser därför att det i lag bör framgå att bestämmelsen inte gäller på tryck- och yttrandefrihetsområdet.

Lagrådet har också synpunkter på lagens avgränsning. När det gäller utformningen av paragraferna 1 och 2 menar Lagrådet att regleringen öppnar upp för tolkning och därför kan innebära att lagen får ett bredare tillämpningsområde än vad som är avsett. Lagrådet föreslår därför en mer träffsäker formulering av paragraferna, men regeringen väljer att inte gå vidare med Lagrådets förslag.

Även remissinstanserna uppmärksammar andra delar av lagförslaget som kan komma att innebära en för bred tillämpning. Bland annat Journalistförbundet ifrågasätter om innehåll som skäligen kan antas vara ett led i att involvera en underårig i brottslighet alltid är brottsligt. Och Advokatsamfundet anser att beviskravet är lågt. Hovrätten för Nedre Norrland pekar också på att bestämmelsen om involverande av underårig kan få ett alltför brett tillämpningsområde och ifrågasätter proportionaliteten.

Ytterligare en brist med regeringens förslag är att den nya lagen inte möts upp med utökade resurser. Polisen menar att arbetet med att hantera rekryteringsinnehåll, följa upp förelägganden och hantera sanktionsärenden kan bli resurskrävande och leda till ökade kostnader för myndigheten som inte ryms inom befintligt anslag. Myndigheten bedömer också att det kan bli fråga om ett relativt stort antal ärenden per år. Bris har samtidigt varnat för att bristande resurser kan göra att lagstiftningen inte får avsett genomslag.

Miljöpartiet delar polisens och Bris synpunkter. För att lagen ska skydda barn och unga från att dras in i gängen krävs utökade resurser. Vi beklagar att regeringen inte har tillfört detta.

Fru talman! Mot bakgrund av de risker med förslaget som lyfts anser Miljöpartiet att det finns starka skäl att noggrant följa och kontrollera hur lagen tillämpas i praktiken. Även detta lyfter några remissinstanser. Google Sweden AB och Tech Sverige framför att plattformarna bör kunna begära oberoende granskning av förelägganden, medan Jämställdhetsmyndigheten har pekat på behovet av att överväga kontinuerlig granskning av polisens tillämpning av lagen.

Regeringen hänvisar till att plattformarna kommer att kunna överklaga beslut om förelägganden, men Miljöpartiet kan konstatera att det inte riktigt framstår som ett tillräckligt skydd för enskilda. Därför uppmanar vi regeringen att inom en femårsperiod återkomma till riksdagen med en utvärdering av lagen. På så sätt får vi möjlighet att följa lagens tillämpning och kontrollera att den får avsedd effekt, som ju är att ta bort gängens rekryteringsannonser online och skydda barnen utan att begränsa yttrande- och informationsfriheten och skapa tillämpningsproblem för rättsväsendet och utan att det drabbar oskyldiga.

Avslutningsvis får arbetet med att bekämpa rekryteringen till kriminella nätverk inte reduceras till en fråga om att ta bort innehåll online. Vi vet, såklart, att en betydande del av rekryteringen sker på skolgårdar, på fotbollsplaner, i bostadsområden och på andra fysiska platser i barns vardag. Det viktigaste förebyggande arbetet är därför att se till att barn inte hamnar i den utsatta situation där gängen kan utnyttja dem, oavsett om rekryteringsförsöken sker online eller på fysiska platser. Det kräver betydande och långsiktigt förebyggande insatser i skolan, vården, socialtjänsten, fritidsverksamheter och civilsamhället. Vi vill också rikta ett särskilt stöd till barn och unga som befinner sig i riskzonen för att dras in i kriminalitet.

Jag yrkar bifall till reservationen – det finns bara en. Den handlar om en utvärdering av bland annat resursbehovet och träffsäkerheten.
(Applåder)

Anf. 19 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Fru talman! Under de år då Socialdemokraterna vanstyrde Sverige eskalerade den organiserade brottsligheten och det dödliga gängvåldet. Mellan 2012 och 2022 tredubblades skjutvapenvåldet i Sverige. Bland dem som misstänktes för mord, dråp och dödligt våld år 2014 fanns 34 ungdomar i åldern 15–20 år. När vi tog över makten 2022 var siffran 97.

Den här utvecklingen är såklart fasansfull. För att vända den har vi under den här mandatperioden bedrivit ett omfattande förebyggande arbete. Vi har satsat på föräldrastödsprogram och tagit fram en helt ny socialtjänstlag. Vi har gett polisen befogenhet att bedriva avlyssning preventivt, även mot barn under 15 år.

En viktig del i det förebyggande arbetet är inte minst att vi ser till att fler gängmedlemmar blir inlåsta och förblir inlåsta. Då försvinner förebilderna. Då försvinner de som rekryterar.

Nu tillkommer ytterligare en förebyggande åtgärd. Polisen ska kunna begära att digitala rekryteringsannonser tas bort. Det är en viktig åtgärd eftersom gängen i allt högre grad har kommit att lägga ut morduppdrag på nätet, i sociala medier.

Det här är ett av de mest cyniska inslagen i samtidens brottslighet: att barn och unga utnyttjas för att begå grova brott. Nu försvårar vi det. Men det är inte alla gånger så att barnen luras in i det här. De söker sig ibland aktivt till möjligheten att begå brott och bli en del av gängen. Poliser beskriver det jag själv såg i mitt tidigare yrke som polis: Barn och unga vill begå brott för att tjäna snabba pengar men också för att det finns en strävan efter en kriminell identitet, som ger social status. Att enbart tala om nyrekrytering leder därmed tanken fel. Det handlar i lika hög grad om socialisation. Brottsproblemet i Sverige är i grunden ett kulturproblem.

Vi har en utbredd gangsterkultur med destruktiva ideal som får unga pojkar att vilja mörda. Det är ytterst en konsekvens av en migrationspolitik som skapat ett utanförskap, en migrationspolitik som framför allt Socialdemokraterna är ansvariga för. I detta utanförskap har gangsterkulturen vuxit fram.

Det vi denna mandatperiod har gjort för att vända utvecklingen är att vi satsat på fler poliser, låst in fler kriminella, utvisat fler kriminella, gripit gängledare utomlands, tagit kriminell egendom, fått bort kriminella

förebilder, visat för unga att brott inte lönar sig, förhindrat brott med preventiv avlyssning, satsat på föräldrastödsprogram, satsat på skolan, begränsat invandringen, skapat stabilitet och ordning i samhället och skapat ett samhälle där handlingar får konsekvenser – där hederligt arbete lönar sig bättre och brott straffas hårdare.

Tack vare den här politiken ser vi nu att skjutningarna minskar. Gängen och klanerna försvagas.

I bjärt kontrast till detta erbjuder den politiska vänstern ingenting annat än att man säger nej till det mesta av det vi gör – nej, mindre, långsammare. Deras gärningsmannaperspektiv, som vi hör om från den här talarstolen, är hopplöst. Övertron på bidrag och mer ekonomisk omfördelning är hopplös. Tron på högre skatter är hopplös.

Dessvärre är gängen ännu inte besegrade. Vi är på rätt väg, men vi är inte framme. De kriminella kommer aldrig att lägga sig platt och ge upp. Om trycket mot de kriminella nätverken minskar kommer de återigen att flytta fram sina positioner. Därför är valet i höst oerhört betydelsefullt. Den pågående offensiven mot brottsligheten måste fortsätta.

Polisen klarar nu upp fler grova våldsbrott än tidigare. Vi ser att fler ledande kriminella grips, döms och fängslas. Men ingen bör vara nöjd. Den organiserade brottsligheten finns kvar. Det sker fortfarande våldsdåd, utpressning, hot och digital rekrytering. Och barn används som förbrukningsvara av vuxna män som inte själva vågar begå brotten.

Därför behövs den här lagen. Den löser inte allt; ingen enskild reform gör det. Men den slår mot en konkret del av brottslighetens arbetsmetod. Vi gör det svårare att annonsera ut grova brott. Vi gör det svårare att snabbt hitta unga utförare. Vi gör det svårare för plattformarna att låta innehållet ligga kvar när polisen har pekat ut det.

Det här är en viktig lagstiftning, och jag är mycket stolt över att vi får den på plats i dag efter en rekordsnabb process.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 20 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att Centerpartiet stöder förslaget i det här betänkandet och den här propositionen. Vi tar ställning utifrån vår kompass att rättspolitiken ska vara kraftfull, smart och kunskapsbaserad och att den ska lösa verkliga samhällsproblem och inte bara producera löpsedlar.

Det här förslaget gör just det. Det adresserar ett faktiskt och dokumenterat problem, nämligen att kriminella nätverk annonserar om brott digitalt och rekryterar barn via sociala medier och spelplattformar. Det är inte ett påhittat problem. Det är vardag i dag för alltför många familjer i Sverige.

Centerpartiet yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Med den nya lagen om avlägsnande av rekryteringsinnehåll online skapas ett rättsligt instrument som hittills saknats. En behörig myndighet ska kunna förelägga en värdtjänstleverantör att ta bort rekryteringsinnehåll. Och det ska ske snabbt, senast inom en timme. Sanktionsavgifter kan drabba plattformar som inte följer besluten.

Den här modellen är beprövad inom terrorlagstiftningen, och det finns goda skäl att tillämpa den även mot gängens rekryteringsannonser.

Det här är inte ett förslag som är utan brister, men vi ser det som ett nödvändigt verktyg i den brottsbekämpande verktygslådan.

Jag vill lite kort sätta det här beslutet i ett större sammanhang.

Jag vill lyfta några av Centerpartiets förslag, som vi också anser behövs för att lösa det här problemet.

För det första vill vi dubbla straffet för rekrytering av underårig i brottslighet. Vi har redan beslutat att straffet kommer att höjas från fyra till sex år. Vi hade yrkat på en dubblering, till åtta år, för att markera var det grundläggande ansvaret ligger vid rekryteringen – på de vuxna och inte på 13-åringarna.

För det andra vill vi införa ett barnens larmnummer. Man ska vara försiktig med att införa nya larmnummer, men sju av tio föräldrar vet inte vart de ska vända sig om de är oroliga för att deras eller andras barn kommer i kontakt med gängen. Det behöver tas på allvar. Sverige behöver ett larmnummer dit både unga och vuxna kan ringa med sina misstankar och sedan slussas rätt. Det behövs om vi menar allvar med att krossa gängen.

För det tredje behövs det en barnansvarig för varje barn i riskzonen – en ansvarig som håller ihop insatserna. Vi har sett exempel på unga som på bara någon vecka gått från att stå helt utanför den kriminella miljön till att begå grova brott. Vi vet samtidigt att en stor majoritet av de barn som begår brott är kända sedan tidigare av socialtjänsten. Samordningen av insatserna behöver bli bättre. Att ha en ansvarig person per barn i riskzon tror vi är en av pusselbitarna. Det är ju inte alltid brist på resurser utan snarare brist på samordning och träffsäkerhet.

Slutligen vill vi se ett nationellt screeningprogram för våld mot barn eftersom kopplingen är alltför stark mellan barn som upplevt eller utsatts för våld under sin uppväxt och dem som sedan begår brott. Man behöver bli bättre på att se detta och agera så att brottets bana bryts för de här barnen. Deras bana från offer till förövare behöver stoppas. Precis som man kollar alla barns syn och hörsel behöver man screena deras utsatthet. Det görs på vissa håll, men det behöver göras för alla barn i hela Sverige.

Avslutningsvis vill jag önska talmannen, ledamöterna och medarbetarna en trevlig midsommar och sedan en fin sommar.

Anf. 21 MARTIN MELIN (L):

Fru talman! Jag ska inte dra ut på den här debatten. Jag vill bara konstatera att det inte spelar någon roll om det gäller organiserad brottslighet, gängkriminella, busar, bovar, banditer eller terrorister – kalla dem vad ni vill – för de ska bekämpas lika hårt på nätet som i den verkliga världen. När och om de marknadsför sin verksamhet på sociala medier eller söker folk via dem – inte sällan unga som ska ta uppdrag av olika slag, till exempel sprängningar och skjutningar – ska även dessa kanaler stoppas. Jag är glad över att regeringen nu går snabbt fram med ett förslag om hur detta ska gå till. Jag och Liberalerna yrkar bifall till propositionen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 9 Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU45
Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot (prop. 2025/26:267)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 22 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar betänkandet om stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot. Förslagen till ändringar syftar till att stärka skyddet mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot och innebär bland annat utökade möjligheter att ta dessa utlänningar i förvar med längre förvarstider och sänkta beviskrav vid förvar av vuxna. Det är ett förtydligande avseende förutsättningar för att besluta om utvisningar och skärpta straff för vissa brott enligt den här lagen.

Ändringarna som föreslås i betänkandet syftar helt enkelt till att skydda vårt land mot utlänningar som på ett eller annat sätt utgör ett säkerhetshot. I klartext handlar det ofta om utlänningar som genom olika typer av våldsbejakande extremism utgör terrorhot.

Fru talman! I det här sammanhanget är det svårt att inte prata en liten stund om Vänsterpartiet. Vänsterpartiet är det parti som mest av alla partier omfamnar politiskt våld och extremism. Det handlar inte bara om att deras ungdomsförbund är uttalat revolutionärt kommunistiskt och har nära samarbete med den öppet våldsbejakande vänsterextrema miljön. Samma sak gäller moderpartiet, där partiledaren under 2000-talet definierat sig själv som kommunist.

Inför valet 2006 välkomnade Vänsterpartiet en av Sveriges värsta landsförrädare genom tiderna som medlem i sitt parti. I nutid har partiet nedlusats av personer som tagit ställning för terrorism som metod. Exempelvis har ett betydande antal kandidater uttryckt stöd för Hamas och deras terrorattack den 7 oktober 2023, men även stöd för Putin och regimen i Iran har uppdagats.

Uteslutningar av vissa terrorsympatisörer som har skett efter uppmärksammade granskningar har mötts av omfattande protester i partiet, vilket vittnar om att det inte handlar om några olyckliga rekryteringar utan snarare om rekryteringar som har stort internt stöd.

När regeringen nu vill stärka säkerheten mot utlänningar som utgör ett säkerhetshot vill jag bara säga: Gissa vilket parti som yrkar avslag på regeringens proposition? Ja, ni gissade förmodligen rätt. Det är Socialdemokraternas och Magdalena Anderssons ideologiska vänner i Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet har i dessa frågor en lång tradition av motstånd mot att Sverige ska kunna utvisa utlänningar som utgör ett säkerhetshot. De har velat avskaffa lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar och samtidigt öppna gränsen för mer okontrollerad invandring.

Valet i höst handlar såklart om väldigt många frågor, men en fråga som jag anser borde få större betydelse gäller just arbetet mot utländska säkerhetshot. Svenska folket måste förstå att en röst på Socialdemokraterna kommer med ett särskilt ansvar nu när Socialdemokraterna har välkomnat Vänsterpartiet som en tilltänkt del av sin regering. Det är ett parti som välkomnar en fortsatt islamisering av vårt land genom massinvandring, ett parti med allt tätare band till våldsbejakande islamistiska miljöer och ett parti som här i dag röstar nej till ett förslag som syftar till att skydda svenska liv mot utlänningar som utgör terrorhot. En röst på Socialdemokraterna kommer alltså med ett särskilt ansvar.

Vill vi ha mer islamisering och fler utländska säkerhetshot, eller ska vi låta en blågul regering fortsätta att trygga vårt land från såväl inre som yttre hot?

Fru talman! Allvarliga värden står på spel. En regering måste vara överens när man fattar beslut om utvisningar av exempelvis utländska Hamassympatisörer som utgör ett säkerhetshot. Någonting säger mig att en rödgrön regering vars partier nominerar liknande personer till förtroendeuppdrag för sitt parti kommer att låta dessa utländska säkerhetshot stanna kvar i vårt land. Det är en utveckling som vore djupt olycklig, men här i dag kan jag konstatera att regeringen med stöd av Sverigedemokraterna tycks ha majoritet för sin proposition.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på vänsterkantens olika reservationer.

Anf. 23 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag börjar med att säga att Vänsterpartiet yrkar avslag på det här förslaget. Det gör vi av olika anledningar.

Vi menar självklart att Sverige ska ha ett starkt skydd mot allvarliga säkerhetshot. Det får dock inte innebära att man bortser från krav på respekt för rättsstatens principer och för proportionaliteten. Skyddet av grundläggande fri- och rättigheter i samband med frihetsberövanden och bruk av tvångsmedel måste vara starkt – för vuxna och kanske än mer för barn.

Det här är vår markering mot att man ska bryta mot rättsstatens normer och medge ingripanden som skulle kunna undvikas med bättre förebyggande insatser i samhället. Jag tror att många vet att Vänsterpartiet agerar kraftfullt för det. Ibland tar de som önskar repressiva åtgärder till bröst-toner.

Vad det handlar om nu är ökade möjligheter till förvar, längre förvarstider för vuxna, till och med utan någon som helst gräns, och utökade tider för barn. Det ska också bli sänkta beviskrav för vuxna och skärpta straff för barn när det gäller vissa brott.

Det är sant att Vänsterpartiet har varit tveksamt till tidigare reformer på området, som också har handlat om allvarliga skärpningar. Den lagstiftning vi har i dag om skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot, LSU-lagen, är redan starkt repressiv. Vi menar att det räcker och att det inte finns tillräckliga motiv i dag för att skärpa den ytterligare.

Man påstår att rättsläget och säkerhetsläget är förändrat. Vi menar att säkerhetsläget är ungefär detsamma som när den förändrade LSU-lagen trädde i kraft i början av 2020-talet.

Vi håller fast vid en princip som vi också har haft i fråga om utlänningslagen, nämligen att inte gå med på sänkta beviskrav för förvar. I det har vi stöd från åtskilliga remissinstanser som menar att det är orimligt med förvarstider som i princip kan pågå hur länge som helst. Personer som hålls i förvar enligt LSU behöver inte ens vara dömda för något brott. Det handlar om mer vaga antaganden om vad man misstänker kan hända.

Vi måste ta mycket större hänsyn till barnkonventionen än vad man vanligtvis gör och vad man särskilt behöver göra när det handlar om tvångsingripanden. Det är tragiskt att regeringen gång på gång föreslår mer ingripande åtgärder mot barn utan att man har följt några som helst barnrättsliga principer. Man bortser från barnkonventionens krav som säger att barn bara får frihetsberövas som en allra sista utväg.

I de specifika fall när barn bedöms utgöra ett kvalificerat säkerhetshot bör barnen placeras i en verksamhet som är anpassad för barn, där de erbjuds rehabilitering, vård och skolgång. När det handlar om tvångsingripanden är det svårt att se något annat alternativ än att vi behöver använda Statens institutionsstyrelse och dess institutioner.

Jag yrkar bifall till reservation 1 om avslag.

Anf. 24 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Vi går nu mot mandatperiodens slut. I eftermiddag har vi avslutning här i kammaren och tackar av de riksdagsledamöter som inte ställer upp för omval den 13 september. Men att en mandatperiod tar slut och att en ny tar vid innebär inte att politiken startar med ett blankt papper. Det finns frågor som verkligen löper över mandatperioderna och som vi kan följa över tid. Lagen om särskild kontroll och vissa utlänningar, LSU, som vi debatterar här i dag, är just en sådan fråga.

I denna lag regleras de allra mest kvalificerade säkerhetshoten mot Sverige. Den nuvarande lagstiftningen kom på plats förra mandatperioden, våren 2022, efter en mångårig process.

Redan 2017, ytterligare en mandatperiod tidigare, förband sig den dåvarande S-MP-regeringen i samband med den så kallade terroröverenskommelsen att se över lagen om särskild utlänningskontroll, som den hette då. Dessförinnan hade Säkerhetspolisen i en särskild inlaga till regeringen påtalat att lagstiftningen var otydlig, svårtolkad och svårtillämpad.

Kraven kom efter ett par decennier av islamistisk terror i Europa och i västvärlden. Vi minns ”nine eleven”, Madrid och London. Men vi minns också Sverige och Drottninggatan. Trots det akuta säkerhetshotet tog det dock fem år för Socialdemokraterna och Miljöpartiet från att regeringen förband sig att se över lagen tills en ny lag var på plats.

Vi från Moderaterna välkomnade den nya lagen när den kom, men vi konstaterade redan då att flera problem var olösta och kvarstod. Vår utgångspunkt var då och är nu att utländska medborgare som utgör hot mot Sveriges säkerhet ska lämna landet. Om det av olika skäl inte är möjligt behöver dessa personer kunna hållas i förvar eller övervakas på ett betryggande sätt.

Det är mot denna bakgrund som nuvarande regering gav en utredare i uppdrag 2024 att utreda ändringar i lagstiftningen. I dag debatterar vi en proposition från regeringen som behandlar delar av utredningens förslag.

Fru talman! I propositionen föreslår regeringen utökade möjligheter till förvar i så kallade LSU-ärenden. Bland annat föreslås ett sänkt beviskrav vid så kallade sannolikhetsförvar av vuxna utlänningar. I stället för att det ska vara sannolikt att ett beslut om utvisning kommer att meddelas föreslås att det räcker att det ska kunna antas att en utvisning kommer att meddelas.

Det föreslås också längre förvarstider och att den skarpa tidsgränsen för förvar av vuxna tas bort. I stället ska kravet på proportionalitet utgöra den yttersta gränsen.

Vid förvar av barn föreslås tidsgränsen förlängas till tre månader med möjlighet till förlängning av ytterligare nio månader vid synnerliga skäl. Synnerliga skäl innebär att det är högt ställda krav. Det föreslås att ett beslut om förvar av barn alltid ska prövas på nytt var fjärde vecka.

För att förtydliga att lagen kan tillämpas även på utlänningar som allvarligt påverkar säkerhetsläget utan att själva kunna knytas till säkerhetshotande handlingar föreslås att nuvarande utvisningsbestämmelse ändras tillbaka till den lydelse som fanns tidigare: En utlänning ska kunna utvisas om det är särskilt påkallat med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Fru talman! Det föreslås också skärpta straff för vissa brott enligt LSU. Minimistraffet för vistelse i Sverige i strid med återreseförbud ska för brott av normalgraden skärpas från fängelse till fängelse i lägst sex månader. Minimistraffet för den som hjälper den som utvisas ur Sverige att återvända till Sverige i strid med återreseförbud ska skärpas från fängelse till fängelse i lägst sex månader.

Det finns en bred majoritet i utskottet för de skärpningar regeringen föreslår. Men vi ser att Vänsterpartiet än en gång vill avstyrka skärpningar som stärker Sveriges säkerhet och vill avslå propositionen i sin helhet. Även Miljöpartiet vill göra vissa begränsningar. Detta är en naturlig följd av vad man tidigare har föreslagit. Vänsterpartiet var ju även helt emot terroristbrottslagen.

Trots att det finns en bred majoritet i utskottet visar sprickan i det rödgröna regeringsalternativet på en oförmåga att föra en skarp rättspolitik och en politik för att skydda Sveriges säkerhet. Jag noterar också att Socialdemokraterna, som är det största partiet i det rödgröna regeringsalternativet, inte deltar i debatten om denna viktiga produkt.

Fru talman! Eftersom detta är min sista debatt innan sommaruppehållet och troligen också denna mandatperiod vill jag tacka mina kollegor i utskottet. Vi har haft ett bra samarbete och ett gott samtalsklimat, även om vi inte alltid har varit överens i alla frågor. Det har varit en intensiv mandatperiod med högt reformtempo, inte minst under detta riksmöte och särskilt i vår. Som sagt, även om vi ibland står på olika sidor av barrikaderna vill jag tacka för ett gott samarbete och för de meningsutbyten vi har haft.

Slutligen vill jag också tacka kammarkansliet och utskottets kansli och önska alla medarbetare i Riksdagsförvaltningen en riktigt glad och skön sommar.

(Applåder)

Anf. 25 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Ja, det är uppenbart att vi ibland står på olika sidor av barrikaderna, dock inte alltid, vilket jag vill understryka.

Jag märker att det borgerliga blocket älskar att ta upp att vi i oppositionen skiljer oss åt på några punkter. Det gör vi, och det har vi också all anledning att göra, tycker jag som representant för Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet tycker att de rättsstatliga principerna är viktiga och att regeringspartierna alltför ofta sviker dem. Det här lagförslaget är ett exempel, och det finns fler. Jag står för att Vänsterpartiet har haft denna position länge och varit väldigt restriktivt i förvarsfrågan. Jag beklagar inte det, för jag tycker att vår linje är riktig. Vår argumentation bygger på en analys av och en tro på tidiga insatser.

Ja, Vänsterpartiet har behövt utesluta personer som har haft avvikande inställningar till bland annat revolutionära grupper, och jag menar att vi borde få respekt för att vi har agerat snabbt när sådant upptäckts.

Jag tycker att denna linje är rimlig, för vi måste alla försöka hantera oegentligheter inom våra partier. Det görs dock inte alltid på regeringssidan, och det vore det önskvärt att få en kommentar på.

Anf. 26 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Fru talman! I Moderaterna är toleransen för sådana ageranden vi sett från företrädare för Vänsterpartiet i det närmaste obefintlig, och jag menar att vi skulle hantera sådant ganska snabbt.

Jag uppskattar ledamoten Nordborgs ärlighet, och jag tycker att svensk politik och politisk debatt mår bra av att olika partier säger det de verkligen tycker och står för och att de står upp för sin hållning.

Vänsterpartiet och vi tycker olika i sak. Men att jag tog upp sprickan i det rödgröna regeringsalternativet handlar inte om kritik mot Vänsterpartiet utan om konsumentupplysning. Socialdemokraterna, som ju tyvärr inte deltar i debatten, vill med en rödgrön regering göra en rejäl vänstersväng inom bland annat den ekonomiska politiken samtidigt som de i likhet med den borgerliga sidan vill föra en stram migrationspolitik och en tuff rättspolitik. Denna kombination kommer dock inte vara möjlig. En regering måste nämligen vara överens och fatta sina beslut kollektivt, och Vänsterpartiet – som håller fast vid att man vill sitta i regering, vilket också hedrar er – kommer rimligtvis inte att gå med på de skärpningar Socialdemokraterna vill genomföra.

Anf. 27 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Mikael Damsgaard för de inledande vänliga orden, som jag förstås uppskattar.

Vad som händer efter valet är beroende av valutgången. Vi i Vänsterpartiet gläds åt att våra siffror stiger, vilket gör att vi har ett lite bättre förhandlingsläge. Det handlar ju hela tiden om att förhandla om vilka frågor vi vill prioritera och vad vi kan kompromissa med, och oavsett vilket parti vi diskuterar med handlar det om styrkepositioner.

Kanske är angreppen på varje liten skiljelinje mellan Socialdemokraterna och de övriga oppositionspartierna, särskilt Vänsterpartiet, ett tecken på oro från regeringssidan för att man kommer att förlora valet i höst. Jag hoppas ju att så blir fallet och att vi går framåt. Men vad som då kommer att hända är till syvende och sist en förhandlingsfråga.

Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot

Anf. 28 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Fru talman! Låt mig gå tillbaka till det Gudrun Nordborg sa om förebyggande åtgärder i sin första replik. Jag tror att det är naivt att tro att vi med traditionellt förebyggande arbete kan stävja denna typ av kvalificerade säkerhetshot. Det här handlar ju om människor som är ideologiska drivkrafter bakom, inte minst islamistisk, terror. Jag har svårt att tro att dessa individer är särskilt mottagliga för förebyggande insatser. Lagkraven är högt ställda, och det rör sig om ganska få beslut per år. Men det är nödvändigt att ha dessa kraftfulla verktyg i verktygslådan, och att avhända sig dem, så som Vänsterpartiet vill, vore både olyckligt och farligt för Sverige.

Att vi pratar om sprickan inom det rödgröna regeringsalternativet handlar helt enkelt om konsumentupplysning. Det vore farligt för Sverige att få en regering som lättar på migrationspolitiken och rättspolitiken så att brottsligheten får större utrymme i vårt samhälle. Att det vi har lyckats trycka tillbaka åter kan ta steg framåt vore farligt för Sverige, och det är denna konsumentupplysning vi vill ge väljarna.

Anf. 29 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Att frihetsberöva en människa är en av statens mest ingripande åtgärder. I en rättsstat ska det som huvudregel vara förbehållet situationer där någon dömts för brott, vid misstanke om allvarlig brottslighet eller för att skydda en människa från att allvarligt skada sig själv på grund av svår psykisk sjukdom eller missbruk.

Samtidigt kan det i vissa situationer finnas starka skäl att frihetsberöva vissa personer genom förvar med grund i den lag om särskild kontroll av vissa utlänningar som vi bland annat diskuterar här. När vi satt i regering var vi med och införde lagen 2022, så det var inte något vi motsatte oss.

Regeringen föreslår nu utvidgade möjligheter att utvisa utlänningar som bedöms utgöra kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet, ökade möjligheter att använda tvångsmedel och skärpta straff för fler brott mot lagen. Miljöpartiet anser att det i vissa fall kan behövas utökade möjligheter att ta i förvar personer som bedöms utgöra ett allvarligt säkerhetshot och därför kan antas behöva utvisas ur Sverige. Samtidigt kan behovet av nya skärpningar ifrågasättas utifrån att lagen varit i kraft relativt kort tid, vilket påverkar möjligheterna att bedöma behovet av ändringar i den befintliga lagstiftningen.

Detta har påpekats av flera remissinstanser, bland annat Rädda Barnen, som inte anser att det är motiverat att införa ytterligare skärpningar av lagstiftningen innan tidigare reformer har utvärderats. Vi i Miljöpartiet förstår samtidigt behovet av att motverka terrorism och andra kvalificerade säkerhetshot. Därför uppmanar vi regeringen att återkomma med förslag på hur rättssäkerheten i säkerhetsärenden kan stärkas. Regeringen bör se till att de regler som nu införs utvärderas inom en femårsperiod.

I propositionen föreslår regeringen att beviskravet för att ta vuxna i förvar enligt LSU ska sänkas. I dag krävs att det är sannolikt att ett beslut om utvisning kommer att meddelas, men regeringen vill att det ska räcka att det kan antas att utlänningen kommer att utvisas.

Regeringen föreslår dessutom att den nuvarande tidsgränsen för verkställighetsförvar av vuxna ska tas bort. I dag får som huvudregel en person inte hållas i verkställighetsförvar under längre tid än ett år, men under vissa förutsättningar kan en vuxen få hållas i verkställighetsförvar i upp till tre

år. Regeringens förslag innebär att en person som inte är dömd för brott i praktiken kan komma att hållas frihetsberövad under mycket lång tid, så länge förvaret bedöms proportionerligt i det enskilda fallet.

Miljöpartiet konstaterar att remissinstanserna lyfter upp allvarlig oro kring förslagen om sänkt beviskrav och längre förvarstider. Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen och Advokatsamfundet har ifrågasatt om regeringen visat att de nuvarande tidsfristerna är otillräckliga. Institutet för mänskliga rättigheter har pekat på att proportionalitetsbedömningen är särskilt svår i LSU-ärenden, där insynen ofta är begränsad, och har ifrågasatt om förslaget är förenligt med Europakonventionen. Civil Rights Defenders har varnat för oskäligt långa förvarstider och för att redan ingripande frihetsberövanden enligt LSU riskerar att bli än mer ingripande och påfrestande för den enskilde.

Miljöpartiet uppmanar regeringen att ta remissinstansernas oro i denna del på större allvar. När beviskrav sänks och tidsgränser för frihetsberövanden tas bort ökar kraven på rättssäkerhet, proportionalitet, insyn och effektiv kontroll. Regeringen bör därför säkerställa att konsekvenserna av de sänkta beviskraven och de längre förvarstiderna särskilt följs upp i en framtida utvärdering av lagstiftningen, inklusive hur reglerna påverkar rättssäkerheten, risken för oskäligt långa frihetsberövanden och Sveriges internationella åtaganden.

Fru talman! Sverige ska ha ett starkt skydd mot allvarliga säkerhetshot, men arbetet mot säkerhetshot måste bedrivas med respekt för rättsstatens principer, proportionalitet och grundläggande fri- och rättigheter.

I samband med frihetsberövanden och tvångsmedel måste rättighetsskyddet ändå stå starkt, för både barn och vuxna. Barn som bedöms utgöra ett allvarligt säkerhetshot omfattas av barnkonventionen, som är svensk lag. Den innebär att barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barn och att frihetsberövande av barn endast får användas som en sista utväg och under kortast lämpliga tid. Den utgångspunkten kan enligt Miljöpartiets mening inte vara förenlig med att sätta barn i förvar, oavsett vad bakgrunden till förvarstagandet är.

Propositionen innebär att barn i kvalificerade säkerhetsärenden ska kunna hållas i förvar under betydligt längre tid än i dag. Det är en mycket ingripande förändring. Barn som befinner sig i en migrationsrättslig process är ofta redan i en utsatt situation. Att då öppna för längre frihetsberövanden och placering på säkerhetsavdelning riskerar att allvarligt skada barns hälsa, utveckling och trygghet.

Vi delar den oro som har framförts av olika remissinstanser, bland annat Rädda Barnen. Kritiken handlar inte bara om enskilda bestämmelser i den aktuella propositionen utan om att regeringen återkommande föreslår alltmer ingripande åtgärder utan tillräckliga barnrättsliga analyser och utan att visa att åtgärderna är nödvändiga och proportionerliga.

Rädda Barnen har särskilt varnat för att barn riskerar att hållas i förvar eller övervakas under lång tid och på osäkra grunder. Institutet för mänskliga rättigheter har framhållit att förslagen om kraftigt förlängda förvarstider för barn inte ligger i linje med barnkonventionen.

Miljöpartiet avstyrker därför alla delar i propositionen som innebär att barn fortsatt eller i utökad omfattning kan hållas i förvar eller skiljas från sina vårdnadshavare. Förvar av barn måste förbjudas. Barn får bara frihetsberövas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid, enligt barnkonven-

Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot

tionen, som är svensk lag. FN:s barnrättskommitté har tydligt uppmanat Sverige att förbjuda och förhindra att barn placeras i förvar på grund av migrationsstatus.

Samtidigt kan det finnas specifika fall där barn som bedöms utgöra ett kvalificerat säkerhetshot kan behöva frihetsberövas. I sådana fall bör barnet inte placeras i Migrationsverkets förvar eller på säkerhetsavdelning utan i en verksamhet som är anpassad för barn. Det är Miljöpartiets uppfattning att Statens institutionsstyrelse, trots sina brister, har bäst förutsättningar att möta barn. Sis har lång erfarenhet av att erbjuda barn och unga vård, och vi anser att barn som behöver placeras av säkerhetsskäl kan placeras där.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Det här är mitt sista anförande före sommaren, så jag önskar alla kollegor en trevlig sommar.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 10 En betald polisutbildning

En betald polisutbildning

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU44
En betald polisutbildning (prop. 2025/26:237)
föredrogs.

Anf. 30 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Sverige behöver fler poliser – så är det faktiskt. Det är utgångspunkten för detta ärende. Men låt oss vara noggranna med vad det egentligen betyder, för det handlar inte bara om antalet anställda på papperet eller en totalsiffra på nedre raden. Sverige behöver fler poliser som människor möter, poliser i yttre tjänst och inte minst poliser i lokalpolisområdena, som vi har pratat om många gånger – poliser som bygger personkännedom, förebygger brott, utreder brott och är en del i att återupprätta den lokala närvaron där samhället många gånger har dragit sig tillbaka.

Människor bedömer inte staten efter hur välformulerade mål vi i denna kammare har, utan de bedömer staten efter om det kommer en polis när de ringer, om det finns någon att vända sig till i en utsatt situation och om samhället är närvarande innan gängen är de enda som är närvarande.

Det är mot denna bakgrund man ska se förslaget. Det är lite speciellt. Förslaget innebär bland annat att studielån för polisutbildningen ska kunna skrivas av successivt för den som genomgår utbildningen och tjänstgör som polis. Det är i grunden vad betänkandet handlar om, och det är bra. Det finns många teknikaliteter i övrigt.

Vi ska inte låtsas som att det här är okomplicerat. Det är ett avsteg från en principiell ställning där man i allmänhet finansierar sina studier inom ramen för världens mest generösa utbildningssystem. Det finns inget annat land i världen där man till och med får betalt om man studerar, utan där sticker Sverige ut. Det är vi väldigt stolta över.

Här går man ett steg längre och ska dessutom betala folk lön under utbildningen, och det anser vi att man kan göra i det här fallet. Vi är också väl medvetna om att det finns många yrken där rekryteringsbehoven är stora, där utbildningen kräver tid, lån och personligt ansvar och där yrket i sig bär upp välfärden och tryggheten. Det är sjuksköterskor, lärare och socionomer. Det finns mängder av yrken där det råder brist i dag men där man ändå finansierar sina studier på traditionellt sätt.

När staten nu går in och i praktiken gör just polisutbildningen betald måste det ses som ett medvetet undantag, inte som en ny allmän princip om att vissa utbildningar ska vara fria från studielån medan andra inte är det.

Det finns tre huvudsakliga faktorer som gör att just polisutbildningen är lite speciell, i synnerhet givet de stora utmaningar som finns i samhällskroppen för närvarande.

Den första är att polisen bär statens yttersta vålds- och tvångsbefogenheter på sina axlar. En polis har en särskild funktion. Man ska kunna ingripa i människors frihet, använda tvång, bära vapen, gripa, omhänderta och fatta otroligt snabba beslut där rättsstatens legitimitet ska utövas och prövas. Därför är vägen in i yrket inte bara en utbildningsfråga. Det är också en fråga om statens förmåga att rekrytera de bästa för att upprätthålla demokratins kanske mest känsliga uppdrag. Polisyrket är inte vilket yrke som helst.

Den andra är att polisyrket innebär en särskild personlig risk och utsatthet. Poliser möter i sin vardag våld och hot, organiserad brottslighet och lirare som man inte vill möta i en mörk gränd, som man brukar säga. Det innebär psykisk press för den enskilda polismannen eller poliskvinnan. Numera handlar det också om kartläggning och påverkan på olika sätt. Det gäller även anhöriga – och polisstudenter. Det här är en speciell grupp av de skälen. Poliser verkar i sin yrkesroll i en miljö som är väldigt speciell.

Den tredje faktorn är att samhällets behov av poliser är akut. Nu är det högt söktryck på polisutbildningarna. I Borås, som jag kommer ifrån, har vi en fantastisk utbildning med enormt högt söktryck. Man utbildar och levererar polisaspiranter på löpande band på ett sätt som vi är otroligt stolta över. Men vi kan inte hamna i en situation, givet de utmaningar vi har, där vi har polisbrist. Vi har fortfarande vissa polisområden där man inte har bemanning fullt ut.

Det är givet de utmaningarna som vi säger att vi kan testa det här förslaget. Det är en anomali, visst. Men ibland behöver man ta till särskilda åtgärder, och det tänker vi göra.

Med de korta orden vill jag önska er en glad sommar. Ledamoten Damsgaard var väldigt generös om hur fina och bra vi är. Men alla har vi våra fel och brister, och dem får vi jobba med under sommaren. Sedan kanske vi syns här, de av oss som blir omvalda, lite längre fram.
(Applåder)

Anf. 31 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Fru talman! Vi härinne är överens om några få saker.

En av de sakerna är att vi har ett stort problem med grov organiserad brottslighet och systemhotande brottslighet. Vi är också överens om att det

behövs fler poliser för att bekämpa den här brottsligheten, och vi är överens om att vi ska ha bra poliser.

En del i detta är att alla poliser säkerhetsprövas. Det finns en lång rad andra tjänstemannabefattningar i staten och det offentliga som bedöms som säkerhetskänsliga, där alla som anställs säkerhetsprövas.

Men det som nu har hänt i Botkyrka väcker kanske frågan om hur noggranna Socialdemokraterna tycker att man ska vara med det här. Vi har sett hur ett kommunalråd i Botkyrka nominerats av en falang med grovt kriminella individer. Samma gäng har nu stöttat en riksdagskandidat som står på valbar plats.

Det här är omständigheter som hade inneburit att man inte hade klarat en säkerhetsprövning om man hade sökt till polisen, så min fråga till ledamoten är: Tycker Socialdemokraterna, givet sitt eget säkerhetstänkande internt, att det ställs för höga krav i säkerhetsprövningarna för sökande till exempelvis polisutbildningen?

Anf. 32 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag är lite tveksam till om det här är riktigt inom betänkandets område, utan att för den skull ha läst hela betänkandet. Det är lite i gränslandet.

Anf. 33 PETTER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! Ja, ledamoten Kärrholm använde nog det största skohornet i riksdagens historia för att få in frågan om en inre strid i socialdemokratin i Botkyrka för ett antal år sedan i debatten om en betald polisutbildning. Hur får han ihop det?

Jag vet att ni är desperata på alla möjliga plan nu, och det förstår jag. I stället för att prata om vem som ska ta vem efter valet och fråga om interna stridigheter i en kommun i Sverige någon gång – jag är inte särskilt insatt i det – tycker jag att ni ska knacka dörr och prata om er egen politik. Det kommer inte att vara så roligt, för de där ute har inte något särskilt högt förtroende för er. Det har jag upptäckt när jag knackat på ett par hundra dörrar.

Den här Botkyrkahistorien hör knappast hemma inom det här betänkandets ramar, kan jag tycka. Självklart ska vi ha bra säkerhetsprövningar. Självklart ska vi se till att hantera saker och ting professionellt. Det har vi alltid gjort, och det kommer vi att fortsätta göra.

Anf. 34 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Fru talman! Sökande till polisutbildningen behöver genomgå en säkerhetsprövning. Det är en väldigt relevant aspekt på möjligheten att anta polisstudenter, som vi nu är överens om ska öka i antal. En betald polisutbildning syftar ju till att vi ska få fler polisstudenter.

Vi har fler sökande till polisutbildningen än någonsin. Vi utbildar fler poliser än någonsin, över 2 000 poliser per år. Det behöver öka ytterligare, och vi är överens om att en betald polisutbildning är viktigt för att attrahera de bästa och ännu fler sökande.

Det är relevant för syftet med betänkandet att ett stort hinder för att antas till polisutbildningen är säkerhetsprövningen. Därför var det relevant att ställa frågan till Socialdemokraterna hur de ser på den frågan. Men jag uppfattade inte att jag fick ett svar, så jag får väl helt enkelt nöja mig med icke-svaret.

Anf. 35 PETTER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! Det var bra att Kärrholm höll sig till ämnet, i alla fall någorlunda.

Jag kan säga att jag är väldigt glad över att det är nästan 20 sökande per plats till polisutbildningen, i alla fall vissa antagningsår. På vissa lärarutbildningar kan det finnas 20 platser per sökande, och det är egentligen ett ännu större problem för samhällskroppen på längre sikt.

Vi har jättestora rekryteringsbehov inom omsorg och annat, och med tanke på hur ni pratar och till varje pris vill slänga ut de svenskar som är etablerade här kommer den rekryteringen att bli ett ännu större problem i framtiden. Vi behöver bli fler i Sverige. Vi behöver fler som vill skaffa barn. Vi behöver ta hand om de svenskar som kommit till vårt land och gör rätt för sig som det i dag riktas en skarp udd mot. Det är jätteproblematiskt.

När det gäller polisutbildningen ser jag att vi har en ganska bra rekrytering. Jag hoppas att det här förslaget innebär en förstärkning av den trenden så att vi får ännu fler sökande. Jag ser med tillförsikt på att vi får en förstärkt och mer kompetent poliskår framöver.

(Applåder)

Anf. 36 MATS HELLHOFF (SD):

Fru talman! Äntligen! Det säger jag inte bara för att alla partier för en gångs skull är överens utan mest för att ingen nu ska behöva avstå från att utbilda sig till polis av ekonomiska skäl.

Men det är inte det enda skälet till den här reformen. Det behövs fler synliga och lokalt närvarande poliser i hela landet. Rekryteringen till polisyrket måste stärkas. Antalet som genomgår och fullföljer polisutbildningen måste öka. Det är viktigt att de som anställs i Polismyndigheten också stannar kvar i tjänst under en längre tid.

En betald polisutbildning får ses som en nödvändig samhällsprioritering, och med tanke på det läge som samhället befinner sig i är det viktigt att Polismyndigheten får de förutsättningar som krävs för att stärka den brottsbekämpande förmågan.

Fru talman! När jag själv för en evighet sedan sökte mig till polisen var en bidragande orsak att jag fick betalt under utbildningen. Jag fick mer eller mindre på kronan lika mycket – eller snarare lika lite – som jag hade på det enkla industrijobb jag hade innan. Det var ingen hög lön, men den var fullt tillräcklig för att ge ekonomisk trygghet.

På 1990-talet ändrades detta, bland annat för att utbildningen skulle harmoniseras med övriga högskoleutbildningar – polisutbildningen blev en högskoleutbildning 1984. Vilken inverkan borttagandet har haft på rekrytering och fullföljande av utbildningen får vi nog nöja oss med att spekulera om.

När nu alla partier har bildat kö för att prisa detta förslag, och möjligen i vissa fall också ta på sig äran för dess genomförande, vill jag ta tillfället i akt att idka lite högläsning ur en motion med rubriken En betald polisutbildning:

”Fler poliser kräver inte endast fler utbildningsplatser. Om platserna som finns på polisutbildningarna runt om i landet ska fyllas måste incitamenten att söka sig till yrket öka. Polisutbildningen bör därför till del finansieras av staten. En sådan ordning ger människor möjlighet att utbilda

sig till ett yrke vars syfte är att garantera allas våran säkerhet utan att skuldsätta sig för livet. Det bör utredas exakt hur en sådan finansierad utbildning ska utformas, men utgångspunkten bör ligga i en kontinuerlig, proportionerlig avskrivning av studielån då polisen arbetar vid Polismyndigheten efter genomförd utbildning. Utredningen bör dock vara öppen för andra vägar att uppnå ekonomiska incitament för att utbilda sig till polis om detta antingen kan visas öka incitamenten eller betunga de offentliga finanserna i mindre mån.”

Det här var ur en motion av Sverigedemokraterna från 2019. Det tog alltså sin lilla tid innan det här förslaget blev verklighet. Uthållighet och tålamod lönar sig, och det spelar roll vad man röstar på.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 37 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Fru talman! Rekordmånga unga män och kvinnor söker till polisutbildningen, och rekordmånga nya poliser utbildas. Vi utbildar nu fler än 2 000 poliser varje år, och antalet ska öka ytterligare. Medborgarna ska kunna lita på att polisen kommer när den behövs, att brott utreds och att laglydiga människor skyddas. Målet är i ett första steg att vi ska ha en polistäthet som motsvarar genomsnittet i EU.

Fru talman! Under den här mandatperioden har vi genomfört stora reformer för att trycka tillbaka den grova organiserade brottsligheten. Straffen har skärpts, polisens befogenheter har stärkts och fler kriminella grips, häktas och döms.

Hela vår lagstiftning behöver dock komma till användning. Därför behöver vi fler poliser, och därför är en betald polisutbildning viktig. Trots rekordmånga sökande till polisutbildningen vill vi attrahera ännu fler kompetenta personer för att säkerställa att vi i Sverige har världens bästa polis.

Med regeringens förslag ska studielån för polisutbildningen kunna skrivas av för den som efter utbildningen tjänstgör som polisman. Den som tjänstgör i minst tre år kan börja kvalificera sig för avskrivning, och den som tjänstgör under en åttaårig ramtid får hela lånet avskrivet.

Detta är en mycket klok ordning. Den premierar inte bara den som påbörjar utbildningen utan också den som stannar kvar. Reformen stärker därmed både rekryteringen och uthålligheten i Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Förslaget är också praktiskt utformat. Studielånet ska inte behöva betalas tillbaka under den tid den enskilde kvalificerar sig för avskrivningen. Den som omfattas ska alltså inte först betala in pengar för att senare få tillbaka dem. Det skulle skapa onödig administration och minska reformens kraft.

Fru talman! Det är också viktigt att notera att den här propositionen innehåller ett stärkt sekretesskydd för uppgifter om polisstudenter och polisanställda. Detta är mycket viktigt.

Den här reformen stärker polisyrkets ställning och gör det mer attraktivt att söka till polisen. Detta ökar chansen att fler stannar kvar i tjänst, och det bidrar till att Sverige får den polistäthet som krävs för att vi ska fortsätta offensiven mot brottsligheten. Fler poliser i hela landet betyder mer närvaro, att fler brott kan förebyggas, snabbare ingripanden, fler utredningar och större trygghet för hederliga medborgare. Detta är statens mest grundläggande ansvar.

Jag vill från talarstolen här i riksdagen rikta mig direkt till landets alla poliser. Ni gör ett arbete som få människor fullt ut ser. Varje dag möter ni samhällets baksida. Ni arbetar medan andra sover, firar och semestrar. Ni går in där andra går undan. Ni löser konflikter, ställer saker till rätta, hjälper och skyddar. Ni möter våld, hot och förnedring men förväntas ändå behålla lugnet. Ni hanterar en komplicerad lagstiftning men förväntas fatta sekundsnabba beslut.

I er vardag kan ni aldrig förvänta er ett tack, men jag vill säga: Tack för ert arbete! För ert arbete förtjänar ni inte bara allas vår tacksamhet utan också bättre villkor och fler kollegor.

Jag vill att alla poliser och polisstudenter i Sverige ska veta att jag och Moderaterna kommer att fortsätta arbeta för att ge er bättre förutsättningar att lösa ert viktiga uppdrag.

Därmed yrkar jag bifall till propositionen.

(Applåder)

Anf. 38 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Det är lätt att säga ja till den här reformen om att få en betald polisutbildning, även om den inte är alldeles självklar. Syftena är dock oerhört viktiga att markera.

Man vill alltså att polisutbildningen ska bli betald. Centrala studiestödsnämnden ska successivt skriva av låntagares studieskulder, och detta ska både stärka rekryteringen till polisyrket och hålla kvar utbildade poliser i professionen. Här är konstruktionen att man i och med den successiva avskrivningen i princip är kvitt sina studieskulder om man har arbetat som polis i åtta år.

Det jag också tycker är spännande är att man har tagit ett grepp med en positiv retroaktiv effekt. Detta gäller inte enbart de poliser som går ut sin utbildning efter att reformen träder i kraft, utan man låter den få effekt från och med den 1 augusti 2024. En pågående polisutbildning kan alltså också omfattas av detta.

Det är också viktigt att vi stimulerar så att man har möjlighet att etablera sig på flera håll i landet. Förhoppningsvis kommer det här också att innebära att man kanske landar och stannar kvar någorlunda nära sin utbildningsort, oavsett om det är i norr eller i söder eller mitt i landet.

Detta väcker dock också en del frågor om likabehandling. Har vi andra yrken som också är bristyrken och samhällsbärande på ett viktigt sätt som kommer att kunna kräva liknande reformer? Vi bryter mot vissa principer här genom att staten går in och skyddar en viss utbildning. Jag tycker dock att det finns goda argument för detta eftersom polisen är samhällsbärande och oerhört viktig i sin demokratiska funktion. Detta gör att vi ändå behöver göra avsteg.

Jag skulle också vilja lyfta att detta är något som ska öka tryggheten i samhället och att vi kanske borde satsa ännu mer på att få till en bra rekrytering av skickliga och kompetenta poliser.

Vi i Vänsterpartiet har länge motionerat om att polisutbildningen bör vara en högskoleutbildning som ger den som väljer att bli polis en akademisk examen. Här tas steg på vägen genom att en del högskolor och universitet ger universitetspoäng för vissa utbildningar som man kan komplettera sin utbildning med.

Många, också fackliga företrädare, menar dock att det vore värdefullt att öka attraktiviteten i och därmed viljan att utbilda sig till polis genom att den som gör det får en akademisk grundexamen. Då kan man kanske till och med gå vidare och i vissa fall bli forskare. Även den som går tillbaka till eller går in i en ordinarie polisfunktion skulle kanske ha bättre förutsättningar att använda kommande forskning och nya metoder på ett skickligt sätt.

Detta är alltså ett perspektiv som jag tror att vi ska behålla och försöka vidareutveckla.

Något som också upptar en del av min tid, bland annat efter kontakter med olika fackliga företrädare inom polisen, är att man har väldigt olika arbetsvillkor och livsvillkor beroende på var i landet man placeras. Hamnar du i glesbygd får du vissa uppgifter, som kan vara utmanande på sitt sätt, och hamnar du i storstaden Stockholm får du väldigt mycket uppdrag som är kopplade specifikt till huvudstaden. Det krävs bland annat insatser i samband med galor, statsbesök och mycket annat.

Oavsett detta tycker jag att det är viktigt att, som några redan har gjort i talarstolen, markera att man som polis är utsatt för en ganska stor psykologisk press och stress. Vi försummar ofta att nämna att vi som medborgare är väldigt beroende av att polisen får stöd att hantera sin utsatthet.

Utsattheten kan variera på olika sätt: Det kan handla om att konfronteras med gäng, men det kan också handla om att konfronteras med effekter av mindre brott som drabbar enskilda. Exempelvis bedrägerier är ibland kopplade till gängkriminalitet men ibland till ”vanlig” kriminalitet, och det gäller även inbrott och så vidare. Där möter man som polis väldigt ofta människor i sorg och förtvivlan.

Något annat jag vill ta upp är att vi lever under olika livsvillkor. Poliser i Stockholm kommer att få väldigt höga kostnader för boende och andra livsnödvändigheter. Det tar en större del av lönen än för poliser ute i övriga landet. Representanter för Stockholms stad och polisen har argumenterat för att vi som politiker måste uppmärksamma den här skillnaden, som gör att poliser som kanske egentligen skulle vilja jobba kvar i Stockholm inte riktigt har råd att göra det om de bildar familj och behöver större lägenhet och annat.

Här kommer vår övriga samhällspolitik in. Vad gör vi för att bygga rimligt billiga bostäder? Vilka välfärdsinsatser gör vi som innebär att familjer kan få hjälp till exempel i samband med att barnen anländer?

Det här är ett första viktigt steg för att vi under kommande år ska få en demokratisk och bra ordning på polisutbildningen och fler i tjänst på den viktiga polisfunktionen.

Med det tackar jag kollegor, kanslier och alla andra som har stöttat vårt riksdagsarbete under den här mandatperioden. Tack, allihop! Jag önskar er en fin midsommar och en härlig sommar.

Anf. 39 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Polisen har en viktig och många gånger avgörande roll i arbetet med att skapa, och även återskapa, trygghet för oss alla runt om i vårt land. Jag vill ta tillfället i akt och rikta ett varmt tack till alla både poliser och polisanställda för de insatser som de gör dygnet runt, dagligen, varje år. Ett varmt tack!

Vi centerpartister har stått bakom de historiskt stora och välbehövliga resurstillskott till svensk polis som nu förverkligas. Anslagen har ökat från 32 miljarder år 2022 till dagens 48 miljarder. Det är en ökning med ungefär 50 procent, och expansionen är mycket nödvändig. Brottsligheten är alltför allvarlig, och konsekvenserna för de enskilda och för samhället är alltför stora för att vi ska kunna stå still. Vi måste göra mer.

Det är mot den bakgrunden vi i dag debatterar justitieutskottets betänkande om en betald polisutbildning. Centerpartiet ställer sig bakom förslaget och välkomnar propositionen. Att göra polisutbildningen betald genom att skriva av studielånet för den som genomgått utbildningen och stannar kvar i tjänst är en klok och välriktad åtgärd. Denna skattefria avskrivning stärker rekryteringen och ökar drivkrafterna att stanna kvar i yrket. Det är också ett tydligt besked om att samhället värdesätter dem som väljer att slå in på polisyrkets bana.

Fru talman! Det handlar dock inte bara om fler poliser. Det är inte enbart antalet som avgör hur tryggt vårt land är, utan det är vad poliserna kan, var de finns och om de har förutsättningar att göra sitt uppdrag.

Riksrevisionen presenterade nyligen en rapport om antagningen till polisutbildningen, och det var ingen munter läsning. Riksrevisionen konstaterar att det inte är säkerställt att antagningsprocessen väljer ut de lämpligaste kandidaterna. Det saknas också en heltäckande analys av vad yrket faktiskt innebär och kräver och av vilken kravbild man ska ha. Det här är en mycket viktig iakttagelse men också allvarlig kritik. Rätt kravbild, rätt kompetens och rätt urval är ju grundbulten i allt.

Vi har i dag en verklighet där ungefär hälften av landets poliser har varit i tjänst i mindre än tio år. I statistiken kan vi se att en polis kan ha varit anställd i 40 år och därmed ha erfarenhet från de 40 åren medan andra kan ha varit anställda i bara några månader. Denna stora variation ger effekter och påverkar hur uppgifterna utförs.

Brottsligheten har dessutom förändrats. Utöver mängdbrott och våldsbrott hanteras nu avancerade digitala brott, internationellt organiserad brottslighet och komplexa ekonomiska upplägg. Dessutom har vi ett säkerhetspolitiskt läge med en gråzonsproblematik och rätt stora utmaningar kopplade till totalförsvar som också ska hanteras av dessa myndigheter. Det här ställer allt högre krav på både kunskap och förmåga.

Centerpartiet menar att kvantitativa mål, det vill säga mål om antal poliser, måste kompletteras med kvalitetsmål, det vill säga mål som mäter poliskårens faktiska förmågor. Det här lägger ett stort ansvar på såväl nuvarande regering som kommande regeringar att säkerställa att utbildningens innehåll och urvalskriterier hålls på en hög och ändamålsenlig nivå – inte minst när utbildningsvolymerna ökar i den omfattning som nu sker.

Fru talman! Polisen har formulerat visionen ”Vi gör hela Sverige tryggt och säkert”. Som centerpartist vill jag i dagens debatt särskilt betona ”hela Sverige”. Vi har länge kunnat se att det i vissa bygder är svårt att rekrytera till den polisiära verksamheten och att få långsiktighet, med kompetens som utvecklas lokalt och med lokal kännedom. Här finns jättestora utmaningar. Landet står inför, och kommer även framöver att stå inför, en stor kompetensutmaning.

Vi ser i dag hur polisreceptioner stänger runt om i landet, inte minst på landsbygden. Befolkningen möter detta och får besked om att möjligheten att fysiskt besöka polisen under fasta öppettider försvinner. Det är också på landsbygden och i mindre kommuner som det är svårt att rekrytera poliser. Med hög personalomsättning och många gånger tillfälliga placeringar har dessa bygder runt om i landet ofta sämre polisnärvaro.

Detta är djupt problematiskt. En tillgänglig och fysiskt närvarande polis bygger det förtroende som är avgörande för att förebygga och utreda brott. Relationen mellan invånare och polis kan vara helt avgörande för hur man berättar om sin egen situation och vad man kan vara utsatt för i hemmet eller när man har iakttagit någonting som behöver rapporteras och som kan underlätta polisens arbete för att lösa ett brott.

Fru talman! I våra budgetmotioner har vi lagt fram förslag om en polisgaranti. Garantin handlar om polisnärvaro i landets 290 kommuner – inte av princip utan för att tillgänglighet skapar trygghet och för att känslan av att polisen finns där när man behöver den måste vara lika i hela landet. En betald polisutbildning frigör dessa resurser. Den rekrytering som detta möjliggör måste inte bara leda till fler poliser utan måste också leda till fler poliser med hög kompetens och närvaro i hela landet.

Centerpartiet yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Jag vill också passa på att rikta ett varmt tack för mandatperioden så här långt. Jag önskar fru talmannen och ledamöterna en mycket fin fortsättning på sommaren.
(Applåder)

Anf. 40 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! För någon månad sedan debatterade vi här i kammaren Riksrevisionens rapport om den nuvarande polisutbildningen. Det var en gedigen rapport. Som en föregående talare nämnde var det även en kritisk rapport där man riktade hård kritik mot den nuvarande utbildningen. Det vi ska debattera i dag har en koppling till detta. Frågan gäller huruvida utbildningen ska vara betald. Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Jag är dock av uppfattningen att det här är en något udda lösning som väcker frågor om andra yrkesutbildningar som har ställt upp liknande krav. Av det skälet finns det anledning att uppehålla sig en del vid formerna för en framtida polisutbildning.

Om vi backar bandet lite kan vi se att polisens rekrytering och utbildning har förändrats över tid – i takt med samhällsutvecklingen, kan man säga. Efter förstatligandet 1965 blev en sökande anställd och fick sin utbildning vid den statliga polisskolan i Stockholm, som utgjorde en del av den dåvarande Rikspolisstyrelsen. Lön utgick under utbildningen, och urvalsprocessen skedde på länsnivå. En ettårig teoretisk utbildning följdes av två års praktiktjänstgöring – ett år på en kriminalavdelning och ett år på en ordningsavdelning.

I dag ser det lite annorlunda ut. Flera myndigheter är involverade i rekrytering, antagning och utbildning av poliser. Det är Polismyndigheten som är arbetsgivare och Plikt- och prövningsverket som testar sökande. Ett antal högskolor har polisutbildningen som en uppdragsutbildning.

Överlag går det att ifrågasätta värdet av att förlägga polisutbildningen till ett antal högskolor. Jämförbara myndigheter som Tullverket, Kustbevakningen och Försvarsmakten har rekryterings- och anställningsrutiner

som bygger på betald utbildning när en person väl är anställd. Detta är också genomgående i länder som är jämförbara med Sverige – man anställs, utbildas och får betalt under den tid som utbildningen pågår.

Jag ser hellre att polisen, i likhet med försvaret, har en egen högskola med ansvar för antagning, utbildning och forskning inom området ordning och säkerhet. Den kan gärna vara utlokaliserad men ha Polismyndigheten som huvudman. Fokus bör ligga på yrkesutbildning snarare än på akademisk utbildning, även om det sistnämnda självfallet också krävs i vissa delar av polisverksamheten. Polishögskolan kan då vara en akademi med ansvar för såväl basutbildning som specialist- och ledarskapsutbildning. Med den modellen kan vi få en försvarshögskola som är inriktad på rikets yttre säkerhet och en polishögskola med fokus på rikets inre säkerhet som båda bedriver forskning inom sina respektive områden.

Fru talman! Utifrån mina egna erfarenheter är jag av uppfattningen att utbildningen, liksom rekryteringen, måste bli mer verksamhetsanpassad. Polisyrket spänner över ett brett område med skilda krav på kompetens, men det måste ingå en grundläggande basutbildning och praktiktjänstgöring för alla.

Sammanfattningsvis, fru talman, är jag av uppfattningen att det finns bättre lösningar än de nu föreslagna för en framtida finansiering av polisutbildningen. I avvaktan på en återgång till anställning med betald utbildning i form av lön ser jag dock förslaget i betänkandet som en lämplig övergång till en betald polisutbildning vid en framtida renodlad polishögskola.

Jag vill också passa på att önska samtliga närvarande och talmanspresidiet en glad midsommar. Vi ses ju i utskottet lite senare i sommar, och vi ska även ha en debatt i augusti. Riksdagsåret är alltså inte slut för alla.
(Applåder)

Anf. 41 MARTIN MELIN (L):

Fru talman! Den 14 januari 1991 påbörjade jag min polisutbildning på Polishögskolan, som då var lokaliserad till Sörentorp i Solna. På den tiden innebar detta att jag där och då – alltså från dag ett – blev anställd hos och avlönad av Polismyndigheten. Månadslönen var ungefär 10 000 kronor, vilket i dagens penningvärde motsvarar ungefär 20 000 kronor. Utbildningen var tre år lång – man gjorde ett år på skolan, ett och ett halvt års praktik och till sist ytterligare ett halvår på skolan. Dagens utbildning är ju två år.

Under den tid då man var ute på praktik – den så kallade aspiranten – hade man även betalt för obekväm arbetstid. Det motsvarade ungefär 4 000 kronor till per månad i dagens penningvärde

Detta innebar att jag som 24-åring kunde finansiera mitt liv. Jag behövde inte ta några studielån under de tre år då jag utbildade mig. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen, under Göran Perssons styre, tyckte dock att poliser inte längre skulle få betald utbildning, och 1998 tog man bort detta. De som ville utbilda sig till polis fick då ta studielån eller jobba extra.

För en ung person i början av yrkeskarriären fungerar det ju att ta studielån och leva enkelt. Om den som vill skola om sig till polis är mitt i livet, och kanske har familj och dyra bostadslån, blir det svårare.

Att få personer med en annan yrkesbakgrund till Polismyndigheten är kompetenshöjande för myndigheten. Detta blir svårare om utbildningen inte är betald.

Men nu har vi en regering som förstår detta. Jag ställde för två år sedan en fråga till justitieministern på frågestunden i riksdagen om hur vi skulle göra med den betalda utbildningen. Han svarade då att man skulle titta på det. Nu ser vi det – i eftermiddag kommer vi att rösta igenom ett konkret förslag om att ha en betald polisutbildning i Sverige igen.

Fru talman! Vi har redan hört i debatten hur det här kommer att gå till tekniskt, så jag ska inte gå in på det. Men jag vill ta tillfället i akt att kort nämna vad jag tycker ska bli nästa steg i att göra polisverksamheten mer effektiv när det kommer till lön.

Sverige har i dag fler poliser per capita än vad man tidigare haft, åtminstone de senaste 30 åren. Vi har fler utbildningsplatser än tidigare, och fler färdigutbildade poliser kommer ut från utbildningsplatserna per år. Trots detta minskar antalet poliser i Stockholm. Om vi undantar Region Stockholm har polistätheten ökat med i snitt 23 procent i Sverige. I Stockholm har den minskat med 4 procent.

Dessutom har polisen i Stockholm utöver den vanliga polisverksamheten många poliser – 20–25 procent, uppskattar man – som är upptagna med uppdrag kopplade till huvudstadens problematik och allt som sker här. Det är fråga om offentliga tillställningar, allmänna sammankomster, bevakning av ambassader, bevakning av riksdag och regering, tingsrättsbevakningar, inkommande utländska besök och så vidare – plus en organiserad brottslighet som definitivt inte vilar. Därför blir kärnverksamheten lidande. Detta medför att poliserna i Stockholm i alltför liten utsträckning kan jobba problemorienterat och brottsförebyggande. Utredningarna kan inte ha samma fokus som i andra regioner i Sverige.

Därför behöver det göras någonting för att attrahera poliser som vill arbeta i Stockholm, helst erfarna poliser. Att bara tillföra nya aspiranter är inte lösningen. Aspiranterna behöver instruktörer och handledare, och dessa tas från den vanliga verksamheten, som på så sätt utarmas än mer.

När jag sökte till polisutbildningen 1991 sökte man specifikt poliser som ville jobba i Stockholm. Man hade på den tiden någonting som hette Stockholmstillägget. Det var en extra summa som alla poliser som arbetade i Stockholm fick. Syftet var just att locka poliser att vilja jobba i huvudstaden. Det fungerade faktiskt. Antalet poliser i Stockholm ökade, och under slutet av 80-talet och början av 90-talet hade vi fler poliser per capita i Stockholm än i övriga landet.

Fru talman! Jag hoppas att regeringen nästa mandatperiod tar höjd för detta i sin budget till Polismyndigheten och att man kan införa ett lönetillägg för poliserna i Stockholm. Förslaget från det lokala fackförbundet är 5 000 kronor per månad och per polis. Det skulle göra skillnad för den enskilda polisen och för det arbete som poliserna i Stockholm gör. Vi skulle få se fler poliser på våra gator, en ökad trygghet och en minskad brottslighet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 11 Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU25
Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet (prop. 2025/26:169) föredrogs.

Anf. 42 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! År 2001 beslutade riksdagen att införa den automatiska balanseringen i pensionssystemet, det vill säga det som i dagligt tal har kommit att kallas bromsen. Syftet var att säkra systemets långsiktiga hållbarhet när ekonomin utvecklas svagare än väntat. Det har varit klokt. Men det finns också en fråga som många pensionärer med rätta har ställt: Om det finns en broms när tiderna är sämre, varför finns det då ingen gas när tiderna är bättre?

Fru talman! Den här frågan har diskuterats länge. I dag röstar vi i enighet om att inrätta just en gas i pensionssystemet. Det är bra. De människor som har arbetat ett helt liv ska kunna känna förtroende för att pensionssystemet fungerar åt båda håll. När ekonomin försämras tar systemet ansvar. När ekonomin stärks ska också pensionärerna märka av det. Det stärker legitimiteten för hela pensionssystemet.

Fru talman! Den som lovar att gasen ska ge ett gott tillskott i pensionskuvertet lovar nog för mycket. Det är en försiktig gas. Det är mer epatraktorfart än Ferrarifart. Enligt kritikerna kommer gasen inte att ge tillräckligt märkbara tillskott, och det är korrekt. Det måste till andra åtgärder för att förbättra pensionerna på sikt.

Fru talman! För många äldre är pensionen inte en siffra i det orangea kuvertet. Det är en möjlighet att betala hyran, köpa mediciner, hjälpa barnbarnen eller få ekonomin att gå ihop när priserna stiger.

Jag får en hel del samtal om pensionerna. Jag minns särskilt en kvinna som ringde för några veckor sedan. Hon arbetade som specialistsjuksköterska i 49 år och får ut drygt 40 procent av sin slutlön. Det är inte värdigt, fru talman. Hon avslutade samtalet i tårar när hon berättade att det enda hon begär är att kunna handla rimlig mat till midsommar.

Förra veckan träffade jag Tantpatrullen här utanför riksdagen. De påpekar en annan stor brist med pensionssystemet, nämligen att vi har ojämställda pensioner. Många kvinnliga pensionärer lever under fattigdomsgränsen. Det är inte heller värdigt, fru talman.

Det är många som känner sig oroliga för pensionen. Många inom arbetaryrken har inte möjlighet att arbeta fram till riktåldern. Kroppen orkar inte det när man har börjat arbeta i unga år. Därför måste ett långt arbetsliv synas mer och tydligare i plånboken.

Vi socialdemokrater vill därför se en arbetarpension för dem som jobbat i mer än 40 år men ändå bara får marginellt mer än vad som betalas ut till dem som endast har garantipension. Det handlar om dem som slitit längst och hårdast – i vården, i industrin, i transportsektorn. De har gått upp tidigt, jobbat på helger och ofta burit väldigt tunga arbetsuppgifter genom hela livet. Det är dags att deras arbete också syns i pensionen.

Fru talman! Det svenska pensionssystemet kan bli bättre. Vi i Pensionsgruppen är glada att Pensionsavgiftsutredningens betänkande nu äntligen skickats på remiss. Ska vi göra pensionssystemet mer robust och höja pensionerna hjälper som sagt inte gasen, utan då måste pensionsavgifterna

också höjas till den nivå det var tänkt att de skulle ligga på från början. Det skulle skapa en ekonomisk hållbarhet både för dagens pensionärer och för morgondagens pensionärer.

Det här är några av de frågor som vi socialdemokrater kommer att bära in i det fortsatta arbetet i Pensionsgruppen. Det är dags att ta Sveriges pensionärer på allvar.

Fru talman! Jag vill passa på att tacka för ett konstruktivt arbete under den korta tid jag hunnit vara med i Pensionsgruppen samt önska Pensionsgruppen, kollegorna i socialförsäkringsutskottet, utskottets kansli samt alla riksdagens medarbetare en riktigt trevlig midsommar.
(Applåder)

Anf. 43 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande SfU25 *Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet*. Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag.

Alla förslag som rör pensionen har sin grund i Pensionsgruppen, vilket är något unikt. En föregångare till dagens grupp bildades redan i december 1991, då man samlades för första gången för att utarbeta ett förslag till ett nytt pensionssystem. Genom åren har dock inte alla partier varit välkomna i denna grupp. Det var först under hösten 2023 som gruppen utvidgades till att omfatta samtliga partier i Sveriges riksdag. Detta är enligt Sverigedemokraternas mening en självklar och välkommen utveckling. Alla partier ska kunna ta ansvar för pensionerna.

Fru talman! Sverigedemokraterna har länge riktat kritik mot Pensionsgruppen. Vi har beskrivit den som en sluten konstruktion med bristande insyn och transparens. Vi har även menat att gruppen under lång tid inte levererat tillräckligt i pensionsfrågorna. Under en längre period har antalet reformer varit få, och den mest framträdande förändringen har varit justeringen av riktåldern.

Men det har nu skett ett efterlängtat omtag. Samtliga partier i riksdagen är nu inbjudna till Pensionsgruppen. Vi sverigedemokrater är glada att få delta i Pensionsgruppen efter att ha varit utestängda från detta forum sedan vi blev invalda i Sveriges riksdag. Detta har i praktiken inneburit att vi inte har kunnat påverka eller ha insyn i Pensionsgruppens arbete.

Sedan omtaget 2023 har en hel del skett. Möjlighet att pausa tjänstepensionen har införts. Man har beslutat om en översyn av både grundskyddet och avgiftsnivåerna i det allmänna pensionssystemet.

En utredning om att införa en gas i pensionssystemet har genomförts. I dag fattar vi beslut om att faktiskt införa denna gas. Det är inte mer än rätt att en gas införs i systemet.

Redan i dag finns en automatisk funktion, den så kallade bromsen, i inkomstpensionssystemet. Den säkerställer att pensionerna inte överstiger systemets ekonomiska bärkraft. När bromsen aktiveras ökar pensionerna långsammare eller till och med minskar.

Gasen fungerar som dess motsats. Den gör det möjligt för pensionerna att öka snabbare när systemet är starkt och har ett överskott. Det skapar en mer balanserad och rättvis utveckling över tid.

Fru talman! Pensionärernas ekonomi har även stärkts genom andra reformer under denna mandatperiod. De skattesänkningar som Tidöpartierna har genomfört har gett mer pengar i plånboken.

Vi ser även att cirka en halv miljon svenskar är så kallade jobbonärer. Det är de som väljer att fortsätta arbeta samtidigt som de tar ut sin pension. Det finns flera positiva effekter av detta.

Det är en ekonomisk vinst genom att de har en arbetsinkomst. Forskning pekar på positiva hälsoeffekter av att trappa ned i stället för att sluta tvärt. Sociala kontakter i arbetslivet minskar ensamhet och motverkar psykisk ohälsa. Dessutom får arbetsplatserna tillgång till värdefull erfarenhet och kompetens.

Fru talman! Det finns flera andra reformer som regeringen och Sverigedemokraterna har genomfört som underlättar för pensionärer. Det är tandvårdsreformen, den så kallade tiotandvården, som trädde i kraft den 1 januari i år. Det är sänkt elskatt och införandet av ett högkostnadsskydd för elkostnader. Det är sänkta bränslepriser och sänkt matmoms. Detta är exempel på åtgärder som stärker pensionärernas ekonomi.

Det är också värt att nämna att de så kallade 57:orna har kompenserats under denna mandatperiod efter att ha hamnat i kläm vid höjningen av pensionsåldern. Satsningen omfattade drygt 3,2 miljarder och betalades automatiskt ut till de drabbade under sommaren 2024.

Ersättningen landade i genomsnitt på cirka 30 000 kronor per person, beroende på inkomst och kommunalskatt. Det var en miss som uppstod när man beslutade om ändrad riktålder under föregående mandatperiod, något som Tidöpartierna nu har rättat till.

Fru talman! För oss sverigedemokrater är det glädjande att nu få ta ansvar på riktigt för pensionärernas ekonomi. Som en del av Pensionsgruppen kommer vi att fortsätta arbeta konstruktivt för tryggare pensioner.

Återigen yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 44 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Vi moderater menar att det ska löna sig att arbeta, och det ska också löna sig att ha arbetat. Därför har den moderatledda regeringen tagit viktiga steg den här mandatperioden för att stärka pensionssystemet och pensionerna. Det är rätt och rättvist att det märks i plånboken när man har arbetat och slitit ett helt arbetsliv.

Fru talman! Vi började mandatperioden med att stärka Pensionsgruppen. Där har tidigare inte alla partier funnits med. Nu finns alla riksdagspartier med i Pensionsgruppen. Det menar jag stärker legitimiteten för Pensionsgruppen. Det säkerställer också att pensionerna står stadigt över tid. Det kräver både långsiktighet och samarbete.

Genom just Pensionsgruppen har vi genomfört viktiga reformer den här mandatperioden. Man kan bland annat numera pausa tjänstepensionen. Det är viktigt och något som har efterfrågats för alla dem som arbetar längre. Då behövs den här möjligheten till paus.

Vidare gör vi nu alla pensionsrelaterade åldersgränser kopplade till riktåldern. Det skapar ett sammanhållet system. För bara några dagar sedan meddelande Pensionsgruppen också att man gör den efterlängtade översynen av grundskyddet.

Grundskyddet är i dag ett lapptäcke. Det är ibland lite svårförståeligt, enligt vår egen myndighet. Nu är förhoppningen att det kommer att bli effektivare, enklare och mer träffsäkert.

Fru talman! I dag debatterar vi gasen i pensionssystemet. Det är överskottet i pensionssystemet. Om detta är man överens i Pensionsgruppen, och det är viktigt. Det tar måhända lite tid ibland i Pensionsgruppen, men det tycker vi är viktigt. Det förtjänar pensionssystemet, och framför allt förtjänar landets pensionärer det.

Fru talman! Det finns goda skäl till att stärka pensionärers ekonomi. Tack vare den moderatledda regeringen har ett genomsnittligt pensionärspar numera 2 200 kronor mer i plånboken jämfört med 2022.

Det är ett resultat av mycket konkreta åtgärder. Det är sänkt skatt på pension, lägre kostnader för el och drivmedel, stärkt högkostnadsskydd i tandvården och såklart också halverad matmoms. PRO gick ut häromdagen och sa att halveringen hade fått goda och avsedda effekter.

Vi har dessutom gjort det mer lönsamt att spara. De första 300 000 kronorna på ISK är skattefria. För många är detta en del i pensionssparandet.

Fru talman! Som jag inledde med att säga är arbete grunden för hela pensionssystemet. Vill man ha en högre pension måste det alltid löna sig att arbeta. Därför vill vi moderater fortsätta på den inslagna vägen.

Vi vill införa ett så kallat nytt jobbat-avdrag. Pension som är resultatet av ett långt arbetsliv ska beskattas lägre än pension som inte är det. För det ska alltid löna sig mer att ha arbetat än att inte ha gjort det.

Fru talman! Så här i det sista anförandet i kammaren vill jag passa på att ta tillfället i akt att tacka för de 8 åren i detta hus och för 16 år i demokratins tjänst.

Politik handlar mycket om relationer. Det jag kommer att bära med mig resten av mitt liv är alla relationer, goda vänskaper och trevliga samtal till och med över partigränser. Det kommer alltid att finnas med mig.

Jag vill påminna alla här i kammaren om att riksdagsuppdraget har vi alla till låns. Jag är oerhört glad och tacksam att jag fått detta fina demokratiuppdrag just till låns under två mandatperioder.

Efter sommaren, när debatterna har klingat av och valrörelsen är över, är det någon annan som kommer att sitta på platsen här i kammaren som jag kallar för min. Det är någon annan som kommer att sitta kring bordet i socialförsäkringsutskottet och utbildningsutskottet.

Det är någon annan som kommer att kuska runt i valkretsens åtta kommuner både dag och natt. Det är någon annan som kommer att sitta och arbeta på ett anförande, fru talman, och det ska erkännas att det ibland blev gjort kvällen innan en debatt. Och det är någon annan som kommer att ha kvällstjänstgöringen här i riksdagen.

Avslutningsvis: Ett litet tema i mina anföranden är att jag ofta lånat någon klok persons ord. Så även denna gång. Detta är en väldigt kort strof ur Pär Lagerkvists dikt på temat att ha något till låns.

Allt är nära, allt är långt ifrån.
Allt är givet människan som lån.

Med det säger jag tack, fru talman, och glad sommar!
(Applåder)

I detta anförande instämde Caroline Högström och Viktor Wärnick (båda M).

Anf. 45 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Jag instämmer inte i de politiska slutsatserna som den föregående talaren framförde här, men eftersom det här är mitt sista riksdagsår instämmer jag i slutklämmen. Det är dock inte min sista debatt, utan jag kommer tillbaka även i nästa debatt med finansutskottet.

Alla människor ska kunna leva på sin pension och kunna se fram emot ett liv i trygghet efter ett långt arbetsliv. Man ska ha råd att köpa den där koppen kaffe på stan och kanske en present till barnbarnen. Människor ska känna trygghet i att kunna gå i pension vid en rimlig ålder.

Har man haft ett tungt arbete som sliter på kroppen ska man också kunna gå i pension tidigare än om man har haft ett arbete som inte är lika slitsamt. Så ser det inte ut i dag. Alltför många pensionärer lever med låg ekonomisk standard och i fattigdom, och många har så låg inkomstgrundad pension att de har rätt till garantipension.

Detta var en av anledningarna till att Vänsterpartiet för några år sedan såg till att garantipensionen höjdes med 1 000 kronor per månad för dem som behövde det allra mest. Det var enormt viktigt och ledde till att fler pensionärer fick det lite bättre.

När de pensionärer som har det sämst ställt får bättre inkomster skapar det ett tryck på förbättringar även för övriga pensionärer. När pensionssystemet sjösattes på 90-talet utlovades att pensionärerna i det nya systemet skulle få ut 60 procent av lönen. Så har det inte blivit i det allmänna pensionssystemet, utan pensionärer behöver olika former av tilläggspensioner för att komma upp i mer än hälften av sin lön. Så ska det inte vara. Vänsterpartiet har därför bland annat krävt att inkomstpensionerna ska höjas.

Fru talman! Vänsterpartiet är numera med i Pensionsgruppen, som beslutar om förändringar i pensionssystemet. Där har vi drivit på för att inkomstpensionerna ska höjas så att pensionerna hamnar på den nivå som utlovades när systemet infördes. Vi har sagt att det behöver införas en rejäl gas i pensionssystemet som gör att pensionärerna får en större del av de pengar som finns i systemet. Avsättningarna till pensionen som andel av löneavgifterna behöver också öka. Nu ska vi äntligen införa den gas som vi från Vänsterpartiet sedan länge har föreslagit.

Jag vill också passa på att säga några ord om pensionsåldern. Vänsterpartiet var emot höjningen av pensionsåldern. Vi var i grunden emot höjningen då det inte samtidigt infördes arbetsmiljöåtgärder som gör att människor klarar av att arbeta längre.

Redan före höjningen av riktåldern var det många i slitsamma yrken som inte orkade arbeta fram till pensionen. För den som har ett arbete med låg lön ger de extra yrkesverksamma åren heller inte särskilt mycket mer i plånboken vid pension.

Den höjda pensionsåldern kan visserligen vara rimlig utifrån antagandet att vi lever längre och därmed kan arbeta längre, men verkligheten ser väldigt olika ut på arbetsmarknaden. Vanligast är att kvinnor inom utbildning, vård och omsorg inte orkar arbeta fram till riktåldern för pension.

Bland alla sysselsatta i åldern 50–64 år bedömer 12 procent att de inte kommer att orka. Bland Kommunals medlemmar är sju av tio oroliga för att de inte kommer att orka arbeta hela vägen. Alltför många börjar och avslutar arbetsdagen med värktabletter redan i dag. Sverige skulle därför

också behöva en pension där yrkesgrupper med särskilt slitsamma arbeten helt enkelt går i pension tidigare och inte förlorar pengar på det.

Fru talman! Vi behöver en pension som ger upprättelse åt alla dem som har burit barn i förskolan, gjutit betong, kört buss och skannat varor i kassan. De har burit och bär välfärden på sina axlar och har fått hjulen i det här landet att snurra. De, liksom alla andra äldre, förtjänar en trygg och rimlig pension. De ska inte tvingas leva som fattigpensionärer bara för att de inte har orkat arbeta fram till riktåldern.

Vi behöver också se till att villkoren på arbetsmarknaden förbättras. Ständiga nedskärningar, så kallade effektiviseringar, och ett högt tempo gör att många blir utslitna på jobbet alldeles för tidigt. Arbetsmiljön på arbetsmarknaden behöver förbättras.

Jag är glad för att vi nu har fått en gas på plats, men den är trots allt en försiktig kompromiss. Vänsterpartiet kommer att fortsätta att arbeta för höjda pensioner för alla.

Anf. 46 MADELEINE ATLAS (C):

Fru talman! Människan är en märklig varelse. En gång i tiden levde varje individ så som hon själv ville leva. Man hade frihet att styra sitt eget liv. Självklart var fokus på att skaffa mat, sovplats och sociala kontakter. Men hur, när och var – det var den frihet man hade.

I dag har vi inte bara förslavat de djur vi påstår att vi älskar, utan vi har också förslavat oss själva. I dag är det systemet som styr från födseln till döden. Allt är uträknat. Det är normer och förväntningar, och det är konsumtionstryck och pengar.

Fru talman! Låt oss en gång i livet få ta del av den frihet vi en gång hade! Låt pensionsåren bli den friheten! Tyvärr är det inte alla som har förmånen att få bli pensionärer. Tyvärr är det inte alla som har tillräckligt god hälsa för att kunna njuta av tiden som pensionär. Men friska seniorer, som många ändå är, ska med all rätt få känna frihet. Kan gasen ge lite klirr i kassan, så låt det ske!

Jag kan för all del förstå kritikerna, som är tveksamma till att använda gasen då vi står inför en osäker framtid. Det är en osäkerhet som är större än någonsin. Det är krig och klimatkatastrofer som skapar en väldig turbulens, men det handlar också om demografin. Det blir allt färre som ska betala in till pensionssystemet, och det är allt fler som blir äldre.

Att vi blir färre beror på att vi föder färre barn, att vi utvisar personer i arbetsför ålder och att vi har en hög arbetslöshet. Vi kan göra det enkelt för oss och helt enkelt höja pensionsåldern ordentligt. Fråga den hårt arbetande hantverkaren, undersköterskan eller industriarbetaren om det! Jag tror inte att det blir så bra. Vi kan också se till att vi skaffar fler barn. Men då vi redan överbefolkar vår planet tror jag inte att det heller blir så bra.

Det vi kan göra är att minska arbetslösheten och behålla arbetande personer i vårt land. Det gäller då inte bara dem som tjänar över 35 000 i månaden utan även dem som tjänar 23 000, 32 000 eller 26 000.

Just nu menar jag dock att det spann som finns mellan gas och broms är tillräckligt för att utjämna upp- och nedgångar. Det räcker kanske inte för dem som vill ha både livrem och hängslen. Men för mig räcker det med ett brett och starkt bälte.

Vi är alla medvetna om att seniorer som grupp har fått det bättre, och många har det faktiskt ganska bra. Och det är de värda. Jag hade dock önskat att den friheten skulle kunna spridas ut under fler tillfällen i livet – en revolt mot vårt inrutade och styrda liv!

Det finns en hel del kvar att göra för en bättre ålderdom som gasen inte kan lösa. Men ett styrande centerparti kan lösa det. Jag talar om fler hållbara och klimatsmarta boenden och fler trygghetsboenden. Jag talar om bättre vård och omsorg och en tryggare tillvaro. Jag talar om att motverka den utbredda åldersdiskriminering som finns i vårt samhälle.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag tackar också för min korta tid här i riksdagen. Ni pratar om fyra, åtta och tolv år. Själv har jag nu snart avverkat sju månader. Tack för det! (Applåder)

I detta anförande instämde Anders W Jonsson (C).

Anf. 47 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! ”Äntligen” är väl egentligen det ord som på ett snyggt sätt beskriver hur jag känner det i dag. Jag har envist drivit på för att det här förslaget ska bli verklighet, och nu ska en enig riksdag besluta att det ska finnas ett utdelningsbart överskott i pensionssystemet. Det innebär att vi inför en gas i ett pensionssystem som redan har en broms. Det ligger någon form av logik i att även ha en gas när det finns en broms.

Jag är alltså senior ledamot i Pensionsgruppen, men jag har bara suttit i riksdagen sedan 2018. Jag klev in i Pensionsgruppen i december 2018 och har sedan sett statsråd och ledamöter komma och gå.

Det första jag gjorde när jag hamnade i Pensionsgruppen – eftersom jag satt i socialförsäkringsutskottet tyckte man att det var logiskt att jag skulle kliva in i Pensionsgruppen – var att beställa allt som fanns skrivet om pensionerna och försöka läsa i kapp så mycket och så snabbt som möjligt. Jag visste redan när jag klev in i Pensionsgruppen att det här nog inte var helt lätt, men ju mer jag läste desto mer insåg jag att det här verkligen inte är lätt på något sätt.

Jag kom över en gammal utredning från 2004, UTÖ-utredningen, som jag satte mig och läste, för jag tyckte att den var intressant. Utredningen ligger till grund för det som vi i dag debatterar, nämligen hur man kan dela ut ett överskott. Det var ganska intressant att läsa UTÖ-utredningen, för det var ett högst teoretiskt resonemang som fördes. Då fanns det egentligen inte på kartan att pensionssystemet skulle generera ett överskott som bara läggs på, men vi har nu kommit dit.

Jag klev in direkt och sa: Det här vore väl en fiffig idé? Jag vet att vice talmannen och jag diskuterade detta när hon satt som ledamot i socialförsäkringsutskottet under förra mandatperioden. Man kan väl säga att alla andra partier var hyfsat njugga när det gäller intresset för att införa en gas.

Sedan började överskotten komma, och Pensionsmyndigheten gjorde dessutom en ganska häftig analys av hur överskottet skulle kunna komma att utvecklas. Det var alltså bara i Pensionsmyndighetens negativa scenario som vi skulle ligga kring balanstal 1, alltså där tillgångarna täcker utgifterna. Om man går under 1, det vill säga om skulderna är större än det som finns i systemet, slår bromsen till. Bromsen har slagit till tre gånger sedan den infördes.

Pensionsmyndigheten visade att överskotten i det realistiska alternativet, som man kallade det, och i det positiva alternativet hade en fantastiskt fin kurva, men man insåg att det inte var pensionssystemets idé att generera en massa överskott.

Jag skulle vilja säga att den ena poängen med det vi gör i dag är att alla personers pensionsrätter ska kunna bli mer värda. Den andra poängen tycker jag är lite moralisk. Om det finns för mycket pengar i systemet ska man också hjälpa dem som faktiskt har byggt upp överskottet, det vill säga de som betalar in pensionsavgifter. Parallellt med detta har vi också fonder som går fantastiskt bra – mycket bättre än vad vi hade kunnat räkna med.

Det här är verkligen på tiden, och det är fantastiskt trevligt att vi inte bara kan jobba bra i Pensionsgruppen utan att vi också kan se till att riksdagen på ett väldigt tydligt sätt säger att vi långsiktigt ska bygga ett pensionssystem.

Jag håller med ledamoten från SD, tror jag att det var, om att Pensionsgruppen är viktig. Det är precis det som det här handlar om. Vi fattar beslut och skruvar på ett system, men vi ska göra det på ett långsiktigt, hållbart sätt.

Jag kan tycka att balanstalet på 1,15 är lite högt. Jag skulle nog vilja ha det lite lägre, men jag ser också poänger med att ha ett balanstal som gör att det blir en väldigt tydlig skillnad innan systemet inte har pengar så det räcker. Det finns en säkerhetsmarginal, som det kallas. Den ska vi vara rädda om, för även om det går bra nu kan vi gå mot helt andra tider. Då är det naturligtvis viktigt att vi inte sätter sprätt på pengar i onödan.

Det beslut som vi kommer att fatta i dag kommer att stärka ekonomin för pensionärerna och de med pensionsrätter. Jag säger verkligen: Äntligen! Vad trevligt det är ibland att vara riksdagsledamot och få gå upp i en talarstol och säga: Det här är bra på riktigt!
(Applåder)

Anf. 48 MOHAMED YASSIN (MP):

Fru talman! Vi behandlar i dag betänkandet om utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet. Förslaget innebär att det införs regler för hur överskott i inkomstpensionssystemet ska hanteras. Om systemet utvecklas starkare än vad som krävs för att säkra framtida pensioner ska en del av överskottet kunna komma pensionärerna till del. Detta brukar beskrivas som en gas i pensionssystemet. Miljöpartiet står bakom förslaget.

Fru talman! Det svenska pensionssystemet bygger på en enkel men viktig princip: det ska vara långsiktigt, stabilt och möjligt att lita på. Människor ska kunna arbeta ett helt yrkesliv och känna trygghet i att det finns ett pensionssystem som håller över tid. Därför är Pensionsgruppen viktig.

I en tid då mycket i politiken präglas av kortsiktighet är det värdefullt att riksdagens partier kan samlas kring långsiktiga spelregler för pensionerna. Det skapar förutsägbarhet för dagens pensionärer och för alla som arbetar och tjänar in till sin framtida pension. Alla partier med olika ideologiska utgångspunkter kan komma överens om pensionssystemets grundläggande konstruktion. Detta är en styrka, inte en svaghet.

Fru talman! Det är också rimligt att det finns en balans i systemet. När ekonomin utvecklas sämre finns mekanismer som skyddar systemets långsiktiga hållbarhet. När utvecklingen däremot är stark och det byggs upp

betydande överskott är det också rimligt att pensionärerna får del av detta. Det är den princip som detta förslag bygger på.

Samtidigt vill jag understryka att detta inte löser alla de utmaningar som finns på pensionsområdet. Många pensionärer lever fortfarande med små ekonomiska marginaler. Kvinnor har fortfarande lägre pensioner än män. Vi ser hur ojämlikheter under arbetslivet följer med in i pensionsåren. Vi ser fortfarande att många äldre har små ekonomiska marginaler efter ett långt arbetsliv.

Miljöpartiet vill fortsätta arbetet för pensioner som går att leva på. Därför behöver vi fortsätta arbetet för mer jämlika pensioner och en starkare ekonomisk trygghet för äldre. För oss handlar pensionspolitiken inte bara om systemets ekonomi utan också om människors vardag. Pensionen ska ge trygghet, frihet och möjlighet att leva ett värdigt liv.

Fru talman! Dagens förslag är ett steg för att göra pensionssystemet mer komplett och mer rättvist när överskott uppstår. Det bygger på en bred politisk samsyn och stärker förtroendet för systemet. Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Jag vill också passa på att tacka tjänstepersonerna i socialförsäkringsutskottet som har varit hjälpsamma, professionella och bidragit med bra underlag under den korta tid som jag har tjänstgjort i riksdagen. Jag tackar talmännen och kammarkansliet samt kollegorna i riksdagen och socialförsäkringsutskottet för det fina och varma mottagandet under den korta period som jag har varit med. Med det sagt önskar jag alla en glad midsommar och en fin sommar.
(Applåder)

I detta anförande instämde Janine Alm Ericson (MP).

Anf. 49 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Sverige har i grunden ett bra pensionssystem. Samtidigt som det har gett goda pensioner åt de flesta har det haft en positiv inverkan på samhällsekonomin genom att helt enkelt uppmuntra till arbete. Att fler arbetar och att fler arbetar längre är grunden för att pensionerna långsiktigt ska kunna vara höga.

Ingen ska behöva vara orolig för sin ekonomi när man blir äldre. Därför var Liberalerna en gång i tiden med och drev på för att inrätta dagens svenska pensionssystem. Det är ett stabilt system som bygger på långsiktiga överenskommelser, men det är väl egentligen ingen som hävdar att systemet i sig är perfekt. Det är rätt svårt att uppnå perfektion i sak, men det betyder inte att man ska sluta sträva efter det.

I dag tar samtliga partier i Sveriges riksdag i alla fall ett litet steg mot detta med ett gemensamt förslag som jag tycker förbättrar det svenska pensionssystemet och går mot att säkra mer pengar till dagens och morgondagens pensionärer. Jag säger som Hans Eklind sa tidigare: ”Äntligen!” Det här är jag glad över.

Pensionerna är en fråga om frihet, värdighet och rättvisa. Den som har arbetat ett helt liv, tagit ansvar, betalat skatt och byggt vårt land ska kunna se fram emot ålderdomen med trygghet i sikte.

Fru talman! Vi behöver ett system som är ekonomiskt hållbart över tid. Men vi behöver också ett system som upplevs som rättvist av dem som lever med och i det. Om människor inte förstår systemet, inte litar på det

eller inte känner att det belönar arbete försvagas förtroendet. Det är mot den bakgrunden, fru talman, vi i dag behandlar förslaget om utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet.

Det handlar som sagt om en mycket enkel rättviseprincip: Om det finns en broms i dåliga tider måste det också finnas en gas i goda tider. Det är vi alla rörande överens om här i dag.

Hittills har pensionssystemet haft en tydlig mekanism för underskott. När ekonomin i systemet försämras finns regler för hur uppräkningen av pensioner och pensionsrätter hålls tillbaka. De finns där för att säkra systemets stabilitet, och det är i grunden rätt. Men när systemet går starkt, tillgångarna växer och ett betydande överskott byggs upp bör det också finnas en gas, något som hittills saknats. Den obalansen rättar vi nu till. Som sagt: Äntligen!

Vi inför ett balanstal på 1,15. Det tycker jag också i grunden är bra. Sedan får vi följa det över tid och se hur det utvecklas, men det är åtminstone ett steg i rätt riktning.

För Liberalerna är kopplingen mellan arbete och pension central. Vi tror på arbetslinjen, på livsinkomstprincipen och på att det ska löna sig att arbeta. Den som har varit med och finansierat systemet och burit riskerna i sämre tider ska också få del av uppsidan i bättre tider. Det är klokt.

I ärendet gör vi också bedömningen att den återstående skuld som inkomstpensionssystemet haft till staten enligt en tidigare överenskommelse ska skrivas av och därmed vara slutreglerad. Det tycker jag också är viktigt att nämna. Ett system ska som sagt åtnjuta människors förtroende. Vi behöver ha tydlighet, ordning och reda i det.

Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Jag vill också passa på att tacka fru talmannen och alla övriga som jobbar inte bara här i kammaren utan i hela huset för ert arbete, och kanske framför allt för ert tålamod med oss ledamöter. Det är viktigt att understryka. Tack för er professionalitet i er yrkesutövning! Man måste ändå lyfta er lite. Utan er skulle faktiskt inte det här stället funka. Tänk bara om 349 ledamöter skulle göra detta själva. Jag tror kanske inte att det hade varit optimalt.

Jag vill också vända mig till alla er i Pensionsgruppen och i socialförsäkringsutskottet. Vilket år vi har haft! Det har varit full fart. Några i justitieutskottet kanske vill säga emot, men jag vill hävda att vårt oerhört höga tempo är svårslaget. Vi har haft många förslag att tröska igenom och debattera. Jag tycker också att vi har gjort det väldigt respektfullt mot varandra, oavsett vilken ingång man haft i varje fråga. Vi har också alltid gjort det med glimten i ögat. Helt uppriktigt önskar jag inga bättre kollegor i utskottet, oavsett parti.

Det har också varit fantastiskt roligt att lära känna er som personer. Jag önskar er alla en fantastisk sommar. Se nu till att ta det lugnt på midsommar, och så ses vi i Almedalen. Ta sedan några veckor att återhämta er och njuta innan vi ses i valrörelsen!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 12 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2025

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU24
Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2025
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 13 Utvärdering av svensk penningpolitik 2015–2024

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU27
Utvärdering av svensk penningpolitik 2015–2024
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern

§ 14 Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU47
Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern (prop. 2025/26:275)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 50 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig först yrka bifall till utskottets förslag i detta omfattande betänkande som rör både åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern och stöd till Ukraina. Jag återkommer till detaljerna.

Regeringen har tagit fram en extra ändringsbudget för att primärt skydda svenska hushåll från effekterna av det som nu sker i Mellanöstern. Sverige har en enorm styrka i sina statsfinanser. Den svenska statsskulden var låg när den här regeringen tog över, men den är nu ännu lägre. Den är lägre än när Socialdemokraterna fick igenom sin sista statsbudget. Detta är bra för Sverige. Det ger oss möjligheter att skydda svenska hushålls plånböcker.

De fyra stora delarna i den extra ändringsbudgeten handlar för det första om att sänka diesel- och bensinpriset med ytterligare 3 kronor per liter. Detta kommer att göra stor skillnad för alla som är beroende av bilen.

För det andra gör vi en riktad satsning på den svenska kollektivtrafiken i hela landet. Vi halverar månadskortskostnaden för alla som pendlar till och från jobbet eller annars är i behov av månadskort. Detta är en viktig åtgärd som täcker hela landet.

För det tredje har vi ett riktat stöd till det svenska inrikesflyget. Med det som nu sker i Mellanöstern är det än viktigare att vi har fungerande inrikesflyg i hela vårt land.

För det fjärde har vi också ett riktat stöd till det svenska jordbruket så att vi kan garantera svensk mat på tallriken även när insatsvarorna har blivit rejält mycket dyrare för svenskt jordbruk.

Fru talman! Det är nu mindre än 90 dagar kvar till valet. Då avgör ni, svenska folket, vilken väg vi ska fortsätta på. Vi moderater och våra samarbetspartier har sänkt skatten på lön, pension och sparande. Vi har sänkt skatten på el. Vi har sänkt skatten på det allra mesta som har påverkat de svenska hushållens kostnader.

Den höga inflation som den tidigare regeringen lämnade över till den här regeringen och dess samarbetsparti att lösa urholkade svenska hushålls plånböcker. Därför har dessa skattesänkningar varit otroligt viktiga för svenska hushåll.

Jag är orolig, fru talman, för vad som händer om Sverige skulle byta riktning i höstens val. Om de vänsterpartierna, de rödgröna partierna, vinner valet innebär det att det kommer att sitta vänsterpartister och miljöpartister i den regeringen. Det kan man såklart tycka är bra om man tillhör vänstersidan, men det innebär också en extrem vänstersväng i svensk politik med rejält höjda skatter.

Jag tror inte, fru talman, att svenska folket längtar efter högre skatter och mindre pengar i plånboken. Tvärtom tror jag att man tyckt att det varit bra att man fått de här lättnaderna, som vi nu också säkerställer i den extra ändringsbudgeten. Jag tror inte att väljarna längtar efter 10 kronor litern dyrare bensin och diesel. Jag tror inte att väljarna längtar efter en bolåneskatt eller en fastighetsskatt. Jag tror inte att väljarna längtar efter höjd skatt på lön och pension, fru talman.

Det här valet *är* viktigt.

Vi har också i den extra ändringsbudgeten ett stöd till Ukraina. Vi ger i dag regeringen möjlighet att skänka upp till 16 Jas 39 Gripen av den äldre modellen, så att man snabbt kan börja bygga upp det ukrainska luftförsvaret med Jas 39 Gripen som ryggrad. Beslutet innebär också att Ukraina kommer att köpa plan. För de EU-pengar som har tillgängliggjorts för Ukraina att handla upp egen försvarsmateriel för kommer man nu också att upphandla Jas 39 Gripen av den senaste modellen, 39 Gripen E.

Detta innebär att Ukraina får mycket bättre luftförsvarsförmåga. Det innebär också att det skapas mängder av arbetstillfällen även i Sverige. Av vår vilja att hjälpa Ukraina blir det också bra i Sverige.

Fru talman! Låt oss stanna upp en stund. Det här är sista debatten för finansutskottet den här mandatperioden. Jag vill rikta ett stort tack till alla kollegor i finansutskottet; till alla åtta partier som utgör finansutskottet. Vi har ingått många breda överenskommelser där vi har samlats om ett ekonomiskt ramverk och stöd till Ukraina, vilket hela kammaren står bakom. Vi har också ingått en försvarsuppgörelse som alla partier står bakom.

Vi har också, fru talman, tyckt olika i en mängd olika frågor. Själva kärnan i demokratin är att ni väljare får bestämma vilken riktning ni vill att Sverige ska fortsätta ta. Allt det har vi gjort vid gott mod och med goda samarbeten där det har behövts. Vi har skiljt på sak och person, och jag tycker att vi har gjort det på ett bra sätt.

Jag vill önska alla en riktigt fin midsommar. Precis som en talare sa i den föregående debatten ses vi i Almedalen och får därefter kanske lite mer ledighet innan det är dags att mötas i valrörelsen. Sedan får väljarna avgöra hur de vill att Sverige ska fortsätta att styras.

Lagom mycket lycka till i valrörelsen, allihop! Det har varit roligt att jobba tillsammans i finansutskottet. Ett stort tack till vårt kansli, som har bistått oss i allt det vi har behövt göra. Finansutskottets kansli har alltid levererat till alla partier i finansutskottet, och det är vi mycket nöjda med. Stort tack till er!

Stort tack till talmännen och kammarkansliet för att ni ser till att debatterna sker på ett så ordnat och gott sätt som det bara går. Stort tack!

Glad sommar!

(Applåder)

Anf. 51 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Jag ska inte gå in i en skattedebatt med föregående talare. Den tar vi i valrörelsen.

Nu har det gått lite mer än två år sedan finansutskottet var i Ukraina. Krigets fasor var synliga och uppenbara, men det var ändå rätt lugnt i Kiev. Nu har attackerna mot Kiev intensifierats, och till och med för Ryssland viktiga kulturarv brinner. Putin blir alltmer desperat.

I det läget är det helt rätt att satsa på stöd till Ukraina – och flera av de frågor som togs upp vid vårt besök har Sverige nu agerat på. Vårt stöd är viktigt, och det är glädjande att Sveriges riksdag är enad i detta. Jag och Vänsterpartiet har inga andra åsikter än utskottets i den här delen av den extra ändringsbudgeten.

Jag instämmer i bilden av att hushållen är pressade till följd av kriget i Mellanöstern, som har drivit upp priset på bland annat bensin och diesel. Men samtidigt som hushållen har fått bära bördan under inflationskrisen har företagens vinstmarginaler i princip varit oförändrade. Det kan konstateras att det under den här mandatperioden inte har varit prioriterat för regeringen att stärka ekonomin för personer med små ekonomiska marginaler. I stället har man satsat betydligt mer på den del av befolkningen som har de högsta inkomsterna. Det gäller även sänkt skatt på drivmedel.

Många remissinstanser betonar att ytterligare sänkt skatt på bensin och diesel motverkar utfasningen av fossila bränslen i transportsektorn och gör det svårare för Sverige att nå klimatmålen. Det håller jag med om.

Förslaget innebär också att biltrafikens konkurrenskraft stärks i förhållande till kollektivtrafikens, med ökade klimatutsläpp som följd. Därför är det ändå positivt att regeringen har gått fram med sänkta avgifter i kollektivtrafiken för att motverka detta. Priserna i kollektivtrafiken behöver sänkas permanent och bör också omfatta färdtjänsten. Färdtjänsten ingår inte i majoritetens förslag, utan den som är beroende av färdtjänst måste fortsätta betala höga avgifter för sin kollektivtrafik.

Vänsterpartiet vill i stället se en permanent sänkning av priserna i kollektivtrafiken, och vi vill också införa en gemensam nationell månadsbiljett. Den ska kosta 450 kronor för vuxna och 225 kronor för barn och unga samt pensionärer. Om Sverigebiljetten införs från och med 2027 har Sverige förutsättningar att minska utsläppsgapet med ca 4 miljoner ton till 2030. Parallellt med införandet av en Sverigebiljett vill Vänsterpartiet se stora investeringar i att bygga ut kollektivtrafiken, med ett särskilt fokus på trafiken i gles- och landsbygd.

I stället för sänkta priser på bensin och diesel vill Vänsterpartiet ge ett stöd till hushållen som träffar bredare och ger mer ersättning till de hushåll i glesbygd som måste ha bil. Totalt får hushåll med lägre inkomster mer kompensation med Vänsterpartiets förslag än vad de får med sänkta skatter.

Regeringens egen utredning visar att det är de med högst inkomster som tjänar mest på sänkta skatter, dels för att de har bil i större utsträckning än de som har låga inkomster, dels för att de också kör mer och därmed tankar mer. Vänsterpartiet vill ge drivmedelsstöd till hushåll i glesbygden, och regeringen vill ge stöd till höginkomsttagare i storstäderna.

Fördelen med Vänsterpartiets förslag är att man inte måste tanka för att ta del av det. Har man möjlighet att låta bilen stå kan pengarna läggas på annat. Vänsterpartiets förslag ökar inte utsläppen.

Vi vill också införa en bred elbilspremie som når alla hushåll med en inkomst som inte överstiger 120 procent av medelinkomsten. Med premien ska det vara möjligt att köpa eller leasa en elbil. Till hushåll utanför storstadskommunerna vill vi ge en extra premie. Vänsterpartiets förslag når över 3 miljoner hushåll jämfört med regeringens begränsade premie som riktar sig till endast 800 000 hushåll. Baserat på underlag inför regeringens elbilspremie uppskattar vi försiktigt att vårt förslag minskar utsläppsgapet med minst 1 miljon ton till 2030.

Fru talman! Det är inte är försvarbart att främja kommersiell drift av flygplatser och flygbolag med skattepengar i en tid då klimatmålen kräver tydliga politiska prioriteringar. Medlen skulle göra bättre nytta genom satsningar som påskyndar omställningen och ökar elektrifieringstakten. På det sättet blir det både billigare och enklare att välja hållbara transportlösningar.

Betänkandet innehåller flera olika stöd, varav jag stöder några och avvisar andra.

I Vänsterpartiets gemensamma reservation med Miljöpartiet föreslår vi att förslaget om ytterligare tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel avslås. Vi säger också nej till utskottsinitiativet om sänkt skatt på jetbränsle. Vi säger visserligen ja till stöd till yrkesfisket och vattenbruket men vi menar att det ska premiera småskaligt och kustnära fiske som går till humankonsumtion, inte storskaligt foderfiske.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Jag vill också ta tillfället i akt att tacka utskottets ledamöter för ett bra samarbete och också tacka kansliet samt önska er en bra sommar.

Om det inte kommer några extra ärenden är det här min allra sista debatt i riksdagen, bortsett från statsministerns återrapport nästa vecka, eftersom jag inte kandiderar på valbar plats. Så jag vill tacka samtliga, också

väljarna, för min tid i riksdagen med ett särskilt tack till talmanspresidiet och kammarkansliet. Jag önskar er alla en bra sommar.

Anf. 52 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Det här är min första debatt i finansutskottet under den korta månad jag är här. Det är kul att få vara här.

Vi lever i en orolig och osäker tid. Rysslands krig mot Ukraina hotar hela Europas säkerhet och trygghet. Men vi lämnar inte Ukraina ensamt. Vi har gett stöd åtskilliga gånger eftersom vi vet att Ukrainas säkerhet också är vår säkerhet, och vi kommer att fortsätta att finnas där för Ukraina.

Världens och vår säkerhet har påverkats mycket sedan Rysslands fullskaliga invasion påbörjades i februari 2022. Det har nu gått mer än fyra år, men Ukrainas folk fortsätter att kämpa för sin demokrati, frihet och självständighet. Men det är inte bara Ukrainas kamp, utan den påverkar som sagt hela Europas säkerhet och trygghet.

I dag fortsätter vi att ge stöd till Ukraina genom att överlåta Jas Gripen som en del av det fortsatta stödet till landets försvar. För oss är det tydligt. Ukraina har en folkrättslig självklar rätt att försvara sin frihet och suveränitet. Att flytta landsgränser som Ryssland gör i sitt olagliga anfallskrig bryter mot internationell rätt. Genom att bidra till att stärka Ukrainas försvarsförmåga tar Sverige ansvar för säkerheten och stabiliteten i hela Europa.

Fru talman! Det är inte bara kriget i Ukraina som påverkar oss, utan det är all den oro som finns runt om i världen. Vi märker det genom att det ekonomiska läget snabbt har försämrats av kriget i Mellanöstern och det stängda Hormuzsundet. Regeringen har hittills underskattat utvecklingen. De har vid återkommande tillfällen fått skriva ned tillväxtprognoserna, och vi har en fortsatt mycket hög arbetslöshet.

Kriget har fått påverkan för vanligt folk samtidigt som år av kostnadskriser redan gjort vardagen tuff för många hushåll. I den här kostnadskrisen måste vi se till att vanligt folk inte drabbas av ytterligare kostnadschocker och skydda svensk ekonomi från inflation.

Fru talman! I helgen var jag i Söderhamn och träffade flera familjer som berättade hur de haft det de senaste åren. Kostnaderna har skenat, och nu var de oroliga över att sommarlovet just börjat. Ett sommarlov bör många barn och familjer faktiskt se fram emot. Men de var oroliga. Med sommarlovet kommer nämligen inte bara mer tid med familjen. Det blir också ökade kostnader. Det blir fler måltider som ska ätas hemma och sommaraktiviteter som kostar lite extra. Och samtidigt ska skor och kläder som slitits ut bytas ut.

I samma mening som de delade glädjen över att barnen blivit bjudna på kalas hos klasskompisar lyfte föräldrarna också upp oron över om barnen skulle kunna ta med sig presenter till kalaset. Den oron finns på flera ställen. Och jag har mött den tidigare under mandatperioden.

Ett höjt barnbidrag hade verkligen gjort skillnad för de här barnfamiljerna. Det hade varit välbehövligt, och då hade de kanske inte behövt välja mellan present till barnkalaset, mat på bordet och nya kläder till barnen. Vi kan dock konstatera att vi i Sverige kommer att vara ensamma i Norden om att inte höja barnbidraget under den här mandatperioden. Det är beklagligt.

Fru talman! Vi välkomnar att regeringen nu gör resande med kollektivtrafik billigare. Men det blir ett ganska uppenbart hyckleri. Regeringen inledde mandatperioden med att ta bort det riktade stöd till kollektivtrafiken som den socialdemokratiska regeringen hade infört. De har också aktivt röstat nej till alla förslag vi har lagt fram om att göra kollektivtrafiken billigare och bättre.

Under den här mandatperioden har priset för månadskort i kollektivtrafiken ökat med nästan 200 kronor i snitt runt om i landet. Men nu vidtar regeringen tillfälliga åtgärder, och som av en slump börjar de gälla några månader före valet och sträcker sig till strax efter valet. Att få ned kostnaderna och göra det billigare för vanligt folk att åka med kollektivtrafiken är bra. Men det är väldigt tydligt att det här handlar om valfläsk när opinionssiffrorna börjat vika.

Fru talman! På många ställen i Sverige är kollektivtrafiken inte tillgänglig på ett sådant sätt att den kan ersätta bilen. Det gäller särskilt på landsbygden och vid arbete på tidiga morgnar, sena kvällar eller helger.

Jag jobbar i vanliga fall på ett pappersbruk och har sådana arbetstider. För mig är kollektivtrafiken inte ett alternativ. Jag kan inte ta den till och från jobbet. Jag minns ett samtal med vår lokala kollektivtrafikmyndighet för många år sedan, när jag började vara aktiv i facket, i Pappers. De hörde av sig och ville utöka kollektivtrafiken så att den skulle gå till och från bruket och vara anpassad efter oss som jobbar där. När jag hade läst upp ett par olika skiftscheman och skiftbytestider blev jag avbruten. Man sa att det nog inte skulle fungera. Så ser det ut med olika skiftbytestider och olika förutsättningar på landsbygden.

Kollektivtrafiken är främst anpassad efter dem som bor på större orter och som jobbar dagtid. Men så ser vardagen som sagt inte ut för många av oss runt om i Sverige. För undersköterskan som jobbar i hemtjänsten i Nordanstig, industriarbetaren i Hofors eller truckföraren i Ljusdal fungerar inte kollektivtrafiken för arbetspendling. Därför är bilen ett måste för många.

Fru talman! Vi behöver agera här och nu för att underlätta för vanligt folk i vardagen. Men den här krisen visar också på vår sårbarhet. När oljepriset stiger och konflikter bryter ut påverkar det svenska hushåll direkt. Därför är det viktigt att vi bryter beroendet av fossila drivmedel. Men med den här regeringen ser vi tyvärr ut att ha blivit mer beroende av fossila drivmedel.

Så länge det beroendet finns kvar kommer vi också att vara sårbara för krig, konflikter och kraftiga svängningar på världsmarknaden. Det är en sårbarhet vi måste ta på allvar. Vi behöver göra mer för att elektrifiera och stötta vanligt folk i omställningen. Svenska familjer behöver bli mindre beroende av olja från skurkstater, och det måste bli lättare att köpa elbil.

Med det vill jag önska talmanspresidiet, kanslipersonalen och all personal här i riksdagen samt ledamöterna i utskottet en trevlig sommar. Det här var min första och sista debatt i finansutskottet. Jag går tillbaka till mitt ordinarie jobb nästa vecka. Jag tackar för den här månaden, som jag fått vara här.

(Applåder)

Anf. 53 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Även jag vill tacka mina kollegor i utskottet, vårt fantastiska utskottskansli men också talmanspresidiet och alla som arbetar i detta fantastiska hus. Utan er hade ingenting alls fungerat. Stort tack!

Fru talman! Jag ska börja med det som förenar oss i denna kammare: stödet till Ukraina. Miljöpartiet står liksom resten av Sveriges riksdag bakom ett starkt, långsiktigt och uthålligt stöd till Ukraina.

Som vi har konstaterat många gånger är Rysslands fullskaliga invasion inte bara ett angrepp på ett fritt och demokratiskt land. Det är också ett angrepp på Europas säkerhet, på folkrätten och på den internationella ordning som också Sverige är beroende av.

Därför stöder vi regeringens fortsatta militära stöd till Ukraina. Därför står vi bakom att Sverige bidrar med materiel, inklusive Jas-plan. Och därför stöder vi de bemyndiganden som stärker Ukrainas möjligheter att försvara sig. Kammarens enighet är en styrka för oss som land och något som jag hoppas kommer att stå kvar så länge det behövs.

Vi delar också uppfattningen att staten måste agera när krig och oro i omvärlden driver upp kostnader för hushåll och företag. Därför stöder vi förstärkningen av el- och gasstödet. Därför stöder vi också stödet till lantbruket, som drabbas hårt av stigande kostnader, och till svenskt småskaligt fiske.

Fru talman! Att människor behöver stöd genom krisen betyder dock inte att varje stöd är klokt. Den avgörande frågan är inte om staten ska hjälpa människor utan hur. Ska vi använda krisen för att göra Sverige starkare, mer motståndskraftigt och mindre beroende av importerad fossil energi? Eller ska vi använda flera miljarder skattekronor för att göra oss ännu mer beroende av exakt det energislag som gjort oss sårbara från början?

Regeringen väljer det senare – igen. I den här extra ändringsbudgeten föreslås ytterligare sänkning av koldioxidskatten på bensin och diesel. Det är en enorm fossilsubvention. För vad? Jo, för att den genomsnittliga bilisten ska få några hundralappar mindre i kostnad varje månad, för att de som bor i stan och har stora bilar ska få den största delen av stödet och för att Sveriges beroende av importerad olja ska bestå.

Det är inte effektiv krispolitik. Det är bensinpopulism, som förs fram på osakliga grunder.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet är inte ensamma om den här kritiken. Remissinstanserna är kristallklart tydliga. Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Konjunkturinstitutet, Trafikanalys, Statskontoret, Svensk Kollektivtrafik, Energiföretagen och många fler varnar för konsekvenserna av denna politik. De varnar för ökade utsläpp. De varnar för försvagad elektrifiering. De varnar för ökat fossilberoende. De varnar för försämrad beredskap. Och de varnar för att Sverige skickar fel signaler till resten av Europa.

När så många expertmyndigheter pekar åt samma håll borde en regering åtminstone stanna upp och fundera. Men Tidöregeringen kör vidare.

Det finns bättre alternativ. Vi i Miljöpartiet säger inte nej till stöd. Vi säger nej till dåliga stöd. Om målet är att hjälpa människor som drabbas av höga drivmedelspriser finns det betydligt mer träffsäkra lösningar. Ett exempel är ett riktat transportstöd till hushåll med låga inkomster på lands-

bygden och i glesbygd, alltså till precis dem som verkligen behöver bilen och verkligen drabbas och som högern alltid lyfter fram men egentligen inte hjälper speciellt mycket. Vi vill inte se att dessa subventioner också går till höginkomsttagare som har stora bilar och höga drivmedelskostnader och som bor i stan, där det finns alternativ. Men det gör den här regeringen.

Om målet är att minska människors utgifter för resor borde regeringen dessutom ha agerat långt tidigare när det gäller kollektivtrafiken. Efter fyra år, då den här regeringen knappt har nämnt kollektivtrafiken, föreslår de plötsligt sänkta biljettpriser – några månader före valet.

Miljöpartiet välkomnar att regeringen till slut har lyssnat. Men vi vill gå längre. Vi vill på sikt införa ett Sverigekort, som gör det enkelt och billigt att resa kollektivt i hela landet till ett lågt och rimligt pris.

Regeringens prioriteringar blir också tydliga när man ser på transportpolitiken i stort. När tåg- och busslinjer runt om i landet kämpar för sin överlevnad saknas pengar. När Trafikverket efterfrågar resurser för att upprätthålla trafikavtalen saknas pengar. Men när flyget vill ha stöd finns det alltid pengar.

Nu vill regeringen dessutom att skattebetalarna ska ta över kostnader som flygbranschen själv ska bära. Det är fel prioritering. De 100 miljoner kronor som regeringen vill ge till flyget borde i stället användas för alla trafikslag inom trafikavtalen. Detta hade gjort betydligt större nytta i transportsektorn. Det hade också inneburit större rättvisa och bättre tillgänglighet i hela landet.

Det finns en röd tråd genom den här regeringens ekonomiska politik. Förutom att sänka skatten mest för dem som redan har det bäst möter den alltid krisen med kortsiktiga åtgärder som lindrar symtomen men förvärrar grundproblemen. När bränslepriserna stiger ökar man fossilberoendet. När klimatomställningen behöver accelerera ökar utsläppen. När beredskapen behöver stärkas gör man Sverige mer beroende av importerad olja. Detta är varken långsiktigt eller ansvarsfullt, och det är inte en ekonomisk politik som rustar Sverige för framtiden.

Vi i Miljöpartiet vill något annat. Vi vill stötta företag och hushåll genom krisen. Vi vill stärka Sveriges motståndskraft. Vi vill minska vårt beroende av fossil energi. Och vi vill använda varje skattekrona på ett sätt som gör Sverige tryggare, friare och starkare.

Den 13 september går Sverige till val. Då kan vi byta bensinpopulism mot riktiga krisstöd och framtidstro – för Sverige förtjänar bättre.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation nummer 2 och önska er alla en glad midsommar och en glad sommar!
(Applåder)

Anf. 54 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Jag är oerhört glad över att vi från Tidöpartiernas sida har kunnat enas och lägga denna extra ändringsbudget på riksdagens bord för att fatta beslut om den lite senare i dag.

Om exakt två veckor, den 1 juli, kommer dieseln och bensinen att bli 3 kronor billigare per liter vid pump. Detta gör skillnad för folk och för hushållen. Det är att ta ansvar när krig och allmän oro i omvärlden driver upp världsmarknadspriset på olja, inte minst.

Detta gör också skillnad för åkeriföretagen. Det är en bransch som normalt sett präglas av hyfsat tajta marginaler. Nu får de lite andrum, kanske till och med möjlighet att expandera. Den absoluta merparten av åkeriföretagen utgörs av antingen enmansföretag eller små företag med så få som upp till fyra anställda.

Vad gäller hushållen kan vi också konstatera att den inkomstgrupp som gynnas allra mest av den här reformen är inkomstdecil 1, det vill säga den tiondel av befolkningen som har de allra lägsta inkomsterna. Motsatsen gäller också: Den inkomstgrupp som gynnas allra minst av den här reformen är inkomstdecil 10, det vill säga, inverterat, den tiondel av befolkningen som har de allra högsta inkomsterna.

Andra som gynnas mest är boende i avlägsna landsbygdsregioner medan boende i Stockholm relativt sett gynnas minst.

Detta är alltså klok fördelningspolitik, klok landsbygdspolitik och klok småföretagarpolitik. Men det är också klok inflationsbekämpande politik. Kan vi hålla priserna på insatsvaror, exempelvis drivmedel, nere dämpar det inflationen, både direkt och indirekt. En förklaring till att inflationen stack iväg så ordentligt som den gjorde under förra mandatperioden var just att vi på den tiden hade världens högsta dieselpris, som ett resultat av den förra regeringens politik. Den höginflationsperioden tror jag inte att någon vill tillbaka till. I dag har vi i stället lägst inflation i hela EU. Det är en ganska markant skillnad.

Mot detta, 3 kronor lägre literpris vid pump, ska ställas oppositionens förslag om att i stället höja drivmedelspriserna med så mycket som upp till 10 kronor litern. Det vore motsatsen till klok fördelningspolitik, landsbygdspolitik, småföretagarpolitik och inflationspolitik.

Vidare inför vi ett omfattande stöd till jordbruket. Det gör vi för att kontra de höga priserna på konstgödsel, inte minst, som till stor del uppstått som ett resultat av Irankrisen. När svenska bönder har det tufft tänker vi inte lämna dem i sticket. Detta stöd uppgår till 1,6 miljarder kronor och kommer att omfatta så många som 50 000 företagare inom det svenska jordbruket. Den absoluta merparten av dessa är också egenföretagare.

Om vi underlättar för bönderna, det vill säga matproducenterna, kommer det givetvis i nästa led att gynna även matkonsumenterna, vilket, herr talman, såklart är ganska exakt 100 procent av befolkningen. Tillsammans med den halverade matmomsen, som fullt ut har fått genomslag på matpriserna, kommer detta att lindra situationen ganska ordentligt för hushållen, inte minst för barnfamiljerna.

I den här propositionen föreslås också att vi donerar ett antal äldre Gripenplan, Gripen Cesar, till Ukraina, under förutsättning att Ukraina också tecknar kontrakt för och köper ett motsvarande antal av de nya Gripenplanen, Gripen Erik. Detta ligger i vårt intresse och kan på sikt bli en rätt så potent affär för svensk försvarsindustri.

Sverige är en ganska udda fågel, får man ändå säga, i familjen av länder som utvecklar egna stridsflyg. USA, Frankrike, Ryssland och Kina har åtminstone gemensamt att de är ganska mycket större länder, både befolkningsmässigt och bnp-mässigt, än Sverige. Ändå är det vi som har utvecklat vad som, i alla fall arguably, är världens mest potenta stridsflyg – åtminstone sett i förhållande till den uppgift de är tänkta att lösa.

Ska vi ha kvar egen stridsflygsförmåga i framtiden är det förmodligen inte en helt dum idé att fler länder är med – fler länder som köper Gripenplan och fler länder som är med och utvecklar Gripenplan. Ukraina har förmodligen Europas mest moderna krigsmakt i dagsläget. Att välkomna dem in i Gripenfamiljen vore ett oerhört tillskott – ekonomiskt, absolut, men inte minst säkerhetsmässigt.

Herr talman! Jag är som sagt oerhört glad över att vi kan lägga den här produkten på riksdagens bord. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jag vill också passa på att önska talmanspresidiet, utskottets ledamöter, utskottets kansli och även alla andra, för den delen, en riktigt glad midsommar så småningom.
(Applåder)

Anf. 55 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Detta är en extra ändringsbudget som innehåller mycket viktiga saker. Men låt mig börja med det som ändå är allra viktigast: vårt stöd till Ukraina i deras kamp för att försvara allas vår frihet. Det är alldeles utmärkt att vi till slut, efter så många år av vädjan från Ukraina och så många förhoppningar från oss i oppositionen, kan leverera Jas 39 Gripen till Ukraina. Det är ett plan som de behöver och som ryssen fruktar och ett plan som faktiskt är som gjort för deras konflikt och som vi är stolta över att kunna producera för dem.

Vi tycker fortfarande från Centerpartiets sida att stödet till Ukraina måste öka ännu mer. Det är fantastiskt att det ökar så mycket som det gör nu, men det borde öka ännu mer. Det är nämligen nu mycket avgörs för oss och vår framtid och säkerhet men också när det gäller friheten för många människor i Ukraina, som försvarar oss varje dag.

Sedan är det mycket allvar förknippat med en sådan här extra ändringsbudget, som kommer efter att finansministern sagt att pengarna var slut. Det allvaret har sin grund i den svåra ekonomiska situation vi befinner oss i. Det är ett ekonomiskt enormt tufft läge för våra svenska hushåll och familjer, efter många år av vad som kallas en lågkonjunktur men som också är ett slags Tidötillstånd i svensk ekonomi, där återhämtningen aldrig kommer och vi inte har några riktiga åtgärder för att få igång företagsamhet och jobbskapande. I stället ska det hela tiden vara den ena tillfälliga åtgärden efter den andra. Inte minst stiger arbetslösheten, trots det som regeringen säger, och ligger på nivåer strax under 10 procent, även om de, som det heter, kalenderkorrigerade nivåerna är lägre.

Samtidigt som vi säger ja till denna extra ändringsbudget är vi väl medvetna om att detta är ekonomins motsvarighet till plåster och alvedon för ett benbrott. Det är tillfälligt – bara tillfälligt, som nästan allt i den här regeringens politik har varit. Det löper ut i november eller december under ett valår. I bästa fall löper det fram till vårbudgeten, en bit in på nästa år. Samtidigt har vi djupa och långsiktiga problem som man inte tar tag i, som arbetslösheten, den svaga ekonomin och det stora fossilberoendet.

Sverige, som gör världens bästa miljöbilar, säljer den lägsta andelen miljöbilar i hela Norden. Det är bara hälften så mycket som i Danmark. Hur kan det bli så?

Visst stöder vi denna tillfälliga räddningsaktion. Folk måste, som det är nu, komma till jobbet, kollektivt eller med bil, i de stora delar av landet som inte har kollektivtrafik. Våra svenska bönder, som drabbas av denna fruktansvärda kostnadskris, måste få hjälp här och nu, fastän de egentligen helst vill ha långsiktig lönsamhet.

Från Centerpartiets sida tycker vi att det är genuint märkligt, när man har en halv miljon arbetslösa och Europas tredje högsta arbetslöshet – det är 100 000 fler under den här perioden, och det är väldigt många unga och nya grupper som akademiker som är drabbade – att man till denna dag alltsedan krisen började bara har lagt 65 kronor på jobbskapande och möjligheter för företagen att anställa fler. Vi tycker att det saknas något helt fundamentalt här.

Det behövs en jobb-boost, i synnerhet för svenska småföretag, där de får det lättare och billigare att anställa, så att de kan bryta ned den jättehöga arbetslöshet vi har i landet. De borde få chansen att göra sitt jobb och anställa fler. Vi kommer att hålla fast vid detta. Vi kommer inte att blunda för arbetslösheten. Vi kommer att stå för det, som vi alltid har gjort. Vi har alltid fått ned arbetslösheten när vi har haft ansvaret.

Jag vill också i det här läget säga något om situationen när det gäller att bryta fossilberoendet. Det är inte tillräckligt med den lilla bonus som i dag har getts till ungefär 5 000 personer i Sverige. Till exempel har vårt grannland Danmark ett system som når 126 000 personer.

Vi måste ha ett sätt som gör att vanliga svenska hushåll får chansen att bryta fossilberoendet, som i våra grannländer. De säger till oss politiker att de inte har råd att byta just nu. Det ska vara så billigt att man kanske till och med kan få en begagnad hybridbil för 50 000 kronor eller att man kan leasa för 1 500 kronor i månaden. Den typen av bonusar för nyare begagnade miljöbilar som andra har lyckats införa måste också nå Sverige, också för att rädda våra fina bilproducenter.

På samma sätt måste vi ha bonusar till våra lastbilsföretag, så att de kan göra sitt jobb och ha en stark svensk hemmamarknad, vilket de ju inte har i dag. De är extremt oroliga. Det gäller både de som tillverkar bilarna och de hushåll som i dag är extremt beroende av Hormuzsundet, Trump och kriget i Mellanöstern.

På samma sätt är det för Sveriges bönder. Lyssna på dem! De säger tack till regeringen. De har krävt att få det här krisstödet. Men de säger: Lyssna på oss! För att vi ska kunna ha bra svenska matpriser och en hög svensk självförsörjningsgrad när det gäller mat – den är alldeles för låg i dag – måste vi ha riktiga villkor. Lätta vår börda! Gör verklighet av förslaget om jordbruksavdrag, som legat länge på regeringens bord, så att man kan vara lönsam i svenskt jordbruk!

Slutligen skulle jag vilja säga – utöver detta med jobben, det stora fossilberoendet och allt som saknas i den tillfälliga nödlösning som den extra ändringsbudgeten är – att vi måste börja ta ansvar för Sveriges ekonomi. De offentliga finanserna uppvisar nu ett underskott på 373 miljarder, rullande över tolv månader. Kurvan i statsfinanserna pekar rakt nedåt.

Detta är vad den här regeringen lämnar efter sig. Det blev till slut så dåligt som man hade kunnat tro. Ja, vi har jättestarka statsfinanser, men det är tidigare generationer av regeringar och politiker som har åstadkom-

mit det. Nu kastar man bort allt detta på kortsiktigt valfläsk och tillfälliga lösningar.

För att vi ska vara starka på riktigt behöver vi vara verkligt starka i vårt stöd till Ukraina. Men vi ska också ha en stark ekonomi – inte en regering som bara löser allt tillfälligt för hushållen och säger: Glöm nu! Det kommer att ordna sig! Ge oss bara ett nytt mandat, så blir det bra! Regeringen lägger hundratals miljarder på att göra alla nöjda utan att lösa grundproblemen.

Vi behöver en långsiktig politik för jobben, för klimatet, för välfärden i hela landet och för svensk livsmedelsförsörjning. Vi behöver långsiktighet. Vi behöver en riktig ekonomisk politik!

Jag vill tacka talmannen, talmanspresidiet, vårt fantastiska kansli och alla kollegor i finansutskottet.

Anf. 56 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Att ha statsfinanser i världsklass har onekligen sina fördelar. Sverige kan agera och agerar när vi nu går igenom den största energikrisen i historien, för att citera Fatih Birol, som leder det Internationella energiorganet IEA.

Irankriget i kombination med Rysslands krig i Ukraina gör, enligt IEA, att den kris vi nu tar oss igenom är värre än något världen tidigare upplevt. För att möta energikrisen och skydda medborgare och företag har regeringen därför lagt fram ett förslag på åtgärder som vi nu debatterar och ska fatta beslut om strax. Det är en extra ändringsbudget på 17,3 miljarder kronor.

Det handlar om att vi gör en ytterligare tillfällig sänkning av skatten på drivmedel, halverar kostnaden för pendlare och ger stöd till jordbruket, fisket och luftfarten.

Herr talman! Vi vet alla att högre energi- och drivmedelspriser obönhörligen slår mot hushållens plånböcker och minskar hushållens köpkraft samtidigt som det ökar företagens kostnader. Det är allt annat än en lyckad kombo om man, som vi, vill att svensk ekonomi ska hålla farten och öka den.

För Sverige är inte bristen på drivmedel den stora risken, utan det är högre priser. Det beror på att vi har en egen raffinaderikapacitet. Den olja vi använder är företrädesvis från Nordsjön.

Att vi nu tillfälligt sänker kostnaden för en liter bensin och en liter diesel med 3 kronor har avgjort betydelse för alla de svenskar som är beroende av bilen för att klara sin vardag. Ibland verkar det som att vi inte kan ta in detta – att bilen är helt avgörande för att man ska kunna bo och verka runt om i landet. Parallellt med att vi får ned bränslekostnaderna för dem som använder bilen ser vi till att med den extra ändringsbudgeten stötta de hushåll som kan och vill åka kollektivt.

Herr talman! Svenska lantbrukare drabbas också av kriget i Mellanöstern. Det driver upp kostnaderna för energi och andra insatsvaror som behövs i svensk primärproduktion. Vi ser hur priserna på naturgas, drivmedel och gödsel har stigit. Därför går nu regeringen fram med ett stödpaket till svenskt lantbruk – inte på 500 miljoner utan på 1,6 miljarder kronor – och det gör man för att minska konsekvenserna för svensk livsmedelsproduktion och för att begränsa risken för höjda matpriser.

Ett sådant här stödpaket minskar kostnadstrycket, upprätthåller produktionen och stärker livsmedelsförsörjningen i ett ansträngt läge.

Herr talman! I den extra ändringsbudgeten finns också mycket viktiga beslut om att bemyndiga regeringen att skänka upp till 16 Jas 39 Gripen, med avancerad ammunition, till Ukraina men också om att ingå avtal för att sälja nya Gripenplan.

Herr talman! Avslutningsvis: Jag måste konstatera att det finns förståsigpåare inom oppositionen som inte väjer för att kalla den extra ändringsbudgeten för valfläsk. Det säger inte så mycket om den extra ändringsbudgeten i sig. Det säger desto mer om den bitterhet och den ovilja som finns när det gäller att det ska gå bra för Sverige och att medborgarna ska ha det ekonomiskt bra i vårt land.

Korrigera mig gärna, men jag tror inte att det finns ett enda land som inte försöker vidta åtgärder utifrån den situation vi har världen över. Att vilja skydda sina medborgare och sina företag är fullständigt logiskt när man går igenom den värsta energikrisen någonsin. Kallar man detta för valfläsk vittnar det kanske om att man inte begriper vilka orostider vi lever i eller att man faktiskt inte vet hur vanligt folk drabbas när energipriserna inte pareras.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Även jag vill naturligtvis använda mitt sista tillfälle i talarstolen till att önska glad midsommar. Det vill jag önska vice talmannen och talmanspresidiet och alla som jobbar för att vi ska ha en bra kammare. Vi ligger dessutom före tidtabellen nu. Sedan har vi fantastisk personal i finansutskottet. Och jag tycker faktiskt att vi har varit väldigt duktiga och trevliga mot varandra i finansutskottet även om vi har haft olika åsikter. Jag önskar er allihop en glad midsommar. Jag tror att många av oss åker till Öjn nästa vecka – då ses vi där. Sedan önskar jag, precis som Edward Riedl, er alla lite lagom lycka till under valrörelsen.
(Applåder)

Anf. 57 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! I dag har vi ett ovanligt ärende att ta ställning till – en extra ändringsbudget. Anledningen till detta är de yttre händelser – kriget i Ukraina och kriget i Mellanöstern – som förändrar förutsättningarna för privatpersoner och företag i Sverige, särskilt inom lantbrukssektorn.

För två veckor sedan var jag med i försvarsutskottets debatt om Ukraina. Debatten i kammaren visade att stödet till Ukraina är massivt i Sveriges riksdag. Det är viktigt. Sverige och de övriga nordiska länderna liksom de baltiska länderna är per capita stora bidragsgivare till Ukraina och pålitliga allierade. Det är därför glädjande att Sveriges regering gör bedömningen att Sverige nu kan undvara 16 Jas 39 Gripen till Ukraina. De är i stort behov av att stärka sitt luftförsvar, och planen kommer att göra stor skillnad.

Att stödja Ukraina är ett av Sveriges viktigaste internationella åtaganden. Ukraina strider inte bara för sitt land utan också för Sveriges och Europas frihet.

Herr talman! Trumps krig i Mellanöstern verkar sluta i ett fiasko för USA, där Iran kommer ut som vinnare och inte USA. Detta visar hur svårt det är att vinna ett krig som man startar. Och för det iranska folket har det inte blivit bättre. Regimskiftet som utlovades har inte genomförts.

Kriget har dock fått negativa konsekvenser för övriga världen genom minskad handel, högre oljepriser, högre priser på transporter och inte minst en psykologisk oro som innebär att företag och privatpersoner är återhållsamma med att investera. Det sistnämnda leder till att konjunkturen inte riktigt tar fart.

De som bland annat har drabbats är lantbruket och yrkesfisket, som har fått ökade kostnader på grund av kriget i Mellanöstern. Priset på naturgas, gödsel och bränsle har stigit kraftigt, och det slår hårt mot dessa näringar. Även hushållen påverkas av de stigande priserna, även om räntorna har gått ned och inflationen hålls i schack. Därför föreslår regeringen flera åtgärder. Regeringen anvisar medel till huvudmännen för kollektivtrafiken för att halvera kostnaderna för dem som åker kollektivt – för att stärka konsumenterna men också för att öka resandet inom kollektivtrafiken. Det är en åtgärd som Liberalerna har fått igenom i förhandlingarna med de övriga Tidöpartierna.

Under fem månader sänker regeringen skatten för bensin och diesel ytterligare, med 3 kronor.

Vidare kommer regeringen att täcka flygplatsernas kostnader för säkerhetskontroller och säkra regionernas luftburna sjukvårdstransporter. Ibland, när man hör debatterna här, tror man att alla riksdagsledamöter bor på Söder. Men Sverige är ett avlångt land som också behöver flyget.

Sammantaget är det en bredd av åtgärder som regeringen vidtar för att bekämpa Rysslands aggression mot Ukraina och mildra effekterna av kriget i Mellanöstern. Det är åtgärder som är rätt i tiden.

Jag tjänstgör normalt i skatteutskottet och hoppar in i finansutskottet då och då. Jag har varit med vid få sammanträden, men jag vill ändå tacka för ett väldigt gott samarbete och trevliga sammanträden. Jag vill rikta ett stort tack till Edward, som jag tycker leder sammanträdena väldigt trevligt. Precis som skatteutskottet har finansutskottet väldigt kompetent och duktig personal. Det är personal som måste ha breda kunskaper inom ekonomiska ämnen. Jag tackar givetvis också talmännen och kammarkansliet. Jag måste säga att det är få ställen där man känner att man blir så oerhört väl bemött som man blir inom riksdagens olika delar. Jag vill även passa på att ge en liten eloge till helpdesk, dit vi alla springer då och då.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 58 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Precis som tidigare talare har gjort vill jag påminna om detta: När det inträffar en kris under ett valår är inte beslut för att motverka krisen valfläsk. Det är faktiskt ett sätt att ta ansvar för svenska folket och för Sverige. Det kan komma nya kriser närmare valet, och i så fall kommer vi att ta nya initiativ då.

Herr talman! Det brutala och ovärdiga krig som Ryssland startade mot Ukraina har legat som en mörk skugga över allting annat den här mandat-

perioden. Svenska folket och Sveriges riksdag har varit tydliga. Vi stöder Ukraina, och vi tar starkt avstånd från den ryska terrorregimens beteende.

Många riksdagsutskott har varit engagerade i de olika stöden till Ukraina, inte minst finansutskottet, där jag har haft äran att vara med och besluta om alla förslag från 2022 och framåt.

Att den svenska riksdagen är enig i stödet till Ukraina är en stor styrka, och att vi kan vara det under ett valår är en ännu större styrka. Jag är glad för dagens kommande eniga riksdagsbeslut om ytterligare stöd till Ukraina, denna gång i form av världens bästa stridsflygplan Gripen, som kommer att rädda många ukrainska liv.

I min roll som vice ordförande i riksdagens Ukrainanätverk har jag varit engagerad i ett stort antal olika aktiviteter och manifestationer den här mandatperioden. Jag har också fått nya vänner bland ukrainare i Sverige och lärt mig massor om Ukraina. Jag tror att de band som vi just nu bygger mellan Sverige och Ukraina kommer att vara värdefulla för båda länderna, inte minst den dag då kriget är slut. Alla välutbildade och trevliga ukrainare i Sverige är en stor tillgång för Sverige som vi inte får slarva bort.

Herr talman! Jag tänker också, så här i mitt troligen sista anförande som riksdagsledamot i denna kammare, göra några helt andra reflektioner. Efter 20 år som riksdagsledamot har jag valt att inte kandidera ännu en gång. Det är alltså dags att summera upplevelserna i Sveriges riksdag – men det tänker jag inte göra i dag utan på annat sätt, för annars hinner ni inte hem till midsommar. Jag vill dock göra några små nedslag.

För det första: Det är en stor ära att vara en av 349 folkvalda riksdagsledamöter. Det är faktiskt det finaste uppdrag man kan ha, tycker jag. Det är något som vi alla ledamöter borde stanna upp och tänka på ibland. Med äran att bli vald följer också ett ansvar att företräda väljarna, värna om skattepengarna och prioritera det som är viktigast i politiken.

För det andra: vänskapen och respekten mellan ledamöterna. Jag är oerhört imponerad av den goda ton som normalt råder och den respekt och vänlighet som ledamöterna ofta visar varandra. Det hettar till nu när vi närmar oss ett val, men sett över en hel mandatperiod är det ändå det positiva som överväger. Jag har själv fått mycket goda vänner i alla partier, och ett antal av dessa kommer jag att vilja fortsätta ha personlig kontakt med.

För det tredje: professionalismen. Jag är imponerad av ledamöternas skicklighet i debatten och deras förmåga att driva sina politiska åsikter. Jag är lika imponerad av tjänstemännen i riksdagen, både mina egna på det moderata riksdagskansliet och utskottskansliernas fantastiska personal – alla kammartjänstemän och talmansstabens personal inte att förglömma. Jag har själv ett antal gånger haft äran att tjänstgöra som ålderspresident, och utan tjänstemännen i kammaren hade det varit helt omöjligt.

I övrigt skulle riksdagen aldrig fungera utan all annan personal som sköter husen, kommunikationen, servicen och säkerheten och ser till att vi har det snyggt i våra kulturbyggnader. Hela riksdagen andas kompetens och professionalism på alla nivåer, och det kommer jag att bära med mig när jag lämnar riksdagsuppdraget.

För det fjärde: det väloljade maskineriet. Riksdagen är verkligen en politisk verkstad med rutiner och leverans av politik i en strid ström – alltid genomtänkt, effektivt och transparent. När det är bråttom kan vi agera

Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern

snabbt, vilket vi i finansutskottet upplevt ett antal gånger, oavsett om det gällt pandemistöd som under förra mandatperioden eller stöd till Ukraina denna mandatperiod.

Herr talman! Med dessa ord vill jag av hela mitt hjärta tacka mina väljare hemma i Mark, Borås och Sjuhärad, som fem gånger i rad gav mig förtroendet att vara ledamot i Sveriges riksdag. Jag vill även tacka alla mina kollegor i olika utskott och all personal i riksdagen för 20 fantastiskt intressanta och lärorika år. Förhoppningsvis har jag gjort några avtryck i svensk politik och bidragit till att göra Sverige lite bättre, men nu checkar jag snart ut och lämnar över stafettpinnen till andra.

Ledamöter kommer och går, men demokratin och Sveriges riksdag består. Tack för mig!
(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg, Marie-Louise Hänel Sandström och Ulrik Nilsson (alla M) samt Dennis Dioukarev (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

En mer ändamålsenlig reglering av etikprövning av forskning som avser människor

§ 15 En mer ändamålsenlig reglering av etikprövning av forskning som avser människor

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU31
En mer ändamålsenlig reglering av etikprövning av forskning som avser människor (prop. 2025/26:260)
föredrogs.

Anf. 59 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! Jag vill utan omsvep och långa, invecklade bisatser helt sonika endast yrka bifall till vår reservation.
(Applåder)

Anf. 60 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr talman! Det är frestande att hålla ett ganska långt anförande nu när vi närmar oss voteringen, men jag nöjer mig med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag vill också passa på att, som många har gjort, önska trevlig sommar och trevlig valrörelse till alla kollegor och till personalen, som har jobbat så mycket.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg (M).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.34 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 13.45, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.45.

§ 16 Beslut om yrkande om vilandeförklaring

SfU31 Skärpta regler om uppsikt och förvar i de delar det avser yrkande om vilandeförklaring av lagförslag av Niels Paarup-Petersen och Annika Hirvonen (C, MP)

Talmannen meddelade att Niels Paarup-Pedersen och Annika Hirvonen (C, MP) den 14 juni framställt yrkande enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen om att vissa av regeringens förslag till ändringar i utlänningslagen skulle vila i minst tolv månader.
Kammaren hade vid voteringen den 15 juni beslutat att hänvisa regeringens lagförslag i de delar det avsåg 10 kap. 4 § punkt 1 och 2, 10 kap. 7 § andra meningen, 10 kap. 13 § första stycket utlänningslagen och upphävandet av 10 kap. 5 § utlänningslagen i nuvarande lydelse, samt de ändringar i motsvarande bestämmelser i utlänningslagen som föreslogs i punkt 2 och 3 i regeringens lagförslag till konstitutionsutskottet för sådan prövning som avsågs i 2 kap. 22 § tredje stycket regeringsformen.
Konstitutionsutskottet hade i betänkande 2025/26:KU45 *Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 22 § regeringsformen i visst fall (bet. 2025/26:SfU31)* anmält bedömningen att samtliga bestämmelser som hänvisats till utskottet för prövning omfattades av det särskilda lagstiftningsförfarandet i 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.
Kammaren hade nu att på nytt pröva regeringens lagförslag i den del det avsåg yrkandet om vilandeförklaring.
Kammaren skulle först pröva yrkanden om avslag på propositionen i denna del i två reservationer. Om någon av reservationerna bifölls skulle frågan om vilandeförklaring falla.

Punkt 1 (Punkt 1 i regeringens lagförslag i de delar som varit föremål för konstitutionsutskottets prövning)
1. utskottets förslag till beslut i denna del
2. res. 1 av Tony Haddou (V) i denna del
3. res. 2 av Annika Hirvonen (MP) i denna del

Förberedande votering:
25 för res. 1 i denna del
18 för res. 2 i denna del
304 avstod
2 frånvarande
Kammaren antog res. 1 i denna del.

Partivis fördelning av rösterna:
För res. 1: 21 V, 4 -
För res. 2: 18 MP
Avstod: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -
Huvudvotering:
1. avslag på res. 1 i denna del
2. bifall till res. 1 i denna del
Votering:
280 för avslag på res. 1 i denna del
26 för bifall till res. 1 i denna del
41 avstod
2 frånvarande
Kammaren avslog res. 1. i denna del.
Partivis fördelning av rösterna:
För avslag: 105 S, 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För bifall: 21 V, 1 MP, 4 -
Avstod: 24 C, 17 MP
Frånvarande: 1 S, 1 -
Amanda Palmstierna (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Yrkandet om vilandeförklaring
Talmannen meddelade att riksdagen enligt 2 kap. 22 § regeringsformen fick anta lagförslagen direkt om *minst fem sjättedelar av de röstande* enats om beslutet.
Om så inte skedde skulle lagförslagen återförvisas till socialförsäkringsutskottet för att där vila i minst tolv månader. Talmannen ställde därför proposition på att angivna förslag till ändringar i utlänningslagen skulle antas i enlighet med utskottets förslag i denna del.
Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.
Votering:
175 för att anta lagförslagen i enlighet med utskottets förslag i denna del
172 för att lagförslagen i aktuella delar skulle vila i tolv månader
2 frånvarande
Talmannen konstaterade att mindre än fem sjättedelar av de röstande hade röstat för att lagförslagen skulle antas direkt. Kammaren hade således beslutat att återförvisa lagförslagen till socialförsäkringsutskottet för att där vila i minst tolv månader från det tillfälle då ärendet anmälts i kammaren, det vill säga från den 13 juni 2026.
Partivis fördelning av rösterna:
För att anta förslagen: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För att förslagen skulle vila: 105 S, 21 V, 24 C, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni

TU20 Infrastrukturfrågor

Punkt 2 (Ansvarsfördelningen inom infrastrukturplaneringen)
1. utskottet
2. res. 3 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 3
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 3: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 3 (Myndighetsstrukturen inom transportområdet)
1. utskottet
2. res. 5 (V)
Votering:
199 för utskottet
24 för res. 5
124 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 5: 21 V, 3 -
Avstod: 105 S, 18 MP, 1 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 9 (Transportsektorns klimatmål)
1. utskottet
2. res. 15 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 15
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 15: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 11 (Klimatanpassning av infrastrukturen)
1. utskottet
2. res. 20 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 20
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 20: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 15 (Kostnadskontroll, produktivitet och effektivitet)
1. utskottet
2. res. 29 (S)
Votering:
214 för utskottet
109 för res. 29
24 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 21 V, 19 KD, 18 MP, 16 L, 4 -
För res. 29: 105 S, 4 -
Avstod: 24 C
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 18 (Om återtagandet av eftersatt järnvägsunderhåll)
1. utskottet
2. res. 37 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 37
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 37: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 20 (Nya stambanor)
1. utskottet
2. res. 41 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 41
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 41: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 24 (Vägbelysningsnätet)
1. utskottet
2. res. 45 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 45
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 45: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 26 (Forskning och innovation)
1. utskottet
2. res. 48 (C)
Votering:
176 för utskottet
24 för res. 48
147 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 1 MP, 16 L, 4 -
För res. 48: 24 C
Avstod: 105 S, 21 V, 17 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -
Amanda Palmstierna (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

TU21 En statlig e-legitimation
Kammaren biföll utskottets förslag.

TU22 Åtgärder mot manipulation och missbruk av färdskrivare
Kammaren biföll utskottets förslag.

CU40 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem
Punkt 1 (Regeringens lagförslag)
1. utskottet
2. res. 1 (C)
Votering:
321 för utskottet
24 för res. 1
2 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 21 V, 19 KD, 18 MP, 16 L, 6 -
För res. 1: 24 C
Avstod: 2 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)
1. utskottet
2. res. 2 (C)
Votering:
323 för utskottet
24 för res. 2
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 21 V, 19 KD, 18 MP, 16 L, 8 -
För res. 2: 24 C
Frånvarande: 1 S, 1 -

SfU34 Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen
Punkt 1 (Rättssäkerhet m.m.)
1. utskottet
2. res. 1 (V, MP)
Votering:
304 för utskottet
43 för res. 1
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 1: 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 2 (Beslut om förvar)
1. utskottet
2. res. 2 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 2
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 2: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 5 (Kompetensförsörjning och barnperspektivet)
1. utskottet
2. res. 5 (S, V, C, MP)
Votering:
175 för utskottet
172 för res. 5
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 5: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU14 Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete
Punkt 1 (Avslag på propositionen)
1. utskottet
2. mot. 2025/26:4171 av Lorena Delgado Varas m.fl. (-)
Votering:
322 för utskottet
4 för mot.
21 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 18 MP, 16 L, 4 -
För mot.: 4 -
Avstod: 21 V
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 2 (Förutsättningar för operativt militärt samarbete)
Beslutet under denna punkt avsåg förslag till ändringar i lagen om operativt militärt samarbete som avsåg överlåtelse av myndighetsutövning till en annan stat.
Ett sådant beslut krävde enligt 10 kap. 6 § andra stycket och 10 kap. 8 § regeringsformen att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för det.
Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.
Votering:
303 för utskottet
18 för res. 1 (MP)
26 avstod
2 frånvarande
Talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 3 -
För res.1: 18 MP
Avstod: 21 V, 5 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 3 (Utförsel av krigsmateriel)
1. utskottet
2. res. 2 (V, MP)
Votering:
304 för utskottet
40 för res. 2
3 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 2: 21 V, 18 MP, 1 -
Avstod: 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU30 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten
Punkt 1 (Regeringens lagförslag)
1. utskottet
2. res. 1 (V)
Votering:
321 för utskottet
24 för res. 1
4 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 18 MP, 16 L, 5 -
För res. 1: 21 V, 3 -
Frånvarande: 3 S, 1 -

Punkt 2 (Rättssäker folkbokföring)
1. utskottet
2. res. 2 (V)
Votering:
305 för utskottet
42 för res. 2
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 5 -
För res. 2: 21 V, 18 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 3
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU47 Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering
Punkt 1
Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Utvärdering av den nya lagstiftningen)
1. utskottet
2. res. (V, MP)
Votering:
305 för utskottet
42 för res.
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 5 -
För res.: 21 V, 18 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

JuU45 Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot
Punkt 1 (Regeringens lagförslag)
1. utskottet
2. res. 1 (V)
3. res. 2 (MP)
Förberedande votering:
26 för res. 1
17 för res. 2
303 avstod
3 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Daniel Helldén (MP) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.
Huvudvotering:
305 för utskottet
24 för res. 1
18 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 5 -
För res. 1: 21 V, 3 -
Avstod: 18 MP
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 2
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU44 En betald polisutbildning
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU25 Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2025
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU27 Utvärdering av svensk penningpolitik 2015–2024
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU47 Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern
Punkt 1 (Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern)
1. utskottet
2. res. 1 (V, MP)
Votering:
305 för utskottet
39 för res. 1
3 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 5 -
För res. 1: 21 V, 18 MP
Avstod: 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Punkt 2 (Krisstöd till hushåll och företag)
1. utskottet
2. res. 2 (V, MP)
Votering:
305 för utskottet
40 för res. 2
2 avstod
2 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 19 KD, 16 L, 5 -
För res. 2: 21 V, 18 MP, 1 -
Avstod: 2 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

UbU31 En mer ändamålsenlig reglering av etikprövning av forskning som avser människor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Etikprövningslagens framtida utformning)

1. utskottet
2. res. (C)

Votering:

320 för utskottet
27 för res.
2 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 21 V, 19 KD, 18 MP, 16 L, 5 -
För res.: 24 C, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 -

Avtackning och avslutning

§ 19 Avtackning och avslutning

Anf. 61 TALMANNEN:

Ärade ledamöter av Sveriges riksdag! Vi samlas nu för avslutning av riksmötet och mandatperioden, men det är kanske inte ett riktigt avslut. Det blir interpellationsdebatter under flera ytterligare dagar inom kort, och i augusti samlas vi för debatter och beslut om flera lagförslag och även för interpellationsdebatter. Under tiden däremellan planeras inga debatter här i kammaren, men flera utskott och EU-nämnden ska sammanträda. Ni ledamöter kommer också redan då att vara engagerade i valarbete. Jag hoppas att ni kan varva ned under några veckor, men mer än så blir det ju sällan – allra minst ett valår.

Om vi ändå ska summera mandatperioden kan vi se tillbaka på fyra år då vi har fått hantera ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge.

En morgon i mars 2024 markerade vi Sveriges inträde som fullvärdig medlem i Nato med en ceremoni på Riksplan. I november 2025 stod riksdagen värd för det fjärde internationella talmansmötet inom ramen för Krimplattformen till stöd för Ukraina. Och nyligen kom beskedet att Gripen ska patrullera himlen över Ukraina.

Sverige är ett land med en liten befolkning. Trots det förmår vi ge viktiga bidrag till såväl Natos som Ukrainas försvarsförmåga. Det beror inte minst på de försvarsbeslut som riksdagen fattat under tidigare mandatperioder, beslut som gjort att vi i dag har en framstående försvarsindustri.

Riksdagen är en del av samtiden, och besluten här formar framtiden.

Precis som tidigare försvarsbeslut påverkar vår försvarsförmåga i dag kommer de många beslut om försvarssatsningar och om stöd till Ukraina som ni fattat under denna mandatperiod att bidra till att forma framtiden för Sverige, Ukraina och Europa.

”Vår tid var en tid för hjältar” heter det i Louise Hoffstens låt om krigsåret 1939. Men det gäller även i Ukraina alltsedan Rysslands fullskaliga invasion för mer än fyra år sedan. Det ukrainska folket kämpar för sin fri-

het och hela Europas frihet. Därför kommer det svenska stödet att fortsätta, oavsett hur det går i höstens val.
(Applåder)

Det allvarliga säkerhetspolitiska läget ställer krav på oss alla – inte minst på riksdagen som en central institution i vår demokrati. Medborgarna ska veta att deras riksdag har satsat mycket på riksdagens egen beredskap. Vi har informerat alla er ledamöter om säkerhet och beredskap ur ett riksdagsperspektiv, och krigsdelegationen har utvecklat sitt arbete och genomfört flera övningar.

Samtidigt stärker vi säkerheten här i riksdagen. Balansen mellan öppenhet och säkerhet är ett ständigt närvarande perspektiv, men det behöver inte vara en motsättning. Endast i en trygg miljö kan det fria, öppna och stundtals intensiva demokratiska samtalet fullt ut komma till sin rätt. Den här kammaren ställde sig nyligen bakom förslag som innebär utökade säkerhetskontroller och andra åtgärder för att förebygga och motverka ordningsstörningar, särskilt på åhörarläktaren här i kammaren.

Vi arbetar också med att öka säkerheten för riksdagens ledamöter. Det handlar om allt från säkerhetsrådgivning och säkerhetshöjande insatser i övernattningsbostäder till en fördjupad samverkan mellan de myndigheter som ansvarar för att skydda företrädare för demokratin. Det är ett av många exempel på utvecklingsarbete som bedrivs med ledamoten i fokus.

En långsiktig satsning som jag gärna vill nämna i samband med avslutningen i dag är renoveringen av kvarteret Cephalus. Arbetet pågår intensivt och beräknas vara klart 2029.

Ärade ledamöter! När jag tillträdde som talman 2018 fastställde jag tre ledord som skulle prägla mitt arbete: demokratin, utskotten och begreppsparet historia och framtid.

Demokratin har varit ett tema i min och riksdagens externa kommunikation. Under mandatperioden har många av er ledamöter deltagit i riksdagens projekt med att besöka skolor för att tala om riksdagsarbetet, och vi i talmanspresidiet har besökt samtliga län för att samtala inte minst med unga om riksdagen och demokratin. Riksdagen har också utarbetat flera utställningar, varav den senaste just nu turnerar i Sverige. *Demokratin behöver dig!* heter den. Och nyligen gav jag vid en ceremoni den västra innergården i Ledamotshuset namnet Det fria ordets plats, för att lyfta fram yttrandefrihetens betydelse för demokratin. Dessa olika ansträngningar känns extra angelägna i en tid då demokratin runt om i världen utmanas av auktoritära krafter.

Ledordet om utskotten har omsatts i verksamhet för att stödja och stärka utskottsarbetet. Arbetet i ordförandekonferensen med erfarenhetsutbyte om utskottens arbetsformer har fortsatt, och vi har även denna mandatperiod genomfört ett ledarskapsprogram för utskottsordförande.

I linje med ambitionen att vara förankrade i historien men alltid ha blicken riktad mot framtiden har vi uppmärksammat flera jubileer, vilket har gett oss tillfälle att lära om och av vår historia och därigenom förstå var vi är i dag och vart vi bör sträva i framtiden. Jag tänker på demokratijubileet under förra mandatperioden men också på 50-årsjubileet av 1974 års regeringsform och årets uppmärksammande av statsministerämbetets 150-årsjubileum.

Många historiker menar att Sveriges första riktiga riksdag ägde rum i Västerås 1527. Nästa år fyller alltså riksdagen 500 år. Det ska vi fira!
(Applåder)

Om man tittar sig omkring här i kammaren kan man dock få intrycket att riksdagen kom till på 1970- eller 1980-talet, för inredningen präglas av den tidens estetik. Jag har länge tyckt att det borde finnas något föremål här som symboliskt påminner om att riksdagen är mycket äldre än så, och jag är därför glad över att kunna berätta att riksdagens marskalkstav från och med i dag kommer att ha sin plats här i kammaren.

Den ritades av riksdagshusets arkitekt Aron Johansson och var en gåva från Sveriges riksbank till riksdagen vid flytten hit till Helgeandsholmen 1905, och den användes från början vid ett väldigt speciellt tillfälle. Till och med 1974 ägde riksdagens högtidliga öppnande som bekant rum i Rikssalen på slottet. När ledamöterna tågade från Riksdagshuset till slottet gick portvakten med marskalkstaven i spetsen för processionen. Numera står en av riksdagens vakter med marskalkstaven i stora trapphallen vid särskilt högtidliga tillfällen, och i övrigt kommer staven alltså att stå här i kammaren och påminna oss om de långa linjerna.

Ärade ledamöter! I dag har vi också samlats för att tacka dem av er som inte kandiderar för en ny valperiod eller som har lämnat riksdagen det senaste året. Jag vill nu rikta mig särskilt till er.

Det politiska engagemang som utgör grunden för att få väljarnas förtroende att representera parti och valkrets i Sveriges riksdag har burit er genom ledamotsuppdraget – ett av de finaste uppdrag man kan ha i vårt land – fram till den stund när vi nu hedrar er och tackar för era förtjänstfulla insatser för riksdagen.

En ledamot som lämnar riksdagen kan få ett diplom och en guldfärgad riksdagsnål. Efter minst sex års tjänstgöring i följd kan ledamoten också få riksdagens medalj i åttonde storleken. Den som lämnar efter minst tolv års tjänstgöring i följd kan få medaljen i tolfte storleken.

Några har tyvärr inte möjlighet att närvara i dag, men jag ber er som finns i salen att resa er när ni hör ert namn och sedan förbli stående, så tackar vi av er gruppvis med en gemensam applåd.

Diplom och riksdagsnål tilldelas 27 ledamöter: Mats Arkhem, Madeleine Atlas, Sara-Lena Bjälkö, Malin Björk, Ludvig Ceimertz, Dzenan Cisija, Louise Eklund, Torsten Elofsson, Lars Engsund, Rashid Farivar, Cecilia Gustafsson, Göran Hargestam, Malin Höglund, Lars Jilmstad, Kent Kumpula, Ulf Lindholm, Katarina Luhr, Agneta Nilsson, Susanne Nordström, Helene Odenjung, Jakob Olofsgård, Cecilia Rönn, Inga-Lill Sjöblom, Annika Strandhäll, Katarina Tolgfors, Pia Trollehjelm och Jennie Wernäng.

Varmt tack för era insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!
(Applåder)

Riksdagens medalj av åttonde storleken tilldelas 25 ledamöter: Alireza Akhondi, Lars Andersson, Gulan Avci, Emma Berginger, Gudrun Brunegård, Johnny Cato, Malin Danielsson, Lorena Delgado Varas, Jamal El-Haj, Helena Gellerman, Jörgen Grubb, Tony Haddou, Ulrika Heindorff, Kjell Jansson, Tomas Kronståhl, Sanne Lennström, Ann-Sofie Lifven-

hage, Mats Persson, Linus Sköld, Magdalena Thuresson, Vasiliki Tsouplaki, Anna Vikström, John Widegren, Mats Wiking och Carina Ödebrink.

Varmt tack för era insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Medaljen av tolfte storleken tilldelas följande ledamöter: Hans Ekström, Marianne Fundahn, Caroline Helmersson Olsson, Malcolm Momodou Jallow, Anders W Jonsson, Ellen Juntti, Maj Karlsson, Serkan Köse, Helena Lindahl, Magnus Manhammar, Ingela Nylund Watz, Mattias Ottosson, Saila Quicklund, Daniel Riazat, Karin Rågsjö, Robert Stenkvist, Jimmy Ståhl, Roland Utbult, Hanna Westerén och Markus Wiechel.

Varmt tack för era insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Medaljen av tolfte storleken tilldelas också elva ledamöter som har tjänstgjort i 20 år eller mer. Till er vill jag säga några ord om vars och ens tid i riksdagen. Jag ber även er att resa er upp när ni hör ert namn och förbli stående, så tackar vi också er med en gemensam applåd.

Patrik Björck! Du representerar Västra Götalands läns östra valkrets och Socialdemokraterna. Du blev invald i riksdagen 2006, alltså samma år som många av de andra som vi tackar av här i dag. Under din tid i riksdagen har du varit ledamot av skatteutskottet, arbetsmarknadsutskottet och EU-nämnden.

Helena Bouveng! Du representerar Jönköpings län och Moderaterna och blev invald i riksdagen 2006. Under din tid i riksdagen har du varit ledamot av flera utskott såsom försvarsutskottet och skatteutskottet liksom ledamot av Nordiska rådets svenska delegation.

Gunilla Carlsson! Du representerar Göteborg och Socialdemokraterna och blev invald i riksdagen 2002. Under din tid här har du varit ledamot av flera utskott såsom kulturutskottet och trafikutskottet samt även vice ordförande i finansutskottet, valberedningen och Nordiska rådets svenska delegation. Vi samarbetade mycket under det förra svenska ordförandeskapet i Nordiska rådet.

Margareta Cederfelt! Du representerar Stockholms stad och Moderaterna och kom till riksdagen för första gången 1999. Under din tid här har du framför allt arbetat med utrikespolitik, men du och jag arbetade tillsammans i konstitutionsutskottet, för att nämna ett annat exempel. Du har även varit ordförande i riksdagens delegation till Interparlamentariska unionen, vice ordförande i OSSE-delegationen och president i OSSE:s parlamentariska församling.

Jan Ericson! Du har representerat Västra Götalands läns södra valkrets och Moderaterna sedan 2006. Du har bland annat varit ledamot i EU-nämnden, finansutskottet och utbildningsutskottet samt varit ordförande i Riksdagens råd för Riksrevisionen.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson! Du har representerat Skåne läns västra valkrets och Moderaterna sedan 2006. Du har framför allt varit verksam i näringsutskottet, men du har även varit ledamot av finansutskottet och kvittningsperson för Moderaterna.

Lars Mejern Larsson! Du representerar Värmland och Socialdemokraterna sedan 2006. Under denna tid har du bland annat varit ledamot av kulturutskottet, trafikutskottet och Nordiska rådets svenska delegation.

Johan Löfstrand! Du blev invald i riksdagen 2002 för Östergötland och Socialdemokraterna och har under denna tid varit bland annat förste vice ordförande i civilutskottet, ledamot av lagutskottet och vice gruppledare för Socialdemokraterna. Du och jag har suttit både på östgötabänken och i riksdagsstyrelsen tillsammans.

Fredrik Malm! Du har varit riksdagsledamot för Stockholms län och Liberalerna sedan 2006. Under denna tid har du varit bland annat ordförande i utbildningsutskottet, men vi tänker framför allt på dig som utrikespolitiker. Du har även suttit i andra utskott, såsom arbetsmarknadsutskottet och miljö- och jordbruksutskottet.

Helén Pettersson! Du valdes in i riksdagen 2006 för Västerbottens län och Socialdemokraterna. Under denna tid har du bland annat varit ordförande i försvarsutskottet och ledamot i arbetsmarknadsutskottet och miljö- och jordbruksutskottet.

Olle Thorell! Också du har varit riksdagsledamot sedan 2006. Du representerar Västmanlands län och Socialdemokraterna. Under denna tid har du bland annat varit ledamot i utrikesutskottet, ledamot i riksdagens delegation till Interparlamentariska unionen och ordförande i riksdagens delegation till den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet.

Till sist vill jag vända mig till Lotta Johnsson Fornarve, som under den förra mandatperioden var andre vice talman. Vi hade ett mycket fint samarbete i talmanspresidiet, och du gjorde viktiga insatser för riksdagens jämställdhetsarbete. Du har varit ledamot för Södermanland och Vänsterpartiet sedan 2014 och bland annat varit ledamot i försvarsutskottet och ordförande för riksdagens styrgrupp för det bilaterala demokratifrämjande samarbetet.

Varmt tack till er alla för era insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Kära vänner! När jag läste listan över ledamöter som inte ställer upp för omval kände jag spontant: Riksdagen kommer inte att bli densamma utan er. Vi tackar i dag av många ledamöter med lång erfarenhet av riksdagsarbete, många som satt sin prägel på kammardebatter med färgstarka och engagerade anföranden och många som dragit ett tungt lass i utskotten. Många av er har jag lärt känna och samarbetat med i olika sammanhang. Ni kommer att vara saknade.

När vi tänker tillbaka på de ledamöter som gått före oss, som hanterat svåra frågor och fattat framsynta beslut kan vi vara tacksamma över att ledamöterna då inte ryggade tillbaka för svårigheterna de ställdes inför under sin tid i riksdagen. Detsamma gäller er. Även ni har under er tid i riksdagen ställts inför svåra beslut, och inte heller ni har ryggat tillbaka – tvärtom. Ni har sett de problem som medborgarna möter i sin vardag, och ni har försökt finna lösningar på dem utifrån era olika politiska utgångspunkter. På så sätt har ni förvaltat förtroendet för riksdagen som en demokratisk institution som finns till för medborgarna.

Jag vill också berömma er ledamöter, både er som lämnar och er som blir kvar, för att ni trots ibland väldigt långa debatter med starka meningsskiljaktigheter förmår skapa en fin stämning och god kamratanda över partigränserna. Vi har de senaste dagarna här i kammaren sett prov på denna anda i form av de många vänliga ord som framförts till ledamöter som hållit sina sista anföranden. Det visar på den fina respekt som finns ledamöter emellan, och det är en styrka för vår demokrati.

Vars och ens insats som riksdagsledamot är unik. Ingen annan ledamot kommer någonsin att göra exakt detsamma som just du som nu lämnar riksdagen har gjort. Också Riksdagshuset är unikt. Det är en stark symbol för vår demokrati, och det bär på så mycket av historia, kultur och traditioner, men det är samtidigt en levande arbetsplats där demokratin återskapas varje dag. När du kommer hem i kväll och ser tillbaka på just din unika tid i detta unika hus hoppas jag att du kan tänka: Jag har kämpat den goda kampen, jag har fullbordat mitt lopp, jag har bevarat min övertygelse.

Å riksdagens vägnar: Ett stort tack till var och en som nu lämnar riksdagen. Tack för din gärning som riksdagsledamot, tack för dina insatser för riksdagen och tack för ditt arbete för allas vår demokrati!

(Applåder)

Jag vill be er som har tackats av att följa med mig till en mottagning i Sammanbindningsbanan direkt efter avslutningen.

Jag vill också informera kammaren om att jag har utdelat riksdagens medalj till några personer som inte är riksdagsledamöter: utskottsrådet Peder Brynolf, utskottsrådet Hans Hegeland och skyddsvakten Jarmo Rahikainen samt docent Katarina Barrling och professor Lena Wägnerud.

Jag hörde att det var en spontan applåd på väg när jag hade nämnt Jarmo. Jag tycker att vi släpper fram den!

(Applåder)

Ärade ledamöter! Jag vill tacka er alla för ert arbete i riksdagen under den här speciella mandatperioden. Jag vill tacka talmanspresidiet och gruppledarna samt ledamöterna i riksdagsstyrelsen. Tack för ett mycket gott samarbete trots ibland komplicerade frågor att hantera!

Jag vill även tacka riksdagsdirektören och övriga medarbetare i Riksdagsförvaltningen för utomordentliga insatser.

Partikanslierna med sin personal är också viktiga för det politiska arbetet och en del av alla som har sin dagliga arbetsplats i riksdagens fina hus. Tack också till er!

(Applåder)

Låt mig också avslutningsvis framföra ett varmt tack till er alla för att jag har fått förtroendet att vara riksdagens talman under såväl denna som den förra mandatperioden. Det är ett fantastiskt uppdrag – ansvarsfullt men också intressant och stimulerande. Jag kan lova att jag har gjort mitt allra bästa för att vara hela riksdagens talman, för att utveckla arbetet i riksdagen med respekt för dess historia och för att bidra till att vårda och värna vår demokrati.

Jag har sagt det förut, men jag säger det gärna igen: Jag har älskat varje sekund av varje minut av varje timma av varje dag av varje vecka av varje månad av varje år som jag har fått vara er talman. Tack!

(Applåder)

Ärade ledamöter! Låt mig avsluta med en sommardikt. Då undrar ni: Vilken poet har han valt? Möjligen överraskar jag en och annan genom att säga att jag tänkte läsa en sommardikt av Göran Greider.

Du begär för mycket av sommaren.
Sommaren begär ingenting av dig.

Lägg dig på rygg i gräset.
Gräset bär dig och när du rest dig väntar
det några timmar och reser sig igen.
Det har all tid i världen.

Du tror att du har ont om tid.
Den här gamla björken är bräddfull av tid
och delar med sig när du kommer
på trädgårdsgången.

På stenbänken sätter sig en fjäril
för att vila ut från allt doftande arbete.
Den säger: Gör som jag, vik ihop dina vingar
och flyg genom dig själv.

Du begär för mycket av sommaren.
Sommaren begär ingenting av dig.

Med dessa ord önskar jag er alla en skön sommar!
(Applåder)

Anf. 62 Ålderspresident ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Efter alla propositioner, interpellationer, motioner och enkla frågor går nu mandatperioden mot sitt slut. Valet står för dörren, och när riksdagen återsamlas i september är det en ny riksdag som samlas i denna kammare. Oavsett om vi ses igen eller inte vill jag skicka med ett par rader av Robert Hurula:

Du kan bli kung av Kalifornien
Vägstrykare i Högdalen
Vi lever om vårt liv igen
Fast i Kalifornien

Nu väntar en välförtjänt sommarledighet. Vi har möjligtvis lite olika bilder av det önskade valresultatet, men jag vill ändå, i all välmening, ge rådet att verkligen utnyttja sommaren för vila och återhämtning. Oavsett vår syn på valresultatet förenas vi i parker, på krogar, på torg och framför tv-apparater när vi hejar fram Sverige och hoppas på en riktigt lång och framgångsrik fotbollssommar i USA.

Jag vill å alla ledamöters vägnar tacka hela Riksdagsförvaltningens personal, som oavsett om de skriver protokoll, serverar mat, vaktar, städar eller renoverar riksdagen bidrar till en fungerande demokrati. Jag vill tacka riksdagsdirektören och de tre vice talmännen. Naturligtvis vill jag också rikta ett stort tack till talmannen.

Jag vill avsluta med några strofer av Lars Winnerbäck:

Jag flyger över ett land
Som varit nästan hela min värld
Där allt är så fantastiskt enkelt
Där allt är så oändligt svårt
Långa tider är det gömt från solen
Krona för krona till toppen
Som några vill ha för sig själva
Fast det mesta är tallar och gran

Med dessa ord vill jag önska er alla en riktigt glad sommar!
(Applåder)

§ 20 Svar på interpellation 2025/26:517 om tandvård för unga

Svar på interpellationer

Anf. 63 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jim Svensk Larm har frågat mig vilka konsekvenser regeringen bedömer att den sänkta maxåldern för gratis tandvård får för antalet unga patienter. Han har även frågat om jag avser att vidta någon åtgärd för att förbättra tandhälsan för dem som varit i åldern 20–23 och inte besökt tandläkare till följd av den sänkta åldersgränsen.

Jag vill inledningsvis tacka Jim Svensk Larm för hans engagemang när det gäller tandvård för unga. Glädjande nog är munhälsan hos barn i Sverige generellt god, och den förbättras också kontinuerligt. Under 2024 ökade andelen kariesfria barn i alla undersökta åldersgrupper. Detsamma gällde bland 23-åringarna. Därför stod den tidigare åldersgränsen för avgiftsfri tandvård inte i överensstämmelse med principen att de med störst behov ska ges företräde till tandvården.

Eftersom mer än 85 procent av barntandvården utförs av folktandvården bidrog den höga åldersgränsen även till att öka regionernas åtagande på ett sätt som orsakade undanträngningseffekter och kapacitetsbrist samt försämrade deras förutsättningar att erbjuda tandvård till patienter med större behov.

Den sänkta maxåldern för fri barntandvård innebär att unga personer behöver betala en kostnad för sin egen tandvård. För att mildra konsekvenserna för den berörda patientgruppen infördes därför samtidigt ett dubbelt allmänt tandvårdsbidrag, ATB, om 600 kronor årligen.

Det är förväntat att regionernas statistik visar att besöken i åldersgruppen minskat. Besöken ska stå i relation till behoven. Regionerna har för vana att tillse att de unga vuxna lämnar barntandvården oralt friska, och de kallas därför under det sista kostnadsfria året för att få den tandvård de behöver. Vi känner inte till att det gjorts någon jämförelse med Försäkringskassans databas för att se om de i stället börjat gå till privata vårdgivare.

Av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för tandvård framgår att det är väsentligt att såväl barn som vuxna besöker tandvården för en basundersökning så ofta som det behövs – dock inte oftare. Generellt sett löper unga vuxna låg risk för dålig munhälsa, vilket enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för tandvård innebär ett revisionsintervall om två till tre år.

Åldersgränsen för barntandvården sänktes i januari 2025. Detta aviserades i god tid före sänkningen. Det innebär att dessa patienter förmodas ha fått en undersökning och, vid behov, behandling under senare delen av 2024 och därmed, ur ett generellt perspektiv, först under senare delen av 2026 eller 2027 behöver kallas av tandvården på nytt. Att statistiken påvisar ett minskat antal unga inom vuxentandvården är således inget anmärkningsvärt i detta skede.

När dessa patienter besöker tandvården under 2026 har de 1 200 kronor i ATB. Det täcker lejonparten av de 1 500 kronor som är den genomsnittliga kostnaden för ett besök för denna åldersgrupp.

Anf. 64 JIM SVENSK LARM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka socialminister Jakob Forssmed för svaret på interpellationen.

Socialministern lyfter i sitt svar att det vanligtvis inte finns behov av besök hos tandläkaren oftare än ungefär vartannat eller vart tredje år, enligt Socialstyrelsens rekommendationer. Socialministern vill också få det att låta som att det inte är anmärkningsvärt att besök av denna åldersgrupp minskat. Jag delar uppfattningen att det inte är förvånande. Det är ganska logiskt att färre går till tandläkaren när kostnaderna ökar.

Men, herr talman, låt oss stanna upp och fundera lite på vad det här innebär i praktiken. För en 20–23-åring kan ett tandläkarbesök kosta flera hundra, kanske till och med flera tusen kronor. För den som har en fast inkomst kan detta vara hanterbart, men för studenten, den arbetslösa eller den som har en otrygg anställning är det något helt annat. Det här är människor som redan i dag tvingas prioritera mellan grundläggande saker i vardagen, som hyra, mat och kollektivtrafik. Då är det inte svårt att förstå vad som händer när tandvården börjar kosta. Man väntar. Man skjuter upp besöket. Till slut går man kanske inte alls.

Det är precis den här utvecklingen vi nu ser, men det har regeringen valt att bortse från. Detta tycker jag är anmärkningsvärt. Regeringen har genomfört denna reform och därmed kraftigt försämrat förutsättningarna för god tandhälsa för dem som nu är i åldern 20–23 år. Det handlar även om deras framtida hälsa. Det finns enligt mig, herr talman, en stor risk för att tandhälsan kommer att försämras för dem som nu har blivit av med den avgiftsfria tandvården. På många andra områden pratas det ofta om förebyggande insatser som den viktigaste åtgärden för att förhindra framtida problem. Så är fallet även vad gäller god tandhälsa.

Även om det enligt socialministerns resonemang går att hänvisa till att man får högre tandvårdsbidrag kommer inte alla att ha råd att gå till tandläkaren under det här året. År 2025 gick 75 procent färre unga till tandläkaren i Västmanland, enligt nyheter som jag tog del av inför den här debatten. Samtidigt har vi en hög ungdomsarbetslöshet, som gör att många har svårt att få sina pengar att räcka till det mest nödvändiga.

Jag tror inte att socialministern har rätt i sin analys att det bara är en tillfällig dipp det första året, utan jag tror att försämringen kommer att leda till att allt färre går till tandläkaren i den här åldern. Det kommer att påverka deras tandhälsa även i det långa loppet. Risken blir helt enkelt att de får ännu sämre tandhälsa vid högre ålder, vilket medför större kostnader vid framtida tandläkarbesök.

Herr talman! Socialministern talar om att det handlar om en prioritering. Jag känner inte riktigt att SD-regeringen har prioriterat den här frågan, utan de har prioriterat något helt annat, nämligen sig själva. Om de hade prioriterat utifrån behov hade de inte lånat 200 000 kronor i minuten för att sänka skatten för sig själva och sina kollegor samtidigt som de har en obefintlig arbetsmarknadspolitik som resulterar i hög arbetslöshet och gör att många unga har svårt att bekosta tandläkarbesök. Nu har man också tagit bort den avgiftsfria tandvården för dem mellan 20 och 23 år. Politik handlar om prioriteringar, och de prioriteringar som regeringen gör riskerar att skapa problem som gör att det blir både dyrare och svårare i framtiden.

Därför skulle jag vilja fråga socialministern om han anser att regeringen har tagit i beaktande att många unga riskerar att få försämrad framtida tandhälsa till följd av beslutet om att ta bort den avgiftsfria tandvården för dem mellan 20 och 23 år. Vad vill socialministern säga till dem som inte har råd att besöka tandläkaren till följd av att de saknar arbete på grund av regeringens misslyckade arbetsmarknadspolitik?

Anf. 65 EVA LINDH (S):

Herr talman! Den 1 januari i år sänkte regeringen åldersgränsen för fri tandvård från 23 till 19 år. Konsekvensen ser vi redan nu: Antalet unga som går till tandläkaren har minskat kraftigt. För många mellan 20 och 23 år blir kostnaden helt enkelt ännu ett hinder i en redan pressad vardag, och det är just det som är problemet.

Den här regeringen har gång på gång fattat beslut som gör livet svårare för unga. Unga möter i dag en rekordhög ungdomsarbetslöshet. Många söker jobb efter jobb utan att få fotfäste på arbetsmarknaden. Samtidigt är bostadsmarknaden närmast stängd. Att få ett förstahandskontrakt är för många en avlägsen dröm, och den som försöker köpa sin första bostad möts av höga trösklar. Köerna till stöd vid psykisk ohälsa är långa. Alltför många unga får vänta månader på hjälp, eller till och med år, när de mår som sämst. Samtidigt visar undersökningar att framtidstron bland unga sviktar. De känner oro för sin ekonomi, sin bostadssituation och sina möjligheter att bygga ett tryggt vuxenliv. I det läget väljer regeringen att ta bort den fria tandvården för denna grupp.

Socialministern kanske tänker att det här är överord. Det är det inte. Jag möter väldigt många unga som känner att detta är en del i att regeringen inte satsar på de unga utan snarare tar bort det som förut åtminstone var en möjlighet.

Herr talman! Tandhälsa är inte en lyx utan en del av den grundläggande hälsan. Vi vet att förebyggande insatser tidigt i livet minskar risken för att drabbas av större problem senare. Det gäller inte bara hälsan i allmänhet utan naturligtvis även tandhälsan.

Vi vet att ekonomiska hinder leder till att människor skjuter upp den vård de egentligen behöver. Några måste välja mellan mat och mediciner. En del väljer mellan att köpa mat, att betala hyran och att gå till tandläkaren. Därför handlar den här frågan inte bara om tänder utan även om jämlikhet, om prioriteringar och om vilket budskap vi skickar till unga människor. Budskapet från regeringen verkar vara: ”Ni får klara er själva.” Men unga förtjänar bättre än så. De förtjänar en politik som investerar i deras framtid, ger möjlighet till arbete och bostad, kortar köerna till stöd

vid psykisk ohälsa och ger möjlighet att bygga en bra tandhälsa för resten av livet.

Socialministern säger i sitt svar att tandvården ska fortsätta vara god. Ja, men vi har ju god tandhälsa därför att vi är många som har haft möjlighet att gå till tandvården tidigt – till folktandvården eller någon annan. Det har heller inte varit en ekonomisk fråga huruvida man ska fortsätta – eller börja – gå till tandläkaren regelbundet. Det är därför det här är ett tufft beslut. Är socialministern beredd att ompröva det beslutet?

Anf. 66 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på interpellationen.

Jag har varit politiskt engagerad sedan 2010, då jag var 16 år gammal. Det har blivit några valrörelser sedan dess. Jag träffar en hel del unga människor på gymnasieskolor, här i riksdagen, hemma i Skåne och i andra sammanhang. I den här valrörelsen märker jag när jag träffar unga människor att de upplever mycket större materiell oro än vad som varit fallet tidigare. I vissa valrörelser har unga människor kanske framför allt fokuserat på klimatfrågan. I en och annan valrörelse har det varit mycket om jämställdhetspolitiken. Men i den här valrörelsen upplever jag på ett sätt som jag faktiskt inte kan minnas att man oroar sig för sin ekonomiska situation.

Denna iakttagelse stärks av rapporter som kommer från olika håll. Till exempel har LO släppt en rapport där det beskrivs att var tredje ung person är orolig för sin privatekonomi. Man har som ung människa i det här landet en dyster bild av framtiden. Man har ganska små framtidsutsikter och är bekymrad över hurdan ens framtid ska bli.

Swedbank släppte för några månader sedan en rapport där man skrev att åtta av tio unga i åldern 18–29 år är oroliga för sin privatekonomi. Det märks både i samtalen man får när man står på gator och torg och när man är ute på skolor.

Vi har också, som flera av mina kamrater här har nämnt, en situation där vi har en hög ungdomsarbetslöshet. Människor är oroliga för om de kan få ett jobb eller inte. De oroar sig för den omställning som sker med artificiell intelligens. De oroar sig över sin bostadssituation. Ovanpå detta har förändringen i tandvården i Sverige kommit från regeringen.

Man kan ha resonemang om prioriteringar och att man borde prioritera andra åldersgrupper. Man kan ställa åldersgrupp mot åldersgrupp om man vill göra det. Det här görs i ett läge när man får rapporter från olika håll om att unga är bekymrade över sin privatekonomi.

Det är klart att man kan säga att unga inte har samma vårdbehov som äldre när det kommer till tandvård. Det är mycket möjligt. Det är också så att människor har god tandhälsa i det här landet för att man har haft en generös politik när det kommit till ungas tandvård.

Risken är att bara hotet om att få en hög tandvårdsräkning gör att unga undviker att gå till tandläkaren. Det kan göra att tandhälsan försämras, utöver att unga människor i det här landet är väldigt oroliga inför framtiden och för sin privatekonomi.

Jag hoppas att jag i nästa inlägg kommer att få något slags förklaring av ministern om hur regeringen har resonerat. Tidigare i dag fattade vi beslut om stöd till hushåll i det här landet och stöd till flygbolag för att de

ska klara sina kostnader. Men den här gruppen får inte den typen av stöd. De får i stället en förändring när det kommer till tandvård.

Jag vill gärna höra mer om hur regeringen resonerar i just den frågan. Det kan inte vara en hemlighet för regeringen att unga känner oro för framtiden, sin privatekonomi och också de skenande kostnaderna. Varför har man valt att genomföra den här förändringen i tandvården just nu? Det är min fråga till ministern.

Anf. 67 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Det är med stigande förvåning som jag tar del av inläggen. Vill man diskutera statsskuldspolitik, arbetsmarknadspolitik eller politik gällande bostadsmarknaden, flyget eller vad det nu är har man alla möjligheter att kalla hit de statsråd som är ansvariga för det. Denna debatt handlar om tandvården.

Vi gör mycket på de områdena, inte minst privatekonomiskt, där hushållen nu får rejäla förstärkningar i form av både sänkt matmoms och sänkt skatt. Jag är glad för att vi till exempel sänker skatten för personer med sjuk- och aktivitetsersättning som länge har haft det väldigt tufft.

Om man ska tala om tandvården gör vi de största förbättringarna någonsin för äldre personer. De skriver till mig och är chockade. De kan inte tro att det är sant att de för första gången på 15 år kan gå till tandläkaren, få den vård de behöver och sedan titta på kvittot och undra om det är sant. Det är för att vi har satsat 4 miljarder på att de med sämst munhälsa ska ha möjlighet att gå till tandläkaren, vilket de nu kan göra.

Jag är också förvånad över att Socialdemokraterna själva inte har gått igenom sakläget. Det överraskar mig. Ibland finns det stråk av seriositet inom Socialdemokraterna, men det kommer inte till uttryck här.

Vad säger Svensk Folktandvårdsförening? De uppvaktade mig. De har säkert uppvaktat era ministrar också före mig och sagt att det är skadligt för svensk tandvård. Det dränerar tandvården på resurser. Det gör att de med större behov inte kan få tider. Det gör att folktandvården inte fungerar tillräckligt bra. Vi behöver ändra detta.

Ni behöver inte lyssna på dem. Ni kan lyssna på regionerna. De välkomnar detta i sina remissvar. I Region Örebro län uteblev de i gruppen 20–23 år i 37 procent av fallen. De kom inte på sina tider. Det stod färdiga team med tandläkare och tandvårdspersonal och väntade på att de skulle dyka upp, men de kom inte. I gruppen upp till 19 år var det 4 procent, och sedan ökade siffran upp till 37 procent. Det var hela 37 procent av besöken hos tandvården som var tomma.

Ni behöver inte lyssna på dem. Ni kan lyssna på socialdemokraten Veronica Palm som utredde tandvården efter behovsprincipen. Tandvård i Sverige måste ges mer efter behov. Det är en gammal socialdemokratisk paradgren. Vi ska ge saker efter behov. Vad kom hon fram till? Det här är inte efter behov, utan det borde tas bort. Socialdemokraten Veronica Palm konstaterade detta.

Man kan ha uppfattningen att allt borde vara gratis för alla, och sedan kan man hoppas att kapaciteten inom tandvården räcker. Men nu är inte verkligheten beskaffad på det sättet.

Då behöver man fundera på: Hur ser vi till att tandvården ges mer efter behov än tidigare? Det är det som vi har gjort. Det här är inte en ekonomisk

fråga. Det är en kapacitetsfråga. Hur ska vi använda tandvårdens resurser så att den kommer dem med de största behoven till del?

Den här gruppen ställs inte på bar backe. De får dubbelt allmänt tandvårdsbidrag som täcker stora delar av deras undersökning. Men de blir inte längre en del av den fria barntandvården. Det är förändringen.

Det finns många frågor där man kan ha olika uppfattningar och där det finns väldigt starka argument emot. Det här är inte en sådan fråga. Går man efter det underlag som finns här är det en ganska given slutsats.

Det är också därför vi kompenserar med ett höjt allmänt tandvårdsbidrag. Det är rimligt att besöken glesas ut för den gruppen, särskilt som man får sin tandvård tillgodosedd under det sista året av den fria barntandvården.

Det här är väl genomtänkt och rimligt. Det säger i stort sett varje remissinstans. Man kan ha en annan uppfattning. Men då måste man också svara på frågan: Hur ska vi se till att kapaciteten räcker för dem med behov? Det kan inte Socialdemokraterna.

Anf. 68 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret, även om jag inte känner att jag blev mer lugnad och säker på att regeringen har prioriterat rätt.

Socialministern talar om att det inte är en arbetsmarknadspolitisk debatt och så vidare. Men det är klart att det påverkar. Debatten handlar om dem i åldern 20–23 år som inte längre kan gå till tandläkaren under samma förutsättningar som tidigare.

Jag lyfte i mitt första anförande fram den ekonomiska delen. Jag kommer att komma in lite mer på konsekvenserna. Tandhälsan fungerar inte som något som man bara kan ta igen lite senare. När man skjuter upp ett besök handlar det sällan om att problemen försvinner utan mer om att de växer. Ett litet hål blir större. En begynnande inflammation blir värre. Det som hade kunnat vara en enkel och billig åtgärd blir i stället en omfattande och dyr behandling. Det vet vi. Det har vi sett gång på gång.

Det är därför som Sverige har valt att satsa på förebyggande åtgärder och förebyggande tandvård för unga. Den linjen bryter regeringen.

Fru talman! Socialministern hänvisar till det högre tandvårdsbidraget. Men det räcker inte i verkligheten för varje ung person som vänder på varje krona. Ett bidrag som inte täcker kostnaden hjälper inte den som inte har råd att betala resten.

Valet för många unga står helt enkelt mellan att gå till tandläkaren och att få ekonomin att gå ihop på slutet. För många unga är verkligheten just så. Det gäller särskilt i en tid då det är hög ungdomsarbetslöshet, som vi har hört här. Det är osäkra anställningar och höga levnadskostnader.

Låt oss vara tydliga. Det är inte alla unga som drabbas lika. De som har föräldrar med en god ekonomi eller som kanske själva har trygga och större inkomster kommer fortfarande att kunna gå till tandläkaren. Men de som redan har det tufft riskerar att stå över. Det är så ojämlikheten i hälsa växer fram.

Vi socialdemokrater tror på ett samhälle som håller ihop, där vi inte bygger in nya klyftor i välfärden och där vi inte accepterar att hälsa blir en klassfråga. Tandvården har länge varit ett område där ojämlikheten är tydlig. Just därför borde vi gå i riktning mot att stärka tillgängligheten och inte försvaga den.

När regeringen tar bort den avgiftsfria tandvården för unga vuxna skickar man en tydlig signal. Den här gruppen får klara sig själv. Det är precis i övergången mellan ungdoms- och vuxenlivet som man kanske behöver samhällets stöd i lite större utsträckning. Det handlar om studier, att etablera sig på arbetsmarknaden och att bygga sin framtid. Mitt i det ska man bära sina egna kostnader för tandhälsan.

Fru talman! Jag vill också lyfta fram det långsiktiga perspektivet. Det är inte bara en fråga om dagens besparingar i statsbudgeten. Det är en fråga om framtida kostnader både för individen och för samhället.

Som ministern lyfter fram här är det såklart brist på personal och allt sådant. Men om de unga inte får en bra tandhälsa kommer det att påverka framöver.

Sämre tandhälsa leder inte bara till lidande och ökade vårdkostnader, utan det påverkar också människors möjligheter i livet – att få jobb, känna trygghet och delta fullt ut i samhället. Det handlar om att kunna ge ett leende till någon man möter. Att investera i ungas tandhälsa är därför inte bara en kostnad. Det är en investering i ett mer jämlikt och starkare samhälle.

Jag vill upprepa kärnan i kritiken. Regeringens reform riskerar att öka ojämlikheten, försämra den förebyggande vården och faktiskt leda till högre kostnader på sikt, men sämre tandhälsa.

Jag tycker inte att det här är en ansvarsfull politik. Det är inte en politik som sätter behoven först långsiktigt. Det är inte en politik som bygger ett Sverige som håller ihop.

Jag tackar ändå för svaret och återkommer i mitt sista inlägg.

Anf. 69 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag ska fatta mig mycket kort. Ministern är uppenbarligen väldigt nöjd med reformen, och det är väl så det ska vara. Man är som minister nöjd med de reformer man har genomfört – om vi nu kan kalla det här för en reform. Det är en förändring, en försämring eller vad man nu vill kalla det.

Ministern sa att detta inte är en ekonomisk fråga. Jag vet inte om ministern kommer att knacka dörr eller gå ut och valarbeta i studentområden, men jag hoppas att han säger till de 22-åriga studenter som han träffar och som är oroliga för sin privatekonomi att det här inte är en ekonomisk fråga.

Anf. 70 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det påståendet får stå för Adrian Magnusson. Jag satte naturligtvis detta i relation till de påståenden som kom om att regeringen skulle göra detta av något slags allmänna besparingsskäl för att bekosta andra saker som skattesänkningar och annat. Jag tror nog att ledamoten Magnusson förstod att det var det sammanhanget jag avsåg.

Jag sa ju i mitt interpellationssvar att det är självklart att detta får konsekvenser för unga människor. Det är därför regeringen mildrar konsekvenserna genom att föreslå ett dubbelt allmänt tandvårdsbidrag för de här personerna – just för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av ett beslut som i grunden handlar om kapacitet och behov i tandvårdssektorn.

Jag noterar att Socialdemokraterna ställer sig bakom vår tandvårdsreform för äldre för att äldre ska kunna få tandvård som en del av dem inte har kunnat få på 10–15 års tid. De har aldrig haft någon fri och förebyggan-

de tandvård. De har aldrig haft de här möjligheterna, och därför är det rätt att se till att också de får sina behov tillgodosedda.

Socialdemokraterna låtsas som att kapaciteten är oändlig och att vi både kan ha kvar den fria barntandvården upp till 23 år och göra reformen för de äldre. Men då får de ju inga tider! Det är dessa undanträngningseffekter som Svensk Folktandvårdsförening och regionerna har varnat för. Det är därför vi behöver göra de här förändringarna samtidigt. Men i Socialdemokraternas värld behöver man aldrig se till att kapaciteten räcker. Där kan man bara säga: Vi kör allt samtidigt och hoppas på det bästa!

Anf. 71 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Jag vet inte vad jag ska säga om det senaste inlägget. Det är inte en ekonomisk prioritering, säger statsrådet. Så kanske det kan vara. Men samtidigt har jag hört flera prata om att det är en ekonomisk prioritering när man gör den här skillnaden.

Jag delar till viss del uppfattningen att det är svårt att få tid i tandvården. Det har man upplevt under en längre tid. Men tandhälsa är inte en lyx, utan det är en grundläggande del av vår välfärd. Jag tycker att det är konstigt att regeringen väljer att ta bort tandvården för dem som är 20–23 år; det är ett steg bakåt.

För oss socialdemokrater är principen enkel: Vård ska ges efter behov, inte efter plånbok. I det här fallet blir det tyvärr en del efter plånbok. Det finns unga som inte har råd med vård. De riskerar därför att gå miste om vården, och det kommer, som jag har sagt tidigare, att påverka framåt. Många har inte råd att lägga pengar på tandvård. Man skjuter upp besöket och ignorerar problemen, och det blir en sämre hälsa långsiktigt.

Det är helt enkelt bättre med förebyggande vård. Det är både billigare och bättre. Det handlar egentligen inte bara om tänder, utan det handlar om jämlikhet, hälsa och framtidstro. Sverige ska vara ett land där unga ges goda förutsättningar att starta sitt vuxenliv. Ingen ska behöva välja bort tandvården för att få ekonomin att gå ihop.

Vi vet att klyftor i hälsan börjar tidigt, och de förstärks när trygghetssystemen försvagas. Det är därför viktigt för oss socialdemokrater att återinföra den avgiftsfria tandvården för dem som är 20–23 år. Det här är en investering i jämlik hälsa, i förebyggande arbete och i ett samhälle som håller ihop.

Jag vill ändå tacka socialministern för den här debatten, och jag önskar honom en härlig sommar. Förhoppningsvis får han njuta av lite sol och kanske en bok innan valrörelsen drar igång i slutet av sommaren.

Anf. 72 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag vill också önska Jim Svensk Larm en riktigt bra sommar med precis samma saker. Får man möjligen då också skicka med Veronica Palms utredning i den där bokhögen gör jag gärna det, för jag tyckte att det var en bra analys som framkom där.

Självklart ska ingen behöva avstå från tandvård av ekonomiska skäl. Det tycker jag är en bra svensk grundprincip. Och självklart ska vi slå vakt om den fina förebyggande tandvård som vi har. Men vi måste också vårda vårt tandvårdssystem.

Svensk Folktandvårdsförening och region efter region pekar på att våra tandvårdsresurser i dag inte går efter behov därför att vi har en situation

där vi ganska nyligen, för bara några år sedan, flyttade upp åldersgränsen från 19 till 23 år. Då kanske vi ska överväga att flytta ned gränsen; det är något av en plikt att göra det. Vi gjorde det för att skapa kapacitet för dem med de större tandvårdsbehoven, inte minst de äldre.

Det här är så angeläget för mig, och jag är så glad för att personer som nu har väntat på tandvård i 10–15 år och som har gått med smärta och med svåra tillstånd nu kan få detta åtgärdat. Det sker bland annat tack vare att vi har gjort den här förändringen.

För att de unga ska kunna klara det som förändringen innebär för dem tillskjuter vi ett dubbelt allmänt tandvårdsbidrag, som gör att kostnaden ändå blir relativt liten för de här besöken. Sedan finns det en kostnad ändå, om man till exempel har större tandvårdsbehov som ung, och då finns det vanliga högkostnadsskyddet. Det gäller lika för unga som för alla andra personer i vårt land.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2025/26:418 om riksväg 62

Anf. 73 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Mikael Dahlqvist har frågat mig vilka omedelbara åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa trafiksäkerheten på riksväg 62 givet den akuta rasrisken.

Mikael Dahlqvist har också frågat mig hur jag avser att säkerställa att samhällsviktig infrastruktur kan skyddas även i områden med starkt naturskydd, såsom Natura 2000, när människors säkerhet och regional utveckling står på spel och om jag är beredd att ta initiativ till förändringar i lagstiftning eller tillämpning för att undvika att liknande situationer uppstår i framtiden.

Mikael Dahlqvist har även frågat mig vilken dialog jag avser att föra med berörda kommuner, såsom Torsby och Hagfors, för att snabbt hitta en framkomlig lösning.

Regeringens utgångspunkt är ett väl fungerande, långsiktigt hållbart och tillförlitligt transportsystem där alla trafikslag utvecklas och bidrar till de transportpolitiska målen. Det är en förutsättning för att hela Sverige ska fungera och för att underlätta för människors vardag.

Det är Trafikverket som har det operativa ansvaret för att vidta trafiksäkerhetsåtgärder på det statliga vägnätet. Jag vet att Trafikverket vidtar en rad åtgärder vid skötseln av väg 62. Kontrollprogram med rörelsemätning i vägslänter har utökats, och vid indikationer åker Trafikverkets personal till platsen för beslut om stängning av vägen eller någon form av begränsning av trafik. Även förstärkning av vägöverbyggnad med så kallat geonät har utförts på några platser.

Jag vet också att Trafikverket nu arbetar med att se över olika långsiktiga alternativ för riksväg 62, såsom ny ansökan om tillstånd och trafikreglerande åtgärder. Trafikverket har fortlöpande dialog i frågan med länsstyrelsen.

Jag har informerats om att länsstyrelserna nu ser över de bevarandeplaner som i stor utsträckning styr vilka möjligheter Trafikverket har att vidta åtgärder. Det är viktigt att lösa den uppkomna situationen.

Regeringen arbetar för att olika samhällsintressen ska kunna vägas mot varandra på ett balanserat sätt och verkar för en effektiv lagstiftning där långdragna eller svårförutsägbara tillståndsprocesser begränsas. Regeringen genomför nu exempelvis förslag från Miljötillståndsutredningen.

Efter regeringens förslag i infrastrukturpropositionen *Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera* har satsningarna på underhåll av vägar ökat kraftigt. Medlen till vägunderhåll uppgår till 354 miljarder kronor under planperioden 2026–2037. Det är en ökning med 116 miljarder kronor, eller 48 procent, jämfört med föregående plan. Med de föreslagna satsningarna kan allt eftersatt underhåll på vägsidan tas igen under planperioden.

Sammantaget arbetar regeringen på flera fronter för att säkerställa att nödvändiga säkerhetsåtgärder på våra vägar ska kunna genomföras snabbare och mer effektivt samtidigt som viktiga naturvärden värnas. Detta arbete är långsiktigt, men det kommer att få effekt på hela Sveriges statliga vägnät.

Jag kommer fortsatt att följa dessa frågor nära.

Anf. 74 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar ministern så mycket för svaret, men jag måste ändå säga att jag hade hoppats på ett lite tydligare besked.

Det här är en extremt besvärlig fråga som ställer två lagstiftningar på sin spets. Riksväg 62 är en pulsåder genom Värmland. Den binder samman länet och följer Klarälven. Varje dag används den för transporter och av företag, arbetspendlare, skolskjutsar, sjuktransporter och framför allt besöksnäringen.

Den är nämligen en av de viktigaste turistvägarna i Värmland. Vägen leder till Branäs, som är en väldigt stor alpinanläggning med omkring 12 000 bäddar. Den går sedan vidare över gränsen mot norska Trysil, som är Skandinaviens största alpina destination. Under vintersäsongen färdas stora mängder svenskar och utländska besökare längs denna väg.

För besöksnäringen och näringslivet på båda sidor om gränsen är en fungerande riksväg 62 helt avgörande. När en sådan väg hotas av rasrisk handlar det inte bara om asfalt och jordmassor. Det handlar även om människors trygghet, säkerhet och möjlighet att leva, bo och driva företag i framför allt norra Värmland.

Fru talman! Trafikverket har under flera år tvingats övervaka markrörelser, förstärka vägkroppen och vara berett på att stänga vägen om situationen skulle förvärras. Det är ett allvarligt läge. Jag vet att Trafikverket arbetar hårt, och jag vill rikta ett stort tack till deras medarbetare. Men det räcker inte att hänvisa till Trafikverket när problemen delvis handlar om regelverk, tillstånd och lagar som staten själv är ansvarig för.

Ministern skriver att länsstyrelserna ser över bevarandeplanerna och att regeringen arbetar för att effektivisera tillståndsprocessen. Bra där! Men människor i norra Värmland behöver inte fler utredningar. De behöver besked. Om riksväg 62 skulle stängas skulle konsekvenserna bli mycket stora. Omvägarna är långa och kanske inte ens ett alternativ. Kostnad-

erna är höga och framkomligheten för ambulans, räddningstjänst, näringsliv och besöksnäring skulle skadas allvarligt.

Fru talman! Jag menar att Sverige måste kunna skydda både naturvärden och samhällsviktig infrastruktur. Vi ska värna Natura 2000, men vi kan inte hamna i ett läge där människor riskerar sin säkerhet för att myndigheter saknar möjligheter att agera.

Vi kan inte heller acceptera att osäkerheten kring en av norra Värmlands viktigaste vägar hämmar människors möjligheter att leva, bo och investera i bygden. Därför vill jag fråga ministern igen: Om det visar sig att dagens regelverk hindrar nödvändiga säkerhetsåtgärder på riksväg 62, är regeringen beredd att ändra regelverket? När kan invånarna i Värmland, särskilt i norra delen, förvänta sig ett besked om en långsiktig lösning?

Anf. 75 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag i allt väsentligt håller med om det som Mikael Dahlqvist framförde i kammaren. Det här är en angelägen fråga, som inte på något sätt är ny. Det här har varit känt i tio års tid. Trafikverket har varslat om att det här behöver åtgärdas, men till följd av både EU-lagstiftning, tolkning av EU-lagstiftning och rättsprocesser har det blivit en alltför långdragen process. Det här duger inte. Det här behöver bli bättre.

På frågan som ställdes om huruvida regeringen är beredd att ändra regelverket om det skulle behövas svarar jag att regeringen alltid är beredd att ändra regelverk och lagar. Men framför allt behöver befintliga lagar tolkas och tillämpas på ett sätt som gör att det här blir så bra som möjligt. Därför är jag glad över att länsstyrelserna, precis som jag sa, nu ser över sina bevarandeplaner.

Fru talman! Det är inte sant att jag enbart pekar på Trafikverket. Jag pekar också på det faktum att länsstyrelserna tittar på gällande bevarandeplan för Natura 2000-området Klarälven, övre delen. Trafikverket har en dialog med Länsstyrelsen i Värmland. Jag har själv talat med både landshövdingen och förstås Trafikverkets generaldirektör om den här frågan. Trafikverkets generaldirektör och landshövdingen i Värmland hade också ett möte i maj då de diskuterade hur de gemensamt kan arbeta skyndsamt med erosionsskydd längs väg 62.

Det snabbaste och effektivaste sättet vore om de ansvariga myndigheterna får möjlighet att ta ansvar så fort som möjligt. Det behöver vi förstås följa. Om det inte skulle vara tillräckligt är regeringen förstås beredd att se över regelverket. Regeringen verkar för en effektiv lagstiftning och för att långdragna eller svårförutsägbara tillståndsprocesser begränsas. Det är därför som vi nu i stor utsträckning genomför Miljötillståndsutredningens förslag. Det här är en viktig fråga.

Självklart är det bättre att laga vägen innan den rasar. I dag skulle man kunna beskriva situationen så att Trafikverket har full befogenhet att bygga upp vägen om den skulle rasa men inte att genomföra de förebyggande åtgärder som behövs för att vägen inte ska rasa. Jag hoppas att detta kan lösas när Länsstyrelsen och Trafikverket nu har en dialog i ärendet. Jag kan i dag inte svara på när de kan komma fram till en lösning, men jag förväntar mig att de gör allt de kan för att komma till en lösning på den här situationen.

Innan vi har ett läge med ministerstyre i Sverige kan jag inte sträcka mig längre än så i dag. Det är ändå att vara väldigt tydlig i den aktuella frågan att säga att det här behöver ske på ett effektivare sätt. Det här har varit en utdragen process som har pågått i tio år, och jag förstår att det skapar en frustration hos många som bor eller färdas längs den här vägen. Min stora förhoppning är att vi nu kommer närmare ett avgörande som gör att vägen kan säkras.

Anf. 76 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar ministern så mycket för svaret. Det gläder mig ändå att ministern är väl insatt i frågan och verkar angelägen om att den får en lösning. Det är en extrem situation.

Problemet är precis det som ministern påtalar. Vi har brottats med den här frågan i drygt tio år. Jag själv bor, lever och verkar i en del av Värmland som berörs av riksväg 62, och det är inte bara den här aktuella sträckan vi talar om. Det finns fler sträckor längs Klarälven, eftersom vägen ringlar sig fram bredvid älven.

Det här har fått konsekvenser som jag inte tror att något parti kunde förutse. Med facit i hand kanske vi ska vara lite försiktigare med att utse Natura 2000-områden i landet och utreda konsekvenserna först.

Det som är lite paradoxalt är att den här leden för inte alltför många år sedan var en timmerflottningsled. Det gjordes en enorm ombyggnad då man stängde av vikar med timmer eller lade sten i kanten för att flotta stockar från norra Värmland till pappersbruken i Grums och Hammarö. De människor som bor där uppe, särskilt de som har levt och fiskat där i många år, säger att det var en mycket rikare fauna i Klarälven medan timmertransporterna pågick. Det kan man fundera över.

Jag vill ändå markera att det här är en jättesvår och viktig fråga, och det är bråttom. Expertmyndigheter och sakkunniga säger att vägen håller på att tappa bärigheten. Just nu står det och stampar. Det är lovvärt att Länsstyrelsen fem i tolv har fått upp ögonen för problemet och samtalar med Trafikverket. Jag tycker att det borde ha skett för tio år sedan. Enligt deras bedömning kan det i bästa fall ta två tre år innan åtgärder kan vidtas.

Om man talar med sakkunniga säger de att det finns en stor risk att vägen stängs innan dess. Då står vi där, oavsett regering, till hösten eller nästa år och måste lösa ett akut problem. Tyvärr är det inte enkelt att leda om vägen heller, fru talman, för vägen går mestadels i en dal med branta berg. Det är en komplicerad geografisk historia.

Jag vill tydliggöra att jag hoppas och tror att regeringen och ministern med ansvar för frågan verkligen försöker göra allt de kan för att skynda på processen.

Anf. 77 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag kan bara svara att det är det vi nu gör. Jag välkomnar också Mikael Dahlqvists anslag i debatten: Innan man genomför olika åtgärder är det rimligt att tänka igenom dem och göra en noggrann konsekvensbeskrivning. Ett självkritiskt anslag vore att säga att det kanske hade varit bättre om detta varit på plats för tio år sedan. Jag är den förste att hålla med om det. Nu står vi där vi står, och då är det viktigt att alla tar sitt ansvar och ser till att vi kan få en lösning på detta så fort som möjligt.

Länsstyrelsen ser nu över aktuell bevarandeplan, som sagt. Varför är det viktigt? Det känner Mikael Dahlqvist till, men jag kan informera dem som följer debatten om att bevarandeplanerna styr mycket av möjligheterna. De ska också vid behov utvecklas och förtydligas avseende vilka förutsättningar och åtgärder som behövs för att uppnå bevarandemålen: Är det rimligt? Finns det andra sätt att göra det på?

Bevarandeplanen beskriver områdets bevarandesyfte och bevarandemål för den naturtyp och art som ska bevaras. Bevarandeplanerna styr också vad Trafikverket kan göra och utgör ett viktigt underlag vid en tillståndsprövning.

Därför är det besked som länsstyrelsen gett, att man nu ser över bevarandeplanen, en viktig grund för att potentiellt möjliggöra för Trafikverket att vidta de åtgärder som man har stått redo att vidta i över tio års tid.

Jag är den förste att understryka att det är viktigt att detta nu sker med hög prioritet och med skyndsamhet. Det är många transporter som går längs den här vägen, som Mikael Dahlqvist har varit inne på, både skolbussar och andra transporter. Med den rasrisk som finns är det helt rimligt att man kan säkra att vägen inte rasar.

Här har också Trafikverket redan genomfört åtgärder, som jag nämnde i mitt inledande svar, fru talman. Men det behövs en hantering som leder till en lösning på situationen, och det är min förväntan att det kommer att ske om de ansvariga parterna nu tar sitt ansvar.

Skulle det behövas är regeringen beredd att se över regelverket, men det snabbaste och mest effektiva sättet är om man inom befintlig lagstiftning och befintligt regelverk kan tillämpa lagar och regler på ett sätt som gör att man kan lösa situationen.

Anf. 78 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag vill avsluta med att påminna om varför jag ställde den här interpellationen. Det handlar om människors säkerhet, om framtiden, om tron på att bo i glesbygd och om statens ansvar för samhällsviktig infrastruktur.

Jag uppskattar att ministern säger sig följa frågan nära. Jag uppskattar också ministerns engagemang. Men jag vill också säga att det behövs mer handling. Risken är uppenbar, fru talman, att vi står med ett ras vilken minut som helst, och då står vi i en svår situation.

Vi måste framöver kunna kombinera naturvård med säker infrastruktur. Det är ministern och jag helt överens om. Jag är också väldigt ödmjuk och självkritisk och konstaterar att vi fattar många bra beslut i välmening men ibland kanske inte ser vad de får för effekter. Jag påstår att Natura 2000 kanske har fått för stora effekter för att det ska vara rimligt.

Jag vill också upplysningsvis säga, fru talman, att detta är en väldigt stor fråga i Värmland. Den har rönt många mediala utspel. Det har bildats grupper och skrivits insändare. Som boende där uppe får jag många samtal, mejl och så vidare. Det finns en stor oro och ett starkt engagemang i frågan.

Tyvärr finns det också en risk att detta kanske inte är den enda väg som påverkas av sådana här beslut framöver. Jag tror därför att det är bra att ha beredskap för vad som händer framöver.

Detta handlar om vardagen för många människor. Då måste vi som statliga företrädare också leverera.

Anf. 79 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag känner mycket väl till det engagemang och den oro som finns. Den är befogad mot bakgrund av vilken rasrisk som föreligger. Min mycket tydliga förväntan är att alla parter nu tar sitt ansvar för att kunna nå en lösning på detta så fort som möjligt.

Jag har själv mött engagemanget från Kristdemokraternas ledamot Kjell-Arne Ottosson, som har lyft fram detta. Även när jag själv varit på olika besök i Värmland har den här vägen ofta kommit på tal. Det är naturligt mot bakgrund av att det har varit en så utdragen process.

Nu hoppas jag att vi närmar oss ett avslut. Det hoppas jag att invånarna längs den här vägen i Värmland ska kunna förvänta sig.

Jag uppskattar också Mikael Dahlqvists anslag i den här debatten. Jag vill upprepa det jag sagt tidigare: Om lagstiftningen medger att Trafikverket kan gå in och laga en väg som har rasat är det också rimligt att de ska kunna förebygga raset.

Det måste nu bli en situation som är hanterbar, och jag förväntar mig att berörda parter har en lösningsorienterad inriktning. Ordningen i Sverige är dock sådan att vi inte har ministerstyre. Det är ansvariga myndigheter som arbetar med frågan. Skulle det behövas en översyn av befintlig lagstiftning är regeringen alltid beredd att titta på det och också genomföra det. Min förväntan och förhoppning nu är dock att detta ska kunna ske mer skyndsamt än så.

Tack så mycket för den här debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2025/26:424 om flyglinjen Torsby/Hagfors–Arlanda

Anf. 80 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Mikael Dahlqvist har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att den allmänna trafikplikten för flyglinjen mellan Torsby, Hagfors och Arlanda ska fortsätta efter 2027 samt hur jag och regeringen beaktar regionala flygplatsers betydelse för Sveriges beredskap och totalförsvar i arbetet med statligt stöd till flygtrafik.

En utgångspunkt för regeringen är att den regelbundna linjetrafiken inom flyget ska bedrivas på kommersiella villkor. I vissa fall är det dock inte möjligt att bedriva kommersiellt bärkraftig och regelbunden flygtrafik. Det kan i dessa situationer finnas behov av att inrätta flyglinjer med allmän trafikplikt för att säkerställa olika regioners tillgänglighet till Sveriges huvudstad. För det arbetet är Trafikverket ansvarig myndighet.

Trafikverket har nyligen genomfört en utredning för att ge underlag för myndighetens kommande beslut om vilka flyglinjer som bör ha allmän trafikplikt och vid behov upphandlas inför att nuvarande operatörsavtal löper ut i oktober 2027. Trafikverket remitterar i sedvanlig ordning sin utredning för att inhämta synpunkter på förslaget. Jag följer frågan noga.

Frågan om medel för den upphandlade trafiken är något som regeringen bedömer i det årliga arbetet med statens budget.

Luftfarten är en viktig del av transportsystemet. Särskilt i ett land som Sverige med långa avstånd och många glest befolkade områden är flyget viktigt för inrikes resor. Det har även stor betydelse för Sveriges ekonomi, konkurrenskraft och öppenhet gentemot omvärlden. Regeringen har därför vidtagit flera viktiga åtgärder för att stärka luftfartens och flygplatsernas konkurrenskraft och förbättra förutsättningarna för god tillgänglighet med flyg.

För att ta några exempel: Flygskatten är avskaffad från den 1 juli 2025. Regeringen har också beslutat att 60 myndigheter ska redovisa hur de säkerställer färdmedelsneutrala tjänsteresor. På regeringens förslag har riksdagen vid två tillfällen beslutat att sammanlagt öka det statliga bidraget till kommuner för driftsstöd till icke-statliga flygplatser med över 400 procent.

Därutöver har riksdagen på regeringens förslag ökat den statliga ersättningen till beredskapsflygplatserna från och med i år.

För Torsby flygplats har driftsstödet ökat från cirka 3,3 miljoner kronor 2023 till cirka 8 miljoner kronor 2025. För Hagfors flygplats har driftsstödet ökat från cirka 3,5 miljoner kronor 2023 till cirka 8 miljoner kronor 2025.

Avslutningsvis vill jag även lyfta den pågående statliga utredning som tittar särskilt på statens roll som ägare av statliga flygplatser, där även de regionala flygplatserna omfattas, inte minst med hänsyn till vår beredskap och totalförsvaret.

Anf. 81 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, ministern!

Det var förväntade svar från ministern, men jag vill även här vara tydlig med att jag saknar tydliga besked. Min interpellation handlar om en mycket enkel och konkret fråga, fru talman: Kommer staten att säkerställa flyglinjen mellan Torsby, Hagfors och Arlanda även efter 2027? Tyvärr får jag inget tydligt svar på denna fråga. I stället hänvisar ministern till Trafikverkets utredning, kommande remissförfarande och framtida budgetarbete.

Fru talman! För människor i norra Värmland är det här ingen teknisk fråga. Det är inte heller någon budgetfråga. Det handlar även i den här interpellationen om möjligheterna att bo, arbeta och driva företag långt från storstadsregionerna. Jag vågar påstå att flyglinjen är avgörande för näringslivet, för offentlig sektor, för samarbete mellan universiteten, för viss sjukvård och även för internationella kontakter. Den gör det möjligt att nå Stockholm och sedan komma ut i vida världen samma dag.

Fru talman! Vi lever tyvärr i ett försämrat säkerhetsläge. Då är det också viktigt att flygplatser är i drift. Därifrån går en hel del sjuktransporter, och det sker en del brandövervakning. Och på senare år har även försvaret använt flygplatserna mer och mer eftersom luftrummet där är mer tillgängligt.

Fru talman! Jag välkomnar att regeringen har ökat driftsstödet till landets regionala flygplatser. Det är ett viktigt steg, och det visar på en förståelse för flygplatserna. Men driftsstöd till flygplatser är inte detsamma som fungerande flygförbindelser. Om flyglinjen upphör riskerar vi att

hamna i en situation där flygplatsen formellt finns kvar men där funktionen urholkas kraftigt. Utan fungerande flygförbindelser till Stockholm minskar förutsättningarna att över huvud taget upprätthålla flygplatserna. När verksamheter ställs mot varandra är det klart att det trots ett ökat driftsstöd handlar om en stor kapitalkostnad att driva en flygplats för två små kommuner, som måste prioritera. Jag är rädd för att man då avvecklar flygplatserna.

Min fråga kvarstår. Förutom att avvakta remiss- och budgettider kan jag ställa följande fråga: Hur ser ministern själv på vikten av att ha kvar flyg av den här kalibern i norra Värmland? Hur ser ministern på framtiden för mindre flyglinjer?

Anf. 82 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag ska svara Mikael Dahlqvist genom att peka på det enda beslut som regeringen har fattat under mandatperioden just gällande Torsby och Hagfors flygplatser.

Vi fattade ett beslut 2024 om att inte gå vidare med de förslag som då fanns om att ta bort trafikplikten. Det är det besked som regeringen har gett under mandatperioden.

Bakgrunden är att vi såg ett behov av att fortsätta att ha trafikplikt. Vi såg att det fanns goda skäl. De skäl som Mikael Dahlqvist lyfte fram är några av dem.

Vi tror att vi i det säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i nu behöver vara varsamma och se till att inte riskera att tappa vare sig flyglinjer eller funktionaliteten på flygplatserna. Vi har även tillsatt en utredning som tittar på flygplatsnätet, både det statliga och det regionala, för att få ökad rådighet och robusthet.

Det enda beslut som regeringen har fattat om de två flygplatserna är att avvisa ett tidigare utredningsförslag om att ta bort trafikplikten.

Det som ledamoten nu lyfter fram handlar om ett förslag som Trafikverket har tagit fram. Trafikverket håller på att sammanställa de remissvar som har kommit in. Av det jag har fått till mig är remissutfallet tydligt negativt mot att minska antalet linjer. Trafikverket bereder förslaget inför att de ska fatta beslut om allmän trafikplikt och inleda upphandlingsprocessen efter 2027. Detta kommer förstås att påverkas av vilka medel som finns till förfogande enligt den budget som regeringen kommer att besluta om. Jag har tidigare varit tydlig med att det för Kristdemokraterna kommer att vara en viktig prioritering att ha tillräckliga medel för samhällsviktig trafik för att inte dra ned på linjer till glesbefolkade områden, men jag kan förstås inte föregripa budgetprocessen.

Det kan också vara så att vi om olyckan är framme får ett regeringsskifte. Då hoppas jag att det engagemang som Mikael Dahlqvist visar i den här debatten kommer att vara lika starkt i förhandlingar med Miljöpartiet. Partiet vill inte bara återinföra flygskatten utan också dubblera den. Den typen av åtgärder skulle också vara mycket skadligt. Vi vet inte vad utfallet blir av olika förhandlingar även på vänstersidan. För Kristdemokraternas del är det glasklart att vi ser ett behov av att ha tillräckliga resurser för att inte riskera att förlora trafik även i glesbefolkade områden och på mindre flygplatser. Det vi har gjort under mandatperioden är att öka stödet till regionala flygplatser med 400 procent. Vi har gått från 3,3 och 3,5 miljoner

till 8 miljoner per flygplats. Det är en tydlig fingervisning om hur viktig vi anser att konnektiviteten är.

Anf. 83 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Vi har varit här förut. Varje gång ett nytt trafikavtal ska omförhandlas har Trafikverket i olika omgångar föreslagit att flyget ska avvecklas. Man har hänvisat till resandeunderlag och kostnader. Men varje gång har kloka politiska beslut från regeringar och partier i denna kammare gjort att linjen varit kvar. Det är viktigt att komma ihåg.

Jag kan försäkra ministern om att jag i den här frågan har varit lika påstridig oavsett färg på regeringen. Jag har varit kommunstyrelsens ordförande i Hagfors kommun, där en av de berörda flygplatserna finns, och frågan har förföljt mig i 20 år. Jag funderar över varför Trafikverket ens orkar föreslå detta eftersom verket varje gång har fått nobben från regeringen. Det spelar ingen roll vilken färg det har varit på regeringen – det har varit både vi som har styrt och ni som har styrt – och det är jag oerhört tacksam för.

Däremot är jag lite förbryllad över Trafikverkets argumentation den här gången. När man läser deras förslag till att avveckla flyglinjen lyser det igenom att de behöver mer pengar till myndigheten. De faktiska siffrorna när det gäller resande är fantastiska. Jag flyger själv varje vecka med linjen, och jag ser utvecklingen.

Planen är små med bara 12 platser, och det är ofta fullt. Tyvärr finns ingen statistik på hur många som försöker boka plats då det är fullt. Det är ett svart hål.

Det som är fascinerande med flygplatsen är att det kommer många konsulter och företagsmän, bland annat till Uddeholm, Värmlands största privata företag inom stålindustrin. Men det finns också fina företag i Torsby och norra Värmland.

Jag ser även en annan resandetyp, framför allt arbetspendlare med spetskompetens, och de åker till Norrland. Det är bergsingenjörer och lokförare på Malmbanan, och flera jobbar i LKAB-gruvan. Om inte flygplatsen hade funnits hade man antingen fått flytta, vilket är svårt om man har familj och barn, eller så hade man fått söka sig till andra platser. Och vi vet ju vilket besvär det är att rekrytera arbetskraft i norra Värmland.

Jag välkomnar att regeringen ger statligt stöd till drift. Jag vet hur svårt det är för en liten kommun på 10 000–12 000 invånare att finansiera en flygplats. Både Hagfors och Torsby kommuner har gjort det enbart för att säkra näringslivets behov. Det här är en viktig fråga.

Låt mig ta upp lite kuriosa, fru talman. När frågan kom upp igen blev jag både glad och bekymrad. Det ringer gamla 80-åriga tanter till mig och säger: ”Mikael! Du måste se till att flyget blir kvar.” Samtidigt vet jag att dessa tanter inte flyger alls, men det är en symbolisk fråga. Tyvärr har staten övergivit den delen av Sverige. Det här är sista utposten för att känna sig sedd. Oavsett vilket parti vi företräder får vi inte underskatta den symboliska effekten. Den är oerhört viktig.

Andreas Carlson har svarat tydligt vad han tycker i frågan. Jag hoppas att han kommer att bevaka frågan med samma engagemang som när det gäller riksväg 62.

Anf. 84 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det kan Mikael Dahlqvist lita på.

Som jag sa i mitt förra inlägg kan man också vägledas av det beslut som jag hade glädjen att förmedla i både Torsby och Hagfors 2024, då vi avfärdade förslaget om att ta bort trafikplikten som då låg på bordet. Det är det enda beslut som regeringen har fattat under den här mandatperioden.

När jag var i Torsby och Hagfors mötte jag många i näringslivet som såg denna linje som en linje inte bara till och från Stockholm utan också till och från omvärlden. Med på planet fanns inköpare, tror jag, från olika länder som skulle till både Torsby och Hagfors. Det är alltså viktigt med god tillgänglighet med flyg, inte minst för näringslivets behov.

Jag ser stora möjligheter i de mindre flygplatserna. Långsiktigt och förstås utifrån det säkerhetspolitiska läge vi är i är det nödvändigt att värna det flyg och de flygplatser vi har. Men i takt med att utsläppen minskar och att vi får nya metoder – elflygsutvecklingen fortsätter ju – kan det bli en ny vår för de mindre flygplatserna. Därför vore det direkt oklokt att nu när det är tufft på inrikesmarknaden inte ge olika typer av stöd för att bibehålla regionala flygplatser och säkra viktig infrastruktur.

Den här regeringen har gett stöd. Det vore oklokt att inte göra det mot bakgrund av säkerhetsläget men också den ljusa framtid som finns runt hörnet; det kan bli möjligt att färdas på ett ännu mer hållbart sätt med flyg. Det är ett positivt besked och en positiv utveckling i ett land som Sverige med stora avstånd och många glesbefolkade områden.

Tack för engagemanget och för frågorna!

Anf. 85 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Den här debatten handlar ytterst om vilken framtid vi vill se i Sverige och framför allt om norra Värmland och andra delar av landet med långa avstånd.

Ska människor ha likvärdiga möjligheter oavsett var de bor? Ska företag kunna växa och investera även utanför storstäderna? Ska Sverige ha en robust infrastruktur som fungerar även vid kris och höjd beredskap? På den frågan menar jag att svaret självklart är: Ja.

Jag hoppas därför att regeringen tydligt markerar flyglinjen mellan Torsby, Hagfors och Arlanda som en strategiskt viktig förbindelse som också kommer att få finnas kvar efter 2027. Det skulle ge trygghet åt invånarna, näringslivet och kommunerna, som under lång tid har tagit och tar ett stort ansvar för den här verksamheten. Jag hoppas att regeringen är beredd att ta det ansvaret och axla den rollen.

Fru talman! Det här har kanske inte direkt koppling till interpellationen, men när jag ändå har ministern här passar jag på, eftersom det gäller flyg.

En av utmaningarna för flygen som går till Arlanda är att Arlanda inte riktigt är den hubb i Sverige som vi har önskat. Exempelvis har Köpenhamns flygplats mycket mer trafik söderut än Arlanda har. Vi måste tillsammans utveckla Arlanda, så att flygplatsen får bättre dignitet. Det är bara en tanke, ministern.

Avslutningsvis vill jag önska fru talmannen, personal, medarbetare, ministern och åhörare en glad midsommar och en härlig sommar.

Anf. 86 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Tack, Mikael Dahlqvist, för engagemanget i frågan och för att du än en gång lyfter upp den i Sveriges riksdag!

När det gäller Arlanda är jag helt enig med Mikael Dahlqvist om att tillgängligheten till och från Arlanda behöver stärkas. Och Arlanda som flygplats behöver stärkas i fråga om konkurrensen med andra större flygplatser.

Regeringen har tagit bort den skadliga flygskatten, som var en hämmande faktor och gjorde det mindre konkurrenskraftigt att lägga internationella linjer till Arlanda. Det har vi nu tagit bort. Vi har också infört ett stöd för att kunna arbeta för att få fler internationella linjer till och från Arlanda, så att det ska bli en hubb.

Dessutom är det viktigt att stärka inrikesmarknaden och se vad vi kan göra för att bygga ihop transportsystemet ännu bättre. I den nationella planen ligger flera åtgärder för att stärka tillgängligheten till och från Arlanda.

Vi arbetar också för en bra konkurrenssituation för Arlanda, som är Sveriges största internationella flygplats.

Den situation vi har i dag är delvis ett resultat av den skadliga politik som fördes under många år, då det var skambelagt att göra flygsatsningar och arbeta med flyget. Man införde också en flygskatt. Jag hoppas att vi kan vara överens om att det tillhör historien och att det inte ska återinföras en flygskatt i framtiden.

Om olyckan skulle vara framme och det blir ett regeringsskifte är jag väldigt orolig över att Miljöpartiet inte bara vill återinföra flygskatten utan dessutom dubbla den. Vi vet redan att internationella flygbolag då skulle lämna eller kraftigt dra ned på sin verksamhet på Arlanda. Det skulle försvaga Arlanda som hubb. Jag hoppas att vi kan vara överens om att det inte får ske.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2025/26:449 om Södra stambanan och dubbelspår Alvesta–Växjö

Anf. 87 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Robert Olesen har frågat mig vilken tidsplan jag anser är rimlig för att få till ett dubbelspår mellan Alvesta och Växjö, och när detta spår kan vara i drift för full trafik. Robert Olesen har vidare frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att möjliggöra en investering i dubbelspår mellan Alvesta och Växjö och framöver på Södra stambanan.

I infrastrukturpropositionen *Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera* (prop. 2024/25:28) från 2024 klargjorde regeringen att den vill forma ett robust och effektivt transportinfrastruktursystem där samtliga trafikslags fördelar kan utnyttjas på bästa sätt och komplettera varandra.

Den ekonomiska ramen för nästa planperiod, 2026–2037, uppgår till 1 171 miljarder kronor. Det är en historiskt stor satsning. Regeringen har ökat infrastrukturramen med över 200 miljarder kronor i fasta priser jämfört med den tidigare planperioden. Regeringen prioriterar att vårda det befintliga transportsystemet och prioriterar underhåll samtidigt som transportsystemet kan utvecklas.

Trafikverket har haft regeringens uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell plan för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037. Trafikverket har föreslagit att utbyggnad av dubbelspår på Räppe–Växjö ska utgå ur den nationella planen. Anledningen är bland annat svag lönsamhet. Trafikverket behöver identifiera rätt åtgärder med rätt utformning och innehåll inför nästa planrevidering.

Regeringen gör ingen annan bedömning än Trafikverket och har i planen valt att prioritera andra objekt som gynnar regionen, för att så många som möjligt ska få så stor nytta som möjligt av transportsystemet.

Slutligen vill jag bemöta Robert Olesens påstående om att anslagen till järnvägen har minskat. Det stämmer inte. Som jag inledde med att säga ligger den ekonomiska ramen för planperioden 2026–2037 på 1 171 miljarder kronor. Det är en historisk satsning och en ökning med över 200 miljarder kronor i fasta priser. Såväl medel till järnvägsunderhåll som medel till investeringar i järnvägssystemet ökar i och med detta också i fasta priser.

Regeringen gör alltså, tvärtemot vad som påstås, en historisk satsning på Sveriges transportinfrastruktur.

Anf. 88 ROBERT OLESEN (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag har ställt den här interpellationen därför att frågan om dubbelspår mellan Alvesta och Växjö är avgörande för Kronobergs utveckling. Det handlar om pendlarna som varje dag ska ta sig till jobbet eller till studierna. Det handlar om företagens möjligheter att rekrytera personal och transportera varor. Det handlar om punktlighet, robusthet och att hela södra Sveriges järnvägssystem faktiskt ska fungera.

Sträckan mellan Alvesta och Växjö är inte vilken järnvägssträcka som helst. Alvesta är en viktig järnvägsknut. Växjö är en växande residensstad och en motor i regionen. Mellan orterna går en av de mest belastade enkelspåriga sträckorna i landet. När kapaciteten brister där påverkas inte bara Kronoberg. Kust till kust-banan påverkas, liksom Södra stambanan och möjligheten att knyta ihop arbetsmarknaderna i hela Sydsverige.

Fru talman! Jag frågade statsrådet vilken tidsplan som är rimlig för att få till ett dubbelspår mellan Alvesta och Växjö och när spåret kan vara i drift för full trafik. Men i svaret får jag inte vare sig tidsplan, byggstart, etappindelning eller någon konkret åtgärd. I stället får jag svaret att Trafikverket föreslagit att dubbelspåret Räppe–Växjö, alltså första etappen av dubbelspåret Alvesta–Växjö, ska utgå ur den nationella planen. Regeringen gör ingen annan bedömning utan nöjer sig med detta.

Det är väl egentligen detta som är det viktigaste beskedet i svaret: att regeringen accepterar att första etappen av dubbelspåret plockas bort.

Sedan försöker statsrådet gömma detta bakom stora totalsummor – regeringen talar om 1 171 miljarder kronor och en historisk satsning. Men, fru talman, för Kronobergs del hjälper det inte att regeringen talar om stora

ramar om den konkreta satsning som behövs i vår region samtidigt försvinner. Det går inte att åka tåg på en totalram. Det går inte att lösa kapacitetsbristen mellan Alvesta och Växjö med ett pressmeddelande. Och det går inte att bygga framtidens Kronoberg på gårdagens enkelspår.

Fru talman! Detta handlar också om prioriteringar. När regeringen talar om Södra stambanan i Skåne lyfter man fram behovet av kapacitet, och man talar om punktlighet, pendlare, godstrafik och tillväxt. Det är helt rimliga argument, men de gäller också i Kronoberg.

Om fler spår behövs för att stärka Södra stambanan i Skåne måste också anslutningarna till Södra stambanan fungera. Annars bygger man kapacitet i ena änden samtidigt som flaskhalsarna kvarstår i den andra.

Dubbelspår mellan Alvesta och Växjö är inte ett lokalt önskemål. Det är en nödvändig investering för ett robust järnvägssystem i hela södra Sverige. Min fråga är därför om ministern håller med. Du har rest på dessa järnvägssträckor och sett vilken kapacitetsbrist vi har. När kan vi få ett dubbelspår?

Anf. 89 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Ja, det stämmer som Robert Olesen säger: Det finns kapacitetsbrister, inte bara här utan i stora delar av järnvägssystemet och infrastrukturen i vårt avlånga land. Behoven är mycket stora. Det ser man på flera håll i landet.

Därför är det viktigt att göra noggranna prioriteringar. Det är viktigt att se var det finns allra störst behov av att göra investeringar här och nu. Det vi från regeringens sida har sett som den högst prioriterade frågan är att ta tag i den underhållsskuld som har byggts upp under decennier.

På järnvägssidan är underhållsskulden över 90 miljarder kronor. Nu finns det för första gången en plan för att ta tag i den och få bort den fram till 2050. Men det kommer att kräva en fortsatt hög prio när det gäller att få ut så mycket underhållsarbete som möjligt. I år är ett rekordår med 1 800 underhållsåtgärder. Sedan jag blev infrastruktur- och bostadsminister har antalet växelbyten i Sverige tredubblats, för att ta ett exempel. Detta arbete måste fortsätta.

Det som Robert Olesen efterfrågar är löften om något i framtiden som det nu inte finns medel för i den nationella planen. Jag kommer inte att vara ett statsråd som lovar mer än jag kan hålla. Att lova mer än man kan hålla är inte att ta ansvar.

Den förra nationella planen, som Socialdemokraterna bär ansvar för, kritiserades inte bara av mig och andra på motsatt sida i politiken utan även av Riksrevisionen för att den lovade mer än den kunde hålla. Det var faktiskt rubriken på hela granskningen: lovar mer än den kan hålla.

Det är väldigt viktigt att inte ge utfästelser eller sätta årtal när det inte finns täckning för det. Det kommer jag inte att göra. Jag förstår att det kan skapa besvikelse hos Robert Olesen och andra. Men det är viktigt att göra prioriteringar och att inte lova mer än man kan hålla.

Det vi nu gör är att påskynda upprustningen av Södra stambanan. Men vi fastställer också Trafikverkets förslag i nationell plan om att påbörja en kapacitetsutredning för stambanor i södra Sverige. Jag utesluter förstås inte att den anslutande sträckan till Södra stambanan kommer att kunna

vara en del i det utredningsarbetet; det finns med i den nationella planen. Detta hoppas jag i alla fall ska vara ett positivt besked i den här debatten.

När det gäller den sträcka som utgår ur den nationella planen byggde planeringen och argumentationen för att denna sträcka och även stationen i Räppe skulle in i den nationella planen på att det planerades ett regionsjukhus. Det var grunden för att detta lyftes in. Nu är motivet för det inte lika starkt eftersom det inte kommer att genomföras. Då är motivet för investeringen inte lika starkt. Ett av motiven för att det tidigare lyftes in och har tittats på är alltså inte giltigt längre. Då måste man, fru talman, vara beredd att ompröva.

Det innebär inte att det aldrig någonsin kommer att kunna bli en utökning. Tvärtom har vi gett ett uppdrag till Trafikverket att utreda detta långsiktigt. Men när behoven är så stora är det viktigt att man inte, trots att vi har en historiskt hög budget och en stor ram, lovar mer än man kan hålla. Det är anledningen till att jag i dag inte kan svara på vilket årtal detta kan vara i drift eller ens finnas med för planering. Det hoppas jag att det ska finnas respekt för i kammaren, fru talman.

Anf. 90 ROBERT OLESEN (S):

Fru talman! Tack, ministern, för det lilla halmstrå som du ändå sträcker ut när det gäller att det eventuellt kan hända något framöver.

Statsrådet säger, fru talman, att regeringen har valt att prioritera andra objekt. Jag vill fråga vilka objekt man konkret menar, som skulle gynna Kronoberg, och vad som skulle ersätta dubbelspåret mellan Alvesta och Växjö under tiden, med tanke på att kapacitetsbristen finns där redan nu, samt vilka åtgärder som kan lösa den. Om svaret är att ingenting ersätter dubbelspåret måste regeringen vara ärlig med det.

Den tidigare argumentationen för dubbelspåret lever kvar. Jag tror att statsrådet egentligen känner till att det faktiskt finns ett beslut om att utreda frågan om sjukhuset än en gång. Det förra styret i Region Kronoberg valde att stoppa detta, men det nuvarande socialdemokratiska styret har tagit upp frågan igen och tittar också på att bygga ett nytt sjukhus – antingen på den plats där det ligger i dag eller på den plats där det skulle ligga enligt den förra utredningen, det vill säga ute i Räppe, med tillhörande station och liknande. Den frågan är alltså inte död.

Detta framfördes också till Trafikverket innan den nationella planen upprättades, vilket innebär att man borde ha tagit med det. Jag tycker också att regeringen behöver ta hänsyn till det när man nu stryker detta. Den förra regeringen hade med 375 miljoner till det här objektet, men nu är det noll.

Även om jag kan glädjas åt att jag får ett litet halmstrå hade det varit mycket roligare att kunna berätta för kronobergarna att detta kommer att bli av och att de här pengarna skjuts till. I förhållande till de stora summor som ministern pratar om är 375 miljoner inte mycket pengar i sammanhanget för att få till en lösning på den kapacitetsbrist som jag själv som tidigare kommunstyrelseordförande och regionråd har jobbat med i 20 års tid.

Det här är ingen ny fråga. Det handlar inte om att vi behöver lösa något till 2050; vi behöver lösa det nu.

Anf. 91 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag har noterat att ett nytt sjukhus nu utreds. Platsen är som jag förstått det inte bestämd än, och det är väl rimligt att invänta detta innan man låser fast en investering i järnvägen. Ett av motiven till att man tog med det tidigare var just att det skulle byggas ett sjukhus, så det är väl rimligt att invänta det.

När det gäller ytterligare åtgärder finns triangelspår i Alvesta med, vilket kommer att öka kapaciteten och innebära att kopplingen mellan Södra stambanan och Kust till kust-banan väster om Alvesta blir bättre. Även ytterligare åtgärder i Kronoberg som innebär stärkt underhåll finns med. Varenda statlig väg i Kronobergs län kommer att rustas upp.

Det har varit ett problem tidigare, fru talman, att underhållsåtgärderna inte riktigt har synts när man tittat på vad man får i sin del av landet. Det är därför vi nu har bett Trafikverket att ta fram en mer precis bild av hur underhållsskulden ser ut. Var finns den, och hur kommer det att se ut 2037, när de kraftiga satsningarna på vägunderhåll rullats ut och underhållsskulden har byggts bort?

Då kommer det att se grönt ut. I dag är det rött på många platser. Det betyder att det finns en underhållsskuld. I framtiden, om bara tolv år, kommer det att vara helt grönt och alltså bara planerat underhåll. I all verksamhet har man ju underhållsbehov, men man har inget eftersatt underhåll som släpar efter. Detta kommer alla i Kronoberg och i hela landet att märka.

Det är dock viktigt att återigen säga att när behoven är så stora måste man vara beredd att göra prioriteringar. Jag hade varit en av de gladaste här i kammaren om vi hade kunnat säga att vi kan köra på och satsa på fler sträckor. Men mot bakgrund av den underhållsskuld som byggts upp över decennier på både järnvägs- och vägsidan fanns det alltså ungefär 600 miljarder kvar som kunde gå till nyinvesteringar. Mycket var uppbundet i åtgärder i och med att det låg med många objekt från tidigare planer som inte hade full finansiering.

När vi har städat upp mycket av de brister som skapats tidigare har utrymmet varit begränsat. Då måste man vara noggrann med miljonerna och, brukar jag säga, även med tusenlapparna. Kostnadskontroll handlar inte bara om att ha koll på att miljarderna inte sticker iväg utan också på miljonerna. Att säga att 375 miljoner kronor inte är så mycket, så det kan man låta rulla på, är inte att ta ansvar.

Det är många hundramiljonersposter som har stuckit iväg genom åren. Det är där det börjar. Ska vi ha en god kultur av att värna skattebetalarnas pengar ska man inte lova mer än man kan hålla. Man kan inte heller bara låta utgifter rulla på om förutsättningarna ändras.

Nu har vi en nationell plan. Den är beslutad. I den finns också ett utredningsuppdrag att titta på stambanekapacitet i södra Sverige långsiktigt. Den förstärks på Södra stambanan med triangelspåret, med ytterligare åtgärder i underhåll och reinvesteringar som ökar hastigheten och med de underhållståg som Trafikverket har skrivit kontrakt på. De gör att man kan göra underhåll på ena spåret och samtidigt köra för fullt på spåret bredvid, eftersom det blir en skyddad miljö för dem som arbetar. Det gör att vi kan underhålla mer och samtidigt låta tågen gå. Vi har ett stort behov av att också ha hög kapacitet samtidigt som vi ska underhålla i rekordtakt.

Detta är ingen enkel uppgift, men det är där prioriteten behöver ligga även framöver. Då kan vi tyvärr inte lova mer än vi kan hålla. Däremot ser vi nu till att rusta upp svensk järnväg.

Anf. 92 ROBERT OLESEN (S):

Fru talman! Låt mig fylla i lite om var sjukhuset ligger i dag. Det ligger alltså redan i dag utmed det dubbelspår som saknas. Oavsett vilken plats man väljer att bygga det nya sjukhuset på ligger det utmed en enkelspårig järnväg. Det innebär att vi kommer att ha samma bekymmer i framtiden som i dag om vi inte får till det.

En utbyggnad skulle göra att vi utökade arbetsmarknadsregionen och se till så att vi också kan rekrytera sjukvårdspersonal längre ifrån än i dag, om vi hade kunnat få dubbelspår som kan leda till mer trafik och mer pendling.

För oss socialdemokrater är det självklart att hela landet ska ha fungerande infrastruktur, inte bara de största städerna, inte bara där kalkylerna på papperet ser bäst ut, utan också där investeringar krävs för att arbetsmarknaderna ska kunna växa, för att människor ska kunna pendla och företag ska kunna utvecklas. Kronoberg behöver inte fler kanske; vi behöver besked.

Därför vill jag avslutningsvis fråga statsrådet: Anser statsrådet att dagens enkelspår mellan Alvesta och Växjö är tillräckligt för framtidens trafik? Hur och när kommer man att åtgärda detta, om man nu inte tycker att det räcker för framtidens trafik?

Sedan vill jag också önska en trevlig sommar till talman, till minister och till presidium.

Anf. 93 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag hör att det är viktigt för Socialdemokraterna att det finns en pålitlig infrastruktur i hela landet. Därför är det med oro som jag ser att man ändå drar ned på vägunderhållet med 45 miljarder. Det leder ju till att underhållsskulden kommer att öka under de kommande tolv åren. Detta står i Socialdemokraternas egen motion.

Det som är vägledande för om man kan lita på Socialdemokraternas ord är det som vi kan se i backspegeln. Riksrevisionen har ju varit tydlig med att ni lovade mer än ni kunde hålla. Det stod till och med så i rubriken på deras rapport om den förra nationella planen, *Nationell plan för transportinfrastrukturen – lovar mer än den kan hålla*.

Jag ser behov av upprustning på många platser i Sverige. Jag ser att det kan finnas skäl att göra fortsatta smarta investeringar för att öka kapaciteten. Det är därför som Trafikverket nu har i uppdrag att titta på stambanekapaciteten i södra Sverige också långsiktigt. Det är ett besked som jag hoppas ska tas emot väl.

Sedan är det rimligt att återkomma till frågan om stationsplacering och så vidare när beslutet väl är fattat. Det kan göras i nästa planrevidering, men då är det också viktigt att behålla tempot i underhållsarbetet och att värna skattebetalarnas pengar, så att vi rustar upp svensk infrastruktur och inte kommer tillbaka till ett läge där det slarvas med underhåll och underhåll skjuts på framtiden.

Många av de problem vi har i dag är följder av decennier av nedprioritering och ointresse för underhållsarbetet, som ju är ett av de mest basala och viktiga fundamenten i arbetet för att säkra också framtidens resor. Mycket av framtidens transporter kommer att ske på infrastruktur och banor som vi har i dag. Därför är det förstås också angeläget att utreda var kapacitetsbristerna finns och vad man kan åtgärda framöver.

Tack för debatten! Även jag vill önska glad sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2025/26:463 om effekter för Östergötland av ändrad sträckning av Ostlänken

Anf. 94 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig vilka skäl som ligger bakom beslutet att inte gå vidare med utbyggd spårkapacitet mellan Linköping och Norrköping samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att lösa de kapacitetsproblem som kan uppstå på sträckan när Ostlänken nu varken ger fler spår eller en ny station i Linköping. Eva Lindh har även frågat mig om jag anser att staten har ett ansvar gentemot de kommuner och aktörer som investerat utifrån statens besked, och i så fall vilka initiativ jag är beredd att ta. Slutligen har Eva Lindh frågat mig hur jag avser att agera för att beslutet inte ska få svåra konsekvenser för godstrafik och exporten från regionen.

En väl fungerande transportinfrastruktur är avgörande för att hela Sverige ska fungera, och regeringen har gjort en historiskt stor satsning på infrastruktur. Ostlänken kommer även med förändringen att bli en integrerad del i ett järnvägssystem som förstärker kapaciteten och främjar bland annat arbetspendling mellan de större städerna. Det är en missuppfattning att spårkapaciteten mellan Norrköping och Linköping inte skulle öka. Dessutom bibehålls kopplingen till såväl Stångådalsbanan och Tjustbanan som Linköpings centralstation. Det underlättar för arbetspendling och är viktigt för totalförsvaret och ur ett landsbygdsperspektiv.

Regeringen har i den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037 beslutat att Ostlänken, nytt dubbelspår Järna–Linköping, ska begränsas till att avse den sträcka som ingår i den korridor för vilken regeringen i juni 2018 beslutade om tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken. Det var denna sträcka som ingick i den förra regeringens beslut om nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. Att behålla existerande station i Linköping i stället för att ersätta den med två stationer i nya lägen innebär en besparing på omkring 8 miljarder kronor och ligger i linje med regeringens ambition att ta hand om den infrastruktur vi har och utveckla funktionen i befintlig infrastruktur.

Regeringens beslut om den nya nationella planen innebär utökade ekonomiska ramar både för vidmakthållande och för utveckling av transportinfrastrukturen. Förutsättningar för resor till arbete och utbildning samt näringslivets transporter har prioriterats vid nyinvesteringar i vägar och järnvägar. Det gynnar företagens konkurrenskraft och kompetensförsörjning.

Anf. 95 EVA LINDH (S):

Herr talman! Den här debatten handlar om så mycket – om räls men också om tillit. Den handlar om tillit mellan staten och kommunerna, tillit mellan staten och invånarna i Östergötland och tillit till att ett statligt löfte faktiskt betyder någonting.

I Östergötland har människor, företag och kommuner planerat sina liv och sin framtid utifrån att Ostlänken – det handlar alltså om utbyggda spår genom Östergötland och mellan orter i Östergötland – skulle byggas hela vägen in till Linköping och vidare. Det har inte varit någon hemlighet – tvärtom.

Idén om Ostlänken föddes redan på 1990-talet. Under olika regeringar har planeringen fortsatt. Sverigeförhandlingen gjordes. Tillåtlighetsbeslut fattades. Trafikverket tog fram järnvägsplaner. Kommunerna gjorde sitt arbete.

Linköpings kommun har lagt ned stora resurser för att möta statens krav. Man har tagit fram detaljplaner, genomfört utredningar och avsatt personal under många år. Det gjorde man inte för att man kände för det. Man gjorde det för att staten bad kommunen att göra det. Och nu säger regeringen: Tack för hjälpen! Men vi ändrade oss.

Under många år har nämligen staten genom Trafikverket pekat ut en riktning. Kommuner har anpassat sin planering. Avtal har tecknats. Linköpings kommun gjorde det som förväntades. När konsekvenserna blir uppenbara får kommunerna höra att de borde ha förstått bättre. Det är inte så man bygger ett land.

Statsrådet – jag tackar för svaret – säger att regeringen gör historiskt stora infrastruktursatsningar. Vi har kanske olika syn på det och vad det här ska räcka till och hur mycket som äts upp av inflation och annat. Men oavsett detta är storleken på den nationella planen uppenbarligen inte svaret för Östergötland.

Det är faktiskt så att företag, invånare och kommuner har planerat efter detta. Man kan ju inte sitta med armarna i kors och hoppas att staten menar allvar. Jag har själv varit kommunalråd i Linköping. Jag har varit med om när planer har tagits fram och förväntningar har byggts. Men nu när regeringen ändrar sig väljer regeringen att lägga skulden på kommunen.

Herr talman! Jag har hört flera olika siffror. Jag har också ställt en skriftlig fråga till infrastrukturministern om de besparingar som han har angivit. I dag – här och nu – läste infrastrukturministern att det handlar om besparingar på 8 miljarder kronor. Jag har några gånger hört 3 miljarder från Trafikverket. Jag har hört 2 miljarder. Men det som inte har räknats med är alternativkostnaderna. Vad kostar det att låta kapacitetsbristen bestå? Vad kostar det när människor fortsätter att stå på perrongen och vänta på försenade tåg? Vad kostar det när företag får svårare att rekrytera och när kommuner och invånare inte längre kan lita på statens besked? De kostnaderna finns ju också, när eventuella miljardinvesteringar faktiskt inte kan bli av, eftersom vi är beroende av järnvägen.

Anf. 96 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Först och främst vill jag klara ut den här sifferfrågan en gång för alla. Det handlar om 8 miljarder eller minst 8 miljarder – 2 miljarder i den innevarande planperioden och minst 6 ½ miljard i de komman-

de planperioderna. Det är alltså totalt 8 miljarder kronor i besparing genom beslutet att bevara nuvarande stationsläge och att säkra att kopplingen till Stångådalsbanan och Tjustbanan finns kvar. Man har då även tagit i beaktande att vi lägger in ungefär en halv miljard för att få en bra anslutning från befintligt spår – från stationen och vidare mot Ostlänken, där de två ska mötas, så att det här blir en integrerad del av järnvägssystemet.

Det kommer att bli en väsentlig kapacitetsökning. Det kommer att bli bättre möjligheter att pendla, inte minst mellan Linköping och Norrköping och även vidare från Norrköping och också, förstås, åt andra hållet.

Herr talman! Det är viktigt att upprepa vad jag sa i mitt interpellationssvar: Det regeringen gör är egentligen att gå tillbaka till den korridor för vilken regeringen i juni 2018 beslutade om tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken. Det var den sträckan som ingick i den förra regeringens beslut om nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen, och det var senast regeringen fattade ett beslut kring sträckningen.

Sedan har det förts en dialog mellan kommun och andra parter och Trafikverket. Det behöver utvärderas hur den kan bli bättre. Det är också viktigt att säga att det inte har funnits någon finansiering för de olika åtgärder som har legat på bordet. Det är först när regeringen fastställer beslut som vi fördelar medlen. Då är det viktigt att framhålla att vi måste värna skattebetalarnas pengar även i de ärenden där man har gjort en del planeringsinsatser.

Det är en felaktig tanke att bara för att någonting har kommit in i en nationell plan ska det vara precis så som man tänkte från början. Hela poängen med planeringsprocessen i Sverige är att man ska kunna ta in ett objekt och utreda det och se om de kostnader som det innebär att bygga är i nivå med eller, förhoppningsvis, lägre än de nyttor som frigörs.

När vi nu har tittat på den här frågan, mot bakgrund av att det handlar om väldigt mycket pengar för skattebetalarna, har vi fattat beslutet att ha kvar befintligt stationsläge och att se till att kopplingen från befintlig järnväg till den nya Ostlänken blir bra så att vi får ut nyttor av det stora objekt som Ostlänken är. Det ska helt enkelt inte kosta mer än det smakar.

Min statssekreterare och jag har haft dialog med kommunen. Det finns en del frågor att plocka upp efter det här beslutet. Det är vi väl medvetna om. Jag har också respekt för att ett sådant här beslut kan väcka frågor och frustration. Men jag är också överraskad, herr talman, av hur mycket lättnad som det här beslutet har lett till i andra delar av Östergötland. I Kalmar län handlar det om att kopplingen till Linköpings centralstation blir kvar i och med Stångådalsbanan. Och i Linköping tycker faktiskt många om det läge som stationen har i dag. Det är förstås viktigt att se hur den kan bli en integrerad del i det järnvägssystem som nu stärks mycket kraftigt när Ostlänken fortsätter att byggas, herr talman.

Anf. 97 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag vill med detta bara säga att det faktiskt också handlar om symbolik. Man pratar nu mycket om satsningar. Östergötland har blivit den stora förloraren. Vad beror det på?

Jag tycker att Östergötland är värt mycket bättre. Östergötland, liksom andra delar av landet, är beroende av infrastruktur som fungerar. Jag förstår inte hur statsrådet kan stå här och säga att pendlingen blir bättre mellan Norrköping och Linköping när dubbelspåret byggs ut på slätten och inte

fram till Linköping. De byggs inte in i Linköping. Vi har inte särskilt mycket nytta av att det byggs ett dubbelspår fram till slätten utanför Linköping.

Statsrådet säger väldigt ofta att man nu har säkrat kopplingen mellan Stångådal och Tjust. Det är jag inte så säker på, men vi får väl se vem av oss som har rätt. Stationsläget handlar inte bara om ett stationsläge. Det handlar också om hur det ska kopplas ihop och hur vi ska få plats. Det låter på statsrådet som att det är Linköpings kommun som har hittat på det här med stationsläget. Det är ju Trafikverket som har planerat utifrån detta, och vi har anpassat oss i Linköping.

Man kan förstås tycka att en stationsbyggnad är fin. Jag ber om ursäkt, för nu låter jag lite raljant, men jag och många med mig blev ganska provocerade när statsrådet besökte Linköping och firade beslutet med tårta. Det var faktiskt ganska respektlöst – när det här väcker så mycket oro för framtiden bland många företag och invånare, inte bara i Linköping utan i hela Östergötland – att statsrådet också efter att ha besökt Linköping och varit vid stationen i en kvart tjugo minuter uttalade sig om att människor känner lättnad. Det är inte den bild jag har.

Människor känner stor frustration över att det här har tagit så lång tid och att de förhoppningar man en gång hade inte verkar bli uppfyllda. De skjuts hela tiden på framtiden. Att då komma till Linköping och fira beslutet med tårta tycker jag alltså är respektlöst.

Nåväl, det här handlar inte om någon kommunal eller regional prestige. I Östergötland är vi eniga – om inte alla så i alla fall över partigränserna – om att detta är ett stort problem inte bara för Östergötland utan i förlängningen även längre söderut dit järnvägsspåret ska leda. Där finns också en stor oro.

Jag älskar tåg. Jag tycker att det är bra av många skäl, för klimatet och för att det är ett bra sätt att resa. Men det är inte bara att det känns bra. Det handlar också om gods, företag och allting annat.

Jag undrar vilken analys regeringen har gjort av konsekvenserna för pendlingen, den regionala utvecklingen och tilliten mellan stat och kommun när man väljer att avbryta ett projekt som människor uppfattat som beslutat och pågående. Hur ska de våga lita på staten i framtiden?

Anf. 98 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Att äta en bit tårta med Stångådalsbanans Vänner, Järnvägsfrämjandet och några kristdemokrater är väl ganska harmlöst, men jag noterar ledamotens synpunkter.

Ledamoten säger sig inte förstå hur kapaciteten kan stärkas av att man bygger ett i huvudsak nytt dubbelspår mellan Norrköping och Linköping för Ostlänken som ska gå längs merparten av den sträckan. För den sista biten ska anslutningsåtgärder vidtas. Det finns en halv miljard avsatt i den nationella planen till det. Då kommer trafiken att kunna matas mer effektivt.

Att ledamoten inte kan förstå hur den stora investeringen gör pendlingen bättre kan jag tyvärr inte ta ansvar för, herr talman, men det trafikala perspektivet är ju bärande här. Det går att öka kapaciteten väsentligt. Det kommer att bli betydligt lättare att pendla mellan Linköping och Norrköping i och med att sträckan blir en integrerad del av Ostlänken. Det är full-

ständigt självklart. Jag hoppas att ledamoten kan få mer underlag som hjälper till med förståelsen av den delen.

Vad gäller vem som gjort vad är detta inte en skuldfråga, som ledamoten försöker göra det till, utan en ansvarsfråga. Det handlar om att det skulle ha kostat 8 miljarder kronor att bygga något som vi ur ett nationellt nyttoperspektiv bedömer inte riktigt, eller rättare sagt inte alls, fyller ut den mycket stora kostym det skulle innebära att inte bara bygga ett nytt stationsläge utan två och att riva järnväg.

Att få detta på plats skulle alltså innebära en betydande kostnad. Om det då är Linköping som har anpassat sig till vad Trafikverket ville förstår jag inte riktigt den frustration jag ändå noterar kring att vi gör det Linköping ville från början, om det nu är så. Men gott så. Då får frågan diskuteras utifrån den förutsättningen.

Herr talman! Jag måste ändå kommentera det Eva Lindh säger om att detta handlar om symbolik. Det är möjligt att Socialdemokraterna har råd att lägga 8 miljarder på något som handlar om symbolik. Men vi har varit mer måna om att komma ifrån symboliska stadsutvecklingsprojekt och få verklig nytta för skattebetalarnas pengar, där staten finansierar enklast möjliga lösning som löser kapacitetsbehov eller andra trafikala behov. Om kommunerna vill ha andra lösningar i sin stadsutveckling ska det innebära att man har medfinansieringsavtal.

Problemet har varit att det inte har funnits finansiering på plats för de planer som diskuterats, och därför måste regeringen ta ansvar när man står inför att fastställa den nationella planen. Det är därför processen ser ut som den gör. Regeringen är ansvarig för att det här ska bli en helhet som stärker systemet i hela Sverige.

Regeringen har varit tydlig i uppdraget till Trafikverket om planförslaget: Om objekt har fått stora kostnadsökningar eller om andra förutsättningar för genomförandet har försämrats behöver det analyseras särskilt och kan komma att omprövas. Det har regeringen gjort på flera olika håll i landet. Vi har också bekräftat några av de förslag som Trafikverket hade. Detta handlar om att få mer infrastruktur för pengarna och att inte enbart få mer pengar till infrastruktur.

Hur arbetet fortlöper ligger på Trafikverket, och jag förväntar mig en god dialog. Men jag tror också att regeringens besked och beslut kommer att innebära att man framöver är mer försiktig med att planera för åtgärder som det inte finns täckning för. Det är viktigt att hålla i skattebetalarnas pengar.

Anf. 99 EVA LINDH (S):

Herr talman! Det är naturligtvis inte bara jag som gör bedömningen att det här inte kommer att underlätta pendlingen mellan Linköping och Norrköping. Jag väljer alltså att inte ens kommentera statsrådets nedsättande ord om min förmåga att förstå.

Det här handlar om viktiga satsningar på Östergötland och hela Sverige. Det handlar om att företagare och pendlare ska slippa stå på perrongen och vänta på försenade tåg. Det handlar om framtidstro för en viktig del av Sverige.

Regeringen har svikit Östergötland och de löften som människor har trott på. Man sviker järnvägen och även framtidstron. Kommunerna har gjort sin del. Trafikverket har också gjort en del. Nu är det upp till statsrådet som ansvarig för de här frågorna i regeringen att förklara för människor vad detta på riktigt innebär.

Statsrådet står och säger att det inte kommer att hända någonting, att stationen kommer att finnas kvar som om ingenting hänt och att det här inte kommer att innebära några problem för vare sig arbetspendling, godstrafik eller någonting annat. Det är väldigt få som gör den bedömning statsrådet gör. Vi som bor i Östergötland gör inte det. Vi är ganska eniga, också över i alla fall de flesta partigränser i till exempel Linköping och regionen. Alltså kvarstår frågan: Varför inser inte statsrådet vilket svek det här är mot Östergötland? Är det bara ett försök att blanda bort korten?

Anf. 100 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det var förstås inte min mening att vara nedsättande eller uppfattas som nedsättande på något sätt. Jag bara svarade på en fråga där ledamoten uppgav att hon inte förstod hur det kunde bli bättre av detta. Min avsikt var att förklara att det blir bättre av att man i huvudsak bygger ut kapaciteten mellan Norrköping och Linköping när Ostlänken ansluts en bit ifrån. Det är inte någon särskilt lång bit, men det bygget kommer vi att avsätta en halv miljard för. Det kommer att öka kapaciteten. Man kan trafikera mer på banan, så det här kommer att innebära en väsentlig förbättring.

Herr talman! Det är också viktigt att vi citerar varandra korrekt i talarstolen. Jag har inte sagt att det inte kommer att hända någonting eller att det inte kommer att innebära några problem alls. Regeringen är medveten om att kapaciteten i Linköping kan påverkas när de nya spåren avslutas utanför Linköping jämfört med om man skulle bygga nya spår in till en ny station. Det måste dock ställas mot kostnaden för objektet och övriga behov som finns.

Ostlänken kommer genom det här beslutet även framöver att vara en integrerad del i järnvägssystemet. Den förstärker kapaciteten i järnvägssystemet, inte minst på Södra stambanan, och den främjar arbetspendling mellan de större städerna, inte minst mellan Linköping och Norrköping.

De nyttorna finns kvar även med den förändring som innebär att vi sparar 8 miljarder av skattebetalarnas pengar. Vi värnar kopplingen till Linköpings centralstation för både Stångådalsbanan och Tjustbanan. Vi ser till att få en bra lösning.

Hur man tar det hela vidare kommer att behöva diskuteras mer. Den dialogen är igång. Jag har själv träffat kommunledningen i Linköping.

Det handlar ytterst om att prioritera och att värna skattebetalarnas pengar, så att vi både har mer pengar till infrastruktur och får mer infrastruktur för pengarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellation 2025/26:473 om parkerings- och uppställningsplatser för tunga fordon

Anf. 101 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta här och nu för att öka tillgången till säkra och tillgängliga parkerings- och rastplatser för tung trafik, om jag avser att säkerställa att kommuner och stat tar ett gemensamt ansvar i planeringen av uppställningsplatser, särskilt i och nära större städer, och om jag avser att vidta åtgärder för att förbättra tryggheten på befintliga rastplatser, särskilt med hänsyn till kvinnliga trafikanters och chaufförers upplevda otrygghet.

Eva Lindh har vidare frågat mig hur jag ser på behovet av ökad kontrollverksamhet kopplad till kör- och vilotider i kombination med förbättrad infrastruktur för att möjliggöra regelefterlevnad, och om jag är beredd att tidigarelägga eller komplettera det pågående regeringsuppdraget för att möta de akuta behov som branschen lyfter fram.

Möjligheten för yrkesförare att tryggt kunna vila och ta rast är självklart viktigt för arbetsmiljön och trafiksäkerheten. Regeringen har vidtagit åtgärder för att öka antalet rastplatser. Trafikverket har ett långsiktigt regeringsuppdrag att göra en översyn med anledning av bristen på säkra uppställningsplatser för yrkestrafiken längs större vägar. Uppdraget pågår till 2029, och Trafikverket redovisar årligen vilka åtgärder myndigheten har genomfört.

I slutet av april i år beslutade regeringen om den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037. I den nya nationella planen tilldelas trimnings- och miljöåtgärder 62,5 miljarder kronor. Det är en ökning om 26 procent jämfört med föregående planperiod.

Exempel på trimningsåtgärder i vägsystemet är nya eller utbyggda rastplatser. I den nationella planen framhåller regeringen särskilt vikten av att Trafikverket säkerställer tillgången till trygga rastplatser för lastbilsförare och att Trafikverket fortsätter sitt arbete kring säkra uppställningsplatser för fordon.

Regeringen lyfter även att det är av vikt att Trafikverket identifierar var rastplatser som drivits i annan regi har försvunnit när en kommun eller privat ägare har lagt ned en rastplats. Kring sådana platser kan det vara extra angeläget att Trafikverket etablerar nya rastplatser.

Samtidigt som regeringen vidtar åtgärder för att öka tillgången till rastplatser längs det statliga vägnätet är det glädjande att privata aktörer den senaste tiden öppnat upp anläggningar längs vägnätet som erbjuder en högre säkerhet och service än vad som faller inom det statliga åtagandet. Detta är mycket viktigt för att möta den efterfrågan som finns hos förare, transportföretag och transportköpare.

Anf. 102 EVA LINDH (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Anledningen till att jag ställde denna interpellation var att jag hade blivit kontaktad av väldigt många chaufförer som är oroliga, som känner otrygghet och som upplever att deras arbetsmiljö och villkoren för arbetet har blivit allt sämre. Därför vill jag ställa dessa frågor.

Jag tackar naturligtvis alla dem som hört av sig. Det är bra för oss politiker att man gör det. Vi behöver bli uppmärksammade på de problem som finns ute i samhället så att vi också kan göra någonting åt dem. Då menar jag förstås inte att statsrådet har varit helt omedveten om detta. Men jag tycker det är bra att människor hör av sig.

Alla är vi överens om att transporter är nödvändiga för att samhället ska fungera – för att vi ska få varor till butiken, för att byggarbetsplatser ska hållas igång och för att industrin ska få sina leveranser. Vårt samhälle ska kunna rulla på.

Ändå finns det som sagt en fråga som inte har diskuterats särskilt mycket, även om statsrådet är medveten om den och jag nu har uppmärksammats på saken. När jag själv är ute och kör har också jag sett effekterna av detta. Vart ska yrkestrafikens fordon ta vägen när det är dags för en paus för vila?

För den som arbetar i åkerinäringen är bristen på parkerings- och uppställningsplatser inte ett marginellt problem. Det är en daglig verklighet. Chaufförer tvingas köra runt i städer och industriområden på jakt efter en plats att stanna på. De försöker pussla ihop kör- och vilotider samtidigt som de vet att alternativen blir färre för varje kilometer. Resultatet blir stress, osäkerhet och en arbetsmiljö som inte är rimlig.

Det här handlar inte bara om bekvämligheter, utan även om trafiksäkerhet. EU:s regler om kör- och vilotider finns av ett skäl; trötta förare innebär en större trafikfara. Men vad händer när det inte finns någon plats att stanna på? Då tvingas förare att fortsätta köra, trots att vilotiden är inne, eller parkera på av- och påfartsramper, där det blir väldigt synligt för oss som inte kör yrkestrafik. Ibland måste de också ställa sig på otrygga och olämpliga platser.

Transport har gjort undersökningar. Då uppger en stor majoritet av förarna att de tvingas bryta mot regelverket för att det saknas parkeringsplatser. Staten ställer alltså krav på regelefterlevnad utan att också tillhandahålla förutsättningar för att följa reglerna. Det är förstås inte rimligt, inte trafiksäkert och heller inte rättssäkert.

Problemet blir därtill allt större. Vägtransporterna ökar. Lastbilarna blir längre och tyngre. Kapaciteten har inte riktigt byggts ut.

Jag tog dessutom upp en jämställdhetsfråga i detta. Det kommer allt fler kvinnliga chaufförer. Undersökningar visar att många av dem upplever rastplatserna eller de ställplatser som finns som väldigt otrygga. Och det handlar inte bara om var man ska ställa sig, utan det finns även en brist på hygienutrymmen och trygga miljöer att vara på.

Som statsrådet svarade finns ett uppdrag som sträcker sig fram till 2029, men problemen finns här och nu. Därför vill jag ge statsrådet en möjlighet att utveckla svaret på frågan: Finns det någonting som kan göras här och nu för att förbättra förutsättningarna för yrkeschaufförer?

Anf. 103 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Om Eva Lindh och jag var oense i den förra interpellationsdebatten är vi dock helt överens i den här debatten. Jag vill tacka Eva Lindh för att hon tar upp en viktig fråga.

Frågan har varit känd under ganska lång tid. Det är många som har lyft fram den. Jag har även själv träffat både förare och åkare som tagit upp

problematiken. Det var därför bra av den förra regeringen att ge detta uppdrag till Trafikverket. Det är ett långsiktigt uppdrag.

När det handlar om planering av rastplatser är det viktigt att ha ett uppdrag som löper över tid. Det är inte liktydigt med att resultatet av arbetet ska komma i slutet. Tvärtom behöver det ske pågående och kontinuerligt. Det har intensifierats under de senaste åren. Jag har följt det här noga. Som jag nämnde lämnar Trafikverket en årlig redovisning av uppdraget.

Ytterligare information är att dialogen med Trafikverket och aktörerna, inte minst Sveriges Åkeriföretag, har blivit bättre och tätare om just den här frågan. Eftersom rastplatser som har drivits i annan regi har tagits bort på några håll är det särskilt angeläget att se om Trafikverket kan etablera nya rastplatser där. Det är ett konkret svar på frågan vad man kan göra här och nu.

Under 2025 rustades exempelvis två rastplatser upp och 14 lastbilsparkeringar tillkom som ett resultat av det pågående arbetet och den dialog som jag har haft med Trafikverket i fråga om fler och säkra rastplatser.

Jag tror inte att man ska korta ned uppdraget för att skynda på det hela, utan snarare behöver man öka intensiteten men också ha långsiktighet. På flera håll handlar det om investeringar där man ska bygga ny infrastruktur. Den kraftiga förstärkningen till trimningsåtgärderna möjliggör ju detta.

Men som jag också nämnde har regeringen i den nationella planen särskilt pekat ut detta som ett område som vi ser som angeläget inom denna ram. Det är Trafikverket som förfogar över ramen, och man kan besluta om den själv. Det behöver inte gå upp till regeringen, vilket sparar ganska mycket tid och administration i processen. Vi har också höjt beloppsgränsen. Tidigare var den på 100 miljoner kronor; nu är den på 150 miljoner kronor. För de åtgärder Trafikverket självt förfogar över utifrån den analys man gör och de regeringsuppdrag man har blir detta en väsentlig förbättring för att kunna öka framdriften i arbetet med att få fler säkra rast- och uppställningsplatser.

Ledamoten har också ställt andra frågor i sin interpellation, och jag vill särskilt uppmärksamma kontrollverksamheten. Den är central för att se till att vi har sund konkurrens och regelefterlevnad. Här är dagens polistäthet, som är den högsta någonsin i Sverige, en möjliggörare för att också få bättre, mer och tätare kontrollverksamhet.

Jag har under mandatperioden och även tidigare under mina år i riksdagen besökt poliser och bilinspektörer som arbetar i denna verksamhet, och den är väldigt angelägen eftersom det handlar om såväl trafiksäkerhet som arbetsmiljö och sunda konkurrensvillkor. Det handlar också om arbetet mot organiserad brottslighet eftersom mycket av det som ska säljas i den kriminella ekonomin någon gång också har gått i transportsystemet. Kontrollerna av kör- och vilotider, ekipagens kvalitet och regelefterlevnad är alltså också en prioriterad fråga.

Anf. 104 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag ska erkänna att det här är frågor som jag inte har ägnat jättemycket tid åt tidigare, varken som kommunalråd eller riksdagsledamot. Men sedan människor började höra av sig och jag fick mer kunskap har jag blivit mer uppmärksam på problemen, till exempel när jag kör bil. Efter att ha satt mig in frågan vet jag att Sverige har ungefär 270 rastplatser längs de större nationella vägarna. Det låter mycket om man bara hör siff-

ran, men med tanke på hur stort Sverige är är det väldigt lite. Detta är alltså inte bara en upplevelse eller en känsla hos yrkeschaufförerna, utan det är fakta.

Precis som statsrådet sa har det tagits en del privata initiativ, men de har inte varit långsiktiga. Kortsiktigt har det kanske blivit bättre, men när dessa rastplatser har försvunnit har det uppstått fler luckor i det nätverk som ska finnas för yrkeschaufförer.

Jag brinner för arbetsmiljö. Det är viktigt med bra arbetsvillkor för dem som jobbar, oavsett yrke, och det här är helt orimligt.

Inom många politikområden behövs både snabbhet och långsiktighet. Så även här, och det var därför jag ställde frågan. Vi gav ett uppdrag, och det var långsiktigt och bra. Men när chaufförerna hör 2029 förstår jag att de undrar om inget görs här och nu. Därför är det bra att de får höra att arbetet har påbörjats. Men finns det något mer vi kan göra tillsammans för att snabba på arbetet?

När det gäller kontroll kan en del tänka att om det inte finns möjlighet att följa reglerna, varför ska det då kontrolleras? Av just det skälet tror jag att kontrollen behöver stärkas. Det hjälper yrkeschaufförerna att vi uppmärksammar hur det ser ut och att vi stärker kontrollen, för vi vet att det här är otrygga platser. Jag har också fått höra exempel på vad som har hänt på vissa rastplatser, så det finns skäl att känna otrygghet. Att inte kunna gå på toaletten eller sköta sin hygien är också ett problem. Det finns konkreta exempel, men en stärkt kontroll ger mer underlag för att detta verkligen behöver göras och engagerar fler i dessa frågor.

Jag hoppas att denna debatt bidrar till att uppmärksamma hur läget är för många yrkeschaufförer och även visar på vårt engagemang för att förbättra förutsättningarna för dem.

Men vad tror statsrådet, kan vi hjälpas åt att snabba på arbetet?

Anf. 105 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Som en bakgrund till det uppdrag som har löpt på sedan 2018 har Trafikverket identifierat var de värsta kapacitetsbristerna finns. Det är på E6 mellan Malmö och norska gränsen och på E4 mellan Malmö och Stockholm, båda två stora pulsådror. Det är också runt storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö samt vid Jönköping, som är ett nav för logistik och dessutom för dem som kommer söderifrån så långt de hinner köra innan det är dags att ta rast. Trafikverket har utifrån denna analys under flera år styrt prioriteringarna dit där problemen är värst.

Som jag nämnde i mitt svar har även Trafikverket uppmärksammat att där det har avvecklats rastplatser som tidigare drevs i annan regi kan det vara angeläget att se vad man på kort sikt kan göra.

Herr talman! Vad händer under 2026? Jag nämnde den kraftiga ökningen av trimningsmedlen, så nu identifierar Trafikverket fler rastplatser som är lämpliga för trimningsåtgärder. Kanske kan man öka kapaciteten på befintliga rastplatser och göra dem bättre. Samtidigt pågår arbetet med de utvalda rastplatserna, och det utredningsarbete som har pågått ett tag kommer att fortsätta i förhoppningsvis ännu högre tempo. På minst en rastplats kommer det att utföras säkerhets- och kapacitetshöjande åtgärder under året, och det pågår redan projektering på ytterligare fyra rastplatser.

Åtgärderna syftar till att höja säkerheten och kapaciteten för lastbilar på rastplatserna.

Det pågår också ett pilotprojekt med kapacitetsdetektering, test av system och montering av digitala vägmärken som syftar till att utnyttja kapaciteten bättre. Om man får information och vägledning om var kapacitet finns kan det motverka den otillåtna uppställning som finns och som Eva Lindh också nämnde. Det är ett välkänt problem, som man också ser när man åker längs vägarna.

Det strategiska utredningsarbete som har pågått kommer under 2026 att övergå i en åtgärdsvalsstudie så att man går från analys till att ta fram förslag på åtgärder när det gäller rastplatser i Stockholms län. I Stockholms län har polisen även uppmärksammat att man behöver ta Förbifart Stockholm, som är på plats om några år, i beaktande, för då kommer flödena att ändras. Detta kommer att behöva tas in i det här arbetet.

Eva Lindh frågar vad vi kan göra tillsammans, och en av interpellationsfrågorna handlar om kommunerna. Ett arbete som pågår är att ta fram en vägledning för att stärka samverkan. Genom en extern vägledning och dialog kan fler säkra uppställningsplatser, oberoende av ägarskap, möjliggöras. Här planerar Trafikverket att lansera en PBL-vägledning under 2026 så att varje kommun inte själv behöver ta reda på vad som gäller. Det är ett konkret svar på frågan om vad som planeras och lanseras under 2026 som en del av ett pågående uppdrag.

Herr talman! Det var vad jag hann säga på fyra minuter om det pågående arbetet under 2026 och vad stat och kommun kan göra tillsammans.

Anf. 106 EVA LINDH (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaren!

Jag vill haka på det som statsrådet sa sist, att det behövs ett samarbete. Också de som är yrkeschaufförer – både åkerinäringen och de fackliga – har många synpunkter och medskick som vi kan ta med. Det handlar inte bara om att det ska finnas en rastplats. Utformningen, det vill säga hur de ser ut, är också avgörande.

Jag ska inte förlänga debatten, för jag tycker att jag har fått bra svar. Jag hoppas att vi får se lite verkstad oavsett hur det kommer att se ut i framtiden. Jag vill dock understryka några saker när det gäller jämställdheten och att vi har fått in fler kvinnliga yrkeschaufförer. Vi vet att det här stärks när det blir en blandning och att det är bra när både kvinnor och män jobbar på en arbetsplats. Detta gäller de flesta arbetsplatser, men det gäller också yrkeschaufförer. Det var faktiskt en manlig chaufför som hörde av sig till mig och sa: Snälla, gör vad ni kan – vi vill att det ska fortsätta att bli fler kvinnliga yrkeschaufförer.

Det finns en risk här. Om det inte händer något kan det bli så att kvinnor slutar eller inte ens börjar i yrket. Jag tycker att det är viktigt att vi tar med oss detta.

När det gäller trafiksäkerheten för oss alla är det inte bra för någon om vi har trötta chaufförer ute på våra vägar. Vi ställer höga krav på yrkeschaufförerna. Det ska vi göra, men då ska chaufförerna också ha rätt att kräva av oss – av staten – att vi tillhandahåller förutsättningar som gör att de kan följa reglerna.

Stort tack för svaren! Tack för debatten och för att vi kan hjälpas åt att lyfta upp den här frågan och förhoppningsvis göra något bättre av den.

Anf. 107 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Ja, det ska vi definitivt göra. Det handlar om den utökade ramen för trimningsåtgärder och också om det höjda beloppet. Det går att göra rejäla åtgärder utan en massa byråkrati. Det blir i alla fall mindre byråkrati när det blir ett namngivet objekt i nationell plan. Det kan låta tekniskt, men det är det som lägger grunden för att kunna öka tempot ytterligare.

Jag har redogjort här för vad som planeras redan under innevarande år, och arbetet fortlöper. Det här är angeläget. Jag håller med Eva Lindh när det gäller de argument som hon anför. Det här är angeläget. Det är en prioriterad fråga över blockgränserna och för regeringen. Det är ett positivt besked till alla som följer den här debatten – kanske engagerade åkare eller förare – och som oroas av situationen.

Det här är inte en fråga bara för dem, utan som Eva Lindh illustrerade är det en fråga för oss alla. Därför gläder det mig att Eva Lindh lyfter upp frågan och engagerar sig efter att ha blivit uppmärksammad på problemet, även om det är en fråga som inte har engagerat ledamoten tidigare. Det är positivt, och jag tackar för det.

Vi fortsätter arbetet i högt tempo.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 26 Svar på interpellation 2025/26:474 om obehöriga i spårområdet

Anf. 108 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig om regeringen och jag avser att se över regelverket för att möjliggöra att utbildad järnvägspersonal kan friförklara spår utan att invänta polis i samtliga fall, vilka åtgärder jag planerar för att minska förseningar kopplade till obehöriga i spårområdet, hur jag och regeringen ser på behovet av ett enhetligt nationellt regelverk för hantering av obehöriga i spårområdet, i stället för dagens varierande tillämpning mellan olika aktörer, samt om jag och regeringen avser att ta initiativ till att bättre tillvarata den operativa kompetens som finns hos lokförare och annan järnvägspersonal i dessa situationer.

Jag vill inleda med att understryka att förekomsten av obehöriga personer är ett stort problem för dagens järnvägstrafik. Omkring 15 procent av alla förseningstimmar beror på obehöriga i spår. Därmed är alla slags insatser i syfte att minska andelen obehöriga i spår värda att överväga. Detsamma gäller alla insatser som syftar till att minska de negativa effekterna av den obehöriga närvaro i spår som ändå förekommer.

Att utbildad järnvägspersonal ska kunna friförklara spår utan att invänta polis är som utgångspunkt en fråga för tågtrafikledningen. Om tågtrafikledningen ser ett behov av att kalla in polisen är det för att den ser ett behov av någon form av ingripande åtgärd eller bedömning från polisens sida.

I en sådan situation bör det vara polisen som häver ett trafikstopp så att trafiken kan släppas på igen.

När det gäller vilka åtgärder som planeras för att minska förseningar kopplade till obehöriga i spårområdet vill jag nämna att Regeringskansliet nyligen remitterade promemorian *Enhetligare ordningsregler för kollektivtrafiken*.

I promemorian föreslås bland annat att ordningsreglerna för all spårtrafik ska samlas i en lag. Syftet med förslaget är att öka förutsättningarna för att snabbt och effektivt kunna ingripa mot ordningsstörningar, bland annat störningar i form av spårspring. Remissen avslutades i maj, och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet. Promemorians förslag är att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2027.

När det gäller hur regeringen och jag ser på behovet av ett enhetligt nationellt regelverk för hantering av obehöriga i spårområdet och om vi avser att ta initiativ till att bättre tillvarata den operativa kompetens som finns hos lokförare och annan järnvägspersonal i aktuella situationer vill jag framhålla följande:

Sett ur ett övergripande perspektiv uppfattar jag att dagens regler är väl avvägda. Järnvägsbranschen kraftsamlar nu i en kampanj för minskat spårspring som bland annat Trafikverket har varit med och tagit fram och som Järnvägsbranschens samverkansforum, JBS, står bakom. Det är en nationell kampanj som lanseras i sociala medier och genom samordnade kommunikationsinsatser i hela landet. Jag välkomnar kampanjen.

Om det visar sig finnas otydligheter i dagens system eller om närmast berörda behöver tydligare befogenheter kommer regeringen att vara beredd att åtgärda detta.

Slutligen vill jag uppmana personer som genar över spåren för att spara tid att genast sluta med det. Obehöriga i spårområdet orsakar tusentals förseningstimmar varje år.

Anf. 109 EVA LINDH (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Ingen gillar tågförseningar, särskilt inte när man har bråttom för att hämta barn eller ta sig till jobbet eller när det är ruskväder ute. Det spelar stor roll i människors vardag.

Vi talar ofta om behovet av att rusta järnvägen. Det gjorde vi också i en tidigare debatt här. Det behövs förstås. Vi behöver investera i underhåll, i moderna signalsystem och i en robust infrastruktur.

Det som intresserar mig och det som vi pratar om här är de 15 procent som beror på spårspring. Där är vi ändå på ett sätt överens, om än kanske inte om hur och var och allt det där, men det är inte det debatten handlar om nu. Det handlar om förseningar som vi faktiskt kan göra något åt redan nu.

Jag har tagit del av statistik. Enligt Trafikverket orsakar obehöriga personer i spårområdet omkring 7 600 förseningstimmar. Problemen har dessutom ökat kraftigt under senare år. Säkerheten måste naturligtvis alltid komma först. Ingen ska behöva riskera livet på våra järnvägar, och ingen vill att tåg ska köra när det finns osäkerhet kring om någon befinner sig på spåret. Det är självklart. Det är därför vi har en säkerhetsmarginal, för vi vet inte om det är någon som genar.

Det kan hända att man inte genar så snabbt som man hade tänkt. Det kan ge upphov till fara för liv och hälsa när sådant händer. Jag håller därför med och vill verkligen understryka det som statsrådet sa sist. Han uppmanade personer som genar över spåren för att spara tid att genast sluta med det. Absolut! Jag håller verkligen med.

Min fråga handlar också om vad det här innebär för tågtrafiken. När trafiken står still i dag är det ofta i väntan på polis, inte för att personen finns kvar utan för att någon måste bekräfta att spåret är fritt. Polisen gör ett viktigt arbete. Det är vi överens om. Men de har många andra uppgifter och kan inte alltid vara på plats snabbt. Konsekvensen blir att tusentals resenärer påverkas av ett system som i praktiken blivit trögt.

Det som vi har föreslagit i vår kommittémotion är att titta på detta därför att vi ser att i våra grannländer Danmark och Norge, som vi ofta jämför med och som också är jämförbara, kan särskilt utbildad järnvägspersonal i större utsträckning själv konstatera att spåret åter är säkert att använda. Polisen kopplas naturligtvis in, men det är när personen finns kvar eller när brott misstänks. Det här kan innebära att antalet förseningstimmar minskar.

Jag har också tagit del av synpunkter från yrkesverksamma lokförare. De beskriver att man historiskt sett har synat av spåren från förarhytten med reducerad hastighet och att sådan kontroll i viss utsträckning förekommer än i dag. Men det görs lite olika, och det är också olika mellan de olika bolagen.

Jag vet att man har en kampanj och allt det här andra. Det är jättebra, men skulle det vara möjligt att titta på hur våra grannländer gör?

Anf. 110 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Ja, det är förstås viktigt att göra det.

Samtidigt tror jag att man ska titta lite djupare på hur det oftast ser ut i Sverige. Det här är en angelägen fråga, men den vanligaste situationen i dag eller det som ofta händer är att de allra flesta fall av obehöriga i spåret eller spårspring hanteras av trafikledning, tågbolag eller entreprenörer. Det kan handla om personer som genar, som man ser har klottrat, som plockar burkar, som fotograferar eller som är nära spåret. Då är det ofta så att det är lokförare som meddelar att personerna har lämnat platsen, och sedan kan trafiken köras som vanligt.

Polisen kontaktas vid problem eller när man uppfattar att det skulle kunna vara problem. Det kan handla om sabotage, hot, intrång eller andra saker. Det kan också handla om risk för suicid. Det är då man larmar polis, och det är i de lägen då polisen kommer in som man behöver invänta att polisen ger klartecken för att häva trafikstoppet.

Det som leder till de omfattande förseningarna är personpåkörningar, och det vill förstås alla undvika. Därför är kampanjen för att undvika spårspring viktig, men det är förstås också viktigt att lära av grannländer där det är möjligt.

Jag vill dock föra fram i debatten att det ofta är lokförare som meddelar att de personer de har sett har lämnat platsen, och då får de klartecken från tågtrafikledningen. Det kan se lite olika ut. Man behöver ha stort förtroende för att de som är ytterst ansvariga på plats, alltså lokförarna, kan bedöma detta. När polisen är inkopplad är det polisen som häver trafikstoppet.

När det gäller om man kan göra mer för att effektivisera och göra mer lika vill jag gärna invänta Järnvägsbranschens samverkansforum, som nu fokuserar mycket på spårspring tillsammans med Trafikverket, och dem som arbetar med detta i vardagen och sitter med beslutet om man ska tillkalla polis eller inte. Frågan lämpar sig för en fördjupad diskussion mellan dem som har det ansvaret.

Jag tycker att det är oerhört positivt att den här frågan lyfts upp i Sveriges riksdag, för den är angelägen. Det är en fråga som framför allt handlar om liv eller död. Det är också en fråga om något som leder till omfattande förseningar. Som jag sa är det 15 procent av förseningarna i Sverige som orsakas av spårspring.

Nu rustar vi upp järnvägen på punkt efter punkt. Vi gör historiskt stora satsningar på underhållsarbete i år. Punktligheten går nu upp. Vi ser att en del av orsaken till det är att det har blivit tre gånger så många växelbyten och att kontaktledningsbyten och rälsbyten har ökat. Då måste vi givetvis ta tag i andra orsaker till förseningar, och därför är det här en angelägen fråga.

Jag fortsätter gärna den här dialogen och diskussionen, men jag tycker framför allt att det är positivt att järnvägsbranschen nu samlar sig. Det är där olika bolag kan lära av varandra. Det är där Trafikverket och aktörerna med gemensamma krafter kan ta ansvar för att vi ska kunna rädda liv men också minska tågförseningarna.

Anf. 111 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag vill börja med några ord om något som kanske inte riktigt är det debatten handlar om men som ändå berörs och som jag verkligen vill säga någonting om. Det är suicid, detta tragiska och sorgliga.

Jag är socialarbetare i grunden. Det är det jag har ägnat större delen av mitt liv åt. När man är självmordsbenägen är man inte alltid kapabel att fatta rätt beslut, så det här säger jag inte för att skuldbelägga på något sätt. Men jag vet ju vad det här gör med många lokförare som har varit med om det. Det är helt fruktansvärda situationer som de hamnar i. Jag kan inte undgå att säga något om det, för det är verkligen ett djupt tragiskt människoöde när någon beslutar att ta sitt eget liv. Men det påverkar också lokförare under väldigt lång tid framöver. En del har svårt att komma tillbaka till jobbet efter att ha varit med om något sådant.

Men det vi pratar om nu är framför allt spårspringet och att undanröja det. Jag blev faktiskt lite häpen när jag hörde detta, även om jag själv åker mycket tåg och ganska ofta hör att det är spårspring: Varje dag stoppas eller sänks hastigheten för upp till 80 tåg på grund av obehöriga personer i spårområdet. Det är väldigt många stopp. Det förklarar att det, som statsrådet säger, orsakar 15 procent av förseningarna.

Det här innebär en ständig oro för lokförarna över att köra på någon. För resenärerna innebär det som sagt missade anslutningar och förseningar. Men det innebär också att polisen i de fall där den tillkallas inte kan ägna sig åt annat, så det är också en resursfråga. Det är därför jag har ställt den här frågan.

Jag hör vad statsrådet säger, och det är positivt att man kan titta vidare på detta. Det handlar ju om att minska förseningarna men också hitta bättre sätt, för vad jag hör från lokförarna är att man gör ganska olika och att det finns en del skillnader mellan de olika företagen. Det vet inte jag, för jag

är inte lokförare, men jag litar på att de bilder som jag har fått till mig stämmer.

Vad kan vi göra som stat? Ja, vi ska inte gå in och säga exakt hur det här ska genomföras. Vad jag efterfrågar, och jag tolkar statsrådet som att det finns en möjlighet till det, är att vi ser över detta och ger förutsättningar för ett ändrat arbetssätt. Det skulle göra att polisen kan ägna sig åt det den ska göra, det vill säga insatser vid brott eller när någon faktiskt finns kvar på spåret. Det skulle minska förseningarna därför att det kan gå lite snabbare om man själv kan lösa det här på annat sätt, också för lokförarnas del. Jag vet att det finns stor kapacitet och att man skulle kunna göra det antingen med lokförare eller med annan utbildad personal, för det ser lite olika ut. Vad jag förstår har man i Danmark och Norge löst det på lite olika sätt.

Anf. 112 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för den här debatten.

När man närmar sig den här frågan gör man det med respekt för komplexiteten i frågan. Det finns många olika skäl till spårspring, och ett som vi har varit inne på i den här debatten är suicid.

Av det totala antalet självmord i Sverige genomförs cirka 5 procent på statlig järnväg. Det är en liknande andel i andra länder i Europa, men det är självklart en signal om att det här är ett problem som vi alla behöver ta på allvar.

Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att under 2025–2028 samordna, stödja och följa upp genomförandet av den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

Ett tjugotal myndigheter, bland annat Trafikverket, medverkar i uppdraget. En myndighetsgemensam handlingsplan har tagits fram och kommer att följas upp årligen fram till och med 2028. Jag vill ha detta sagt eftersom Eva Lindh också tar upp det egna engagemanget och sin tidigare yrkesbakgrund inom detta. Det är ett engagemang som jag verkligen värdesätter. Regeringen har här gett uppdrag som Trafikverket ingår i.

När det gäller frågan om i vilka lägen polis ska tillkallas och inte är det kanske inte konstigt att det kan se lite olika ut, för det kan ju bero på det enskilda fallet. Det som framstår som ett enkelt spårspring kanske i själva verket inte är det. Det man känner oro inför som lokförare och kan vilja larma polis om behöver ju inte innebära en risk för suicid, utan det kan vara någonting annat.

Detta är ett av grundproblemen när det gäller om man ska ha en likabehandling i hela landet, eftersom det kan se olika ut. Jag är dock helt öppen för att det finns mer att göra för att lära av varandra i de nordiska länderna och inom järnvägsbranschen i Sverige. Jag vet att det pågår ett arbete där detta fokuseras ännu mer än tidigare, och det tycker jag är rimligt.

När vi nu rustar upp infrastrukturen och när tågbolag gör nyinvesteringar i vagnar som ska hålla är det också rimligt att på ett effektivt sätt ta sig an frågan om hur vi kan minska spårspring i Sverige. Då är en sådan här debatt en viktig signal. Det är också viktigt att vi kan utbyta erfarenheter, och jag kommer i min fortsatta dialog med Trafikverket och Järnvägsbranschens samverkansforum att lyfta fram detta och vad man kan

lära av andra länder – precis som ledamoten har tagit upp i den här debatten. Det här är en angelägen fråga.

Anf. 113 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag vill säga tack för att statsrådet visar att det finns en öppenhet för att titta på de här frågorna. Jag ska följa det här med stort intresse.

Jag vill säga att vårt gemensamma medskick är: Sluta gena över spåren – av respekt för lokförarna och av respekt för människor. Ingen gillar ju förseningar, så lägg av!

Vi stöttar kampanjen, och vi tycker att detta är bra. Om vi kan göra mer från statligt håll för att underlätta och minska förseningstimmarna, även i det lilla – eftersom det har ökat så mycket – tror jag att det vore bra att vi gör det och att vi gör gemensam sak av detta.

Anf. 114 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack, Eva Lindh, för den här debatten!

Jag vill understryka att det här är en viktig och angelägen fråga, precis som vi har varit inne på. Jag gläder mig över denna samsyn och att vi med gemensamma krafter över blockgränserna i Sveriges riksdag kan enas om att spårspring är en viktig fråga att prioritera.

Jag kommer att följa upp de olika exempel som har lyfts fram i den här debatten med järnvägsbranschen och Trafikverket, men det pågår som sagt redan ett arbete som nu förstärks i och med den kampanj som man har tagit initiativ till för att minska spårspringet.

Jag vill upprepa det jag sa redan i inledningen: Sluta gena över spåren! Sluta springa över spåren! Det är en fara för det egna livet, och det orsakar tusentals förseningstimmar – 15 procent av förseningarna i Sverige – bara för att man själv tycker sig ha rätten att gena och inte orkar gå en kort bit för att gå över en säker övergång. Det måste vi få ett slut på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 27 Svar på interpellation 2025/26:464 om avveckling av Sida

Anf. 115 BiståndS- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Markus Wiechel har frågat mig hur jag ser på ett avvecklande av Sida i dess nuvarande form för att ytterligare stärka biståndets effektivitet, säkerställa bättre kontroll över hur medlen kanaliseras och minimera risken för både politisering och felaktig användning.

Låt mig inledningsvis konstatera att regeringen nu genomför den största reformen av svenskt bistånd på decennier. Sedan regeringen tillträdde 2022 har ambitionen för att reformera biståndet varit tydlig: Svenskt bistånd ska vara långsiktigt, transparent, evidensbaserat och effektivt.

Biståndet ska nå människor i fattigdom och förtryck och inte fastna i ineffektiva strukturer eller hos aktörer som inte uppfyller grundläggande krav. Biståndet ska vara ett viktigt utrikespolitiskt redskap som bidrar till

att bygga relationer, partnerskap och inflytande. Detta gynnar även Sverige.

Regeringens reformering av biståndet har även inneburit en omfattande reform av Sida. Sida fyller en viktig funktion för att genomföra regeringens politik. Sida levererar årligen resultat inom regeringens prioriteringar, bland annat inom det omfattande stödet till Ukraina, där Sidas program har kunnat ge avgörande stöd till sektorer som energistöd och samhällsuppbyggnad.

Frågan om hur Sida ska styras och organiseras för att kunna bedriva ett reformerat effektivt bistånd omprövas kontinuerligt av regeringen. Regeringen har inte någon avsikt att avveckla Sida.

En viktig komponent i Sidas förändringsarbete är myndighetens nya instruktion, som trädde i kraft 2025. Den nya instruktionen stärker Sidas arbete inom flera nyckelområden.

Därutöver har regeringen genom ett antal uppdrag till Sida gett myndigheten uppdrag som syftar till att kunna bedriva ett så effektivt och transparent bistånd som möjligt. Jag vill framför allt betona de uppdrag som regeringen har givit inom jäv och korruption. Dessa har nu bidragit till att Sida har ett mycket mer robust system för att hantera misstankar om oegentligheter.

Dessutom har uppdrag givits till Sida för att stärka effektuppföljning och säkerställa att vetenskapligt framtagen evidens och beprövad erfarenhet ligger till grund för genomförandet av biståndsstrategier. Åtgärder vidtas systematiskt och ska leda till ökad effektivitet och kostnadseffektivitet.

Genom regelbundna dialoger med myndigheten, tillsättning av styrelseledamöter, budgetallokeringar, nya biståndsstrategier och uppdrag i det årliga regleringsbrevet kan regeringen fortlöpande försäkra sig om att rådande politik och dess förändringar får genomslag i Sidas verksamhet.

Den tydliga styrning regeringen har gett Sida har varit krävande för myndigheten och har inneburit flera genomgripande förändringar. Däribland har myndigheten gjort en omorganisation för att bättre kunna omhänderta regeringens styrning och inriktning. Sida har kommit en bra bit på väg i sin förändringsprocess, och det nödvändiga arbetet behöver fortsätta.

Anf. 116 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Stort tack till statsrådet för svaret på denna interpellation. Biståndet är en otroligt viktig fråga generellt sett, skulle jag säga, och Sida är det kanske i synnerhet.

Jag delar ministerns syn på detta. Det är såklart positivt att ministern lyfte upp alla de positiva förändringar som regeringen nu har genomfört. Jag tycker att de är nödvändiga och bra, och det är ett stort steg i rätt riktning även när det gäller Sida.

Trots alla de positiva förändringar som statsrådet har genomfört ser vi dock fortfarande problem med Sida som myndighet. Vi ser bristande långsiktig uppföljning och att man har samlat mycket data om kortsiktiga prestationer men saknar systematisk uppföljning av inte minst långsiktiga effekter och resultat i relation till övergripande biståndsmål.

Vi ser också en svag kontroll och risk för felaktig användning. Vi har sett hur man har genomfört fortsatta utbetalningar till organisationer med tveksamma kopplingar. Exempelvis gick 55 miljoner kronor till en verksamhet under Hamas kontroll och till evenemang med Hamas eller Islamiska jihad.

Vi ser historisk ineffektivitet och misslyckanden. Afghanistan är ett ganska tydligt exempel. Dit slussades det över 14 miljarder kronor fram till 2021 som bidrog mer till korruption och beroendekultur än hållbar utveckling.

Mycket av det här kan såklart åtgärdas med de reformer som har genomförts, men det finns fortfarande en kultur och en struktur inom Sida som jag menar är djupt problematisk och som gör att detta blir svårare än att bara genomföra de förändringar som har genomförts.

Det är också onödigt komplicerade och resurskrävande processer, inte minst inom humanitärt bistånd, med tidskrävande partnerurval, otydliga beslut och bristande systematisk uppföljning. Mycket av det här har också konstaterats av Riksrevisionen tidigare.

Sist men inte minst: Hos Sida har vi återkommande sett ideologiska prioriteringar framför prioriteringar baserade på evidens. Man fokuserar på ideologiska projekt med svag uppföljning snarare än på projekt som det kanske faktiskt finns ett behov av.

Herr talman! Jag har några uppföljande frågor till statsrådet. Hur ser ministern på att Sida trots det reformarbete som har genomförts till stor del uppvisar samma grundproblem? Är man beredd att utreda en mer genomgripande omstrukturering eller liknande av Sida, med tanke på att problemet kan finnas kvar? Finns det några mätbara resultat, inte bara processer, från Sidas verksamhet som ministern kan visa på lång sikt?

Anf. 117 BiståndS- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Låt mig inledningsvis säga att jag helt och hållet håller med ledamoten Wiechel om de stora problem som i decennier har byggts upp i svenskt bistånd.

Jag ska erkänna att jag blev chockad under min första dag som minister på Utrikesdepartementet. Man har inte haft koll på vart skattemedel har gått, och man har inte haft koll på vilka organisationer och projekt de har gått till. Vi vet inte ens hur många projekt och insatser som har finansierats under ett visst år. Det gäller framför allt det som kallas vidareförmedling, där pengar har slussats i väldigt många olika led.

Det kan handla om tiotusentals projekt, insatser och organisationer. Hur många av dem är riktigt bra och borde kanske få mer pengar? Hur många av dem är skadliga och korrupta och borde inte få en enda krona? Hur många är mitt emellan, det vill säga projekt där pengarna kanske inte har gått till Rolexklockor och korruption men inte heller till utveckling? Vi vet inte, för spretigheten har varit alldeles för omfattande.

Jag brukar beskriva svenskt bistånd som att det har varit en vattenspridare: Vi har varit överallt hela tiden utan att ha tillräckligt bra koll på pengarna. Det hade aldrig accepterats på något annat politikområde. Det hade aldrig accepterats att en sjukvårdsminister, trots att denne haft tid på sig att förbereda ett svar på en fråga, inte visste hur många vårdcentraler eller sjukhus det fanns eller hur mycket pengar Sverige, genom regionerna, lade

på exempelvis sjukvård. Men när det gäller biståndet känns det som att nästan vad som helst går bra. Vi ser det ena mer extrema fallet efter det andra.

Jag ska bemöta några av de frågor som ledamoten tar upp.

Så fort vi fick kännedom om att pengar hade gått till workshoppar och panelsamtal där Hamas och Islamiska jihad närvarade kallade vi upp tidigare generaldirektören Granit för att förhöra oss om vad som egentligen hänt. Det som blev tydligt då var att detta var helt i linje med alla de tidigare styrdokumenten. Problemet har alltså inte primärt varit Sida utan den socialdemokratiska och miljöpartistiska biståndspolitik som alldeles för länge har präglat svenskt bistånd. Man har tyckt att det har varit helt okej att pengar har gått lite hit och dit utan att man har haft koll på dem.

Ett annat fall är Tanzania. Sedan 60-talet har svenska folket gått in med 70 miljarder i Tanzania. Även om en del av pengarna kanske har försvunnit i korruption kan man ju tänka att dessa 70 miljarder svenska kronor väl ändå måste ha gjort *någon* nytta, men oberoende utvärderingar pekar på att man egentligen inte kan se någon effekt över huvud taget. Under vissa tidsperioder har biståndet till och med haft en negativ effekt på landets välståndsutveckling eftersom reformtrycket på Tanzanias regering har avtagit.

Det finns alltså många problem med svenskt bistånd, och roten till dem har varit politiska beslut. Det är politiska beslut som har lagt grunden för spretigheten, och det är politiska beslut som har öppnat upp för att ge pengar som har finansierat workshoppar och panelsamtal för terrorister. Det är politiska beslut som har tillåtit att svenska pengar har gått till länder utan att man har sett någon utveckling över huvud taget.

Steg för steg rensar vi nu upp i detta för att få bättre kontroll på vart våra pengar går – och för att bekämpa fattigdom och hjälpa människor i nöd.

Anf. 118 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag delar verkligen den bilden; det är definitivt Socialdemokraternas och Miljöpartiets biståndspolitik som har skapat de här problemen.

Det är också lite därför jag lyfter de problem som finns inom just Sida som myndighet. Jag ser det nämligen som strukturella och kulturella problem inom myndigheten, vilket gör det svårt att bryta detta. Vi har här en myndighet som i vissa fall motarbetar sina egna syften och regeringens prioriteringar, och vi ser att arbetet inte har varit resultatinriktat, transparent och så vidare.

Jag menar att en biståndsmyndighet, om man nu ska ha en sådan, måste vara lojal med regeringens och riksdagens prioriteringar och inte agera som vi har sett Sida göra i flera fall. Jag delar också statsrådets oro för vad som kan komma framöver om vi får en fortsatt styrning från de nämnda partierna, inte minst med tanke på att de är så måna om att till varje pris skicka ut pengar från landet utan att veta vart de faktiskt går.

Det finns som sagt skäl att oroas över att de problem vi ser inte kan lösas om man inte gör om och gör rätt. Som jag nämnde är det nämligen strukturella och kulturella problem vi ser på Sida. Vore det därför inte lättare att bara göra om hela organisationen? Alternativt kanske man från

regeringens sida kan vara öppen för att flytta mer bistånd från Sida och låta andra aktörer ta hand om det, för att minimera riskerna.

Anf. 119 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Precis som ledamoten säger finns det inget utrymme för Sida att bedriva en egen biståndspolitik eller en egen utrikespolitik. Det är regeringen som styr riket, och myndigheterna ska lojalt följa regeringens politik.

Det är klart att man kan se över olika styrsätt, men ska vi ha någon form av bistånd över huvud taget måste vi organisera det på något sätt.

Det är inte så att alla biståndspengar kanaliseras via Sida i dag, utan rätt mycket går till exempel direkt från Utrikesdepartementet. Sedan årsskiftet har Sida ungefär 20 procent mindre i budget, så exakt det ledamoten föreslår finns det redan fattade beslut om. De verkställs just nu. Det är mindre pengar till Sida och mer pengar direkt till exempelvis Ukraina, som slåss inte bara för sin egen frihet och suveräna integritet utan också för vår frihet.

Jag skulle även vilja hävda att det inte någonsin i Sveriges historia har funnits en regering som har gjort lika mycket lika fort på biståndsområdet som den här regeringen.

Vi har avskaffat enprocentsmålet, vilket innebär att det från och med 2027 kommer att finnas 22 miljarder som kan gå till vård, skola och omsorg hemma i Sverige i stället för till bistånd till andra länder.

Vi har fått ned spretigheten genom att fasa ut ungefär elva bilaterala strategier. Det gäller Irak, Afghanistan, Myanmar, Mali, Burkina Faso, Tanzania och Liberia, för att nämna några.

Vi har på bara ett och ett halvt års tid nästan dubblerat biståndet till Ukraina. Ukraina är numera inte bara den största mottagaren av svenskt bistånd utan får dessutom nästan 20 procent av allt vårt bistånd.

Vi har kopplat samman biståndspolitiken med andra politikområden. Handel och bistånd har kopplats ihop, liksom migrationspolitiken och biståndspolitiken, vilket gör att vi numera ställer ett motkrav på mottagande länder: Ska man få ta del av svenska skattemedel ska man också ta emot sina egna medborgare. Det har gett resultat i flera länder.

Vi har stärkt styrningen av Sidas arbete mot jäv och korruption. Vi har stärkt styrningen av Sida för att se till att myndigheten arbetar mycket mer evidensbaserat och kostnadseffektivt. Vi har förbättrat transparensen så att svenska folket, riksdagen och journalister kan granska vad som händer. Openaid uppdateras nu oftare, och fler biståndsprojekt kommer också att redovisas. Svenska folket ska helt enkelt kunna se var deras pengar hamnar.

Vi har också stärkt styrningen av Sida för att se till att myndigheten nu säkerställer att inte en enda svensk skattekrona ska gå till organisationer som undergräver kvinnors och flickors rättigheter. Pengar ska inte gå till exempelvis extremism och islamism, och man ska dessutom tillämpa en försiktighetsprincip. Vi vill alltså inte att pengar ska gå till exempelvis workshoppar för Hamas och Palestinska islamiska jihad.

Vi har tagit bort det så kallade infokombidraget på 155 miljoner kronor varje år. Dessa pengar gick inte till något riktigt bistånd utan till kommunikationsinsatser och marknadsföring av biståndsprojekt mot en svensk publik. Jag har sett många biståndsprojekt, inte minst efter Trumps kraftiga nedskärningar. Jag har till exempel besökt ett flyktingläger i Uganda där man knappt har råd med ris och bönor och där svälten alltid känns närvarande. I min mage känns det mycket bättre att ge pengar till den typen av insatser än att ge pengar till hittepåkommunikationsinsatser här hemma i Sverige.

Vi gör väldigt mycket, och det går väldigt fort. Syftet är att få bättre koll på våra pengar och se till att våra pengar gör maximal nytta.

Anf. 120 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag vill återigen tacka statsrådet för den gedigna genomgången av de förändringar som har skett.

Det här är troligtvis mitt sista anförande i riksdagen. Jag vill passa på att tacka statsrådet för det fina arbete han har utfört. Jag tycker att han är ett av de bättre statsråden och ett av de statsråd i regeringen som har gjort störst positiv skillnad. Jag är väldigt nöjd med mycket av arbetet, och jag är övertygad om att det kommer att fortsätta.

Jag vill också passa på att tacka så mycket för alla de svar som har kommit genom åren. Jag vet att jag i vissa fall har varit lite jobbig i mina frågeställningar. Jag har uppskattat statsrådets arbete och tycker att han utfört det väl.

Min sista fråga, herr talman, är denna: Vad oroar statsrådet mest med ett eventuellt maktskifte i Sverige efter valet?

Anf. 121 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Även jag vill ta tillfället i akt att tacka Markus Wiechel för hans frågor och för våra interpellationsdebatter. Det har varit ett stort och sant nöje. Jag tycker att ledamoten har utfört sin demokratiska uppgift gentemot sina väljare genom att utkräva ansvar av regeringen. Det tackar jag så mycket för.

Jag ska erkänna att det finns många saker som jag skulle vara orolig för med en ny regering. Det skulle vara kontroversiellt att dra tillbaka vissa saker. Det skulle till exempel, åtminstone i min bok, vara rätt kontroversiellt om man drog tillbaka det arbete vi har genomfört kopplat till jäv och korruption eller om man försämrade transparensen på Openaid.

Det jag tror är mest sannolikt är att man ökar biståndet totalt sett. Inget oppositionsparti har svarat på hur detta ska finansieras, men det kan finansieras på tre olika sätt.

Man kan skära ned på andra områden. Jag skulle vilja ha svar på vilka sjukhus eller äldreboenden som kommer att påverkas av detta och vilka skatter man ska höja för att finansiera det.

Man kan låna av framtida generationer, men det betyder bara att våra barn och barnbarn kommer att tvingas stå för notan.

Man kan också höja skatterna. Jag vill veta exakt vilka som kommer att få betala de höjda skatterna för att mer ska gå till utlandet.

Detta är jag väldigt oroad över. Jag är också oroad över att man inte kommer att ha lika bra koll och att spretigheten återigen kommer att öka.

Det är ju framför allt Socialdemokraterna som i decennier har byggt upp det biståndsindustriella komplex som vi nu steg för steg rullar tillbaka för att få bättre koll på pengarna.

Jag vill rikta ett stort tack till Markus Wiechel för den här tiden. Jag vill också passa på att önska ledamoten en glad midsommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 28 Svar på interpellation 2025/26:476 om humanitärt tillträde till Gaza

Anf. 122 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jacob Risberg har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att svenskt och internationellt bistånd når fram till civilbefolkningen i Gaza samt huruvida jag avser att agera gentemot Israel, bilateralt eller genom EU, för att säkra ett snabbt, säkert, obehindrat och uthålligt humanitärt tillträde till Gaza.

Jacob Risberg har även frågat mig hur regeringen följer upp att de svenska biståndsmedlen inte bara beslutas och betalas ut utan också leder till faktisk hjälp för civila på plats.

Slutligen har Jacob Risberg frågat mig vilka slutsatser jag drar av att en ny Gazaflottilj har stoppats samt hur det påverkar regeringens bedömning av om de ordinarie humanitära kanalerna fungerar tillräckligt väl.

Regeringen ser mycket allvarligt på den humanitära situationen i Gaza. Civilbefolkningens humanitära behov är alltjämt enorma, och tillträdeshinder begränsar möjligheten att leverera livsnödvändig hjälp. Regeringen har sedan krigets början drivit frågan om obehindrat, säkert och varaktigt humanitärt tillträde i sina egna kontakter med Israel, tillsammans med andra EU-länder och genom sina multilaterala partner. Regeringen är mycket tydlig gentemot Israel med att det är Israels folkrättsliga skyldighet att säkerställa obehindrat humanitärt tillträde.

De 800 miljoner kronor som regeringen avsatt till Gaza och regionen för 2025 respektive 2026 förvaltas i nära samarbete med ett antal välrenommerade partner och leder till konkreta resultat. Under våren 2025 säkerställde exempelvis svenskt stöd till FN:s livsmedelsprogram, World Food Programme, att 235 000 människor fick mjöl i en månad under en period när behoven var kritiska. Därtill har Sverige stora kärnstöd till flera av de centrala humanitära aktörerna.

Låt mig understryka att det finns ett upparbetat, beprövat och principiellt system för humanitär hjälp genom FN-organ och humanitära organisationer. Det är detta system som bör användas.

Anf. 123 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Tack, biståndsminister Benjamin Dousa, för att du är här och svarar på min fråga så här två dagar före midsommarafton!

Den humanitära situationen i Gaza är fortsatt katastrofal. Efter mer än två år av krig, förstörelse och upprepade fördrivningar lever stora delar av civilbefolkningen under ovärdiga och farliga förhållanden. FN beskriver

behoven som överväldigande. Människor är beroende av humanitärt stöd för mat, rent vatten, sjukvård, skydd och grundläggande säkerhet. Samtidigt fortsätter tillträdet för humanitära aktörer att vara begränsat, oförutsägbart och föremål för administrativa, logistiska och säkerhetsmässiga hinder.

I grunden är det såklart mycket positivt att Sverige bidrar med humanitärt stöd, och regeringen har återkommande hänvisat till omfattande svenska biståndsinsatser riktade till Gaza och regionen. Bistånd räddar dock inte liv genom att man beslutar om det i Stockholm. Bistånd räddar liv först när det når fram till barn, familjer, sjuka, äldre och andra civila på plats.

Även stora biståndsbelopp riskerar att bli otillräckliga om gränsövergångar hålls stängda eller begränsas, om nödvändiga varor klassas som dual-use, om humanitära organisationer nekas tillträde eller om distributionskedjor inte fungerar. För ett par månader sedan stoppade Israel återigen en flottilj som var på väg mot Gaza. Syftet med flottiljen var att uppmärksamma blockaden och försöka föra in humanitär hjälp till civilbefolkningen.

Oavsett hur regeringen bedömer enskilda flottiljinitiativ illustrerar händelsen den centrala frågan: Varför finns det fortfarande inte ett säkert, förutsägbart och tillräckligt humanitärt tillträde till Gaza genom de ordinarie kanalerna?

Sverige behöver använda sitt politiska och diplomatiska inflytande mycket aktivare. Det handlar inte bara om att vara en givare, utan det handlar också om att driva på för att humanitär rätt ska respekteras, för att civila ska skyddas och för att hjälpen ska nå fram utan dröjsmål. Humanitärt bistånd får aldrig användas som förhandlingskort eller påtryckningsmedel. Det är en folkrättslig skyldighet att civilbefolkningens grundläggande behov tillgodoses.

Därför ställde jag fyra frågor till biståndsministern. Jag fick delvis svar på en av dem, men de övriga tre återstår.

Den första frågan var: Vilka konkreta åtgärder avser ministern att vidta för att säkerställa att svenskt och internationellt humanitärt bistånd når fram till civilbefolkningen i Gaza? Biståndsministern hänvisade till att man sedan krigets början har drivit frågan, bland annat inom EU och gentemot Israel, samt till att regeringen varit mycket tydlig gentemot Israel med att det är Israels folkrättsliga skyldighet att säkerställa obehindrat humanitärt tillträde. Uppenbarligen har det inte räckt med att vara tydlig mot Israel – gränsövergångarna är ju fortfarande stängda.

Den andra frågan var: Hur avser ministern att agera gentemot Israel, bilateralt och genom EU, för att säkra ett snabbt, säkert, obehindrat och uthålligt humanitärt tillträde till Gaza? Denna fråga fick samma svar som den första.

Den tredje frågan var hur regeringen följde upp hur de svenska biståndsmedlen används och om de verkligen når civila. Vi fick, vilket är glädjande, höra att 235 000 människor har fått mjöl i en månad. Jag kan konstatera att detta känns som ganska mager utdelning för de 800 miljoner man har betalat ut.

Den sista frågan berörde inte statsrådet över huvud taget, nämligen vilka slutsatser ministern drar av att en ny Gazaflottilj stoppats och hur detta påverkar regeringens bedömning av om de ordinarie humanitära kanalerna fungerar tillräckligt väl.

Anf. 124 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Den svenska regeringen har verkligen gjort allt vi kan. Det handlar bland annat om finansiella stöd till civilbefolkningen i Gaza. De senaste siffror jag såg visade att det i hela världen bara är Förenade Arabemiraten som just nu som land, bilateralt, har skänkt mer till Gaza än Sverige – inte per capita, i relativa termer, utan i absoluta termer. Fler länder borde göra som Sverige och inte bara prata om sitt engagemang för civilbefolkningen i Gaza utan faktiskt öppna plånboken och i handling visa att man menar allvar med det man säger.

Ledamoten undrar också exakt vilka diplomatiska kanaler vi har använt. Jag har själv drivit på för detta gentemot israeliska regeringsföreträdare. Utrikesministern har gjort samma sak, liksom kabinettssekreteraren. Det handlar både om direkta regeringsföreträdare och om ambassadören i Sverige, här i Stockholm. Vi har gjort det genom EU.

Jag är mycket väl medveten om att denna interpellationsdebatt handlar om Gaza, så jag säger inte detta för att blanda bort korten – men bara så att ledamoten förstår: Vi har länge drivit på för sanktioner mot extrema ministrar, mot bosättarorganisationer och mot våldsamma bosättare på Västbanken. Tillsammans med Frankrike har vi nu tagit ett initiativ för att begränsa handeln med illegala bosättningar på Västbanken, till exempel.

Min poäng är att Sverige ligger i absolut framkant. Problemet är att det framför allt är i EU som de riktiga verktygen finns, och det har hittills varit svårt att få igenom detta. För några veckor sedan fick vi igenom vissa sanktioner för att Ungern ändrade position i frågan. Det har inte varit enkelt, men vi gör allt vi bara kan.

Ledamoten får gärna vara lite mer konkret. Exakt vad är det ledamoten efterfrågar, som vi i nuläget inte gör? Alla de verktyg som finns i verktygslådan – det vill säga att gå in med mycket pengar och använda alla de diplomatiska kanaler som finns tillgängliga för oss – använder vi just nu. Ledamoten får alltså gärna vara lite mer konkret.

Jag håller helt med Risberg om att mycket mer stöd behövs – humanitära hjälpleveranser och kommersiella lastbilar. Jag följer i princip varje vecka antalet lastbilar som kommer in till Gaza. Det är uppenbart att Israels regering under vissa veckor eller till och med hela månader inte har följt sin del av avtalet och släppt in tillräckligt mycket stöd, som man faktiskt har lovat.

Jag har precis med egna ögon sett det som Risberg också tar upp, till exempel hur olika produkter kan klassas som dual-use. Jag är inte någon militär expert, men jag har svårt att se hur till exempel skolböcker skulle kunna användas i skarp strid. Det handlar också om hur regelverk kan ändras inte bara från dag till dag utan nästan från halvtimme till halvtimme. Man inför nya klassificeringar när det gäller lastbilars höjd, till exempel, vilket gör att hundratals lastbilar måste packas om med bara någon halvtimmes varsel.

Det är alltså uppenbart att det inte alltid är sjyst spel. Detta innebär att den svårt nödställda befolkningen på andra sidan gränsen kanske får försenade leveranser och i värsta fall inga leveranser över huvud taget.

Jag ska nämna ett ljus i denna mörka tunnel – ett exempel på att vi faktiskt har gjort skillnad. Genom det Ikeakopplade sociala företaget Better Shelter, som gör skydd som är av bättre kvalitet än klassiska tält

och mer liknar hem, lyckades vi faktiskt få in svenskt stöd, genom våra diplomatiska kanaler och med hjälp av andra länder. Det handlar om ett svenskfinansierat, svenskt bolag som hjälper civilbefolkningen i Gaza just nu.

Anf. 125 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Det finns faktiskt saker i verktygslådan som jag inte tycker att man riktigt har använt fullt ut. Jag ska återkomma till dem strax.

I statsrådets inledande svar var han väldigt tydlig med att den folkrättsliga skyldigheten att säkerställa obehindrat humanitärt tillträde ligger på Israel, och så är det definitivt. Man får absolut inte godtyckligt neka tillträde för humanitär hjälp när en befolkning lider som den gör i Gaza.

Men om en stat ändå nekar detta tillträde aktiveras något som kallas responsibility to protect, alltså skyldigheten att skydda. Den skyldigheten faller på alla andra enskilda stater, inklusive Sverige. Då kan man inte bara säga: Ja, men vi måste vara överens inom EU. EU har inte den skyldigheten. Det är vi som enskilda stater som har skyldigheten att vara med och skydda.

Vad innebär då den här skyldigheten att skydda? Vad kan man göra, förutom att försöka prata med eller sätta press på Israel på olika sätt? Jo, man kan använda olika typer av ändamålsenliga åtgärder, till exempel olika typer av tvångsåtgärder.

Nu har några sanktioner kommit på plats, och man försöker få till sanktioner även gentemot israeliska ministrar. Men sanktionerna är uppenbarligen framför allt kopplade till det som sker på Västbanken. Det går mycket väl att tänka sig att man hotar med sanktioner gentemot hela den israeliska regeringen, med tanke på att de fortfarande inte släpper in hjälp i Gaza.

Man kan väcka internationellt åtal. Man kan gå till domstolarna och säga att detta inte duger – vi vill driva en process gentemot Israels regering, för de lever inte upp till sin folkrättsliga skyldighet. Har Sverige gjort det? Har man gått till någon av domstolarna över huvud taget och väckt denna fråga? Eller har man ställt sig bakom någon annan som försökt driva den frågan? Jag tror inte det.

Man kan även försöka driva frågan inom FN, för det kan till syvende och sist i extrema fall krävas militär intervention för att få in humanitär hjälp.

Det är detta hela den här principen bygger på – att det ska finnas olika tvångsåtgärder som inte bara handlar om att prata eller försöka sätta muntlig press. Börja med ekonomisk press! Om det inte fungerar, försök med internationella åtal!

Och till slut: Har Sverige över huvud taget väckt någon form av initiativ när det gäller den här frågan inom till exempel FN, som ändå har de muskler som krävs för att hota med till exempel militära interventioner om inte Israel omedelbart släpper in humanitär hjälp?

Den här befolkningen har lidit sedan den 7 oktober. Det har varit stängt sedan den 7 oktober. De har inte öppnat sedan man i oktober förra året kom överens om så kallad vapenvila. I stället har närmare tusen personer till, varav väldigt många barn, dödats i den här konflikten. Hjälp kommer fortfarande inte in – då räcker det inte.

Jag är fortfarande jättestolt över att Sverige är en av de största givarna – jättebra! Men vad hjälper det om lastbilarna, och våra skattepengar, står utanför vid gränsen och inte kommer in? Då räcker det inte att ringa upp sin israeliska kollega och säga: Hörni, ni måste öppna gränsen. Det har vi försökt med i snart tre år nu. Det hjälper inte; de öppnar inte gränserna.

Det finns andra medel att ta till. Vilka av dessa åtgärder har regeringen använt sig av?

Anf. 126 BiståndS- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Först och främst vänder jag mig mot ledamoten Risbergs beskrivning att det skulle vara stängt. Jag hade instämt om beskrivningen hade varit att det inte är tillräckligt öppet. Det behöver vara öppet för både humanitära hjälpleveranser och kommersiella lastbilar. Men att det skulle vara totalt stängt stämmer helt enkelt inte. Vi vet att svenskfinansierade hjälpleveranser når resultat och skapar förutsättningar för mänsklig värdighet inne i Gaza.

Till exempel bidrog vårt stöd till Unicefs viktiga arbete till att 1,7 miljoner människor fick tillgång till rent vatten och 86 000 undernärda barn kunde behandlas. UNFPA:s arbete resulterade i att 700 000 människor fick tillgång till tjänster inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Det svenska stödet till Internationella rödakorskommittén bidrog bland annat till organisationens arbete med hälso- och sjukvård. Genom UNDP har vi bidragit till inköp och uppbyggnad av hundratals tillfälliga nödbostäder.

Sveriges stöd gör alltså skillnad. Vi vill gärna att ännu mer av det stödet kommer in, och det är därför vi använder de verktyg som finns tillgängliga. Vi gör det både bilateralt, inom EU och för den delen inom FN.

Jag vill också uppmärksamma att det stöd vi gav till FN:s livsmedelsprogram, WFP, innebar att 208 000 människor fick kontantstöd för att köpa exempelvis nödvändig mat.

Vi gör allt vi kan för att den hårt nödställda civilbefolkningen i Gaza ska kunna få just mänsklig värdighet och leva ett liv i frihet och tillgodose de mest basala behoven.

Israels regering släpper inte in tillräckligt med lastbilar, men jag vänder mig mot beskrivningen att det skulle vara helt stängt. Det har varit perioder då det har varit i princip helt stängt. Då har vi påpekat det också.

Det är som sagt få länder i hela EU som gör mer än vi, antingen det handlar om att skänka pengar eller om att använda och stå bakom de initiativ som just nu finns. Men de kraftfullaste verktygen – de verktyg som faktiskt skulle kunna bita – finns framför allt på europeisk nivå.

Anf. 127 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Jag tror aldrig att jag sa ”totalt stängt”. Jag sa ”stängt”. När man vill till banken på en måndagseftermiddag är det stängt efter klockan tre. Då får man försöka anpassa sig. Men här kan vi inte påverka när våra lastbilar kommer in. Vi kan inte bestämma när vi kan köra in med lastbilar. Detta måste ändå biståndsministern hålla med om. Det är nämligen helt och hållet upp till Israel, och det är just detta som bryter mot de grundläggande principerna vad gäller humanitär hjälp.

De får inte godtyckligt neka tillträde, och det är precis detta de gör. Även om de öppnar för 100 lastbilar en dag och sedan har stängt nästa dag är det att godtyckligt neka tillträde. Då bryter de ju mot sina folkrättsliga skyldigheter, och då måste vi kliva in.

Det kan mycket väl vara så att statsrådet tycker att det är få länder i EU som gör mer än vi. Det finns flera länder i EU som har tagit egna initiativ där svenska regeringen har sagt att det blir effektivare att göra det genom EU, till exempel när det handlar om att stoppa handeln med bosättningar eller om att införa olika typer av visumkrav. Det finns länder som har tagit de stegen utan att invänta EU. Det finns alltså mycket mer att göra.

Men låt mig återkomma till frågan: Vad gör vi när orden inte räcker till? Vi måste ändå vara överens om att all hjälp inte kommer in i den utsträckning som skulle behövas. Har regeringen gått till någon domstol och försökt väcka åtal om detta? Har man försökt väcka initiativ inom FN för att eventuellt, i värsta fall, kunna ta till militära medel? Det åligger ju oss att göra det. Man kan inte hela tiden skylla på att EU inte är överens. Det åligger oss som folkrättslig part att vara betydligt mer aktiva här.

Anf. 128 Biståndsminister och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Ledamoten Risberg och regeringen tycks vara överens om ganska mycket, kan jag ändå konstatera. Vi har båda ett stort engagemang för civilbefolkningen i Gaza. Vi är båda generösa med pengar och tycker att det är viktigt. Vi är båda kritiska till hur Israels regering har hanterat frågan om humanitärt tillträde.

Vad gäller frågan om till exempel produkter från illegala bosättningar har jag faktiskt haft flera möten med EU-länder som nu är på väg att ensidigt införa den här typen av begränsningar. Inte ens de själva kan svara på hur det ska implementeras och om det alls kommer att funka. Som jag tolkar det är det snarare en symbolisk gest än något som på riktigt kommer att bita när det gäller att få ned mängden produkter. Det kommer ju att vara ganska enkelt att exportera till ett land som inte har tullar eller sanktioner eller på olika sätt begränsar handeln, och därifrån kan man sedan exportera det till länder som har infört den här typen av restriktioner. Man tycks själv inte kunna svara på frågan om detta kommer att vara verkningsfullt eller inte.

Vi fokuserar på det som faktiskt skapar nytta och kan göra skillnad i praktiken. Det svensk-franska initiativet vinner alltmer stöd. Länder som tidigare har varit skeptiska, tveksamma eller avståndstagande ansluter sig nu till det svensk-franska initiativet. Jag har därför goda förhoppningar.

Om den här trenden fortsätter – tyvärr av dåliga anledningar, för det handlar om att Israel inte gör tillräckligt för att släppa in humanitär hjälp – kommer allt fler EU-länder att ansluta sig till initiativet. Förhoppningsvis kommer EU-kommissionen också att lägga fram ett skarpt förslag som kan gå till votering om det skulle krävas.

På det stora hela tycks vi alltså vara överens, även om vi inte ser framför oss att vi ska gå in med svenska soldater mot Israel.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 29 Svar på interpellation 2025/26:544 om biståndsmedel till medlemsorganisationer

Anf. 129 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Nima Gholam Ali Pour har frågat mig om jag kommer att verka för att biståndsmedel till organisationer som demoniserar Israel ska upphöra samt om jag avser att verka för att bistånd till organisationer med kopplingar till eller samröre med islamistiska organisationer ska upphöra.

För regeringen är det en självklar princip att svenskt bistånd ska gå till människor i nöd och inte till organisationer som motverkar demokratiska värderingar, sprider hat eller främjar våld.

Regeringen har därför vidtagit omfattande åtgärder för att säkerställa att svenskt bistånd inte ska riskera att ens hamna i närheten av extremistiska, antidemokratiska eller våldsbejakande aktörer. I Sidas instruktion, vilken beslutades 2025, tydliggör regeringen att stöd inte ska ges till organisationer som stödjer antidemokratisk verksamhet, våldsbejakande extremism, islamism, antisemitism, terrorism, verksamhet som undergräver kvinnors och flickors rättigheter eller hatpropaganda riktad mot individer eller grupper. Sida har även uppdragits att stärka sin kapacitet att löpande göra egna systematiska bedömningar av risker och lämplighet i val av partner. I den nya humanitära biståndsstrategin 2025–2029 finns också en försiktighetsprincip. Den innebär att vid tveksamheter ska principen tillämpas och en annan partner väljas.

Sida har svarat upp mot styrningen och uppgraderat sina kontrollsystem och rutiner för att genomföra uppdraget på ett rättssäkert och konsekvent sätt. Det är nu Sida som, inom ramen för sitt självständiga myndighetsansvar, tillämpar dessa regler i det enskilda fallet

Det finns dock ingen tolerans hos svenska skattebetalare, och inte hos regeringen, för att skattepengar kan riskera att hamna i närheten av extremister. Regeringen arbetar intensivt för att säkerställa att det inte sker.

Anf. 130 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Forum Civ får nästan hela sin finansiering från Sida. När människor tänker på Sida tänker de flesta på fattigdomsbekämpning, rent dricksvatten eller akutsjukvård. Det är detta man tänker på när man tänker på biståndsmedel. Men Forum Civ är en biståndsorganisation som arbetar med bland annat opinionsbildning mot staten Israel.

Det finns många diktaturer i Mellanöstern. Men ingen av dessa diktaturer som systematiskt förtrycker sin befolkning har fångat Forum Civs uppmärksamhet, utan det land som får ta emot hård kritik från Forum Civ är Mellanösterns enda liberala demokrati, Israel.

Frågan är om svenska biståndsmedel ska finansiera en organisation som ägnar sig åt opinionsbildning mot Israel. Det är ju inte vad bistånd är avsett för.

Det finns redan i dag rätt många partier och organisationer som demoniserar Israel. Behöver verkligen Sida amplifiera denna demonisering av Israel genom att ge medel till en organisation som tydligt tagit ställning i konflikten och driver krav på åtgärder riktade mot Israel? Jag tycker inte det. Jag tycker att det är högst olämpligt att en svensk statlig myndighet

finansierar en organisation som verkar se det som sin uppgift att bilda opinion mot den judiska staten Israel.

Herr talman! Självklart har det svenska civilsamhället rätt att kritisera vem eller vad man vill. Men när Sveriges regering tillåter en statlig myndighet att finansiera en organisation som tagit ställning mot Israel stöder ju regeringen själva konceptet att skattemedel ska främja kritik mot Israel.

Det vore en sak om det handlade om någon form av demokratibistånd, där Sverige som en demokrati motarbetade diktaturer. Det är inget konstigt med det. Men israelerna väljer sin regering. De har rättigheter och friheter. Israel är det enda land i Mellanöstern där araber får rösta och väljas in i ett parlament i fria och demokratiska val. De konflikter som pågår i Mellanöstern förändrar inte det faktum att Israel är en fungerande demokrati, till skillnad från alla andra länder i Mellanöstern.

Varför skulle svenska biståndsmedel gå till en organisation som på ett mycket onyanserat sätt kritiserar Israel? Jag hoppas att statsrådet kan svara på den frågan.

En av medlemsorganisationerna i Forum Civ är Palestinagrupperna i Sverige. Jag tror att vi kan vara överens om att Palestinagrupperna i Sverige har en mycket fientlig hållning gentemot staten Israel. Bland annat arbetar de för att bojkotta Israel på alla möjliga sätt. Återigen: Vi lever i ett fritt land. De kan uppmana andra att bojkotta Israel, men vad har det här med bistånd att göra?

När svenska skattebetalare hör ordet bistånd tänker de på rent vatten och utbildning. De tänker inte på kampanjer för bojkott av demokratiska stater.

Biståndsmedel ska användas för att bekämpa fattigdom, hjälpa människor i nöd och stärka demokrati och mänskliga rättigheter. De ska inte användas för att finansiera organisationer som bedriver politisk opinionsbildning mot en demokratisk stat. Därför ser jag fram emot att höra statsrådets svar.

Anf. 131 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Regeringen har i flera steg skärpt styrningen av Sida för att säkerställa att inte en enda svensk skattekrona ska gå till extremism, islamism eller antisemitism.

Tidigare i kammaren i dag debatterade vi till exempel workshoppar och panelsamtal där Hamas och Islamiska Jihad fick närvara. Det var alltså helt enligt de rutiner som gällde innan regeringen tog över. Sida hade inte ens gjort någonting fel. Det som var fel var politiken. Den tidigare styrningen av Sida var slapp. Man såg mellan fingrarna och tillät att svenska skattemedel kunde gå till verksamheter där Hamas och Islamiska Jihad, två terrororganisationer, fick närvara.

Ett annat exempel är att vi har skurit ned när det gäller infokomstrategin. Mindre pengar ska alltså gå till det jag beskriver som pratbistånd. Det handlar om opinionsbildning, kampanjer och kommunikationsinsatser riktade mot en svensk publik i stället för till exempel viktiga demokratiska insatser i väldigt auktoritära länder.

CSO-strategin är den strategi där framför allt Forum Civ får pengar. Jag kan inte uttala mig om ett enskilt fall. Det är Sida som gör den bedömningen. Men vi har helt enkelt sett till att det är tydliga ansökningskriterier

och ett öppet ansökningsförfarande, och vi har konkurrensutsatt de organisationer som varje år får dela på 1,8 miljarder svenska kronor.

Det är slut med den gamla ordningen där 17 organisationer – Forum Civ var en av dem – nästan per automatik fick dela på 1,8 miljarder kronor. Det var till och med så illa att vi inte kan säkerställa att det gamla systemet ens var lagligt. Jag ska inte avsluta mandatperioden på topp med att bli KU-anmäld igen, men det luktar som att vi har outsourcat myndighetsutövning till andra organisationer.

Detta var – diplomatiskt uttryckt – mycket problematiskt. Därför har vi ändrat hela systemet, så att det finns fler som kan ansöka. Vi öppnar till och med för internationell konkurrens. Det kan ju vara så att biståndsorganisationer utanför Sverige är bättre lämpade för vissa biståndsprojekt än de svenska organisationerna.

Vi har också sett till att man i den humanitära strategin nu tillämpar en försiktighetsprincip. Ett direkt resultat av den styrningen av Sida har varit att Islamic Relief till exempel inte längre får ta del av svenska skattemedel. De fick tidigare över 1 miljard svenska kronor.

Steg för steg skärper vi alltså det här.

Med det sagt ska vi vara noga med att det är skillnad på antisemitism och kritik av den israeliska regeringens förda politik. Jag ska erkänna att jag också har varit mycket kritisk till delar av den israeliska regeringens förda politik, som ungefär hälften av det israeliska folket inte röstade på.

Vi har ju yttrandefrihet här i Sverige. Sverige är ett demokratiskt land. Det är klart att det finns många biståndsorganisationer, har jag noterat de senaste två åren, som inte hoppar jämfota och tycker att allt vi gör på biståndsområdet är fantastiskt. Det är klart att det är fritt att även kritisera den svenska demokratiskt valda regeringens politik.

Man ska alltså skilja mellan detta och det som är direkt antisemitisk verksamhet – det har vi nolltolerans mot. Sedan har vi civilsamhällesorganisationer som får tillämpa sina demokratiska rättigheter på samma sätt som en fotbollsförening eller en dansförening som får pengar från den kommunala kassan och som också kritiserar den förda politiken i kommunen, exempelvis. Det är en del av det demokratiska Sverige.

Anf. 132 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Bland Forum Civs medlemsorganisationer hittar man minst två islamistiska organisationer.

En är Islamic Relief, en organisation vars stöd från Sida har upphört, som ministern nämnde. Det är också en organisation som har tydliga kopplingar till Muslimska brödraskapet. Det är just därför länder som Tyskland och Nederländerna har upphört med det statliga stödet till Islamic Relief. De har helt enkelt konstaterat att det är en organisation med kopplingar till Muslimska brödraskapet.

Det är märkligt att de rödgröna partierna vill se fortsatt stöd till Islamic Relief. Det är rätt avslöjande. Det har konstaterats gång på gång att Islamic Relief har både personkopplingar och ideologiska kopplingar till Muslimska brödraskapet, men de rödgröna partierna vill ändå slussa biståndsmedel till islamister. Islamic Relief är en medlemsorganisation i Forum Civ.

Islamic Reliefs toppskikt skakades av en antisemitismskandal för bara några år sedan. Så sent som förra året sponsrade Islamic Relief en konferens i USA där huvudanförandet hölls av en Förintelseförnekare.

Det finns gott om belägg som visar att Islamic Relief är en islamistisk organisation med en antisemitisk agenda. Frågan är varför Islamic Relief är en medlemsorganisation i Forum Civ, som nästan helt och hållet finansieras av Sida.

En annan islamistisk organisation som är medlemsorganisation i Forum Civ är Muslim Aid Sweden. I juni förra året sponsrade Muslim Aid Sweden en föreläsning av en islamist som förespråkar kvinnlig könsstympning.

Herr talman! Någonstans tror jag att allmänheten anser att organisationer som är helt beroende av biståndsmedel ska leva upp till vissa kriterier. Ibland kan det vara enkla kriterier. Det kan vara så enkelt som att man ska distansera sig från organisationer som sponsrar antisemitiska konferenser. Det kan vara att man ska distansera sig från islamistiska organisationer.

Forum Civ distanserar sig inte från dessa organisationer. Jag anser att det är ett problem.

Om Forum Civ inte fick några medel från staten skulle de kunna beblanda sig med vem de ville utan att vi skulle ha en diskussion om det här. Men när de erhåller biståndsmedel från Sida följer ett visst ansvar med, och jag kan med stor säkerhet säga att Forum Civ inte lever upp till det ansvaret.

Jag vill gärna höra biståndsministerns åsikt om detta. Anser biståndsministern att det är lämpligt att Forum Civ har någon form av samröre med islamistiska och antisemitiska organisationer samtidigt som de erhåller biståndsmedel? Hur skulle det kunna vara acceptabelt? Det är inte detta som biståndsmedel ska gå till.

Anf. 133 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jag instämmer helt i ledamotens frågeställning. Ska skattepengar – det är hårt arbetande människor som varje dag sliter ihop dem och betalar till skattkistan, där vi sedan tar en ganska stor del till just biståndet – gå till islamister, antisemiter eller organisationer eller personer som undergräver kvinnors och flickors rättigheter? Svaret på den frågan är självklart nej. Det är därför vi har skärpt styrningen och dessutom sett till att Sida tillämpar en försiktighetsprincip.

Om det visar sig att skattemedel ändå har gått till verksamheter, organisationer eller personer som gör detta, är antisemitiska, har antisemitiska konferenser eller styrs av organisationer med tydliga antisemitiska eller islamistiska kopplingar finns det många verktyg i Sidas verktygslåda. Man kan pausa stödet, begära kompletteringar och till och med kräva tillbaka det stöd som tidigare utbetalats.

I ärlighetens namn har Sidas kapacitet historiskt inte varit tillräckligt bra på det här området. Det har inte varit en prioriterad fråga för den rödgröna regeringen. Man har sett mellan fingrarna. Man har inte haft tillräckligt bra koll. Därför har den kapaciteten inte funnits. Det har vi åtgärdat, steg för steg. Vi styr Sida på ett mycket tydligt sätt så att pengar inte går till fel saker. Vi har också säkerställt att Sida har kapacitet att göra egna utvärderingar för att säkerställa att pengar inte hamnar fel. Det finns alltså många verktyg i verktygslådan.

Om ledamoten får kännedom om något som ledamoten misstänker inte har nått Sida uppmuntrar jag ledamoten att höra av sig till Sida, och så säkerställer vi helt enkelt att Sida på ett självständigt sätt följer de regelverk som regeringen har fattat beslut om.

Anf. 134 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Jag vill bara säga att det står på Forum Civs hemsida att Muslim Aid Sweden och Islamic Relief är medlemsorganisationer hos dem. Det är information som är lätt att få tag i.

Jag vill tacka biståndsministern för den här debatten. Jag hoppas att en del av budskapet jag förmedlade faktiskt gick fram och kan påverka.

Det här handlar egentligen inte om Forum Civ. Det handlar om vilket civilsamhälle svenska skattebetalare ska finansiera. Om en organisation är beroende av statliga biståndsmedel måste det vara rimligt att kräva att den tar avstånd från antisemitism och islamism och undviker nära associationer med organisationer som gång på gång hamnar i sådana sammanhang. Forum Civ har inte gjort detta. De har två medlemsorganisationer som varit involverade i islamism och är islamistiska. En av dem är ständigt involverad i antisemitiska sammanhang.

Den centrala frågan är inte om Forum Civ har rätt att ha dessa medlemsorganisationer. Det har de. Den centrala frågan är om svenska skattebetalare ska betala för detta. Jag menar att svaret är ett tydligt nej. Jag vill därför fråga om biståndsministern anser att organisationer som har nära kopplingar till aktörer med dokumenterade problem kopplade till islamism och antisemitism är lämpliga mottagare av svenska biståndsmedel.

Anf. 135 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Det enkla svaret på ledamotens fråga är nej. Det hårt arbetande svenska folket ska inte tvingas betala pengar till organisationer med nära kopplingar till islamism, extremism eller för den delen antisemitism. Inte en enda svensk skattekrona ska hamna i närheten av antisemiter eller islamister. Det är därför vi steg för steg har skärpt styrningen av Sida och säkerställt att myndigheten har kapacitet att göra den här typen av utredningar och att samarbetet mellan olika myndigheter, till exempel Sida och Säkerhetspolisen, funkar på ett sömlöst sätt.

Vi måste få tillbaka kontrollen över våra svenska skattemedel. Det har varit alldeles för slappt alldeles för länge. Steg för steg rensar vi nu så att vi får bättre koll på våra pengar och ser till att de faktiskt kan göra skillnad. Varje krona som går till antisemiter, extremister och islamister, som gör världen mycket sämre, är ju en krona som hade kunnat gå till att stärka demokratiska krafter i auktoritära stater, till människor i nöd, matpaket, rent vatten, vaccinsprutor och allt annat viktigt vi vill att svenska biståndsmedel går till.

Trots den mycket mörka debatt vi har haft i ett ganska bekymmersamt ämne vill jag passa på att önska ledamoten glad midsommar och trevlig sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 30 Svar på interpellation 2025/26:500 om framtiden för Köpings sjukhus och andra utpekade nedläggningshotade sjukhus

Anf. 136 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Åsa Eriksson har frågat socialministern om han för någon dialog med Region Västmanland om framtiden för Köpings sjukhus utifrån dess möjliga roll som beredskapssjukhus och vad ministern avser att vidta för åtgärder för att säkra framtiden för Köpings sjukhus och andra sjukhus i landet som hotas av nedläggning.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill inledningsvis understryka att hälso- och sjukvården är en central del av Sveriges totalförsvar och måste kunna fungera även vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig. Förmågan att upprätthålla vård under svåra förhållanden är avgörande för både befolkningens trygghet och Sveriges samlade försvarsförmåga.

Natomedlemskapet innebär skärpta förväntningar på Sveriges förmåga att hantera masskadeutfall. Den svenska sjukvårdskedjan behöver kunna ta hand om skadade soldater från allierade förband och vid behov avlasta andra länders sjukvård, även för civila. Sverige behöver därför stärka sjukvårdens kapacitet att ställa om och hantera ett stort antal skadade. En robust vårdstruktur i fredstid är en förutsättning för att klara behoven i krigstid. Ökad vårdkapacitet kan bidra till både ökad patientsäkerhet i vardagen och förbättrad förmåga vid masskadehändelser.

När det gäller frågan om dialog med Region Västmanland vill jag framhålla att Socialstyrelsen för en löpande dialog med regionerna, inklusive Region Västmanland, inom ramen för myndighetens uppdrag att under 2026 starta en pilot för beredskapssjukhus. Målsättningen är att den ska utgöra grund för fortsatt arbete med att tillskapa förmåga motsvarande beredskapssjukhus på flera platser i Sverige. Enligt Försvarsberedningen bör det av geografiska skäl finnas beredskapssjukhus på Gotland och i Norrland.

Betydande resurser är avsatta för kommande år, vilket understryker regeringens långsiktiga ambition att bygga upp en robust och hållbar beredskap. I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) avsätts 750 miljoner kronor under 2027 och 1 miljard kronor årligen från och med 2028 för detta ändamål.

När det gäller vilka åtgärder jag avser att vidta vill jag understryka att beslut om organisation, inriktning och eventuell avveckling eller nedläggning av enskilda sjukhus i dag som bekant ligger hos respektive region. Det statliga ansvaret tar sikte på att stärka hälso- och sjukvården som helhet. Regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder för att stärka förutsättningarna för en tillgänglig, jämlik och robust sjukvård i hela landet.

Exempel på satsningar utöver beredskapssjukhus är arbetet med att stärka sjukhusens driftssäkerhet genom att Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen fördelar medel till regionerna så att verksamheten kan bedrivas även under höjd beredskap. Under 2026 har cirka 689 miljoner kronor avsatts för detta ändamål.

Under mandatperioden har regeringen också avsatt nästan 25 miljarder kronor i syfte att öka tillgängligheten och korta vårdköerna. En betydande del av dessa medel, cirka 11 miljarder kronor, har fördelats till regionerna

genom förordningen (2024:1252) om statsbidrag för stärkt tillgänglighet och ökad vårdkapacitet i den specialiserade vården. Medlen ska bland annat användas för att stärka vårdkapaciteten och arbetsmiljön i den specialiserade vården, och regionerna har stora möjligheter att använda statsbidraget utifrån vilka insatser som ger bäst resultat i respektive region.

Regeringen kommer fortsatt att verka för att hälso- och sjukvården i hela landet har den kapacitet och robusthet som krävs såväl i vardagen som i kris och krig.

Anf. 137 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Köpings sjukhus är inte vilken verksamhet som helst. Det är en livlina. Det är ett löfte om att vården finns nära när minuter är livsavgörande.

Vad är det då som har hänt? Jo, efter valet 2022 fanns en bred enighet i Västmanland om att behålla akuten i Köping. Ändå beslutade den borgerliga regionmajoriteten i Västmanland 2024 – Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna med stöd av Sverigedemokraterna – att i praktiken avveckla akutsjukvården i Köping. Med en rösts marginal beslutade man att ersätta ett akutsjukhus med en närakut. Det är inte någon liten justering. Det är ett systemskifte.

Herr talman! Akuten stängs nattetid, specialistvård flyttas och operationer försvinner. Kvar blir mindre vård, längre avstånd och ökad otrygghet för västmanlänningarna.

Samtidigt, herr talman, säger regeringen i ett uppdrag till Socialstyrelsen att Köping är ett sjukhus som är föremål för avveckling. Det är allvarligt, för vad betyder det i praktiken? Jo, att staten tydligen räknar bort Köpings sjukhus som ett fullvärdigt akutsjukhus på grund av den borgerliga majoritetens impopulära beslut.

Här står vi nu i dag med en regionledning som monterar ned, en regering som klassar sjukhuset som avvecklingshotat och invånare som undrar vart tryggheten tog vägen.

Herr talman! Det här är inte bara en lokal fråga för Köping, utan här går en ideologisk skiljelinje för vilket samhälle vi vill ha.

För högern verkar sjukvård vara en fråga om struktur, centralisering och kalkylark. Statsrådet vill som bekant förstatliga hela sjukvården.

För oss socialdemokrater handlar sjukvård i stället om trygghet, närhet och jämlikhet. Därför säger vi: En hjärtinfarkt i Köping ska behandlas snabbt, inte transporteras längre bort, till Västerås. En stroke ska få vård direkt, inte efter en extra ambulansresa.

Herr talman! Förutom den uppenbara försämringen det här innebär för invånarna i Köping, Arboga, Kungsör och Skinnskatteberg verkar akutnedstängningen också medföra nya kostnader för regionen. Det har blivit fler transporter, det har blivit en betydligt högre belastning på Västerås sjukhus och det har blivit längre vårdtider.

Det här är inte effektivt. Avstånd dödar i akutsjukvården. Men det verkar ignoreras i borgarnas beslut.

Herr talman! Jag vill be sjukvårdsministern att besvara en viktig fråga i kväll. Varför står det i Socialstyrelsens uppdrag att Köpings sjukhus är föremål för nedläggning? Vad ligger bakom det?

Vi socialdemokrater är tydliga med var vi står. Vi vill återupprätta akutsjukvård dygnet runt i Köping. Vi vill att Köpings sjukhus ska vara ett

riktigt sjukhus, inte föremål för avveckling. Varför skriver regeringen att Köpings sjukhus är föremål för avveckling?

Anf. 138 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Jag ska ärligt säga att jag trodde att det här var en debatt i Sveriges riksdag och inte i regionfullmäktige. Det blir lite apart att föra en diskussion om detaljer i enskilda regioner. Jag ska ändå försöka svara på frågan efter bästa förmåga.

I uppdraget till Socialstyrelsen nämns ett antal sjukhus som har haft återkommande problem. Det står inte ”nedläggning”, som ledamoten sa, utan det står ”avveckling”. Det finns en rad sjukhus i Sverige där vissa funktioner har avvecklats, till exempel tillfälligt stängts under sommartider. Det kan vara stängt nattetid så att det är mer av en lättakut eller en dagakutmottagning. I Sverige finns nämligen ingen definition av vad ett akutsjukhus ska innehålla för att vara ett fullvärdigt akutsjukhus.

Av detta skäl nämns i uppdraget ett antal sjukhus som har haft återkommande problem med att hålla öppet och behålla sådana förmågor och sådan kapacitet som man rimligtvis bör kunna förvänta sig av ett sjukhus. De har också återkommande problem med kompetensförsörjning.

De här skrivningarna har rönt orimligt stor uppmärksamhet i relation till det övriga uppdrag som Socialstyrelsen fått. Man ska föra dialog med regionerna för att se hur intresse, förmåga och möjlighet ser ut att bygga upp en pilot för beredskapssjukhus.

Syftet är också att på sikt kunna etablera en modell för beredskapssjukhus på flera platser. Finns intresset från de här regionerna finns nu goda förutsättningar att få hjälp från regeringen och staten att upprätthålla en kapacitet som möjliggör att man kan stärka kapaciteten i händelse av kris och krig. Det var så man i Försvarsberedningen kom överens om att ett beredskapssjukhus skulle kunna fungera.

Socialstyrelsen för som sagt en dialog med alla regioner och har också fört dialog med Region Västmanland. Man hade ett möte den 8 juni, ganska nyligen alltså. Regionen har då haft möjlighet att framföra synpunkter och idéer som Socialstyrelsen har tagit med sig. Socialstyrelsen kommer att återkomma i augusti med en plan för det fortsatta arbetet.

Även om jag inte vill gå in på regionpolitik här i kammaren har jag förstått att det har beslutats om medel för att rusta upp Köpings sjukhus. Vi behöver därför inte förstora hotet för sjukhuset som helhet i den här debatten.

Anf. 139 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Tack, sjukvårdsministern, för svaret! Det var både tydliggörande och förvirrande.

Först och främst: Det finns ingen akutmottagning på Köpings sjukhus just nu, eftersom sjukvårdsministerns partikamrater och den övriga styrande majoriteten i Region Västmanland har stängt den. Det är därför den har problem med att hålla öppet – man har medvetet stängt den.

Före stängningen fanns det såvitt jag vet inga problem med att hålla öppet. Det fanns heller inga problem med kompetensförsörjning. Nu har vi däremot enorma problem med kompetensförsörjning.

De läkare och specialistsjuksköterskor som förut har jobbat med den verksamhet som finns på en akutmottagning som är dygnetruntöppen har nu valt att arbeta på andra sjukhus. De arbetsuppgifter som de är utbildade och tränade för finns inte där längre. Så nu finns det problem med kompetensförsörjning! Men det är något som den borgerliga majoriteten har skapat.

Det är väldigt välkommet att sjukvårdsministern säger att staten kan hjälpa till med resurser för att man ska kunna ha ett beredskapsperspektiv och vara beredd för både vardag och kris. Det är mycket bra. Men det allra enklaste vore om regeringen såg till att inflationssäkra statsbidragen så att regionerna inte var tvungna att skära ned vartenda år för att få budgeten att gå ihop. Det är det största problemet med välfärden just nu.

Eftersom regeringen har underlåtit att inflationssäkra statsbidragen utarmas nu regioner och kommuner. Man har satt dem på svältkur.

Vi socialdemokrater har alltid inflationssäkrade statsbidrag i våra budgetmotioner. Det har vi haft hela mandatperioden.

Vill sjukvårdsministern, om hon skulle få fortsätta efter valet i höst, satsa på riktade bidrag för beredskapssjukhus säger vi förstås inte nej till det, men det finns andra sätt som är enklare.

Köpingsborna förtjänar inte mindre vård. De förtjänar samma trygghet som andra. Låt mig vara rak och ärlig nu. Utan ett politiskt skifte i Region Västmanland kommer den stängda nattakuten i Köping inte att öppnas. Och utan ett politiskt skifte i regeringen kommer ännu fler sjukhus i Sverige tyvärr att listas som ”under avveckling”. Det behövs en annan politisk prioritering.

När viktiga behandlingar försvinner och verksamheter flyttas försvinner också förutsättningarna för att rekrytera och behålla personal. När kompetensen lämnar verksamheten försvagas inte bara sjukhuset utan hela vårdens kvalitet i hela regionen.

Herr talman! Ett sjukhus kan inte ha stängt på natten, eftersom de akuta sjukdomarna inte tar kväll. Ska det vara ett akutsjukhus behöver det vara öppet dygnet runt. Trygghet kan inte centraliseras till de största städerna. Den måste finnas där människor bor. Avstånd spelar roll när det handlar om akut sjukdom. När regeringen kallar Köping avvecklingshotat i sitt uppdrag till Socialstyrelsen blir det en självuppfyllande politik.

Jag beklagar beskeden från sjukvårdsministern och kan bara konstatera att om väljarna vill ha en dygnetruntöppen akutmottagning i Köping behöver de rösta på andra partier än de som nu styr Region Västmanland.

Anf. 140 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Jag beklagar att jag återigen behöver påminna om att vi är i riksdagens kammare och inte i en regionfullmäktigesal. Det är mycket prat om regionpolitik och regionprioriteringar. På det temat skulle vi kunna diskutera Ljungby och Sollefteå, där interpellantens partikamrater styr och avvecklar sjukhus på riktigt och lägger ned akutmottagningar. Men jag tycker inte att vi ska ha denna diskussion här utan hålla oss till de frågor som faktiskt ska diskuteras här.

Regeringen har tagit ett stort ansvar för att förstärka regionernas förutsättningar att rusta vården stark. Vi ser också effekter av det nu, när vårdköerna har minskat med 36 procent jämfört med när Socialdemokraterna styrde landet. I oktober 2022, när makten lämnades över till oss, väntade

nästan 56 000 fler än i dag olagligt länge på vård. Det här är människor av kött och blod som plågas och behöver vård.

För första gången på många år ökar också antalet vårdplatser, vilket spelar jättestor roll för att man ska kunna upprätthålla god och patientsäker vård, vara en attraktiv arbetsplats och säkra kompetensförsörjningen.

Det här är också aspekter som Socialstyrelsen har med sig i sitt uppdrag. Man ska beakta vårdplatstillgången och säkra att det finns en vårdplatstillgång i strategiskt viktiga områden i Sverige för att stärka hela landets totalförsvarsförmåga, där hälso- och sjukvården är en helt central del. Just därför har vi gett detta ganska unika uppdrag till Socialstyrelsen. Ingen annan regering har gjort något liknande för att säkra att det finns ett vårdutbud i hela landet.

Jag påminner åter om att med den organisation vi har i dag är den typ av strukturförändringar som sker i flera regioner – inte minst i flera S-styrda regioner, som Västernorrland och Kronoberg – fortfarande regionernas ansvar. Det är regionernas ansvar att säkra att invånarna får den vård de behöver och att besluta vilka sjukhus och vårdinrättningar de väljer att ha.

Anf. 141 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! En närakut ersätter inte en dygnetruntöppen akutmottagning – lika lite som en brandsläckare kan ersätta en brandstation. Det är en helt annan funktion och en helt annan trygghet, och det ger framför allt en helt annan möjlighet att rädda liv i tid. Därför tycker jag att ministern behöver svara på det som är kärnan i denna debatt: Är Tidöregeringens linje att fler mindre akutsjukhus ska monteras ned? Eller är ministern beredd att stå upp för att akutvård ska finnas nära människor också utanför de största städerna och därmed inflationssäkra statsbidragen så att regionerna får möjlighet att upprätthålla akutvården?

Herr talman! Köpings sjukhus kan vara ett starkt akutsjukhus med dygnetruntöppen akut. Men då krävs politisk vilja, och den viljan saknas dessvärre; det har vi hört från regeringen här i dag. Därför är beskedet till alla som bor i KAK-området också tydligt: Bara med ett socialdemokratiskt styre i regionen och i regeringen kan nedmonteringen stoppas och tryggheten återupprättas.

En region är inte bara sin residensstad. Köping, Arboga, Kungsör och Skinnskatteberg ingår också i Västmanland och behöver närhet till en dygnetruntöppen akut, och så här ser det ut i många delar av Sverige.

Det här handlar om en ideologisk prioritering av vilken typ av sjukvård vi vill ha i Sverige. Det är ett viktigt val i höst, och vi vet vad vi kommer att jobba för.

Frågan till sjukvårdsministern kvarstår: Är Tidöregeringens linje att fler små akutsjukhus ska läggas ned, eller kommer de att få möjlighet att fortsätta ha öppet?

Anf. 142 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Återigen glider debatten över i regionpolitik, och jag beklagar det. Jag kommer inte att kommentera specifika funktioner och frågor i Västmanland – även om jag förstår att det fyller en funktion för att skapa content i den egna valkretsen. Jag bjuder på det.

När det gäller hur regeringen ställer sig till att säkra akutsjukvård är denna regering faktiskt den enda regering på väldigt länge som har tagit initiativ till att erbjuda regionerna möjlighet att få betalt för att säkra att de kan upprätthålla akutvårdsplatser, traumavård och andra funktioner som behövs i händelse av kris, katastrof och ytterst krig. Det handlar exempelvis om att kunna skala upp verksamheten för att hantera en masskadehändelse. Regeringen har alltså verkligen visat att vi är beredda att ta ansvar för att säkra att det finns ett vårdutbud som stärker totalförsvaret, motståndskraften och möjligheten att upprätthålla vård i hela landet.

Men ledamotens parti är inte berett att låta staten ta ett större ansvar för vården så att vårdutbudet finns kvar. Sverige har haft flera vågor av nedläggningar av akutsjukhus, och i dag har Sverige för få akutvårdsplatser. Det är också anledningen till att regeringen har gett Socialstyrelsen detta uppdrag.

Det tydliga svaret på frågan är att till skillnad från tidigare regeringar har den här regeringen tagit ansvar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 31 Svar på interpellation 2025/26:518 om LOV i primärvården

Anf. 143 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av de brister som Produktivitetskommissionen har påtalat när det gäller kostnadskontroll och styrning vid tillämpningen av lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV, i primärvården. Eva Lindh har också frågat om jag och regeringen avser att göra det frivilligt att tillämpa LOV i primärvården, om jag avser att ta några initiativ för att säkerställa att etablering av vårdcentraler ska ske utifrån vårdbehov snarare än lönsamhet och om jag avser att vidta några åtgärder för att stärka kontrollen över offentliga medel inom vårdvalssystemen för att motverka fusk, felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet.

Låt mig börja med att understryka det vi är helt överens om: Vård ska ges efter behov. Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Det är tydligt i hälso- och sjukvårdslagens (2017:30) portalparagraf att den som har störst behov av vård ska ges företräde i vården. Regionerna som huvudmän och ansvariga för sjukvården har ansvar för vilka avtal de väljer att teckna med privata vårdgivare, vilka krav som ställs och vilka ersättningar som ska gälla.

Vi behöver ett system där ersättningen följer patientens behov. Regeringen anser att dagens system med ersättningar och avgifter i regionerna behöver utvecklas och samordnas, inte minst för att i högre grad styra resurser till patienter med större vårdbehov. En särskild utredare kommer därför inom kort att lämna förslag på hur statens styrning ska stärkas genom ett system med nationella principer för ersättningar och avgifter inom hälso- och sjukvården (tilläggsdirektiv till utredningen Behovsstyrd vård, S 2024:05). Detta ska gälla oavsett om patienten behandlas i sin hemregion eller i en annan region och oavsett om vårdbesöken är fysiska eller digitala. Slutbetänkandet skulle överlämnas till regeringen senast den 18 juni 2026 – och jag kan upplysa om att det överlämnades i dag.

När det gäller frågan om att göra LOV frivilligt i primärvården är regeringens uppfattning att LOV utgör en viktig grund för patienters möjlighet att välja vårdgivare och för mångfalden i primärvården. Enligt statistik från Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, utgör privat drivna vårdcentraler cirka 48 procent av samtliga vårdcentraler i Sverige.

Vårt fokus ligger på att ge regionerna bättre förutsättningar för kontroll inom systemet. På uppdrag av regeringen lämnade Konkurrensverket i december 2025 förslag som syftar till att motverka kriminella och oseriösa aktörer i valfrihetssystem (Fi2025/02401). Rapporten *Nya grindvaktsfunktioner i LOV* har remitterats, och förslagen bereds just nu i Regeringskansliet.

Vad gäller risker för oseriösa aktörer och bristande kontroll har regeringen flera initiativ som syftar till att begränsa kriminella aktörers möjligheter att etablera sig inom välfärden. Skattemedel ska gå till vård, inte till välfärdsbrott eller överutnyttjanden. Det är en förutsättning för legitimiteten i hela vårt gemensamt finansierade system.

Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, bedriver ett viktigt arbete för att identifiera och motverka oseriösa och kriminella verksamheter inom hälso- och sjukvården. Regeringen har gett Ivo flera uppdrag för att stärka och utveckla myndighetens arbete på området.

Genom en ändring i instruktionen till Ivo är det förtydligat att myndigheten ska både förebygga och motverka brottslighet. För att ytterligare förbättra Ivos förutsättningar att genomföra detta arbete och samtidigt tillgodose en ändamålsenlig tillsyn i enlighet med dess uppdrag beslutade regeringen i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) att förstärka myndighetens anslag med ytterligare 95,4 miljoner kronor för 2026, 144,2 miljoner kronor för 2027 och 192,6 miljoner kronor för 2028.

Regeringen tillsatte under våren 2025 Utredningen om insatser för att stärka patientsäkerheten och motverka välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården (S 2025:03). Utredningen har ett viktigt uppdrag att analysera och ta ställning till om det bör införas tillståndsprövning samt hur tillsyn och uppföljning kan stärkas. Det gäller även inom ramen för vårdvalssystemen. Utredningen ska lämna sitt betänkande senast den 12 oktober 2026.

När det gäller konkreta åtgärder här och nu vill jag lyfta fram regionernas ansvar. Regionerna har betydande möjligheter att inom LOV utforma ersättningssystem, etableringskrav och uppföljning så att de bättre stöder en jämlik vård. Det är viktigt att dessa möjligheter tas tillvara fullt ut.

Anf. 144 EVA LINDH (S):

Herr talman! Hälso- och sjukvården är otroligt central, och den är också väljarnas viktigaste fråga. Det är inte konstigt då det är en grundläggande trygghet att förhoppningsvis veta att man får vård och omsorg när man behöver det.

Det här utmanas, och ett av skälen till det är den lagstiftning vi nu pratar om, nämligen lagen om valfrihetssystem, LOV. När den infördes skulle det öka kvaliteten, stärka valfriheten och skapa bättre effektivitet genom konkurrens. Nu, två decennier senare, vet vi att ingenting av detta har blivit verklighet.

Jag menar att regeringen – Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna – har ideologiska skygglappar när det gäller

hälso- och sjukvården och specifikt när det gäller lagen om valfrihetssystem, LOV.

Som vi hörde här vet statsrådet att det finns kriminella och oseriösa aktörer i valfrihetssystemet. Statsrådet och regeringen vet alltså att det är så, och man försöker lappa och laga. Man inför nya grindvaktsfunktioner. Man säger att skattemedel ska gå till vård, inte till välfärdsbrott eller överutnyttjande, och att man ska förebygga och motverka brottslighet.

Man har alltså ett system som uppenbart öppnar för välfärdsbrottslighet och överutnyttjande av skattemedel och där skattemedel inte går till vården, det vill säga till det som pengarna är avsedda för. Att man då inte agerar är helt oförståeligt för mig. Det kan inte handla om annat än ideologiska skygglappar.

Dessutom säger statsrådet i sitt svar att man ska ta ställning till om tillståndsprövning bör införas. Med jämna mellanrum pratar jag om lagen om valfrihetssystem och problemen med den. När jag berättar att det inte ens behövs tillstånd för att etablera en verksamhet är det få människor som tror sina öron. Det verkar ju helt orimligt att man får bedriva hälso- och sjukvård utan att det krävs ett tillstånd. Det är fint om regeringen tar ställning till det.

Hur som helst vet vi nu att det är så här. Regeringens egen produktivitetskommission har i sitt slutbetänkande dragit en tydlig slutsats: LOV har inte levererat de produktivitets- och effektivitetsvinster som utlovades. Tvärtom pekar kommissionen på försämrad kostnadskontroll, svårigheter att styra resurserna dit där behoven är störst och ökade risker för välfärdsbrottslighet.

För oss socialdemokrater är sjukvården viktigast; den är nummer ett. Att förhindra att det finns kriminella och oseriösa aktörer i sjukvården är avgörande. Därför ställer jag återigen frågan till sjukvårdsministern: Kan regeringen överväga att åtminstone ta bort kravet på regionerna att ha lagen om valfrihetssystem när det gäller primärvården? Det skulle man åtminstone kunna titta på.

Anf. 145 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Tack, Eva Lindh, för möjligheten att delta i den här debatten! Tack, statsrådet, för tidigare svar!

I slutbetänkandet från Tidöregeringens egen produktivitetskommission kan vi läsa följande på sidan 519:

”Få patienter verkar ta aktiva beslut kring vilken vårdcentral de ska listas vid eller basera sina val på vårdens medicinska kvalitet. Att utföraren bestämmer vilken vård en patient ska få, och därmed får en central roll i att ransonera vårdresurserna, samtidigt som utföraren har ett vinstintresse, riskerar att skapa väsentliga målkonflikter i principal-agent-förhållandet mellan beställare …, utförare … och … patienten. Det finns t.ex. en risk för att utförare segregerar patientunderlaget och utför vård för enklare åkommor, s.k. cream skimming. Det kan leda till att vårdenheter utför större insatsvolymer för enklare åkommor än vad beställaren eller lagstiftaren vill eller vad som är medicinskt motiverat. Ett tecken på detta är att andelen läkarbesök för enklare diagnoser har ökat.”

Herr talman! I inledningen till en helt färsk artikel i Läkartidningen skriver de fem författarna följande, med hänvisning till Riksrevisionen: ”Hälso- och sjukvårdens mål är god hälsa och vård på lika villkor för hela

befolkningen, med lagstadgat företräde för dem med störst behov sedan 1997. I praktiken har denna behovsstyrning varit svår att realisera, då basåtagandet ofta uppfattas som otydligt, öppna prioriteringar är ovanliga och satsningar på ökad tillgänglighet ofta krockar med riktlinjer för medicinska prioriteringar.”

Efter en empirisk studie av primärvårdsdata från Region Skåne, efter införande av vårdval i primärvården, menar författarna att resultaten ”väcker viktiga frågor om styrningen av primärvården och i vilken utsträckning den är behovsbaserad – något som, med tanke på den förväntade demografiska utvecklingen och den pågående utbyggnaden av vårdvalsmodeller, motiverar vidare forskning”.

Herr talman! Det är bra att steg nu tas för att hålla direkt olämpliga eller rent kriminella aktörer utanför vårdcentralerna i vårt land, även om vi socialdemokrater hade velat se ännu fler steg och att LOV, lagen om valfrihetssystem, ersätts med en helt ny välfärdslagstiftning.

Min fråga, herr talman, är: Hur ser statsrådet på frågan om resursanvändningen och resursfördelningen och den för mig helt uppenbara risken för felallokering eller felfördelning av vårdresurser i strid med hälso- och sjukvårdslagens intentioner, och bör staten verkligen tvinga regioner att behålla vårdvalssystem inom primärvården när regeringens egen produktivitetskommission tydligt pekar på risken för ett omfattande slöseri med våra skattemedel?

Anf. 146 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Det känns lite som déjà vu att stå här och prata LOV i primärvården. Jag tror att det var två månader sedan vi gjorde det senast, och det var nästan exakt samma frågeställning då. Jag vet inte hur mycket jag kan variera mina svar så att det inte blir tjatigt för eventuella tittare eller för interpellanten.

Jag blir ändå lite förvånad när interpellanten påstår att målet om valfrihet inte är uppnått i och med LOV. Det är ju så att 48 procent av alla vårdcentraler drivs i annan regi. Många är små och läkardrivna.

Det är också så att när patienterna får tycka till om sina vårdcentraler visar svaren att en stor majoritet av de mest populära vårdcentralerna drivs i annan regi och inte är offentligt drivna. Jag är inte beredd att dra undan mattan för så många väldigt populära och omtyckta seriösa vårdcentraler runt om i landet som möter invånarnas behov av vård för att det har smugit sig in oseriösa aktörer och kriminalitet i välfärden.

Det här är ju inte unikt för välfärden. Det är inte unikt för sjukvården. Det är en utveckling i samhället att kriminalitet smyger sig in och nästlar sig in överallt. Därför arbetar den här regeringen brett med att bekämpa den organiserade brottsligheten och komma åt välfärdsfusk på alla fronter. Det syns tyvärr också i de prioriteringar som vi tvingas göra. Det är oerhört olyckligt. Men syftet är ju att komma bort från detta, som under decennier har tillåtits breda ut sig till den omfattning som vi ser i dag. Vi borde aldrig ha låtit det gå så långt. Men, återigen, det här är inte unikt för sjukvården.

Precis som interpellanten slog fast är sjukvården viktig. Den är det viktigaste för interpellantens parti. Jag skulle säga att sjukvården är den allra viktigaste frågan också för mitt parti.

Det som möjligen skiljer sig lite åt mellan oss är att för mitt parti är patientperspektivet det allra viktigaste. Det viktigaste är inte att föra makt till regionala politiker som kan välja var patienterna ska få vård, utan det är att ge patienten makt, självbestämmande och delaktighet i det som ligger nära patientens hälsa och välmående. Det är viktigt.

Att det också är viktigt för patienterna ser vi ju utifrån att det är så många som väljer en annan vårdcentral än en offentligt driven. Det finns gott om exempel på människor som faktiskt aktivt listar sig en ganska bra bit från hemmet för att de vet att det finns god primärvård ett stycke bort och att de där har möjlighet att få en fast läkarkontakt med hög kontinuitet.

Att den här möjligheten ska finnas kvar är så viktigt att man inte med lätthet kan möjliggöra för regioner att kortsiktigt rycka bort den för patienterna. Om LOV blir en fråga om mandatperioder, om det blir fyraåriga villkor för möjligheten att bedriva vård någonstans, gagnar det inte långsiktiga, ansvarsfulla aktörer. Det gagnar dem som kan tänka sig att starta upp nya bolag lite då och då, och så tänker jag att vi inte vill ha det i sjukvården.

Anf. 147 EVA LINDH (S):

Fru talman! Det är tråkigt att sjukvårdsministern känner att det är som déjà vu. Jag tänker att det handlar om engagemang för en fråga. Det är också därför vi vill ha debatten igen, därför att vi är engagerade. Vi tror på vikten av att sjukvård ska ges efter behov.

Det vi säger är att intentionerna med den här lagstiftningen inte har uppfyllts eftersom man faktiskt inte har uppnått det som var tanken med lagstiftningen.

Det vi säger är också att det går att hitta en annan typ av lagstiftning som inte öppnar upp för välfärdsbrottslighet eller överutnyttjande. Det är ju vår uppgift som politiker att se utmaningarna. När ett system inte fungerar måste man vara beredd att backa och säga att det här måste vi göra om, för i vilken annan verksamhet skulle man acceptera att det pågår fusk och kriminellt utnyttjande av ett system där pengar ska gå till sjukvård?

Vi har sett gång på gång hur kommuner och regioner som genomför kontroller upptäcker felaktiga faktureringar, överdebiteringar, bristande kvalitet och ibland rena bedrägerier. Jag har i en annan debatt med just sjukvårdsministern gett exemplet från min egen kommun. När vi granskade hemtjänstföretagen var vi tvungna att säga upp 16 utförare inom äldreomsorgen för att vi hittade felaktigheter. Sundbyberg, Södertälje, Norrköping – kommunerna är många. De som verkligen har granskat har hittat de här problemen.

Problemet i regionerna är att regionerna inte kan välja bort. De kan inte säga nej till någon som vill etablera en verksamhet även om man inte har tillstånd att utföra vård eftersom man inte behöver det.

Myndigheter som polisen, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten varnar för att organiserad brottslighet i allt större utsträckning söker sig till välfärdssektorn. Hälso- och sjukvården pekas ut som ett område där riskerna är stora och ökar. Hur kan man acceptera det?

Försvaret blir alltid att vi behöver öka kontrollen. Det ökar kostnaderna för en administration som bara växer och växer. Jag tycker att pengarna ska gå till annat. Däremot gillar jag kontroll, så jag är inte emot det. Men vi bygger upp ett system som blir som ett stort monster därför att man

måste granska alla de här aktörerna så mycket. Och det är väldigt svårt att säga upp de kontrakten, även när man hittar felaktigheter. Det man säger är att det inte går att kontrollera bort detta utan att vi behöver ändra systemet.

Min fråga kvarstår. Vill man ändå ha detta, trots att Produktivitetskommissionen pekar på att det är precis det här som lagstiftningen har lett till och trots att myndigheter säger att organiserad brottslighet tar över välfärdssektorn?

Jag tror faktiskt inte att de seriösa aktörerna inom välfärdssektorn vill ha detta. Jag tror att man behöver bättre lagstiftning, bättre kontroll och bättre reglering.

Anf. 148 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Tack, sjukvårdsministern, för tidigare svar!

Jag uppfattar ett ganska tydligt svar på min fråga, fru talman. Den här regeringen och sjukvårdsministern är inte beredda att upphöra med det flagranta ingrepp i regionernas självstyre som tvångs-LOV innebär. Man är inte beredd att fullt ut anamma de tydliga slutsatserna om att tvångs-LOV medför stora problem att styra vårdresurserna – våra gemensamma skattemedel, fru talman – till de mest brinnande vårdbehoven. Man är inte beredd att upphöra med det som hotar att vara ett omfattande slöseri med skattemedel.

Jag uppfattade att sjukvårdsministern på ett väldigt tydligt sätt illustrerade att hon och regeringen inte är beredda att släppa en helt falsk motsättning mellan valfrihet för patienter och möjligheter till kontroll och styrning mot behov.

Låt mig citera ytterligare från Produktivitetskommissionen: ”I vissa fall likställs den enskildes intresse av att kunna välja vårdgivare med tillämpandet av LOV.” Enligt Produktivitetskommissionens bedömning är detta en missuppfattning.

Som konstateras av bland annat Vårdanalys finns det flera andra sätt för regionerna att organisera vårdutbudet så att patienterna har möjlighet att välja vårdgivare samtidigt som konkurrensen mellan utförare bibehålls. Regionerna kan till exempel låta patienter välja bland privata vårdgivare som upphandlas enligt LOU eller bland verksamheter drivna i offentlig regi – som välfungerande vårdcentraler.

Detta är ett av många goda skäl att byta regering. Tvångs-LOV bör avskaffas, och vi ska värna våra skattemedel!

Tack för debatten, och glad sommar!

Anf. 149 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag vill vara jättetydlig på några områden, om jag inte har varit det.

Nej, den här regeringen accepterar inte fusk och kriminalitet i välfärden. Det är därför regeringen har tagit en rad initiativ på det här området. Det har ju inte skett under tidigare mandatperioder, vilket jag beklagar, för då hade vi inte behövt vara där vi är i dag.

Jag tog alltså i dag emot en utredning som till exempel föreslår att utomlänstaxan ska avskaffas. Remisstiden för utredningen gick ut den 17 maj. Jag har så många initiativ som pågår samtidigt att min tid inte

räcker till för att räkna upp dem – men det gäller alltså starkare grindvaktsfunktioner mot kriminella och oseriösa aktörer.

Vi har gett tydliga förstärkningar till Ivo med en rad uppdrag även till dem. Vi har gett flera myndigheter i uppdrag att samverka. Det är en kraftsamling mot organiserad brottslighet i välfärden som ska leda till och bidra till att fler och snabbare beslut fattas om att till exempel återkalla tillstånd.

Utredningen om tillståndsprövning kommer att presenteras i oktober, och jag vet att det finns politiker som har alla svar på förhand. Jag själv jobbar gärna så att jag först vill lyssna in de utredningar som har analyserat frågan på djupet och kommit tillbaka med förslag – därav min formulering tidigare om att regeringen kommer att överväga om tillståndsprövning ska krävas utifrån vad utredningen kommer tillbaka med. Vi tycker att det är en bra ordning att jobba så när vi nu har tillsatt den här utredningen.

Vi har som sagt tagit en rad initiativ för att stärka kontrollen och komma åt kriminaliteten i välfärden just för att det är så viktigt att vi kommer till rätta med det här, så anklagelserna om att vi accepterar fusk och kriminalitet i välfärden blir ju väldigt missvisande utifrån hur högt vi prioriterar detta och har gjort under hela mandatperioden.

Anf. 150 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag har glömt att tacka statsrådet för svaret, så det vill jag göra. Jag tycker att det är bra att vi kan ha en sådan här debatt och diskussion, som vi har önskat, där vi klargör skillnader och ibland likheter.

Det är stora, viktiga, principiella frågor vi pratar om. Min syn på saken – vår syn på saken – är att vi måste göra allt vi kan för att stoppa slöseriet med skattepengar. Vi måste stoppa välfärdsbrottsligheten, och vi måste se till att de resurser som ska gå till sjukvården faktiskt går till sjukvården.

Jag hör vad sjukvårdsministern säger, och jag hör vad regeringen säger. Vi menar dock att det som görs – om man nu förstärker de så kallade grindvaktsfunktionerna – ju bara är att skrapa lite på ytan på ett system som faktiskt inte fungerar. Det är ju det som är skillnaden.

Jag hör att det finns en vilja att stoppa välfärdsbrottsligheten, men om man verkligen ska dra upp den med rötterna kan man ju inte ansa lite eller bara göra något åt det värsta som blir synligt. Det här är ju faktiskt ett system som öppnar för välfärdsbrottslighet och överutnyttjande. Det är ett system där det inte krävs tillstånd för att starta till exempel vårdcentraler.

Vi vet genom de myndigheter som har granskat detta att det förekommer kriminellt utnyttjande och fusk. Det är det som är skillnaden, och det är därför jag återigen påstår att det finns ideologiska skygglappar i den här frågan. Om man på allvar vill komma åt överutnyttjandet, fusket, det kriminella utnyttjandet och slöseriet med våra skattepengar och vill att de ska gå till det de är ämnade för bör man göra något åt den här lagstiftningen.

Jag frågar därför igen: Tänker sjukvårdsministern göra någonting mer?

Anf. 151 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Den sista frågan är jätteenkel att svara på, alltså om jag är beredd att göra någonting mer. Svaret är ja, och det pågår ju ett arbete. Jag berättade precis att utredningen om tillståndsplikt kommer att presenteras i oktober. Detta skedde inte under de två mandatperioder då Socialdemokraterna hade ansvar för sjukvården, och arbetet fortsätter.

Vi är alltså beredda att göra förändringar i lagstiftningen för att säkra att vi både kan slå vakt om patientens rätt att välja god vård för sig och sina nära och säkra att skattemedel går till vården och inte dräneras eller i värsta fall går till kriminalitet.

Den här regeringen har ju gjort mer än vad som någonsin tidigare har gjorts på det här området för att stoppa de kriminella aktörerna och komma till rätta med välfärdsfusket. Jag är alltså beredd att göra mer – absolut!

Jag vill också passa på att tacka för debatten och önska en fin sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 32 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av skr. 2025/26:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2025

2025/26:4202 av Mikael Damberg m.fl. (S)

med anledning av skr. 2025/26:268 Sveriges strategi för ett fredligt, säkert och hållbart Arktis

2025/26:4203 av Morgan Johansson m.fl. (S)
2025/26:4204 av Jacob Risberg m.fl. (MP)
2025/26:4205 av Kerstin Lundgren m.fl. (C)

§ 33 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 16 juni

2025/26:559 Regeringens åtgärder efter rapportering om aktieaffärer och jäv
av *Eva Lindh* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2025/26:560 Förtroende för jakttider
av *Isak From* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:561 Användningen av skattemedel
av *Eva Lindh* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:562 Antagningen till specialskolan för döva elever
av *Jessica Rodén* (S)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:563 Sjukersättning för personer som saknar arbetsförmåga
av *Jessica Rodén* (S)
till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

§ 34 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 16 juni

2025/26:914 Moms på avgifter för felparkering
av *Marie Olsson* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 35 Kammaren åtskildes kl. 19.17.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 29 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 54 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.34,
av talmannen därefter till och med § 19,
av förste vice talmannen därefter till och med § 20 anf. 67 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 22 anf. 83 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 23 anf. 92 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 26 anf. 108 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 31 anf. 145 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll 1
§ 2 Anmälan om efterträdare 1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer 1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport 2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott 3
§ 6 Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 22 § regeringsformen i visst fall (bet. 2025/26:SfU31) 3
Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU45 3
§ 7 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten 3
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU30 3
Anf. 1 KALLE OLSSON (S) 3
Anf. 2 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) 5
Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD) 6
Anf. 4 BORIANA ÅBERG (M) 8
Anf. 5 HELENA VILHELMSSON (C) 9
Anf. 6 CECILIA ENGSTRÖM (KD) 11
Anf. 7 ANNIKA HIRVONEN (MP) 12
Anf. 8 ANDERS EKEGREN (L) 13
Anf. 9 BORIANA ÅBERG (M) 15
(Beslut fattades under § 18.) 15
§ 8 Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering 15
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU47 15
Anf. 10 MATTIAS VEPSÄ (S) 15
Anf. 11 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik 16
Anf. 12 MATTIAS VEPSÄ (S) replik 17
Anf. 13 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik 18
Anf. 14 MATTIAS VEPSÄ (S) replik 18
Anf. 15 GUDRUN NORDBORG (V) 19
Anf. 16 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) 20
Anf. 17 TREDJE VICE TALMANNEN 21
Anf. 18 ULRIKA WESTERLUND (MP) 21
Anf. 19 FREDRIK KÄRRHOLM (M) 23
Anf. 20 ULRIKA LILJEBERG (C) 24
Anf. 21 MARTIN MELIN (L) 25
(Beslut fattades under § 18.) 25
§ 9 Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot 26
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU45 26
Anf. 22 ADAM MARTTINEN (SD) 26
Anf. 23 GUDRUN NORDBORG (V) 27
Anf. 24 MIKAEL DAMSGAARD (M) 28
Anf. 25 GUDRUN NORDBORG (V) replik 30
Anf. 26 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik 30
Anf. 27 GUDRUN NORDBORG (V) replik 30
Anf. 28 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik 31
Anf. 29 ULRIKA WESTERLUND (MP) 31

(Beslut fattades under § 18.) ... 33
§ 10 En betald polisutbildning ... 33
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU44 ... 33
Anf. 30 PETTER LÖBERG (S) ... 33
Anf. 31 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik ... 34
Anf. 32 ANDRE VICE TALMANNEN ... 35
Anf. 33 PETTER LÖBERG (S) replik ... 35
Anf. 34 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik ... 35
Anf. 35 PETTER LÖBERG (S) replik ... 36
Anf. 36 MATS HELLHOFF (SD) ... 36
Anf. 37 FREDRIK KÄRRHOLM (M) ... 37
Anf. 38 GUDRUN NORDBORG (V) ... 38
Anf. 39 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) ... 39
Anf. 40 TORSTEN ELOFSSON (KD) ... 41
Anf. 41 MARTIN MELIN (L) ... 42
(Beslut fattades under § 18.) ... 43
§ 11 Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet ... 44
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU25 ... 44
Anf. 42 IDA KARKIAINEN (S) ... 44
Anf. 43 DANIEL PERSSON (SD) ... 45
Anf. 44 ULRIKA HEINDORFF (M) ... 46
Anf. 45 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) ... 48
Anf. 46 MADELEINE ATLAS (C) ... 49
Anf. 47 HANS EKLIND (KD) ... 50
Anf. 48 MOHAMED YASSIN (MP) ... 51
Anf. 49 PATRIK KARLSON (L) ... 52
(Beslut fattades under § 18.) ... 53
§ 12 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2025 ... 54
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU24 ... 54
(Beslut fattades under § 18.) ... 54
§ 13 Utvärdering av svensk penningpolitik 2015–2024 ... 54
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU27 ... 54
(Beslut fattades under § 18.) ... 54
§ 14 Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern ... 54
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU47 ... 54
Anf. 50 EDWARD RIEDL (M) ... 54
Anf. 51 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) ... 56
Anf. 52 JIM SVENSK LARM (S) ... 58
Anf. 53 JANINE ALM ERICSON (MP) ... 60
Anf. 54 OSCAR SJÖSTEDT (SD) ... 61
Anf. 55 MARTIN ÅDAHL (C) ... 63
Anf. 56 HANS EKLIND (KD) ... 65
Anf. 57 ANDERS EKEGREN (L) ... 66
Anf. 58 JAN ERICSON (M) ... 67
(Beslut fattades under § 18.) ... 69
§ 15 En mer ändamålsenlig reglering av etikprövning av forskning som avser människor ... 69

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU31 69
Anf. 59 ANDERS ÅDAHL (C) 69
Anf. 60 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) 69
(Beslut fattades under § 18.) 69
Ajournering 70
Återupptaget sammanträde 70
§ 16 Beslut om yrkande om vilandeförklaring 70
SfU31 Skärpta regler om uppsikt och förvar i de delar det avser yrkande om vilandeförklaring av lagförslag av Niels Paarup-Petersen och Annika Hirvonen (C, MP) 70
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni 72
TU20 Infrastrukturfrågor 72
TU21 En statlig e-legitimation 74
TU22 Åtgärder mot manipulation och missbruk av färdskrivare 74
CU40 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem 74
SfU34 Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen 75
FöU14 Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete 76
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde 77
SkU30 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten 77
JuU47 Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering 78
JuU45 Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot 78
JuU44 En betald polisutbildning 79
SfU25 Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet 79
FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2025 79
FiU27 Utvärdering av svensk penningpolitik 2015–2024 79
FiU47 Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern 79
UbU31 En mer ändamålsenlig reglering av etikprövning av forskning som avser människor 80
§ 19 Avtackning och avslutning 80
Anf. 61 TALMANNEN 80
Anf. 62 Ålderspresident ANDERS YGEMAN (S) 86
§ 20 Svar på interpellation 2025/26:517 om tandvård för unga 87
Anf. 63 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD) 87
Anf. 64 JIM SVENSK LARM (S) 88
Anf. 65 EVA LINDH (S) 89
Anf. 66 ADRIAN MAGNUSSON (S) 90
Anf. 67 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD) 91
Anf. 68 JIM SVENSK LARM (S) 92
Anf. 69 ADRIAN MAGNUSSON (S) 93
Anf. 70 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD) 93

Anf. 71 JIM SVENSK LARM (S) ... 94
Anf. 72 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD) ... 94
§ 21 Svar på interpellation 2025/26:418 om riksväg 62 ... 95
Anf. 73 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 95
Anf. 74 MIKAEL DAHLQVIST (S) ... 96
Anf. 75 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 97
Anf. 76 MIKAEL DAHLQVIST (S) ... 98
Anf. 77 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 98
Anf. 78 MIKAEL DAHLQVIST (S) ... 99
Anf. 79 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 100
§ 22 Svar på interpellation 2025/26:424 om flyglinjen Torsby/Hagfors–Arlanda ... 100
Anf. 80 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 100
Anf. 81 MIKAEL DAHLQVIST (S) ... 101
Anf. 82 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 102
Anf. 83 MIKAEL DAHLQVIST (S) ... 103
Anf. 84 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 104
Anf. 85 MIKAEL DAHLQVIST (S) ... 104
Anf. 86 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 105
§ 23 Svar på interpellation 2025/26:449 om Södra stambanan och dubbelspår Alvesta–Växjö ... 105
Anf. 87 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 105
Anf. 88 ROBERT OLESEN (S) ... 106
Anf. 89 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 107
Anf. 90 ROBERT OLESEN (S) ... 108
Anf. 91 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 109
Anf. 92 ROBERT OLESEN (S) ... 110
Anf. 93 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 110
§ 24 Svar på interpellation 2025/26:463 om effekter för Östergötland av ändrad sträckning av Ostlänken ... 111
Anf. 94 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 111
Anf. 95 EVA LINDH (S) ... 112
Anf. 96 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 112
Anf. 97 EVA LINDH (S) ... 113
Anf. 98 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 114

Anf. 99 EVA LINDH (S) ... 115
Anf. 100 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 116
§ 25 Svar på interpellation 2025/26:473 om parkerings- och uppställningsplatser för tunga fordon ... 117
Anf. 101 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 117
Anf. 102 EVA LINDH (S) ... 117
Anf. 103 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 118
Anf. 104 EVA LINDH (S) ... 119
Anf. 105 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 120
Anf. 106 EVA LINDH (S) ... 121
Anf. 107 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 122
§ 26 Svar på interpellation 2025/26:474 om obehöriga i spårområdet ... 122
Anf. 108 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 122
Anf. 109 EVA LINDH (S) ... 123
Anf. 110 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 124
Anf. 111 EVA LINDH (S) ... 125
Anf. 112 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 126
Anf. 113 EVA LINDH (S) ... 127
Anf. 114 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 127
§ 27 Svar på interpellation 2025/26:464 om avveckling av Sida ... 127
Anf. 115 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 127
Anf. 116 MARKUS WIECHEL (SD) ... 128
Anf. 117 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 129
Anf. 118 MARKUS WIECHEL (SD) ... 130
Anf. 119 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 131
Anf. 120 MARKUS WIECHEL (SD) ... 132
Anf. 121 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 132
§ 28 Svar på interpellation 2025/26:476 om humanitärt tillträde till Gaza ... 133
Anf. 122 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 133
Anf. 123 JACOB RISBERG (MP) ... 133
Anf. 124 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 135
Anf. 125 JACOB RISBERG (MP) ... 136

Anf. 126 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 137
Anf. 127 JACOB RISBERG (MP) ... 137
Anf. 128 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 138
§ 29 Svar på interpellation 2025/26:544 om biståndsmedel till medlemsorganisationer ... 139
Anf. 129 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 139
Anf. 130 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) ... 139
Anf. 131 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 140
Anf. 132 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) ... 141
Anf. 133 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 142
Anf. 134 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) ... 143
Anf. 135 Biståndsminister BENJAMIN DOUSA (M) ... 143
§ 30 Svar på interpellation 2025/26:500 om framtiden för Köpings sjukhus och andra utpekade nedläggningshotade sjukhus ... 144
Anf. 136 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 144
Anf. 137 ÅSA ERIKSSON (S) ... 145
Anf. 138 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 146
Anf. 139 ÅSA ERIKSSON (S) ... 146
Anf. 140 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 147
Anf. 141 ÅSA ERIKSSON (S) ... 148
Anf. 142 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 148
§ 31 Svar på interpellation 2025/26:518 om LOV i primärvården ... 149
Anf. 143 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 149
Anf. 144 EVA LINDH (S) ... 150
Anf. 145 MARKUS KALLIFATIDES (S) ... 151
Anf. 146 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 152
Anf. 147 EVA LINDH (S) ... 153
Anf. 148 MARKUS KALLIFATIDES (S) ... 154
Anf. 149 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 154
Anf. 150 EVA LINDH (S) ... 155
Anf. 151 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD) ... 155
§ 32 Bordläggning ... 156
§ 33 Anmälan om interpellationer ... 156
§ 34 Anmälan om fråga för skriftligt svar ... 157
§ 35 Kammaren åtskildes kl. 19.17. **... 157**

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026